Justerat tisdag den 12 mars 2019 beträffande § 44.
Justerat tisdag den 26 mars 2019 beträffande §§ 29-43, 45-57.

Mikael Sundesten Olle Reichenberg Gustav Hemming

§ 29
Inledning och justering m.m.

Inleddes kl. 10.01 och avslutades kl. 10.03.

Förste vice ordföranden förklarade sammanträdet öppnat.

Till detta sammanträde hade ordföranden och andre vice ordföranden anmält förhinder.

Under denna punkt yttrade sig regionrådet Irene Svenonius. Anf. 1

Förste vice ordföranden Mikael Sundesten trädde in som ordförande för sammanträdet och till vice ordförande för sammanträdet utsåg fullmäktige Olle Reichenberg.

Att tillsammans med ordföranden justera sammanträdets protokoll utsåg fullmäktige vice ordföranden samt Gustav Hemming.

Protokollet ska justeras senast tisdagen den 26 mars 2019.

§ 30
Interpellation 2019:1 av Jens Sjöström (S) om kollektivtrafikens vinterberedskap
RS 2019-0248 Anf. 2-17

Inleddes kl. 10.03 och avslutades kl. 10.39.

Interpellationen är ställd till regionrådet för trafikfrågor. Fullmäktige medgav 12 februari 2019 att interpellationen fick ställas.

Svar på interpellationen, bilaga 1.

Regionrådet Kristoffer Tamsons hänvisade till det skriftliga svaret. I debatten yttrade sig oppositionsregionrådet Jens Sjöström, regionrådet Kristoffer Tamsons, Roland Johansson, regionrådet Tomas Eriksson, Lina El Yafi, Fredrik Wallén, Benjamin Dousa, Marta Aguirre, Lisa Rasmussen, Hans Andersson samt Maria Mustonen.

§ 31
Interpellation 2019:2 av Bengt Larsson (V) om behandling av analcancerpatienter boende i Stockholmsregionen
RS 2019-0249 Anf. 18-33

Inleddes kl. 10.39 och avslutades kl. 11.15.

Interpellationen är ställd till regionrådet för vårdutvecklingsfrågor. Fullmäktige medgav 12 februari 2019 att interpellationen fick ställas.

Svar på interpellationen, bilaga 2.

Regionrådet Ella Bohlin hänvisade till det skriftliga svaret. I debatten yttrade sig Bengt Larsson, regionrådet Ella Bohlin, Marit Normasdotter, Sandra Ivanovic Rubin, Mehdi Oguzsoy, Amelie Tarschys Ingre, Jonas Lindberg, Christine Lorne samt regionrådet Anna Starbrink.

§ 32
Interpellation 2019:3 av Henrik Åkerlund (SD) om tjänstgörande sjuksköterskor som saknar giltiga examensbevis

RS 2019-0250 Anf. 34-40

Inleddes kl. 11.15 och avslutades kl. 11.28.

Interpellationen är ställd till regionrådet för finans- och personalfrågor. Fullmäktige medgav 12 februari 2019 att interpellationen fick ställas.

Svar på interpellationen, bilaga 3.

Regionrådet hänvisade till det skriftliga svaret. I debatten yttrade sig Helene Schoultz, regionrådet Irene Svenonius samt Gabriel Kroon.

§ 33
Interpellation 2019:4 av Erika Ullberg (S) om fastighetsförsäljningar

RS 2019-0251

Anf. 41-52

Inleddes kl. 11.28 och avslutades kl. 11.57.

Interpellationen är ställd till regionrådet för fastighets- och servicefrågor. Fullmäktige medgav 12 februari 2019 att interpellationen fick ställas.

Svar på interpellationen, bilaga 4.

Regionrådet Charlotte Broberg hänvisade till det skriftliga svaret. I debatten yttrade sig oppositionsregionrådet Erika Ullberg, regionrådet Charlotte Broberg, Thomas Magnusson, Rolf Lindell samt Susanne Nordling.

Härefter ajournerade sig fullmäktige fram till kl. 12.00 och beslutade att återstående interpellationer skulle behandlas efter punkten valärenden.

§ 34
Frågestund

RS 2019-0422 Anf. 53-100

Inleddes kl. 12.00 och avslutades kl. 12.59.

Fullmäktige beslutade enligt vice ordförandens förslag att de inkomna frågorna fick ställas.

1) Fråga av Erika Ullberg (S) till finansregionrådet Irene Svenonius (M): Mot bakgrund av över 1700 barn i operationskö, stora ekonomiska underskott och anmärkningsvärd hantering av antisemitisk läkare, är du ändå nöjd med den politiska kontrollen och styrningen av Karolinska universitetssjukhuset?

2) Fråga av Lisa Rasmussen (V) till finansregionrådet Irene Svenonius (M): Anser du att översynen av upphandlingspolicyn är tillräcklig för att förhindra oseriösa företag från att använda skattemedel till svart arbetskraft?

3) Fråga av Gabriel Kroon (SD) till hälso- och sjukvårdsregionrådet Anna Starbrink (L): Anser regionrådet att region Stockholm har en tillräckligt utvecklad samverkan mellan kommuner och vården för att fånga upp och motverka radikalism?

4) Fråga av Talla Alkurdi (S) till hälso- och sjukvårdsregionrådet Anna Starbrink (L): Inom ramen för din uppsiktsplikt, anser du att hanteringen av IT-säkerhet och integritetsskydd på 1177 är tillfredsställande?

5) Fråga av Bengt Larsson (V) till hälso- och sjukvårdsregionrådet Anna Starbrink (L): Kan besökare vid Regionens vårdinrättningar känna sig trygga med att alltid kunna betala med kontanter?

6) Fråga av Mikael Stigenberg (SD) till miljö- och kollektivtrafikregionrådet Tomas Eriksson (MP): Kommer du att ta fram en åtgärdsplan mot havererande rulltrappor i kollektivtrafiken?

7) Fråga av Jens Sjöström (S) till trafikregionrådet Kristoffer Tamsons (M): Anser du som ansvarigt regionråd att revisorerna har rätt i att trafiknämnden inte tar ansvar för att investeringsverksamheten sker inom ramen för en god ekonomisk hushållning?

8) Fråga av Catarina Wahlgren (V) till hälso- och sjukvårdsregionrådet Anna Starbrink (L): Har du gjort en konsekvensanalys av nedläggningen av Kunskapscentrum för Ätstörningar (KÄTS)?

9) Fråga av Christina Wallmark (SD) till finansregionrådet Irene Svenonius (M): Anser regionrådet att kön, etnicitet och funktionsnedsättning ska vägas in vid rekrytering i Region Stockholm?

10) Fråga av Talla Alkurdi (S) till hälso- och sjukvårdsregionrådet Anna Starbrink (L): Anser du som ansvarigt regionråd att det är rimligt att ett vårdbolag som likt PRIMA har polisanmälts av Region Stockholm för misstänkt faktureringsfusk, ges ett förnyat uppdrag mitt under pågående utredning?

11) Fråga av Anna Sehlin (V) till trafikregionrådet Kristoffer Tamsons (M): Kommer du vidta några åtgärder för att förhindra framtida olyckor av den typ som vi såg i söndags då gastankarna exploderade på en SL-buss?

12) Fråga av Robert Johansson (S) till finansregionrådet Irene Svenonius (M): Tycker du som ansvarig politiker att regionens personalpolitik är framgångsrik, mot bakgrund av de snabbt stigande kostnaderna för inhyrd personal?

Frågorna ovan antecknades som besvarade.

Fullmäktige beslutade även enligt vice ordförandens förslag att den återstående frågan på den utdelade förteckningen inte skulle besvaras.

§ 35
Bekräftande av regionfullmäktiges beslutsförhet

Inleddes kl. 13.00 och avslutades kl. 13.00.

Ordföranden konstaterade att 145 ledamöter var närvarande och 4 ledamöter var frånvarande, enligt bilaga A.

Fullmäktige beslutade enligt ordförandens förslag att punkten 28 på tilläggslistan ska behandlas efter punkten 18 på dagordningen.

§ 36
Tillkännagivande av regionfullmäktiges sammanträde

Inleddes kl. 13.00 och avslutades kl. 13.02.

Tillkännagivande om sammanträde publicerades den 28 februari 2019 på regionens digitala anslagstavla och den 5 mars 2019 i de tidningar där fullmäktiges beslutat att annonsering ska ske.

Kallelse med dagordning tillställdes fullmäktiges ledamöter och ersättare den 28 februari 2019.

Tillägg till dagordningen tillställdes fullmäktiges ledamöter och ersättare den 8 mars 2019.

Det antecknades att sammanträdet tillkännagivits i laga ordning.

§ 37
Revidering av reglemente för landstingsrevisorerna i Stockholms läns landsting – Reglemente för regionrevisorerna i Stockholm (förslag 2019:19)
LS 2017-1575

Inleddes kl. 13.02 och avslutades kl. 13.02.

BESLUT

Regionfullmäktige beslutade enligt regionstyrelsens förslag enligt följande.

Reglemente för regionrevisorerna i Stockholm fastställs.

§ 38
Nominering av ledamöter i Mälardalstrafik Mälab AB och Almi Företagspartner Stockholm Sörmland AB (förslag 2019:20)
LS 2018-1046

Anf. 101

Inleddes kl. 13.02 och avslutades kl. 13.03.
I ärendet yttrade sig Gabriel Kroon.

BESLUT

Regionfullmäktige beslutade enligt regionstyrelsens förslag enligt följande.

1. Till ledamöter och suppleanter i Mälardalstrafik Mälab AB för tiden från ordinarie bolagsstämma 2019 intill slutet av ordinarie bolagsstämma 2020 utses

Kristoffer Tamsons (M)	ledamot
Jens Sjöström (S)	ledamot
Tomas Eriksson (MP)	suppleant
Bawer Kevir (S)	suppleant

2. Till ledamöter i Almi Företagspartner Stockholm Sörmland AB för tiden från ordinarie bolagsstämma 2019 intill slutet av ordinarie bolagsstämma 2020 utses

Fredrik Adolfsson (C)	ledamot
Vakant (S)	ledamot
Henrik Normark (-)	ledamot

DELTOG INTE I BESLUT

SD-ledamöterna deltog inte i fullmäktiges beslut.

§ 39
Nominering av ledamöter i Locum AB (förslag 2019:21)
RS 2019-0180, LISAB 2018-0027

Inleddes kl. 13.03 och avslutades kl. 13.04.

BESLUT

Regionfullmäktige beslutade enligt regionstyrelsens och Landstingshuset i Stockholm AB:s förslag enligt följande.

1. Emilia Pettersson (MP) utses till ledamot i styrelsen för Locum AB för tiden 12 mars 2019 intill slutet av ordinarie bolagsstämma 2019.

2. Joakim Jonsson (S) utses till suppleant i styrelsen för Locum AB för tiden 12 mars 2019 intill slutet av ordinarie bolagsstämma 2019.

§ 40
Ägaranvisning Almi Företagspartner Stockholm Sörmland AB (förslag 22)
LS 2018-1161

Inleddes kl. 13.04 och avslutades kl. 13.04.

BESLUT

Regionfullmäktige beslutade enligt regionstyrelsens förslag enligt följande.
1. Uppdaterat förslag till ägaranvisning för Almi Företagspartner Stockholm Sörmland AB, 556141-8392, godkänns.

2. Förslag till målstruktur för Almi Företagspartner Stockholm Sörmland AB, 556141-8392, godkänns.

3. Region Stockholms ombud på bolagsstämma för Almi Företagspartner Stockholm Sörmland AB får i uppdrag att rösta för att ägaranvisning och målstruktur fastställs.

§ 41
Genomförandebeslut Brukarspecifik inredning, trafiknära IT och ledningsfunktion i bussterminal Slussen (förslag 23)
LS 2018-1215

Anf. 102-108

Inleddes kl. 13.04 och avslutades kl. 13.28.

I ärendet yttrade sig regionrådet Kristoffer Tamsons, oppositionsregionråden Anna Sehlin och Jens Sjöström, Stellan Hamrin, Gabriel Kroon samt Lars Harms-Ringdahl.

YRKANDEN

1. Bifall till regionstyrelsens förslag.

2. Bifall till tilläggsförslag från M-, C-, L-, KD- och MP-ledamöterna med instämmande av S-ledamöterna, bilaga 5.

3. Bifall i första hand till förslag om bordläggning från V-ledamöterna, bilaga 6.

4. Bifall till tilläggsförslag från S-ledamöterna och i andra hand från V-ledamöterna, bilaga 7.

5. Bifall till första att-satsen i S- och V-ledamöternas tilläggsförslag från SD-ledamöterna.

Ordföranden ställde först propositioner om bifall respektive avslag till V-ledamöternas förslag om bordläggning av ärendet och fann att fullmäktige beslutat avslå förslaget.

BESLUT

Regionfullmäktige beslutade enligt följande.

V-ledamöternas förslag om bordläggning av ärendet avslås.

RESERVATION

V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut att avslå förslaget om bordläggning.

Ordföranden ställde sedan propositioner om bifall respektive avslag till yrkandena under 1, 4, och 5 ovan och fann att fullmäktige beslutat bifalla regionstyrelsens förslag.

BESLUT

Regionfullmäktige beslutade enligt regionstyrelsens förslag enligt följande.

1. Genomförandebeslut för investeringsobjektet Brukarspecifik inredning, trafiknära IT och ledningsfunktion i bussterminal Slussen till en investeringsutgift om högst 234 490 000 kronor inklusive index godkänns.

2. Trafiknämndens utgifter för 2019 ska rymmas inom ramen för Region Stockholms investeringsbudget för år 2019 inklusive plan för år 2020-2028. Utgifter för kommande år behandlas i budget 2020 för Region Stockholm.

RESERVATIONER

S- och V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut att inte bifalla S- och V-ledamöternas tilläggsförslag.

SD-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut att inte bifalla första att-satsen i S- och V-ledamöternas tilläggsförslag.

Ordföranden konstaterade till sist att ingen yrkat avslag till M-, C-, L-, KD-, MP- och S-ledamöternas tilläggsförslag och fann att fullmäktige bifallit tilläggsförslaget.

BESLUT

Regionfullmäktige beslutade enligt M-, C-, L-, KD- och MP- och S-ledamöternas tilläggsförslag enligt följande.

Trafiknämnden uppdras att under genomförandet av investeringen särskilt tillse att Trafikförvaltningen beaktar frågor som rör trygghet, säkerhet och tillgängligheten för resenärer och medarbetare i kollektivtrafiken.

SAMMANFATTNING AV BESLUT

Regionfullmäktige beslutade enligt regionstyrelsens förslag och enligt M-, C-, L-, KD- och MP- och S-ledamöternas förslag enligt följande.

1. Genomförandebeslut för investeringsobjektet Brukarspecifik inredning, trafiknära IT och ledningsfunktion i bussterminal Slussen till en investeringsutgift om högst 234 490 000 kronor inklusive index godkänns.

2. Trafiknämndens utgifter för 2019 ska rymmas inom ramen för Region Stockholms investeringsbudget för år 2019 inklusive plan för år 2020-2028. Utgifter för kommande år behandlas i budget 2020 för Region Stockholm.

3. Trafiknämnden uppdras att under genomförandet av investeringen särskilt tillse att Trafikförvaltningen beaktar frågor som rör trygghet, säkerhet och tillgängligheten för resenärer och medarbetare i kollektivtrafiken.

§ 42
Rapporten Läget i Stockholmsregionen 2018 – uppföljningen av RUFS 2050 (förslag 2019:24)

LS 2018-1120 Anf. 109-136

Inleddes kl. 13.28 och avslutades kl. 14.34.
I ärendet yttrade sig regionrådet Gustav Hemming, Robert Johansson, Lisa Rasmussen, Msciwoj Swigon, Leif Gripestam, Stellan Hamrin, Ann Mari Engel, Märta Martin-Åkesson, Malin Fijen Pacsay samt Maria Mustonen, regionoppositionsrådet Anna Sehlin samt Elinor Odeberg.

I ordningsfråga yttrade sig Mehdi Oguszoy.

BESLUT

Regionfullmäktige beslutade enligt regionstyrelsens förslag enligt följande.

Rapporten Läget i Stockholmsregionen 2018 - uppföljningen av RUFS 2050 godkänns.

UTTALANDEN

S-ledamöterna lät till protokollet anteckna särskilt uttalande likalydande med uttalandet i regionstyrelsen.

V-ledamöterna lät till protokollet anteckna särskilt uttalande likalydande med uttalandet i regionstyrelsen.

SD-ledamöterna lät till protokollet anteckna särskilt uttalande bilaga 8.

§ 43
Klimatfärdplan 2050 för Stockholmsregionen (förslag 2019:25)

LS 2017-1512

Anf. 137-162

Inleddes kl. 14.34 och avslutades kl. 15.38.

I ärendet yttrade sig regionrådet Tomas Eriksson, Christina Wallmark, Maria Mustonen, Robert Johansson, Helena Mischel, Gabriel Kroon, regionrådet Gustav Hemming, Malin Fijen Pacsay, oppositionsregionrådet Anna Sehlin, Magnus Persson, Leif Gripestam, Stellan Hamrin, Staffan Olsson, Staffan Norberg samt Aram El Khoury.

YRKANDEN

1. Bifall till regionstyrelsens förslag.

2. Bifall till V-ledamöternas förslag, bilaga 9.

3. Bifall till SD-ledamöternas förslag om minoritetsåterremiss av ärendet, bilaga 9:1.

Minoritetsåterremissyrkandet togs först upp till behandling.

Ordföranden ställde propositioner om avslag respektive bifall till minoritetsåterremissförslaget och fann att fullmäktige avslagit förslaget om återremiss.

BESLUT

Regionfullmäktige beslutade enligt följande.

Minoritetsåterremissförslaget från SD-ledamöternas avslås.

RESERVATION

SD-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut att avslå minoritetsåterremissförslaget.

Ordföranden ställde sedan propositioner om bifall respektive avslag till yrkandena 1 och 2 ovan och fann att fullmäktige beslutat bifalla regionstyrelsens förlag.

Begärd omröstning genomfördes enligt följande voteringsproposition.

Den som bifaller regionstyrelsens förslag röstar ja. Den det ej vill röstar nej. Vinner nej har fullmäktige beslutat enligt V-ledamöternas förslag.

Efter omröstningen konstaterade ordföranden att sammanräkningstablån visade 115 ja-röster, 16 nej-röster, 14 ledamöter avstod och 4 ledamöter var frånvarande.

Hur ledamöterna röstade framgår av bilaga 10.

BESLUT

Regionfullmäktige beslutade enligt regionstyrelsens förslag enligt följande.

Klimatfärdplan 2050 för Stockholmsregionen fastställs.

DELTOG INTE I BESLUT

SD-ledamöterna deltog inte i fullmäktiges beslut.

RESERVATION

V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut till förmån för det egna förslaget.

UTTALANDE

S-ledamöterna lät till protokollet anteckna särskilt uttalande likalydande med uttalandet i regionstyrelsen.

§ 44
Avstämning av budget 2019 för Region Stockholm (förslag 2019:34)

LS 2018-1179

Anf. 163-166

Inleddes kl. 15.38 och avslutades kl. 15.54.

I ärendet yttrade sig regionrådet Irene Svenonius, oppositionsregionrådet Erika Ullberg, Gabriel Kroon samt oppositionsregionrådet Anna Sehlin.

YRKANDEN

1. Bifall till regionstyrelsens förslag.

2. Bifall till V-ledamöternas förslag, bilaga 11.

Ordföranden ställde propositioner om bifall respektive avslag till yrkandena ovan och fann att fullmäktige beslutat bifalla regionstyrelsens förlag.

BESLUT

Regionfullmäktige beslutade enligt regionstyrelsens förslag enligt följande.

1. Regionstyrelsen ersätter under 2019 hälso- och sjukvårdsnämnden med 130 miljoner kronor ur anslaget för regionstyrelsens oförutsedda för ökade kostnader avseende Karolinska Universitetssjukhuset.

2. Resultatkravet för Karolinska Universitetssjukhuset sänkt till -280 miljoner kronor för 2019 vilket innebär att resultatet för Region Stockholm före omställningskostnader uppgår till 140 miljoner kronor och till -218 miljoner kronor efter omställningskostnader vilket förutsätter att Region Stockholm åberopar synnerliga skäl, 11 kap 5§ KL, för omställningskostnader för genomförandet av Framtidens hälso- och sjukvård.

3. Målvärden för indikatorer för 2019 i enlighet med tabell 4 fastställs.

4. Uppdrag som ligger inom ramen för fastighets- och servicenämndens ansvarsområde flyttas till fastighets- och servicenämnden. Regionstyrelsen ansvarar för att fördelningen görs i enlighet med reglementet.

5. Giltighetstiden för krisberedskapsplan, LS 1406-0750 LS 2017-0149, förlängs till dess en ny plan har fastställts.

6. Sammanträde för beslut om budget 2020 för Region Stockholm avhåll den 19 och 20 november 2019.

7. Beslutet justeras omedelbart.

DELTAR INTE I BESLUT

S-ledamöterna deltog inte i fullmäktiges beslut.

SD-ledamöterna deltog inte i fullmäktiges beslut.

RESERVATION

V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut till förmån för det egna förslaget.

UTTALANDEN

S-ledamöterna lät till protokollet anteckna särskilt uttalande, bilaga 12.

SD-ledamöterna lät till protokollet anteckna särskilt uttalande, bilaga 13.

§ 45
Motion 2017:65 av Håkan Jörnehed (V) om att garanti införs i Stockholms läns landsting om en barnmorska per födande i aktivt förlossningsarbete s.k. ”One to one care” (förslag 2019:26)

LS 2017-1304

Anf. 167-183

Inleddes kl. 15.54 och avslutades kl. 16.28.

I ärendet yttrade sig Catarina Wahlgren, regionrådet Anna Starbrink, Karin Adolfsson, oppositionsregionrådet Talla Alkurdi, Britt-Marie Canhasi, Mehdi Oguszoy samt regionråden Anna Starbrink och Ella Bohlin.

YRKANDEN

1. Bifall till regionstyrelsens förslag.

2. Bifall till motionen från V-ledamöterna med instämmande av S- och SD-ledamöterna, bilaga 14.

Ordföranden ställde propositioner om bifall respektive avslag till yrkandena ovan och fann att fullmäktige beslutat bifalla regionstyrelsens förlag.

Begärd omröstning genomfördes enligt följande voteringsproposition.

Den som bifaller regionstyrelsens förslag röstar ja. Den det ej vill röstar nej. Vinner nej har fullmäktige beslutat bifalla motionen.

Efter omröstningen konstaterade ordföranden att sammanräkningstablån visade 75 ja-röster, 67 nej-röster och att 7 ledamöter var frånvarande.

Hur ledamöterna röstade framgår av bilaga 15.

BESLUT

Regionfullmäktige beslutade enligt regionstyrelsens förslag enligt följande.

Motion 2017:65 av Håkan Jörnehed (V) anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i landstingsdirektörens tjänsteutlåtande.

RESERVATION

V-, S- och SD-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut till förmån för motionen.

UTTALANDE

SD-ledamöterna lät till protokollet anteckna särskilt uttalande, bilaga 16.

§ 46
Motion 2017:73 av Petra Larsson (S) och Victor Harju (S) om digitala hälsokontroller i Stockholms läns landsting (förslag 2019:27)

LS 2017-1527

Anf. 184-190

Inleddes kl. 16.28 och avslutades kl. 16.52.

I ärendet yttrade sig Petra Larsson, regionrådet Anna Starbrink, Christine Lorne, Jonas Lindberg samt Victor Harju.

YRKANDEN

1. Bifall till regionstyrelsens förslag.

2. Bifall till motionen från S- och V-ledamöterna.

Ordföranden ställde propositioner om bifall respektive avslag till yrkandena ovan och fann att fullmäktige beslutat bifalla regionstyrelsens förlag.

BESLUT

Regionfullmäktige beslutade enligt regionstyrelsens förslag enligt följande.

Motion 2017:73 av Petra Larsson (S) och Victor Harju (S) anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i regiondirektörens tjänsteutlåtande.

RESERVATION

S-och V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut till förmån för motionen.

§ 47
Motion 2017:74 av Erika Ullberg (S) och Tove Sander (S) om den efterföljande vården för sexuellt våldsutsatta (förslag 2019:28)

LS 2017-1528

Anf. 191-209

Inleddes kl. 16.52 och avslutades kl. 17.40.

I ärendet yttrade sig Tove Sander, regionrådet Anna Starbrink, Ola Hägg, Tara Twana, Britt-Marie Canhasi, Marit Normasdotter, Anna Horn, Susanne Nordling, Solveig Holmgren, Chris Alm, Susanne Nordling samt Catarina Wahlgren.

YRKANDEN

1. Bifall till regionstyrelsens förslag.

2. Bifall till motionen från S-, V- och SD-ledamöterna.

Ordföranden ställde propositioner om bifall respektive avslag till yrkandena ovan och fann att fullmäktige beslutat bifalla regionstyrelsens förlag.

BESLUT

Regionfullmäktige beslutade enligt regionstyrelsens förslag enligt följande.

Motion 2017:74 av Erika Ullberg (S) och Tove Sander (S) anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i regiondirektörens tjänsteutlåtande.

RESERVATION

V-, S- och SD-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut till förmån för motionen.

§ 48
Motion 2017:58 av Dag Larsson m.fl. (S) om att samlokalisera insatser för äldre (förslag 2019:29)

LS 2017-1297

Anf. 210-219

Inleddes kl. 17.40 och avslutades kl. 18.13.

I ärendet yttrade sig oppositionsregionrådet Talla Alkurdi, regionrådet Ella Bohlin, Catarina Carbell, Bengt Larsson, Tara Twana, Ola Hägg, Kent Ivarsson samt Galina Monsalves Leal.

YRKANDEN

1. Bifall till regionstyrelsens förslag.

2. Bifall till motionen från S- och V-ledamöterna.

Ordföranden ställde propositioner om bifall respektive avslag till yrkandena ovan och fann att fullmäktige beslutat bifalla regionstyrelsens förlag.

BESLUT

Regionfullmäktige beslutade enligt regionstyrelsens förslag enligt följande.

Motion 2017:58 av Dag Larsson (S) anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i landstingsdirektörens tjänsteutlåtande.

RESERVATION

S- och V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut till förmån för motionen.

§ 49
Motion 2017:68 av Gunilla Roxby Cromvall (V) om mammografi för kvinnor över 74 år (förslag 2019:30)

LS 2017-1307 Anf. 220-225

Inleddes kl. 18.13 och avslutades kl. 18.24.

I ärendet yttrade sig Catarina Wahlgren, regionrådet Ella Bohlin, Ann Mari Engel samt Christine Lorne.

YRKANDEN

1. Bifall till regionstyrelsens förslag.

2. Bifall till motionen från V-ledamöterna, bilaga 17.

Ordföranden ställde propositioner om bifall respektive avslag till yrkandena ovan och fann att fullmäktige beslutat bifalla regionstyrelsens förlag.

BESLUT

Regionfullmäktige beslutade enligt regionstyrelsens förslag enligt följande.
Motion 2017:68 av Gunilla Roxby Cromvall (V) anses besvarad i enlighet med regionrådsberedningens motivering.

RESERVATION

V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut till förmån för motionen.

§ 50
Motion 2017:75 av Dag Larsson (S) om att säkra en mångfald av vårdgivare inom reumatologin genom upphandling (förslag 2019:31)
LS 2017-1529

Anf. 226-231

Inleddes kl. 18.24 och avslutades kl. 18.38.

I ärendet yttrade sig oppositionsregionrådet Talla Alkurdi, regionråden Ella Bohlin och Tobias Nässén, Robert Johansson samt oppositionsregionrådet Anna Sehlin.

YRKANDEN

1. Bifall till regionstyrelsens förslag.

2. Bifall till motionen från S- och V-ledamöterna.

Ordföranden ställde propositioner om bifall respektive avslag till yrkandena ovan och fann att fullmäktige beslutat bifalla regionstyrelsens förlag.

BESLUT

Regionfullmäktige beslutade enligt regionstyrelsens förslag enligt följande.

Motion 2017:75 av Dag Larsson (S) anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i landstingsdirektörens tjänstutlåtande.

RESERVATION

S- och V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut till förmån för motionen.

§ 51
Motion 2017:66 av Håkan Jörnehed (V) och Elisabeth Ulin Karlsson (V) om att säkerställa att patientnämndens principärenden får en större dignitet och tas upp som ett eget ärende (förslag 2019:32)
LS 2017-1305

Anf. 232-242

Inleddes kl. 18.38 och avslutades kl. 18.56.

I ärendet yttrade sig Mehdi Oguszoy, regionrådet Tobias Nässén, Christina Enocson-Mårtensson, Lars Harms-Ringdahl samt Lisa Rasmussen.

YRKANDEN

1. Bifall till regionstyrelsens förslag.

2. Bifall till motionen från V- ledamöterna med instämmande av S-ledamöterna, bilaga 18.

Ordföranden ställde propositioner om bifall respektive avslag till yrkandena ovan och fann att fullmäktige beslutat bifalla regionstyrelsens förlag.

BESLUT

Regionfullmäktige beslutade enligt regionstyrelsens förslag enligt följande.

Motion 2017:66 av Håkan Jörnehed (V) och Elisabeth Ulin Karlsson (V) anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i regiondirektörens tjänstutlåtande samt regionrådsberedningens motivering.

RESERVATION

V- och S-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut till förmån för motionen.

§ 52
Valärenden (förslag 2019:33)
LS 2017-1544, 2018-0370, 2018-0648, 2018-0682, 2018-0683, 2018-0687, 2018-0903, 2018-1122, 2018-1230, 2018-1254, RS 2019-0073, 2019-0146, 2019-0280, 2019-0309, 2019-0321, 2019-0322, 2019-0344, 2019-0347, 2019-0371, 2019-0407

Inleddes kl. 18.56 och avslutades kl. 18.58. Anf. 243

I ärendet yttrade sig Gabriel Kroon.

Fullmäktige beslutade enligt valberedningens förslag med korrigering enligt följande.
Fredrik Lindahl (SD) befrias från uppdrag som ledamot i Mälardalsrådet.

Befrielse medgavs för Mikael T. Eriksson (M) från uppdragen som ledamot i regionfullmäktige, valkrets N, ledamot i kulturnämnden samt ledamot i samordningsförbundet Sundbybergs Stad, för Lars Bäck (V) från uppdraget som ersättare i regionfullmäktige, valkrets 4 och 5 samt för Fredrik Lindahl (SD) från uppdraget som ledamot i Mälardalsrådet samt för Mikael Lindström (S) från uppdragen som ledamot i skärgårdsstiftelsen och ledamot i Nordiska skärgårdssamarbetets råd.

Fullmäktige beslutade enligt valberedningens förslag enligt följande.

Revisorsval

Samordningsförbundet Botkyrka Huddinge och Salem för tiden 12 mars 2019 – 31 december 2022

Lekmannarevisor
(MP) Marianne Broman

Samordningsförbundet Södertälje för tiden 12 mars 2019 - 31 december 2022

Lekmannarevisor
(MP) Jonny El Zaouki

Övriga val

Fastighets- och servicenämnden för tiden 12 mars 2019 - 31 december 2019

Ledamot		Ersättare	
(MP)	Emilia Pettersson	(S)	Joakim Jonsson

Patientnämnden för tiden 12 mars 2019 - 31 december 2019

Ersättare
(L) Mia Franzén

Kulturnämnden för tiden 12 mars 2019 – 31 december 2019

Ledamot
(M) Bordläggs (efter Mikael T. Eriksson)

Kommunalförbundet Sjukvård och omsorg i Norrtälje för tiden 12 mars 2019 – 31 december 2019

Ledamöter	Ersättare
(MP) Magnus Hellström	(L) Bordläggs
	(S) Bordläggs

Kommunalförbundet Svenskt Ambulansflyg för tiden från 1 april 2019 till och med 1 april 2023

Ledamot i förbundsfullmäktige
(L) Anna Starbrink

Ersättare i förbundsfullmäktige
(S) Talla Alkurdi

Stämmoombud att företräda regionen på bolagsstämmor i hel-, delägda och indirekt ägda aktiebolag samt stiftelser för tiden 12 mars 2019 - 31 december 2022

Ersättare för ombud

(-) Bordläggs

Samordningsförbundet Sollentuna, Upplands Väsby och Sigtuna för tiden 12 mars 2019 - 31 december 2022

Ledamot
(MP) Bordläggs

Samordningsförbundet Östra Södertörn för tiden 12 mars 2019 - 31 december 2022

Ledamot
(L) Bordläggs

Samordningsförbundet Sundbybergs stad för tiden 12 mars 2019 - 31 december 2022

Ledamot
(M) Bordläggs (efter Mikael T. Eriksson)

Mälardalsrådet för tiden 12 mars 2019 intill slutet av ordinarie rådsmöte 2019

Ledamot

(SD) Roland Johnsson (efter Fredrik Lindahl)

Mälardalsrådet för tiden från ordinarie rådsmöte 2019 intill slutet av ordinarie rådsmöte 2023

Ledamöter
(L) Pär Hommerberg
(MP) Malin Fijen Pacsay

Skärgårdsstiftelsen i Stockholms län för tiden 12 mars 2019 - 31 december 2022

Ledamot
(S) Bordläggs (efter Mikael Lindström)

Ersättare
(MP) Kristian Ek

Stockholms Konserthusstiftelse för tiden 12 mars 2019 - 31 december 2022

Ledamöter
(-) Bordläggs
(-) Bordläggs
Ordförande
(-) Bordläggs

Stiftelsen Stockholms läns museum för tiden 12 mars 2019 - 31 december 2022

Ersättare
(MP) Aviva Barczewska

Stiftelsen Vira bruk för tiden 12 mars 2019 - 31 december 2022

Ersättare
Från oppositionen Bordläggs

Stiftelsen Göransgården för tiden 12 mars 2019 - 31 december 2022

Ledamot
(MP) Helene Rotsman Axnäs

Ericastiftelsen för tiden 12 mars 2019 - 31 december 2022

Ledamot
(MP) Cindy Falquet

Stockholms läns hemslöjdsförening för tiden 12 mars 2019 - 31 december 2022

Ersättare
(S) Norma Aranda de Gutierrez

Förvaltningsrätten i Stockholm för tiden 12 mars 2019 - 31 december 2019

Nämndemän

(M)	Richard Andersson	(efter Agneta Lydig)
(M)	Ronny Lindberg	(efter Karin Bergenås)
(M)	Mattias Östholm	(efter Sarah Roos)
(M)	Douglas Ahlberg	(efter Håkan Svanberg)
(M)	Andreas Mathiesen	(efter Aaron Korewa)
(M)	Patrik Nordlund	(efter Margareta Murad)
(M)	Mia Bronieus	(efter Eva Carlsson Paulsén)
(M)	Annie Östlingsson	(efter Matilda Ljunggren)
(M)	Bertil Timan	(efter Therése Hellichius)
(M)	Bordläggs	(efter Alexander Wilén Löfgreen)
(M)	Bordläggs	(efter Magnus Baude)
(M)	Bordläggs	(efter Marita Lennerhagen)
(M)	Bordläggs	(efter Åke Jansson)
(M)	Bordläggs	(efter Stefan Andersson)
(M)	Bordläggs	(efter Helene A Jonsson)
(M)	Bordläggs	(efter Arne Genschou)
(M)	Bordläggs	(efter Ulla Neubüser)
(L)	Bordläggs	(efter Susanna Dunér)
(L)	Bordläggs	(efter Margareta Backlund)
(L)	Bordläggs	(efter John Olof Englund)
(L)	Bordläggs	(efter Morgan Olofsson)
(C)	Bordläggs	(efter Mathilda Laestadius)
(C)	Bordläggs	(efter Örjan Lundberg)
(C)	Bordläggs	(efter Anna-Karin Nyman)
(C)	Bordläggs	(efter Bengt Nylander)
(KD)	Sara Wittrin	(efter Rebecca Ask)
(MP)	Bordläggs	(efter Tove Ellberg)
(MP)	Bordläggs	(efter Sonja Kinn Dandenell)
(MP)	Bordläggs	(efter Ronak Novrouz Pour)
(MP)	Bordläggs	(efter Anders Ödmark)
(S)	Gunnar Melin	(efter Niki Shams)
(S)	Bordläggs	(efter Claes Muschkin)
(S)	Bordläggs	(efter Nancy Lukic)
(S)	Margareta Olin	(efter Eva Lindau)
(S)	Lena Rönnerström	(efter Ingrid Carlsson)
(S)	Tommy Eklund	(efter Khalida Marefat)
(S)	Bordläggs	(efter Kjell Sundin)
(S)	Tanja Bojovic	(efter Anna Jarlhäll)
(V)	Bordläggs	(efter Rodrigo Arce)

Förvaltningsrätten i Uppsala för tiden 12 mars 2019 - 31 december 2019

Nämndeman

(S)	Bordläggs	(efter Christina Pettersson)

Svea hovrätt för tiden 12 mars 2019 - 31 december 2019

Nämndemän

(M)	Bordläggs	(efter Veronica Stafbom)
(S)	Erika Ullberg	(efter Maria Norbell)
(S)	Björn Sund	(efter Per-Åke Pettersson)

(V) Bordläggs (efter Lena Murray)
(V) Bordläggs (efter Cevim Celepli)
(V) Bordläggs (efter Birgitta Anander)

Övervakningsnämnden Stockholms första 12 mars 2019 – 31 december 2022

Ersättare
(S) Bordläggs

Övervakningsnämnden Stockholm Söder för tiden 12 mars 2019 - 31 december 2022

Ledamot
(MP) Marianne Broman (efter Susanne Pertoft)

Nominering

Viltförvaltningsdelegationen för tiden 12 mars 2019 - 31 december 2022

Ersättare
(S) Bordläggs

Nordiska skärgårdssamarbetets råd för tiden 12 mars 2019 - 31 december 2022

Ledamot
(S) Bordläggs (efter Mikael Lindström)

§ 53
Interpellation 2019:5 av Catarina Wahlgren (V) om situationen på våra akutmottagningar

RS 2019-0252 Anf. 244-245

Inleddes kl. 18.58 och avslutades kl. 19.05.

Interpellationen är ställd till regionrådet för hälso- och sjukvårdsfrågor. Fullmäktige medgav 12 februari 2019 att interpellationen fick ställas.

Svar på interpellationen, bilaga 19.

Regionrådet Anna Starbrink hänvisade till det skriftliga svaret. I debatten yttrade sig Jonas Carlsson och regionrådet Anna Starbrink.

§ 54
Interpellation 2019:6 av Lars Bryntesson (S) om återflytt av ambulanshelikoptern till Värmdö

RS 2019-0253 Anf. 246-251

Inleddes kl. 19.05 och avslutades kl. 19.17.

Interpellationen är ställd till regionrådet för hälso- och sjukvårdsfrågor. Fullmäktige medgav 12 februari 2019 att interpellationen fick ställas.

Svar på interpellationen, bilaga 20.

Regionrådet Anna Starbrink hänvisade till det skriftliga svaret. I debatten yttrade sig Lars Bryntesson och regionrådet Anna Starbrink.

§ 55
Interpellation 2019:7 av Jonas Lindberg (V) om dödsfall till följd av brist på vårdplatser
RS 2019-0254

Inleddes kl. 19.17 och avslutades kl. 19.17.

Regionfullmäktige beslutade att bordlägga besvarandet av interpellationen.

§ 56
Nya motioner
RS 2019-0425, 2019-0426, 2019-0427, 2019-0428, 2019-0429, 2019-0430, 2019-0431

Inleddes kl. 19.17 och avslutades kl. 19.18.

Nr 2019:12 av Talla Alkurdi (S) och Robert Johansson (S) om att samtliga vårdgivare måste ta ansvar för utbildningen av ST-läkare.

Nr 2019:13 av Catarina Wahlgren (V) om vård för papperslösa.

Nr 2019:14 av Catarina Wahlgren m.fl. (V) om att starta en akademisk vårdcentral med särskilt fokus på kvinnors hälsa och vårdbehov.

Nr 2019:15 av Mikael Strandman och Gabriel Kroon (SD) om att utreda en parlamentarisk granskningsgrupp.

Nr 2019:16 av Gabriel Kroon m.fl. (SD) om att avskaffa positiv särbehandling i Region Stockholm.

Nr 2019:17 av Henrik Åkerlund och Helen Schoultz (SD) om ett förebyggande kontrollsystem av yrkeslegitimationer bland vårdpersonal inom Region Stockholm.

Nr 2019:18 av Henrik Åkerlund och Helen Schoultz (SD) om att införa avgiftsfri hälsoundersökning för patienter äldre än 75 år.

Motionerna remitterades till regionstyrelsen för beredning.

§ 57
Nya interpellationer
RS 2019-0394, 2019-0395, 2019-0396, 2019-0397, 2019-0398, 2019-0399, 2019-0400, 2019-0401, 2019-0402, 2019-0403

Inleddes kl. 19.18 och avslutades kl. 19.18.

Nr 2019:8 av Jens Sjöström (S) om spelreklam i kollektivtrafiken.

Nr 2019:9 av Veronica Kallander (V) om begränsning av resande med rullstolstaxi.

Nr 2019:10 av Gabriel Kroon (SD) om kostnader för språktolk.

Nr 2019:11 av Talla Alkurdi (S) om att återta 1177 Vårdguiden i egen regi.

Nr 2019:12 av Catarina Wahlgren (V) om suicid.

Nr 2019:13 av Talla Alkurdi (S) om vården för gravida eller nyblivna mammor som lider av psykisk ohälsa.

Nr 2019:14 av Jonas Lindberg (V) om privata sjukförsäkringar inom sjukvården i Stockholmsregionen.

Nr 2019:15 av Catarina Wahlgren (V) om barn- och ungas psykiska hälsa.

Nr 2019:16 av Stellan Hamrin (V) om Regionens klimatarbete.

Nr 2019:17 av Marit Normasdotter (V) om den minskade produktionen inom psykiatrin trots ökad psykisk ohälsa i länet.

Fullmäktige beslutade att interpellationerna fick ställas.

Interpellationerna ska besvaras vid nästa sammanträde.

Avslutning

Ordföranden avslutade sammanträdet kl. 19.19.

Vid protokollet

Katarina Wästlund

Karin Mikaelsson

Anföranden vid Stockholms regionfullmäktiges möte den 12 mars 2019

§ 29 Inledning och justering m.m.

F ö r s t e v i c e o r d f ö r a n d e n: God förmiddag! Jag förklarar fullmäktiges sammanträde öppnat. Om ni undrar varför det är så tomt här framme i presidiet, så kan jag berätta att det beror på att vi är en decimerad skara i dag. Två av mina kollegor är nämligen sjuka. Så kan det bli ibland. Därför behöver vi göra lite kompletteringsval för dagens sammanträde. Vi har bett Moderaterna att nominera en vice ordförande för dagen. Dessutom behöver vi ytterligare en justeringsman, som lämpligen kommer från Centerpartiet.

Anförande nr 1
Regionrådet S v e n o n i u s (M): Tack, herr ordförande, och stort tack för att du ändå lojalt sitter på din post och är beredd att svinga klubban i dag, Mikael.

Vi föreslår Olle Reichenberg som vice ordförande pro tempore och Gustaf Hemming till att justera dagens protokoll.

§ 30 Interpellation 2019:1 av Jens Sjöström (S) om kollektivtrafikens vinterberedskap

Anförande nr 2
Regionrådet S j ö s t r ö m (S): Ordförande, ledamöter och åhörare! Låt mig först tacka ansvarigt trafikregionråd Kristoffer Tamsons för svaret på min interpellation. Låt mig samtidigt konstatera att svaret i många delar är detsamma som vanligt. Det innehåller samma retoriska svar som gavs vid förra fullmäktigesammanträdet och som getts under så många år. Det är ofta någon annans fel, och i de delar som Region Stockholm själv bär ansvaret ska bättring naturligtvis ske.

Jag skrev den här interpellationen mot bakgrund av den totala förlamning som drabbade kollektivtrafiken i vår region i samband med ett kraftigt snöfall för drygt en månad sedan. Under flera dygn, och framför allt de två första, drabbades tusentals resenärer av inställda avgångar och kraftiga förseningar. Många barn och ungdomar kom inte till skolan, vuxna kunde inte komma till sina arbetsplatser och patienter som inte kunde komma till sjukvården fick till och med debitering för uteblivna besök på grund av att kollektivtrafiken inte fungerade.

Det går naturligtvis inte att förhindra årstiderna att växla, som jag skriver i interpellationen, och vintervädret slår till även mot vår region, men det finns mycket att önska sig för att en modern storstadsregion som vår inte ska totalt lamslås. I många medier rapporterades det om de brister som drabbade resenärerna och som är tecken på att beredskapen från SL är undermålig för att klara ganska normalt vinterväder.

Exempel på det är ett informationssystem som inte klarar hög belastning och som inte ger korrekt realtidsinformation och inte heller hänvisar till alternativa resvägar. Därmed kan appar och hemsidor inte ge god vägledning. Högtalarutrop på våra stationer ger inte klarhet eller tillräckliga hänvisningar om de alls går ut eftersom högtalarsystemet många gånger är bristfälligt. Utebliven ersättningstrafik, hala och icke halkbekämpade perronger och busshållplatser är andra brister. Dessutom brast det i halkbekämpningen av spårområden och områden där personal rör sig vilket också lett till att personal drabbats av svåra halkolyckor.

Vi kan konstatera att det finns stora brister i samordningen mellan SL, kommuner och Trafikverket. I samband med snökaoset som ledde till stor samhällspåverkan 2016 krävde du, Kristoffer, att Stockholmsregionen skulle ha en krisledare. I DN den 11 november samma år sade du att det inte är tid för att peka finger och utse syndabockar. Vad som saknas är en

ansvarig person som kan peka med hela handen, som har rätt och lagstöd att fatta gemensamma beslut, till exempel om huruvida skolor ska stängas.

I ditt interpellationssvar i dag hänvisar du just till Samverkan Stockholmsregionen som ligger under länsstyrelsen och som har till uppgift att gemensamt hantera pågående kriser, men du skriver också att det inte har fungerat som önskat.

Nu har du varit huvudansvarig för kollektivtrafiken i drygt fyra år och ditt parti har haft huvudansvaret i tolv år. Tycker du inte att det borde vara på sin plats att ni tog er en funderare på vad ni gör som inte fungerar och även lyssnar till de förslag som väcks just för att förbättra situationen?

Anförande nr 3
Regionrådet T a m s o n s (M): Ordförande, regionfullmäktige! En tuff februarivecka fick vi det här året och det ställde ju mycket på ända när det gäller Stockholmstrafiken i stort - inte bara när det gäller kollektivtrafiken, även vägar var blockerade. Jag tror att över 200 flygavgångar ställdes in på Arlanda, och vi kunde se runt om i Stockholm och Mälardalsregionen hur SJ och räddningstjänst och andra kämpade med bristande framkomlighet.

Det här är någonting som jag tycker att vi har att lära oss av och som vi har att ta på största allvar. Vi är alldeles för illa förberedda på att hantera oväder och annat. Detta är någonting som jag och Jens Sjöström diskuterade vid förra regionfullmäktigesammanträdet, där jag presenterade ett antal åtgärder som nu vidtas från vår sida i form av förstärkta insatser när det gäller drift och underhåll. Vi behöver gå igenom med alla aktörer, både de statliga och de kommunala, på vilket sätt vi kan förbättra vår samverkan men också se till att var och en gör sitt så att snöröjningen och halkbekämpningen blir bättre och för att framkomligheten kan fungera på det sätt som vi har rätt att kräva.

Vi gör också en lång rad riktade satsningar för egen del, satsningar på förstärkt trafikinformation i våra digitala kanaler och även en miljonsatsning på att få ut mer personal, fler medarbetare av kött och blod, i samband med att resenärer kan behöva information. Mycket är på gång, och mycket kommer att resultera i förbättringar i det avseendet även om vi aldrig helt och fullt kan rusta oss för kraftiga snöoväder som får påverkan på trafiken eller kraftiga snöoväder som växlar om i töväder vilket skapar svår halka och som innebär att vi av säkerhetsskäl, av omtanke om resenärer och av omtanke om dem som kör vår trafik helt enkelt måste ställa in trafik.

Vi förefaller vara överens: beredskapen behöver stärkas, samordningen behöver bli bättre, informationen måste bli tillförlitligare och inte minst måste de som har huvudansvar för snö- och halkbekämpning i kommunerna samt regeringen, via Trafikverket, bli betydligt mycket bättre på att hantera de här frågorna än vad de är i dag.

Med detta sagt: låt oss gå till en punkt i interpellationen som vi inte är överens om. Det finns en del i detta som jag tycker är lite anmärkningsvärd och som jag vet också har mött ganska mycket uppmärksamhet och som jag tycker förtjänar att diskuteras i dag. Det är ditt förslag som du framfört och som handlar om att när kommuner, när regeringen via Trafikverket brister i snö- och halkbekämpning så ska vi tvinga hårt arbetande bussförare att bo i baracker på våra depåer. Detta är alltså Socialdemokraternas huvudsakliga lösning på snöoväder och på svåra problem med snö- och halkbekämpning som kommunerna och Trafikverket inte klarar av.

Jag tycker att det är ett dåligt förslag. Jag kan också konstatera att denna uppfattning är någonting som de flesta som jobbar i och runt vår busstrafik verkar instämma i.

Låt mig läsa några kommentarer från bussförarna som har kommenterat ditt förslag: Bostäder knutna till ens arbetsplats låter som statare i mina öron. Det är bättre att Stockholms kommun gör bättre upphandlingar av snöröjningen och att Stockholms

kommun ser till att upphandlingen efterlevs. Sova över är det dummaste jag har hört! Skärpning!

Detta var bara några exempel.

Hur tänkte ni egentligen? I stället för att kräva att de som sköter snöröjningen ska bli bättre ska ni tvinga våra hårt arbetande bussförare att bo i baracker på depåerna.

Anförande nr 4
Roland Johansson (SD): Ordförande, ledamöter, ersättare och övriga åhörare! Som vi alla vet och har hört är kollektivtrafiken vår livsnerv i Stockholm. Jag håller i stora delar med Jens Sjöström i hans frågeställningar till regionrådet, men som lekman tycker jag att det är märkvärdigt att det alltid blir kaos i pendeltågstrafiken när det blir vinter.

Jag bor själv i Älvsjö centrum och kan från mitt köksfönster se detta virrvarr av människor som desperat försöker komma med den redan överfulla ledbussen till närmaste tunnelbanestation. Vad beror det här på? Vad är det som är så svårt?

Normalt vinterväder borde inte utlösa sådana kaosartade situationer gång efter annan. Jag tycker därför att det är oerhört viktigt att vi går till botten med det här problemet och hittar orsakerna till det. Vi kan väl inte alltid skylla på snöröjningsproblem? Man kör väl tåg och buss i Alaska också. Vad är det egentligen för problem, tro? Är det tekniska problem? Är det personalproblem, driftsledningsproblem eller kanske en kombination av dessa? Jag tror att det kan vara en mängd problem som hänger samman med det här som inte bara har med snöröjning att göra.

Anförande nr 5
Regionrådet Eriksson (MP): Herr ordförande! Jag känner att jag kan plocka upp den boll som Roland kastade fram. Varför är detta så svårt? Jag får väldigt ofta den frågan. Varför är det så svårt? Man kan ju, precis som Roland sade, köra tåg i Alaska där det ligger snö konstant och kanske ibland flera meter.

Utifrån min tidigare yrkeserfarenhet kan jag förklara en del. Innan jag blev politiker här i fullmäktige var jag faktiskt anställd i järnvägsbranschen och fick till och med vid några tillfällen rycka ut för att skotta växlar och så vidare. Jag känner att jag har viss möjlighet att faktiskt *briefa* fullmäktige i sakfrågan om var för det är så himla svårt.

Det som skapar svårigheterna är precis den typ av vinterväder som vi har fått i Stockholm under senare år, det vill säga vinterväder med kraftigt växlande temperaturer. Det är då det kommer ymniga snöfall under en begränsad tid. Och sedan blir det plusgrader och sedan blir det minusgrader ovanpå det. Det skapar stora problem.

Det skapar problem därför att snö fastnar under tågen, och den snön hamnar sedan i växlarna. Det skapar problem därför att man måste gå ut och hugga loss isen på växlarna varje gång. Detta är dock, mina vänner, inte en politisk fråga. Detta är naturligtvis en fråga inom politiken så till vida att vi måste säkerställa att det finns resurser till underhåll. Det är därför vi i den här majoriteten under den här mandatperioden har ökat våra resurser till underhåll och till vinterunderhåll. Vi ser nämligen att väderförändringarna kommer att kräva detta.

Det går ju ganska enkelt att konstatera att problemen är desamma oavsett om det är Trafikverket med staten som ägare och därmed den socialdemokratiskt ledda regeringen som har ansvaret eller om det är vi som är trafikhuvudman som bär ansvaret. Och det gäller oavsett politisk majoritet för trafikhuvudmannen.

Jag förstår alltså medborgarnas behov och frustration. Jag var själv en av dem som fastnade när kollektivtrafiken inte fungerade, men lösningarna är väldigt sällan sådana att de kan göras här inne med bara ett ideologiskt pennstreck.

Det finns ytterligare en del i Jens Sjöströms interpellation som jag gärna vill rikta uppmärksamheten på och säga att jag tror att vi är helt överens om behovet av. Det gäller behovet av att införa förbättringar i SL-appen och behovet av att dirigera flödena. I vår dialog med förvaltningen har vi också angett en väldigt tydligt sådan inriktning, alltså att i stället för som det blev när gröna linjens tunnelbana stannade på onsdagen – vilket hade helt andra orsaker – så borde resenärerna ha dirigerats en annan väg snarare än att enbart ha hänvisats till ersättningstrafik.

I övrigt vill jag säga att jag tror att förslaget om beredskapsbostäder är förknippat med vissa svårigheter, inte minst i förhållande till hur personalen i så fall ska kallas in. När ska ett snöoväder vara tillräckligt stort för att folk ska tvingas bo i de här bostäderna? Och hur ska de då över huvud taget komma till de här bostäderna eftersom det antagligen redan har börjat snöa?

Anförande nr 6
Lina El Yafi (V): Ordförande, fullmäktige! Till att börja med vill jag säga att jag håller med Jens Sjöström om att kollektivtrafiken är en samhällsviktig funktion. Jag kan också hålla med om att samordningen måste stärkas mellan SL, Trafikverket och kommunerna.

Eftersom jag arbetar inom kollektivtrafiken och har gjort det i många år så har jag också en annan bild av problemet. När jag började arbeta där hade vi något som kallades för reservtjänster. Det var tjänster som var till för att täcka upp vid oförutsedda händelser, om någon blir sjuk eller vid ett kraftigt vinterväder. Man hade helt enkelt beredskap och långsiktig planering.

Det här gjorde att trafiken flöt på väldigt bra, precis som stockholmarna förväntar sig att den ska göra, men i dag är det inte så i Stockholms kollektivtrafik. Det är en konsekvens av upphandlingar och en kollektivtrafik som är utlagd på entreprenad där det billigaste anbudet vinner.

Bland det första som företagen sparar in på är bemanningen för att minska personalkostnaderna. Det här har lett till att det inte finns några marginaler oavsett om det handlar om vinterväder, en vanlig trafikhändelse eller en sjukskrivning. I stället för att tvinga den redan hårt ansatta personalen att bo i beredskapslägenheter nära depåer långt från sina familjer kan man se till att det ställs krav i upphandlingen om att det ska finnas ett antal reservtjänster för att entreprenören helt enkelt ska ha beredskap under hela trafikdygnet och en bemanning som även klarar snöoväder.

Jag välkomnar att Kristoffer Tamsons nämner personalen, men det blir något ihåligt, kan jag tycka, när man ständigt ska driva kollektivtrafiken så billigt som möjligt med det billigaste anbudet.

Anförande nr 7
Fredrik Wallén (KD): Ordförande, fullmäktigeledamöter och åhörare! Det här är ju en återkommande fråga, och den diskuteras dessutom i alla politiska fora inte bara här i Stockholms län utan sannolikt i hela landet men med olika infallsvinklar. Det blir ju speciellt här i Stockholms län när snön då och då kommer. Och som bland annat regionrådet Tomas Eriksson så förtjänstfullt beskrev, får detta särskilda konsekvenser just för att det först blir kallt, sedan kommer mycket snö och sedan tinar det och sedan fryser det igen. Det här är ett dilemma som inget ideologiskt penndrag kan åtgärda.

Däremot ska vi arbeta emot detta, för inte minst kollektivtrafiken är helt avgörande för att regionen ska fungera även under och efter ett snöoväder. I det här sammanhanget måste man säga att även om de problem som vi nyss har upplevt i år är både irriterande och säkert kan åtgärdas på fler sätt så kan jag se att vi blir bättre och bättre på att hantera detta.

Jag har sysslat med politik ganska länge och minns snöovädren från det tidiga 1990-talet då det också uppstod problem. Då upplevde jag att de inte åtgärdades lika fort som nu. Man möttes framför allt inte av kommunikationspersonal. Vi får komma ihåg att det här var på den analoga tiden då vi inte hade någon app att utveckla och inte olika internetforum att använda oss av.

Just kommunikation är väldigt viktigt. Vi ska ha bästa möjliga beredskap och kapacitet för att åtgärda de tekniska problem som uppstår och att samordna med kommunerna frågor om snöröjning. Men detta handlar faktiskt också om att berätta för resenärerna vad som händer och vad som inte händer, vad man kan förvänta sig och sådana saker. Det här är någonting som vi verkligen arbetar med.
Jag kan nämna att den här sortens problematik påverkar hela samhället men inte minst den särskilda kollektivtrafiken och privatbilismen också. Om jag koncentrerar mig på den särskilda kollektivtrafiken, det vill säga sjukresor och färdtjänst, så är det ju så att det om något, som ju i stor utsträckning handlar om biltrafik, påverkas jättemycket av det här. Där handlar det naturligtvis om att arbeta för att ha tillräcklig bilkapacitet så att det finns tillräckligt antal bilar som kan ta sig fram där det är möjligt, men inte minst och kanske viktigast, att kommunicera med resenärerna genom appar, genom internetforum, gärna i samordning med länsstyrelsen och så vidare så att man vet vad som händer.

Den riktigt stora frustrationen tror jag uppstår när man inte kommer fram med allmän eller med särskild kollektivtrafik eller med privat trafik och inte vet vad det beror på och inte vet vad man kan förvänta sig. På den punkten har vi blivit bättre, påstår jag, i Region Stockholm. Vi kommer att bli ännu bättre och vi ska skänka, tycker jag, en tanke, det märks särskilt tydligt för oss som har förmånen att sitta i trafiknämnden, till alla hårt arbetande tjänstemän och kontrakterade underleverantörer som faktiskt gör allt de kan och kommunicerar det när de här problemen uppstår.

Anförande nr 8
Regionrådet S j ö s t r ö m (S): Ordförande! En av de stora svårigheter som har identifierats är hanteringen av framkomligheten för busstrafiken på våra vägar. Regionens 26 kommuner har stort ansvar för att prioritera just snö- och halkbekämpning för kollektivtrafikens framkomlighet. Det gäller inte minst Trafikverket. Senast den 8 februari rapporterade tidningen Mitt i Huddinge om hur entreprenörer inte kallas ut i tid för snö- och halkbekämpning beroende på brist på pengar i kommunkassan för just detta ändamål.

Som politiskt ansvarig, Kristoffer, måste det vara A och O att få till stånd just denna samordning så att kollektivtrafiken kommer fram i alla de 26 kommunerna och på Trafikverkets vägar. I dag kostar förseningar och vinterväglag av det här slaget ungefär 1 miljard i uteblivna samhällsintäkter per dag.

Ingen kommun kan fallera i detta hänseende eftersom busstrafiken går över kommungränsen och kräver framkomlighet. Senast år 2016 krävde du själv att Trafikverket och Stockholms stad, med Daniel Helldén i spetsen, skulle betala för SL:s resegaranti på grund av bristande snöröjning. Jag menar att det är ditt ansvar och ett regionalt ansvar att denna samordning fungerar och att sätta upp tydliga krav på väghållarna. Det går inte att bara skylla ifrån sig utan man måste också ta ansvar för den roll som Region Stockholm har för samverkan.

Vi vet också att det är nödvändigt att stärka denna beredskap eftersom de allvarliga klimatförändringar som vi riskerar att uppleva förvärrar situationen med mer omväxlande väder och stora temperaturskiftningar.

Vi socialdemokrater har föreslagit ett antal åtgärder för att stärka beredskapen och undvika framtida lamslagning av vår region. Det handlar om stärkt samordning och tydliga krav på väghållarna att klara av snö- och halkbekämpning, investering i ett nytt modernt realtids-informationssystem för att säkerställa korrekt resenärsinformation och för att ge förslag på alternativa färdvägar. Det handlar även om korrekt skyltning på stationer och på informationstavlor och att återta informationsutropen på våra pendeltågsstationer från Trafikverket som uppenbarligen inte klarar av det här på ett bra sätt.

Det handlar dessutom om att säkerställa att det finns tillräckligt antal trafikvärdar på plats för att hjälpa strandsatta resenärer ute i systemet, att i händelse av befarad svår väderlek ha möjlighet att erbjuda övernattningsmöjlighet för förare och annan strategisk personal och dessutom att ha reservtjänster ute i systemet för att kunna få trafiken att fungera så bra som möjligt dagen efter. Det är ett problem som SL själv har uppmärksammat och rapporterat om i Direktpress den 4 februari.

Vid senaste sammanträdet med nämnden krävde vi också att ett ytterligare kriterium skulle införas för våra entreprenörer: att de skulle vara goda arbetsgivare för att just få vara med i upphandlingarna inom kollektivtrafiken. Detta är något som vi menar är nödvändigt för att vi ska få personal som vill och kan jobba i våra kollektivtrafiksystem.

Anförande nr 9
B e n j a m i n D o u s a (M): Herr ordförande! Alla fullmäktigeledamöter här tycker att snöröjningen måste fungera betydligt bättre än vad den gör i dag. Alla vill ha bättre vinterberedskap – Sverige är som vi alla vet ett kallt land. Det har vi fått känna inte minst den här vintern. Det finns alltså ingen konflikt mellan S och M, mellan den blågröna majoriteten och oppositionen i den här typen av frågor.

I detta fall har M-ledda kommuner stort ansvar, och i detta fall har även S-ledda kommuner stort ansvar. I dessa frågor har Region Stockholm ansvar, och regeringen med Trafikverket har sitt ansvar. Det råder ingen politisk konflikt.

Det som däremot är närmast surrealistiskt i den här interpellationen är de baracker som Jens Sjöström och Socialdemokraterna vill bygga. Var ska man bygga barackerna någonstans? Ska de sättas på busstorgen ute i kommunerna? Ska de placeras längs spåren? Hur ska man lyckas rekrytera personal som ska sova i de här barackerna under hela vinterhalvåret? Det är inte så att vi har någon enstaka dag med snöoväder i Stockholm utan de kan pågå i flera veckor.

Ska inte personalen i kollektivtrafiken, våra bussförare, få läsa läxor med sina barn och vara hemma med sina familjer?

Jag tycker att det är väldigt märkligt att man vill bygga de här barackerna längs spåren och utmed busslinjerna. Jag vill ha svar av Jens Sjöström på följande frågor: Var ska barackerna byggas? Hur ska man rekrytera personal när man tvingar in personalen i de här barackerna? Och varför förtjänar inte personalen i kollektivtrafiken att få vara hemma med sina familjer och sina barn?

Anförande nr 10
M a r t a A g u i r r e (V): Herr ordförande, ledamöter! Om jag inte hade varit här i dag så hade jag legat i en smal säng i ett bergrum utan fönster mellan kl.04:30 och kl. 09. Jag jobbar på pendeltågen, och vi har något som heter jour. Jag skulle ha haft morgonjour. Jag hade självklart inte tagit mig in till Stockholms central för att kunna börja arbeta kl. 04:30. Jag hade tagit mitt pick och pack och mina kläder och lagt mig i den lilla sängen som jag tror är 80 cm bred. Jag är väldigt tacksam för det.

Det här gör jag på min arbetstid. Det gör mina arbetskamrater varje dag på sin arbetstid. Vi sover ibland, och ibland jobbar vi hela dagarna. Och precis som dina reservtjänster betyder min jour att vi finns tillgängliga om det händer någonting.

Den här övernattningen är överenskommen med facket. Självklart ska fackförbunden och skyddsombuden vara med och utarbeta de här lösningarna. Det är så vi jobbar, för lösningar finns det. Problemen beror på dålig samordning, på att det är många aktörer och på den bristande numerären.

Hur många människor finns tillgängliga? Varför har inte våra grannländer, till exempel Finland som har samma väder som vi med samma problem med tö och snö, lika mycket problem med växlar? Varför är deras kollektivtrafik inte lika sen som vår? Problemen hos oss beror på dålig samordning, på att det är många aktörer och på jättelåg numerär.

Vi vet ju i förväg när det ska snöa. Då kan man kalla in extra personal. Jag tror inte alls att det är något problem. Det finns jättetrevliga baracker så länge man kommer överens med personalen om hur det ska vara. Det är ändå en arbetsgivar–arbetstagar-lösning som måste skapas.

Jag tror visst att det är en ideologisk fråga. Hur löser vi kollektivtrafiken? Vem är det som har huvudansvaret? Jag tror att vi, om vi ska ha en kollektivtrafik som ska betjäna alla, som ska gå när det snöar och när det blir jättevarmt och S-kurvor bildas på rälsen, så måste trafiken drivas i egen regi.

Det måste vara någon som har huvudansvaret. Vi kan inte springa omkring som blinda råttor och leta efter vem som ska röja snön. Vem är det som ska sköta underhållet? Det måste finnas någon som har ett huvudansvar och någon som kan se till att arbetet utförs.

Anförande nr 11
L i s a R a s m u s s e n (V): Herr ordförande, åhörare och ledamöter! Fredagen den 4 februari 1994 åkte jag och hälsade på en väninna i Oslo. Då var det ett jättestort snöoväder. Året innan hade man inte haft någon snö alls, så man hade skurit ned budgeten för snöröjningen så att det bara skulle räcka till en veckas arbete.

Måndagen den 7 februari åkte jag hem, och då började man röja bort snön, för på fredagen den 12 februari skulle OS i Lillehammer börja. Det var vad man hade resurser till då. Då var alltså snöröjningen helt undermålig eftersom man inte hade slutit avtal med dem som var beredda.

Det är vad som händer om man inte vill betala vad det kostar att ha snöröjare i beredskap.

Jag jobbade ett tag inom trädgårdsbranschen och såg hur vissa bostadsbolag sade upp vinterkontrakten i hopp om att kunna ringa in någon att jobba vid snöfall. Det är ju ganska naivt. Vilken firma har råd att vid ett oväntat snöfall ta extra uppdrag?

Den ständiga just-in-time-politiken passar inte ihop med väderväxlingar, och det är det här som är den politiska konflikten. Är vi beredda att betala priset för att ha folk i beredskap inför snöröjning och trafiksvårigheter? Visst kan man racka ned på försök att lösa de här problemen inom just-in-time-politiken som Jens kommer med, men det stora problemet är att man vill ha så låga anbud att det inte finns något ekonomiskt utrymme för något ordenligt vare sig inom snöröjningen eller i trafiken för att ha folk i beredskap. Där är den politiska konflikten.

Anförande nr 12
Regionrådet T a m s o n s (M): Ordförande, regionfullmäktige! Det finns ju ibland skäl att ta ett steg tillbaka och ta två tre djupa andetag och ställa sig frågan varför det ibland bli

eländigt när det är jobbigt väder eller, som det beskrevs här tidigare, när vi har den typen av omväxlande väderlek som vi kan se i Stockholmsregionen där vi kan få kraftiga snöfall varvade med plusgrader och snö som sedan åter fryser på och hur det däremellan inte sker någon ordentlig snöröjning och att detta får stora och svåra konsekvenser.

Att man då och där inte trafikerar Stockholms gator eller plogar icke halkbekämpade gator med bussar som väger mellan 13 och 17 ton har ju sin naturliga förklaring. Det handlar inte om att det inte går att köra där. Det handlar om att det är förknippat med stora risker.

Det handlar ju inte om att bussförare inte kan ta sig till depåerna utan helt enkelt om att om man skulle ta ut bussarna i trafik skulle man utsätta både föraren, dem som sitter ombord på bussen och dem som befinner sig i gaturummet runt bussen för livsfara. Det ska vi inte göra. Vi ska aldrig tumma på säkerheten.

Därför är det viktigt att vi, om och när vi ser att man inte klarar halkbekämpningen eller snöröjningen, gör den typen av bedömningar och att de görs närmast resenärerna, närmast trafiken alltså av bussförarna och trafikledningen själva. Jag tycker att det är viktigt, och jag tycker att det är någonting som vi ska slå vakt om.

Därmed ingenting sagt om att vi skulle vara nöjda med en situation som innebär att vi gång på gång ser hur halkbekämpning, snöröjning och annat inte sköts i den här regionen på ett bra sätt. Det är ingen undanflykt att det sköts lika illa någon annanstans i Sverige, för det gör det. Det är för den delen inte heller någon undanflykt att vi kunde se att trafiken i Helsingfors i januari stod så gott som helt stilla och att bussarna körde fast i stora snödrivor på grund av bristande snöröjning eller, som nämndes tidigare, att man hade slarvat med budgeteringen för snöröjningen i Oslo. Det är inga ursäkter.

Därför satsar vi från den blågröna majoritetens sida i år en kvarts miljard mer på drift och underhåll inom kollektivtrafiken. Vi gör riktade satsningar på att förstärka våra digitala plattformar, den digitala trafikinformationen. Vi gör en miljonsatsning på att förstärka våra appar som ska möjliggöra för resenärerna att få bättre, snabbare och mer tillförlitlig information, och information om bra alternativa resvägar. Vi gör en miljonsatsning på att få ut fler medarbetare i kollektivtrafiken för att på plats ha människor av kött och blod som kan ge resenärerna stöd och hjälp och som kan svara på frågor om olyckan är framme. Och vi gör en lång rad andra insatser för egen del också. Bland annat utgör ju hela den fordons-upprustning som nu pågår i trafiken ett jättelyft när det gäller att få till stånd bättre och mer robust trafik oavsett väder och vind. Vi ska komma ihåg att vi gör viktiga satsningar på pendeltågssidan, på tunnelbanesidan och inom bussidan.

Vi kommer inte ifrån det som jag tycker är viktigt. Det ena är att vi också måste få andra att göra sitt, staten och kommunerna. Vi måste faktiskt också slå ned på förslag som är dumma. Att tvinga hårt arbetande bussförare att bo i baracker vid våra depåer för att kommunerna och staten inte sköter snöröjningen kan aldrig vara rätt svar.

Anförande nr 13
Regionrådet Eriksson (MP): Herr ordförande! Det sägs att man ska bemöta motståndarens bästa argument. Då får jag väl säga att Jens Sjöströms absolut bästa argument i det här sammanhanget är det som han levererar i termer av tydliga social-demokratiska förslag om hur samordningen och snöröjningen ska förbättras. Det innehåller bland annat förslag om tydliga krav som ska ställas på väghållaren. Jag skulle därmed, Jens Sjöström, be dig i så fall att återkomma. Jag är nämligen gärna med och ställer de tydliga krav om du framför till mig om exakt hur vi ska formulera de här tydliga kraven, hur vi ska säkerställa att kommunerna gör det här när vi inte själva är väghållare eller har några som helst sanktionsmöjligheter kring detta. Jag tror att det är förknippat med väldigt stora svårigheter.

Jag tror snarare att bästa fokus i den här frågan är precis den väg som vi har slagit in på, det vill säga att vi måste komma till kommunerna och säga att vi har ett gemensamt ansvar för att vår busstrafik ska fungera, för att bussarna ska komma fram och så kräva att kommunerna tar det ansvaret.

Och: det räcker med att googla för att se hur bra vinterunderhållet är i Helsingfors.

Anförande nr 14
H a n s A n d e r s s o n (L): Ordförande, fullmäktige! Jag har själv 25 års erfarenhet av snöröjning, bland annat från Stockholm. De senaste åren har jag inte kört, det kanske märks.

Det är ju så att vi kan bli inringda precis när som helst, och varje kommun har sina nivåer för när man ska ringa in snöröjningen. Därför är det jätteviktigt att regionen som har ansvar för kollektivtrafiken sätter sig ner med företrädare för alla kommuner så att allt kommer att hänga ihop och förklarar att om medborgarna ska kunna pendla in till Stockholm city och dra in skatteintäkter till kommunen så måste kollektivtrafiken fungera och därför hänger det på snöröjning och halkbekämpning.

Det är lite märkligt nu när man sopar och saltar cykelvägar men sedan har en annan prioritet när det gäller kollektivtrafiken. Jag tror att det är viktigt att se helheten i de här frågorna.

Under de där 25 åren lyckades jag ta mig in till Stockholm i vilket snöoväder som helst, men jag hade ju inte ansvar för en hel buss med kanske 50 personer, så ansvarsfrågan är jätte-viktig när man ska kunna bedriva persontrafik.

Anförande nr 15
Regionrådet S j ö s t r ö m (S): Ordförande! Låt mig så här i slutet av debatten konstatera att jag kan skönja en liten förhoppning i slutet på ditt interpellationssvar, Kristoffer. Jag tycker att det är ett steg i rätt riktning att man nu från trafikförvaltningen kallar samman alla som kör och underhåller trafiken för att gå igenom vilka förbättringar som kan komma i fråga.

Jag blir dock inte imponerad när man konsekvent kan se att ni har sagt nej till till exempel investeringar i nytt realtidsinformationssystem, att du inte vill kräva tillbaka stationsutropen från Trafikverket och att du inte ser ditt eget ansvar för att ta itu med samordningen när det gäller snö- och halkbekämpningen.

Till Tomas vill jag säga: Ja, vi ställer gärna upp och diskuterar detta. Ett sådant förslag handlar till exempel om att ha gemensamma inkallelseregler för att alla kommuner ska hantera inkallelserna för snöbekämpningen enligt samma kriterier.

Jag kan också konstatera att Kristoffer återkommande nämnde att ni har lagt en kvarts miljard i satsningar på drift och underhåll. När vi ställde frågan till förvaltningen så fick vi svaret att det är 108 miljoner kronor, knappt hälften så mycket. Förklaringen sägs vara att man förra året underpresterade och därför inte konsumerade tillräckligt mycket av de pengar som behövs för underhållet. Därför ser det ut som om det är mer pengar än vad i verkligheten det är.

Anförande nr 16
M a r i a M u s t o n e n (V): Ordförande, fullmäktige! Jag blir lite förvånad när Tomas Eriksson inte vet hur man gör när man ställer tydliga krav. Det går att ställa tydliga krav vid upphandlingar, det går att ställa krav mot kommunerna. Pratar ni inte med varandra? Ring till Daniel Helldén, det är inte svårare än så. Det är ju din partikamrat.

Anförande nr 17
Regionrådet T a m s o n s (M): Tack för en bra diskussion i en viktig fråga! Låt oss återkomma till den framöver. Jag tror att det finns skäl för oss att samla ihop erfarenheter från den här och senare vintrar. Låt mig bara snabbt konstatera några saker.

Vi har under de senaste åren kraftigt ökat drift- och underhållsbudgeten för kollektivtrafiken. Det gör vi även i år, med en kvarts miljard. Om man räknar över tid framgår detta väldigt tydligt.

När det gäller detta med att återkräva utropsverksamheten eller att få ett inflytande över Trafikverkets trafikinformationsutrop så är det ett jättebra förslag. Det är en gammal fråga som vi har drivit länge, men tyvärr inte blivit bönhörda av den ansvarige ministern. Låt oss driva den frågan gemensamt. Kanske har du bättre ingångar i det socialdemokratiska partiet än vad jag har.

När det gäller satsningar på andra frågor som rör kravställande och annat så tror jag definitivt att det är något som vi har skäl att återkomma till. Jag tror till exempel, om jag ska vara ärlig och ta ett initiativ från den här talarstolen, att vi i våra remissrundor med kommunerna, där vi ofta presenterar vår ambition att köra mer trafik, också kanske skulle ställa krav på kommunerna om vad som kan möjliggöra den utökade trafiken, till exempel att kommunerna blir bättre och är mer förberedda när det gäller snöröjning och halkbekämpning. Det finns nämligen ett jobb att göra här men det jobbet kan vi bara göra tillsammans, och ytterst kan det bara utföras av dem som de facto måste ploga gatorna och som måste halkbekämpa vägarna.

§ 31 Interpellation 2019:2 av Bengt Larsson (V) om behandling av analcancerpatienter boende i Stockholmsregionen

Anförande nr 18
B e n g t L a r s s o n (V): Presidium, fullmäktige och åhörare! Jag vill tacka för svaret.

Tyvärr kan jag konstatera att det av svaret inte framgår om regionen har gjort någon konsekvensanalys av hur det här i praktiken skulle fungera eller hur det upplevs av analcancerpatienterna att behandlas utanför den egna regionen med allt vad det innebär för svårigheterna med kontakter med närstående.

I svaret kan jag se att man inte riktigt förstår hur extremt lång och krävande den här behandlingen är och att den här tumörformen också innebär ett antal komplikationer.

Av svaret framgår också att man kommer att göra den ekonomiska analysen för regionens del i efterhand, vilket jag tycker är märkligt. Man borde väl ta reda på kostnaderna innan man går in i en förändring.

Jag skulle vilja ge några kommentarer utifrån svaret. Så vitt jag kan se har ingen kontakt tagits med SÖS patienter i den här frågan. Frågan är också om man i den kommande utvärderingen kommer att samla in synpunkter från vår region, det vill säga patienter från SÖS, eller från de fyra kommande nationella centra.

Man nämner också Uppsalas ledtider före tillskott av patienter från Stockholmsregionen, men hur långa ledtiderna blir när Stockholmsregionens patienter eventuellt kommer dit har man inte över huvud taget analyserat.

När det gäller Umeå så har hittills inga analcancerpatienter skickats dit. Den kommentar som finns måste alltså gälla andra tumörtyper som sannolikt inte har lika långa behandlingstider. Resultaten som nämns för Uppsalas del är likadana som för SÖS i dagsläget. Det man inte nämner i svaret är också att den klinik som har ansvaret för att ge behandlingen också har ansvaret för eftervården i fem år.

Jag undrar också om det är lämpligt att den person som lett arbetet hittills också ska utvärdera det. Av svaret framgår inte heller vilka som kommer att omfattas av utvärderingen samt hur utvärderingen kommer att läggas upp.

Anförande nr 19
Regionrådet B o h l i n (KD): Ordförande, presidium, ledamöter och åhörare! Tack, Bengt Larsson och Vänsterpartiet för frågan! Det handlar alltså om behandling av patienter som lider av analcancer, och som väl är är detta en ganska ovanlig cancerform. Det är inte särskilt många drabbade per år, men som ni ser i frågan var det runt 40 stycken i vårt län som drabbades år 2015. Det är något fler nu.

Jag vill också passa på att reda ut en del missförstånd som faktiskt finns i den här frågan bland annat när det gäller anhörigvården, och jag återkommer till den frågan strax.

Vi vet i dag att allt fler får en cancerdiagnos. Cancer blir också de anhörigas sjukdom så att många drabbas, inte bara en person som får cancer.

Det här ställer höga krav på vården i fråga om både diagnostik och effektiv behandling. Vi har beslutat i Sverige och i regionerna som ingår i avtalet med SKL, att vi ska ha nivåstrukturering av vissa typer av cancer.

Jag tycker att det är en lite märkligt ton i frågan från Vänsterpartiet, för jag börjar fundera om det är så att ni ifrågasätter hela nivåstruktureringen. Den har vi i alla fall tidigare varit ganska överens om. Vi ska inte göra alla behandlingar överallt i vårt avlånga land.
Precis som du säger, Bengt, har ingen patient skickats från Stockholm till Umeå. Vi försöker naturligtvis i möjligaste mån se till att mottagarlänet för våra patienter ska vara Uppsala eftersom det är kortare avstånd dit. Det säger sig självt att det är komplicerat och kanske krångligt att åka till Umeå.

Det pågår en utredning av de områden som har nivåstrukturerat. Det är svårt att föregripa den, det kan jag inte göra. Jag inväntar den utredning som kommer att vara klar under våren. Jag ser fram emot den väldigt mycket.

Då är det så att ekonomi och patientresor är två övergripande delar som den här utredningen kommer att studera. Det stämmer inte att det aldrig har gjorts någon konsekvensanalys eller att man inte har tittat på effekterna av det här. Det här med nivåstrukturering har man arbetat med i många år innan man kom fram till besluten om vilka cancrar som ska opereras på vilka områden i vårt land. Det är klart att man har studerat olika konsekvenser, vilka resultat de här besluten får och vad utfallet beräknas bli.

Jag håller alltså inte med om att man inte skulle ha någon kunskap om kostnaderna.

Nivåstruktureringen inom cancervården innebär ju att patienter i vissa fall remitteras från andra delar av landet till vår region och i andra fall behöver vi remittera till andra regioner. När det gäller anhöriga så är det så att jag inte känner till något fall där en patient har vägrats att ta med sig en anhörig. Nu under förmiddagen har jag också fått information om att Umeå faktiskt ersätter kostnaderna. Om det är viktigt för patienten så kan man få ersättning för anhöriga som följer med. Det står ju i frågan att anhöriga inte inkluderas, men på de allra flesta sjukhus är det full möjligt för anhöriga att övernatta.

Anförande nr 20
M a r i t N o r m a s d o t t e r (V): Ordförande, ledamöter, åhörare! Jag tänkte att jag skulle berätta om min kollega, före detta kollega. Låt oss kalla henne för Anna.

Anna drabbades av den här cancerformen för några år sedan. Anna är ganska ung, och när en ung människa drabbas av cancer blir det ofta en väldigt aggressiv cancer för cancercellerna är också unga. Och därför fick hon också en väldigt aggressiv behandling.

Hon har drabbats av fruktansvärda komplikationer av denna sjukdom. Hon är numera inte längre fertil, hon har stomi och det är ju ett livslångt lidande som hon drabbas av. För Anna skulle det vara fruktansvärt att bli transporterad till ett annat län. Hennes rehabilitering som har pågått väldigt många år har varit helt beroende av att hon har haft sina nära och kära i närheten, och de är ett mycket stort stöd. Det har varit väldigt viktigt.

Jag tycker att vi pratar mycket i Region Stockholm om att vi ska ha patienten i centrum och att vi ska ha individanpassad vård. I det läget behöver vi faktiskt titta på de mjuka faktorerna också. Hur gör vi för att patienterna ska må så bra som möjligt under behandlingstiden? Vi befinner oss i Stockholmsregionen, och det som vi behöver ha i fokus är väl patienterna i vår region och se till att vi kan erbjuda dem den vård som de behöver.

Vi har tung forskning här, och vi har behandling och utbildning inom de flesta områden så vi behöver ha också den här behandlingen i vår region. Med tanke på att en femtedel av Sveriges befolkning bor i den här regionen tycker jag att man kan tänka sig att det största patientunderlaget också finns i den här regionen, vilket också är ett tungt skäl för att vi behöver behålla analcancervården i det här området.

Att gå igenom en cancerbehandling är i sig själv påfrestande, till och med traumatiserande. Att få en cancerdiagnos är också traumatiserande. Det är ju jätteviktigt att ha närhet till vård och behandling samtidigt som man har sina anhöriga nära till hands. Det räcker inte med att ha en anhörig i sin närhet, man behöver ha alla sina anhöriga nära.

Anförande nr 21
B e n g t L a r s s o n (V): Det vi pratar om är ju egentligen 172 patienter i hela Sverige under år 2017, varav 44 patienter hade sin bostad i Stockholmsregionen. De här patienterna får en halvtimmes behandling dagligen under fem sex veckor. I det läget kan man fråga sig om det är rimligt att de här personerna ska bo så pass långt ifrån Stockholm som det handlar om när vi talar om Umeå. I det fallet kan man också se Uppsala som ett alternativ, men i dagsläget är det faktiskt så att det är Umeå som har kapaciteten. Ska vi skicka iväg patienter för en halvtimmes behandling dagligen så pass långt bort?

Du nämner också möjligheten för anhöriga i ditt svar, att det finns möjligheter att få en bostad på behandlingsorten. För en anhörig är det mycket mer än en bostad som är kostnadskrävande. Det handlar också om resor och uppehälle. Det är sådant som man måste väga in i det hela när man tar ställning till på vilken ort som ska ge behandling mot den här cancerformen.

Biverkningar är också ganska stora, vilket gör att man har behov av stöd från en anhörig som finns nära till hands. Som jag sade tidigare så tycker vi i Vänsterpartiet inte att det är rimligt att vi låter patienter skickas iväg till sannolikt Umeå för den här behandlingen. Man kan inte lämna den här patientgruppen vind för våg på det här sättet.

Och när det sedan handlar om efterbehandlingen vill jag understryka att det sjukhus som har utfört behandlingen har skyldighet att under fem års tid utföra uppföljningen. Så är det.

Anförande nr 22
Regionrådet B o h l i n (KD): Ordförande, presidium, ledamöter och åhörare! Den nivåstrukturering som vi har fattat beslut om innebär ju att cancervården koncentreras på en del orter runt om i landet. Det här är viktigt för att samla kompetens och resurser för att patienterna ska få den allra bästa vården och för att vården ska vara patientsäker.

Det blir intressant med Vänsterpartiets tankegångar i frågan. Jag undrar om ni ifrågasätter hela nivåstruktureringen. Är det er tanke att till exempel Lycksele lasarett ska genomföra behandling av analcancer? Det här är ju en avancerad cancerform. Eller tycker ni att små sjukhus runt om i landet ska tillgodose behovet av alla typer av vård eftersom ni säger att det är orimligt att en patient tvingas byta ort under behandlingen. Nej, så kan vi inte ordna vården i vårt avlånga land i dag.

Vi har ju varit överens om nivåstruktureringen därför att det ger patienten rätt och chans till den allra bästa vården. Man får vård där vården är bäst lämpad att ge den, där de har den högsta kompetensen och ser till att de har högspecialiserad, avancerad utrustning för att kunna ge den vården.

Region Stockholm har ännu inte skickat några patienter till Umeå, fast Umeå mycket riktigt är en av de fyra enheter som vi har bestämt ska kunna utföra operationer och behandlingar av analcancer.

Vi försöker naturligtvis se till att så många som möjligt kommer att få sin vård och behandling nära vår egen region. Det är mindre än en timmes resa till Uppsala, dit patienter från Region Stockholm har kommit. Data från kvalitetsregistret för analcancer visar att Uppsala har förhållandevis korta ledtider inom ramen för de riktlinjer som gäller. De har kort total behandlingstid, vilket betyder att det inte är några pauser i behandlingen, och detta gör att det är fullt möjligt att fortsätta att bo här medan man får sin behandling i Uppsala.

Uppsala har väldigt goda behandlingsresultat, 90 procent av patienterna ingår i en komplett remission. Vid alla enheter, de fyra platser där man utför den här typen av vård, sker multidisciplinära konferenser. Det innebär att flera personalkategorier, alltså team runt patienten, sammanträder och har en konferens kring patienten för att kunna ge patienten den allra bästa vården.

Jag tycker att det är väldigt märkligt det ni säger, särskilt Marits anekdotiska exempel här, där ni ifrågasätter nivåstruktureringen. Det kan inte vara så att vartenda litet sjukhus i Sverige ska ge all typ av vård utifrån ett anhörigperspektiv och utifrån att det är orimligt att resa. Så kan vi inte organisera sjukvården. Det blir inte effektivt och det blir framför allt inte patientsäkert.

Jag tycker att det är lite skrämmande att Vänsterpartiet verkar ifrågasätta hela tanken med nivåstruktureringen. Jag vill gärna ha svar från Vänsterpartiet om det är på det sättet, för i så fall för vi en helt annan diskussion.

Anförande nr 23
Sandra Ivanovic Rubin (MP): Ordförande, ledamöter! Jag vill bara lyfta blicken och ta upp diskussionen och förklara tanken bakom den här nivåstrukturering. Det är jätteviktigt att vi är överens om detta i den här salen. Det här är en av de främsta reformer för jämlik sjukvård som har kommit till stånd.

Problemet tidigare var nämligen att patienter med just analcancer som exempelvis behandlades väldigt olika i olika regioner och människor dog. Då sade vi att detta innebar att vi inte hade någon jämlik sjukvård i Sverige. Därför gick regionerna ihop för att hitta en gemensam lösning.

Jag tycker verkligen att vi måste lyfta blicken och i stället för att gå in på detaljer se hur många patienter vi har och vart de får åka. Varför kom detta till? Det är en jätteviktig reform för jämlik sjukvård i Sverige. Det finns i det här.

Det här är ju en process som bara är påbörjad, det är klart att det kommer att finnas fallgropar. Då ska vi vara ödmjuka, vi ska utvärdera och förstärka där fallgroparna finns. Man ska också veta om att närstående är en jätteviktig del vid vården av alla typer av cancersjukdomar. Det finns i dag patienthotell där den närstående får vara, och på NKS finns det en säng i varje sal där en anhörig kan sova om man vill det.

Vi ska inte glömma bort varför den här nivåstruktureringen kom till stånd, och precis som Ella sade så var alla partier överens om detta. Det är viktigt att vi pratar om samma saker och att vi diskuterar vad vi egentligen vill uppnå.

Anförande nr 24
Mehdi Oguzsoy (V): Ordförande, fullmäktige! Som med alla andra saker i samhället så gäller det också att om man drabbas av cancer så är det bäst om man drabbas av en cancerform som har hög status. Prostata- och bröstcancerdiagnoser är diagnoser som har hög status.

Dessvärre har vissa cancerdiagnoser inte samma status, och de som drabbas av analcancer är en patientgrupp som råkar väldigt illa ut. Kompetensen att behandla dessa patienter har funnits i Stockholm. Det största patientunderlaget vad det gäller analcancer finns här. Därför är det märkligt att man ska hänvisa till nivåstrukturering som om det vore den enda sanna åtgärden att nivåstrukturera och skicka patienter till andra landsting, till Uppsala och Umeå.

Den här patientgruppen är väldigt sårbar. Deras mobilitet är mycket begränsad och det är känsligt att hänvisa dem till andra regioner för att få adekvat vård och behandling, vilket min partikollega Bengt har redogjort för. De här patienterna får jättetuffa biverkningar. Det kräver enorma resurser från sjukvården och från närstående. Analcancerpatienter är inte lika lätta att flytta till ett annat landsting som till exempel prostatacancerpatienter eller bröstcancerpatienter. Därför tycker vi att nivåstrukturering kan vara bra i vissa sammanhang, i vissa avseenden, men i andra mindre bra.

Det största patientunderlaget finns i den här regionen så varför ska man till varje pris hänvisa dem någon annanstans? Professionen som jobbar med de här patienterna tycker att det här är förfärligt. Du verkar vara helt verklighetsfrånvänd, Ella Bohlin, när du kritiserar oss för att vi inte tycker som du.

Kontakta de professioner som arbetar med de här patienterna i den här regionen så kommer du att få höra att de anser att det här är ett förfärligt förslag, framför allt för patienterna.

Anförande nr 25
Amelie Tarschys Ingre (L): Ordförande, ledamöter och åhörare! Att drabbas av cancer är naturligtvis hemskt – inte bara för individen utan för hela omgivningen. Jag lider förstås med Anna och alla andra cancerpatienter. Men om man nu drabbas av en dödlig sjukdom så vill nog de flesta patienter ändå ha bästa möjliga vård och bli opererade av läkarteam med bästa möjliga förutsättningar och erfarenheter, av skickliga läkarteam som gemensamt kan utföra operationer som ger hög chans till överlevnad och med minsta möjliga biverkningar.

Självklart kan man önska att all vård ges nära, men det är faktiskt inte realistiskt. Viss vård är så ovanlig att den kanske bara ges på ett par platser i Europa. Annan vård ges bara på ett par platser i hela världen. Men som boende i Stockholm har vi jämfört med resten av landet ändå stora möjligheter att få god vård på nära håll.

Vid just analcancer är rekommendationerna att nivåstrukturera vården för att ge dessa patienter bästa möjliga vård med högsta möjliga kompetens. Den finns till exempel i Uppsala, som ju ligger ganska nära Stockholm. Region Stockholm följer de rekommendationer som givits. Det tycker jag är bra.

Anförande nr 26
Jonas Lindberg (V): Ledamöter, regionråd, åhörare! Frågan är inte svart eller vit. Det handlar inte om man är för eller emot nivåstrukturering. Interpellationen handlar dessutom om något annat, tycker jag. Detta är rätt patientgrupp att nivåstrukturera. Men vad kan det få för konsekvenser för en patientgrupp som har väldigt svåra biverkningar och som under en lång period behöver resa långt? Jag tycker att dessa frågor förtjänar ett seriöst svar.

När det gäller nivåstruktureringar generellt sett är det ingen som har något emot att man centraliserar och har den bästa kompetensen på ett, två eller flera ställen. Alla är vi nog oroade över den ojämlika vården i Sverige. Jag tror att alla har sett bristerna vad gäller väntetiderna på olika ställen. Alla partier som har varit för en nivåstrukturering och centralisering av vården behöver dock stanna upp lite grann. Mycket av den centralisering som pågår vilar på Måns Roséns utredning, och den har i stora drag visat sig vara byggd på ett falsarium och ett hopkok av siffror på olika sätt.

Vi måste stanna upp och fundera över vad vi gör med svensk hälso- och sjukvård när vi bestämmer oss för att man måste göra ett visst antal ingrepp för att kunna centralisera vården. Vi har också tagit bort vård från vissa sjukhus, som har haft väldigt goda resultat, och lagt dem i större centrum. Har detta varit det bästa och klokaste? Jag tror inte det. Jag tror att vi behöver vara lite ödmjuka. En viss centralisering är bra, men den kan på andra sätt också utgöra problem.

Jag tror att en sårbarhet byggs in i systemet när man skapar några få centrum som sedan kan få stora tillgänglighetsproblem. Ett exempel på detta gäller kirurgisk vård här i Stockholm. För många år sedan hade tre sjukhus i länet ansvar för att operera patienter med cancer i bukspottkörteln. Sedan centraliserades detta uppdrag till Karolinska sjukhuset. Förra året uppdagades det att just denna patientgrupp hamnade i den där kön av patienter som inte fick operation i tid. Andra sjukhus hade erbjudit sig att hjälpa till att operera dem men fick inte det på grund av att nivåstruktureringen var fastslagen.

Jag tror alltså att det finns risk att vi bygger in en sårbarhet så att vi inte kan hjälpa varandra när stora centrum får problem med köer. Då har vi skapat problem i stället för att lösa dem. Vi i denna församling måste vara ödmjuka inför dessa problem. Jag tycker att vi behöver fundera över om Måns Roséns utredning verkligen var den bästa att bygga detta uppdrag på.

Anförande nr 27
Bengt Larsson (V): Vi har här i regionen en väl fungerande organisation som har mycket goda resultat. Att hänvisa till att andra regioner har bättre resultat håller inte riktigt. Man hänvisar till ledtiderna i Uppsala, men dessa är beräknade utifrån dagens patientläge och inte vad som händer i ett läge då Stockholm skulle remittera cancerpatienter dit. Som jag ser det är Umeå alternativet.

Frågeställningen handlade för övrigt inte om nivåer utan om konsekvensanalyser och en ekonomisk analys. Jag tycker fortfarande inte att jag har fått svar på frågorna utan har bemötts med en motfråga.

Anförande nr 28
Christine Lorne (C): Herr ordförande, ledamöter, åhörare! Som vi har hört handlar det om 172 patienter i hela Sverige förra året. Det är patienter som oftast drabbas av biverkningar, svåra sådana. Ni uttrycker att dessa patienter blir lämnade vind för våg, men

jag tror att de ofta känner sig lämnade vind för våg när de träffar personal som aldrig tidigare har stött på en patient med deras diagnos. Personalen kan då inte veta eller förutspå och förmedla att patienten efter en viss behandling antagligen kommer att må si eller så eller att någon viss biverkning kan uppstå. Att som patient få svaret ”Jag vet inte, för jag har aldrig träffat någon som du tidigare” kan inte kallas god vård.

De argument ni för fram som skäl till att inte ha nivåstrukturering är anledningen till att man *vill* ha den. Man vill att patienterna ska kunna komma till de allra bästa. När en människa blir som allra sjukast och ens överlevnad är hotad vill man ha den absolut bästa vården. Man är beredd att offra ganska mycket, om man får säga så. För att överleva är man beredd att gå igenom svåra behandlingar och kanske också att åka en bit för att få dem.

Förutsättningar för en jämlik vård är det vi skapar genom att arbeta på detta sätt. Då får alla den bästa vården.

Anförande nr 29
M a r i t N o r m a s d o t t e r (V): Till att börja med vill jag säga att jag inte ska upprepa det som mina kamrater har sagt. Väldigt mycket klokt har tagits upp. Denna vård finns redan här så jag förstår inte varför vi ska flytta den.

Jag förstår inte den liknelse du gör, Ella Bohlin, när det gäller Lycksele. Jag tycker inte att man kan jämföra Lycksele med Stockholm. I Lycksele bor nämligen inte en femtedel av Sveriges befolkning, vilket det däremot gör i Stockholm. Patientunderlaget finns alltså här.

Behandlingen är som sagt väldigt tuff. Den är svår att ta sig igenom. Om man ska få ett gott resultat av behandlingen krävs det att man inte är tvungen att åka långa sträckor. Man behöver dessutom ha nära till sina anhöriga, vilket också behöver tas in i detta.

Som Bengt efterfrågade behövs en konsekvensanalys.

Anförande nr 30
Landstingsrådet B o h l i n (KD): Ordförande, presidium, ledamöter, åhörare! Jag svarade på din fråga, Bengt, redan i mitt förra inlägg, men jag kan svara igen. En utvärdering pågår. Den ska även inkludera de ekonomiska aspekterna av patientresor och ersättningar. Den är tillsatt av SKL, men den görs i nära samverkan med RCC, det vill säga våra tjänstemän som arbetar på Regionalt Cancercentrum Stockholm–Gotland. De har full insyn i utvärderingen. Den kommer att bli klar under våren, och jag ser fram emot att få ta del av den. Det tror jag även att ni vill göra.

Det pågår alltså en utvärdering och utredning. Naturligtvis ska vi belysa alla aspekter av vad konsekvenserna av nivåstruktureringen har blivit för oss.

Låt mig återigen säga något om nivåstrukturering. Enligt den information som har nått mig har ingen på SKL-nivå protesterat mot detta. Vänsterpartiet sitter ju med i styrelsen liksom i Sjukvårdsdelegationen och så vidare. Tillsammans med alla riksdagspartier var Vänsterpartiet dessutom med i den uppgörelse som sa ja till nivåstrukturering. Nu säger Mehdi att detta är ett förfärligt förslag. Det här är inget förslag utan verklighet i dag.

Jag tror att Vänsterpartiet behöver ha ett gruppmöte inom en relativt snar framtid för att reda ut begreppen.

Anförande nr 31
M e h d i O g u z s o y (V): Ordförande! Jag tycker att du, Ella Bohlin, borde kontakta professionen som åtminstone hittills har gett alldeles utmärkt behandling till denna patientgrupp. Du borde höra vad de tycker om nivåstruktureringen. Jag tycker att det är

beklagligt att ni raljerar över att vi skulle vara emot jämlik vård i landet. Om den här typen av behandling bedrevs i en liten ort som exempelvis Sundsvall skulle jag ha full förståelse om man där satte sig på tvären och sade att invånarna inte får söka bättre vård i Uppsala eller Umeå. Det största patientunderlaget finns dock i vår region. Här finns alldeles utmärkt kompetens.

Denna patientgrupp är inte särskilt mobil. Det vore helt förfärligt att flytta dem till andra städer. Det är jättebeklagligt att ni ger kalla handen och inte har förståelse när vi väcker denna fråga.

Anförande nr 32
J o n a s L i n d b e r g (V): Det låter som att vi håller många debatter i en. Jag vet inte om jag tycker att man kan säga att en centralisering vården av analcancerpatienter är rätt eller fel. Men Bengt lyfter upp frågor som är relevanta och som handlar om att titta på konsekvenserna av att centralisera för patienter som dessa.

Det stämmer dock att vi alla har varit med och bestämt att nivåstrukturering och centralisering av vården är bra. Jag tycker att vi alla måste ha interna diskussioner i våra partier om centraliseringen och hur långt vi ska dra den. Vad gör vi när en stor del av det underlag som vi byggde vårt beslut på har grusats sönder av andra vetenskapliga företrädare som säger att underlaget inte stämmer? Siffror har angetts om hur många patienter som kommer att räddas om man centraliserar vården. Det har visat sig att de inte stämmer. Då behöver man stanna upp och fundera lite grann. Ska vi fortsätta på detta tåg? Eller kan vi ta några av de bra delarna och inte göra allt som föreslås? Så tycker jag. Vi behöver lite ödmjukhet.

Anförande nr 33
Landstingsrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande, fullmäktige! Jonas avslutar med att säga att ödmjukhet vore bra. Jag håller med om det. Det är visserligen intressant att följa den interna debatten i Vänsterpartiet, men jag begärde ordet för att jag vill slå fast några saker som har med mitt perspektiv att göra.

Först och främst tycker jag att det är oerhört angeläget att vi också ser att vi är en del av nationell hälso- och sjukvård. Vi behöver bidra till en jämlik vård i hela landet. Det stämmer att det finns en utredning som Måns Rosén har skrivit och som har blivit omdebatterad. Det är dock inte Måns Rosén som lägger fram förslag om att centralisera eller nivåstrukturera just analcancervården. Det är den samlade expertisen i Sverige som har enats om hur många platser som är rimliga för att det ska finnas lämpliga volymer och var de bör förläggas. I detta fall förlorade Stockholm möjligheten att ge dessa patienter vård. Men patienterna vinner möjligheten att få en bättre vård när den samlas på några få ställen.

Här förs ett resonemang om att man inte vill vara med alls när Stockholm inte får vara vårdgivare på nationell nivå för den högspecialiserade vården. Då riskerar vi att haverera modellen för nivåstrukturering i Sverige. Det skulle väldigt tydligt och uppenbart skada patienterna.

Vi ska självklart erbjuda patienter den allra bästa vården. Det kan ibland vara besvärligt att resa. Men jag är ganska säker på att de flesta patienter kommer att svara ja om vi frågar dem om de för att få den bästa vården är beredda att resa dit där vi i Sverige tillsammans har kunnat bygga upp en struktur för att säkerställa en bra nivå. De vill nog ta omaket att flytta på sig.

Det är fascinerande att höra vänsterpartistiska politiker sätta sig över de utlåtanden som kommit från vårdens professioner och från de främsta experterna vi har i vårt land. Detta viftas bort som något som inte är värt att lyssna på för att förtroendevalda i Vänsterpartiet

vet bättre. Det är en hemsk tanke att sådant skulle få styra var vården förläggs när vi diskuterar den allra mest högspecialiserade vården i vårt land.

Jag är däremot helt övertygad om att Stockholm har väldigt goda förutsättningar med vårt fantastiska sjukvårdsutbud – inte minst vad gäller den högspecialiserade vården på Nya Karolinska sjukhuset – att vara en av de aktörer och en av de regioner som kommer att ha väldigt mycket nationell högspecialiserad vård. Vi ska då välkomna patienter från inte bara Stockholm utan hela landet. Detta måste vara ett gemensamt ansvar, annars har vi ingen jämlik vård i Sverige.

Förste vice ordföranden: Jag vill påminna om vår arbetsordning. Om man deltar i en interpellationsdebatt har man rätt till två inlägg om tre plus en minut. Är man interpellant har man rätt till tre plus tre plus en minut. Vi följer arbetsordningen. Det innebär att man inte kan begära ordet ytterligare en gång när man har använt sina båda inlägg.

§ 32 Interpellation 2019:3 av Henrik Åkerlund (SD) om tjänstgörande sjuksköterskor som saknar giltiga examensbevis

Anförande nr 34
Helen Schoultz (SD): Ordförande, ledamöter, åhörare! Jag vill börja med att tacka för svaret på frågorna i interpellationen.

Den svenska sjukvården har under lång tid präglats av hög tillit och en medicinskt hög kompetens. Ur internationell synvinkel har den svenska sjukvården tidigare haft högt anseende. Detta har dessvärre successivt minskat på grund av otillräcklig kompetens till följd av den bristande tillgängligheten som blir mer påtaglig inom flertalet regioner i Stockholm.

Region Stockholm har avseende sjukvård ständigt återkommande problem med stängda vårdplatser, omfattande personalbrist samt uppskjutna operationer. Som om detta inte vore nog har det under den senaste tiden också framkommit att det inom vården finns personal som tjänstgör utan giltiga legitimationer. Det finns sjuksköterskor och läkare som utan giltig behörighet arbetar inom vården. De har fått en yrkeslegitimation utfärdad av Socialstyrelsen. Man kan undra hur det har gått till.

Detta problem har i någon mening varit känt tidigare, men det har nu särskilt mycket uppmärksammats i medierna. I november 2018 fanns ett inslag i *Uppdrag granskning* där detta kom fram. Problemet har därefter fått ett större genomslag i medierna och har väckt starka reaktioner.

Irene Svenonius skriver i interpellationssvaret att RLK, regionledningskontoret, arbetar för att inom en snar framtid kunna digitalisera processen för kontroll av legitimationer genom att Heroma matchar Region Stockholms medarbetare med HOSP, det vill säga registret över legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal. Jag tycker att detta svar känns otillfredsställande. Det har ju framkommit att folk har betalat för att gå på en skola och sagt att de har varit där, men de har över huvud taget inte ens deltagit i undervisningen. Sedan har de skickat in falska uppgifter om att de har gått där. Att digitalisering skulle lösa problemet ser vi som orimligt.

Fler och bättre åtgärder skulle behöva vidtas av ansvariga politiker i fråga om detta. Det är ytterst viktigt att man kan lita på att professionen har rätt kompetens för sina arbetsuppgifter. Våra beslutsfattande politiker hävdar ofta att Region Stockholm har en sjukvård i världsklass, men det känns inte aktuellt när det är på det här sättet.

Anförande nr 35
Landstingsrådet S v e n o n i u s (M): Ordförande! Det är förstås otroligt viktigt att vi har rätt bemanning i våra verksamheter. De som är yrkesverksamma inom sjukvården ska också ha rätten att inneha sina arbeten. Vi i regionen ska i samband med att vi anställer kontrollera om personer har giltiga legitimationer. Det är också vad vi som arbetsgivare gör i rekryteringssituationen. Ingen ska anställas på ett legitimationsyrke utan att de i förväg har lämnat in underlagen till arbetsgivaren. Därför säger vi nu också att vi förstärker detta ytterligare genom att vårt personalsystem Heroma ska kopplas till Socialstyrelsens register över alla utgivna legitimationer. Då minskar vi risken för att vi gör fel i rekryteringsprocesserna.

Jag har ingen information om att vi har gjort fel på detta sätt i våra rekryteringsprocesser. Jag kan dock inte utesluta det eftersom vi ändå har över 40 000 anställda. Det Helen Schoultz säger och det Henrik Åkerlund beskriver i sin interpellation är det faktum att Socialstyrelsen har utfärdat felaktiga legitimationer, vilket är något helt annat. Det är Socialstyrelsen som måste säkerställa att de hos sig har korrekta rutiner, tar in de uppgifter som behövs och kan kvalitetssäkra underlagen de får in innan de utfärdar en legitimation.

Det kan väl ändå inte vara så att Helen Schoultz på fullt allvar anser att varje region – var och en av de 21 regionerna – ska införa ett eget system för att utfärda legitimationer för personer som vill ha sina utländska utbildningar validerade? Detta är en uppgift för Socialstyrelsen, och vi måste ha tillit till deras modell.

Vad jag vet – återigen med förbehåll att jag kanske inte vet allt som händer i en stor region – ska det finnas två sådana personer i vårt län där det är uppenbart att misstag har begåtts av Socialstyrelsen. Vid sådana fall vidtar vi förstås åtgärder. Helen Schoultz beskriver det som att nästan var och varannan av våra anställda i vården har felaktiga legitimationer. Det är en ganska allvarlig anklagelse mot alla de anställda som dagligen sliter för att vi även fortsättningsvis ska ha Sveriges kortaste vårdköer.

Anförande nr 36
H e l e n S c h o u l t z (SD): Det låter som att Irene Svenonius tar detta på allvar, och det känns bra. Men det var kanske inte riktigt detta svar jag ville ha.

Jag vill uppmuntra er alla att föreställa er följande exempel på en situation som faktiskt skulle kunna inträffa. En anhörig och en patient, som insjuknat i en akut blodförgiftning, kommer in till en akutmottagning. Där görs bedömningen att personen måste läggas in för att komma under bevakning. Tillståndet är instabilt. En inläggning på en akutvårdsavdelning är alltså aktuell med anledning av patientens medicinska tillstånd.

Observationen av patienten består av tätare kontroller av vitala parametrar samt av patientens allmäntillstånd. Detta kräver god klinisk kunskap hos sjuksköterska eller eventuellt läkare. Man måste kunna göra en adekvat bedömning av betydelsen för att undvika komplikationer i detta läge.

Under tiden som patienten ligger inne på avdelningen tillstöter komplikationer. Allmäntillståndet blir kritiskt, och patientens vitala parametrar börjar avvika från det normala. Den berörda sjuksköterskan uppmärksammar dock inte detta. Patientens tillstånd försämras ytterligare. Kort därefter får patienten ett hjärtstillestånd och avlider. Detta hade inte hänt om den arbetande sjuksköterskan eller läkaren hade haft en för ändamålet adekvat utbildning.

Efter samtal med personal inom vården har jag fått klart för mig att med dagens problem är det troligt att detta sker här och just nu. Detta kan inträffa överallt i vården i Sverige. Tänk er att själva bli vårdade och omhändertagna och samtidigt vara helt omedvetna om att personalen inte har en fullgod utbildning! Man är ju hjälplös när man befinner sig i denna

situation och förlitar sig på att professionen kan göra det den säger att den ska hjälpa en med. Åtgärder måste vidtas i rask takt så att fler inte drabbas.

Anförande nr 37
Landstingsrådet S v e n o n i u s (M): Återigen låter det på Helen Schoultz som om detta är ett problem med gigantiska proportioner. Jag är lite förvånad över det. Självfallet ska alla våra verksamheter ha korrekt utbildad personal i legitimationsyrkena. Vi i regionen gör allt som står i vår makt för att kontrollera och säkerställa att ingen som inte är behörig och inte har korrekt legitimation för uppdraget får en anställning. Därför ska man heller inte kunna anställas utan att ha uppvisat dessa papper.

Om något misstag har begåtts av Socialstyrelsen i samband med legitimationsgivningen måste man naturligtvis anmäla det. Om en person har kommit in och vi bedömer att ett fel har begåtts måste närmaste chef anmäla det.

Helen Schoultz verkar tycka att det finns väldigt många som inte har rätt kompetens för sitt uppdrag som jobbar i vården. Det är i sig mycket allvarligt eftersom vi har så många som jobbar och sliter. De har höga utbildningar och kompetensutvecklar sig dessutom ständigt. Det gäller såväl undersköterskor som sjuksköterskor och läkare. Undersköterska är visserligen ännu inte ett legitimationsyrke men ska bli det.

Vi har en myndighet som gör kontroller om vi skulle ha personer med legitimation som begår fel i jobbet och som man bedömer inte är kapabla för sitt yrke. Sker det ska det i så fall anmälas. Det handlar i detta fall inte om Socialstyrelsen utan om Inspektionen för vård och omsorg som ska inspektera, utreda och även anmäla en befattningshavare till Hälso- och sjukvårdsnämndens ansvarsnämnd. Man kan alltså bli fråntagen en legitimation som man har. Så pass allvarligt ser både staten och vi som arbetsgivare på det ansvar man har inom dessa legitimationsyrken.

Legitimationen behöver således inte vara en gång för alltid given om man har uppenbara brister i tjänsteutövningen. Detta är naturligtvis också otroligt viktigt och något som fungerar i dag.

Anförande nr 38
H e l e n S c h o u l t z (SD): Ordförande, ledamöter! Jag vill avslutningsvis tacka Svenonius för svaret på interpellationen. Det är tydligt att Region Stockholm inte själv kan lösa problemet med falska identiteter. Däremot måste vi bli bättre på uppföljning och utvärdering.

För att komma till rätta med problemet behövs ett större omtag på nationell nivå och i berörda myndigheter. Jag vill uppmana Svenonius och den blågröna majoriteten att driva på frågan i ett internationellt sammanhang för att så fort som möjligt få bättre uppföljning och utvärdering till stånd.

Anförande nr 39
G a b r i e l K r o o n (SD): Efter att ha lyssnat på diskussionen och debatten blir jag något förundrad när Irene Svenonius säger att detta inte är ett gigantiskt problem. Här handlar det om två personer, men frågan är hur många individer dessa båda har behandlat. Talar vi om ett tiotal, ett hundratal eller tusentals? Varenda person som har behandlats av dessa två har riskerat felbehandling. Patientsäkerheten har hotats. Detta kan vi aldrig tolerera i vår region.

Anförande nr 40
Landstingsrådet S v e n o n i u s (M): Ordförande! Självfallet ska vi inte tolerera att någon har en felaktig befattning. Men vad jag reagerade på var att det lät på Helen Schoultz som om det handlade om att varannan anställd i vården inte upprätthöll rätt kompetens. Det var detta jag vände mig mot.

§ 33 Interpellation 2019:4 av Erika Ullberg (S) om fastighetsförsäljningar

Anförande nr 41
Landstingsrådet U l l b e r g (S): Ordförande, ledamöter, åhörare! Detta är en otroligt viktig fråga, inte på grund av teglet eller gipsväggarna utan förstås på grund av att vi måste ha ändamålsenliga lokaler för att bedriva hälso- och sjukvård i världsklass. Hanteringen av frågorna om fastigheterna vad gäller renoveringar, avyttringar och nyinvesteringar har minst sagt varit otroligt ryckig. Detta har vi i oppositionen flera gånger återkommit till.

Jag har inte så många minuter på mig i en interpellationsdebatt, men jag lovar att vi kommer att fortsätta ställa frågor. Charlotte kan heller inte ensam svara för vilken strategi man egentligen bör ha. Beroende på vilken sakkunnig person man frågar kan man konstatera att svaret visserligen kan vara väldigt adekvat, men när man vid nästa tillfälle frågar en annan person kan man få ett helt annat svar. Detta håller inte riktigt ihop.

Vi är lite oroliga. Just nu finns inte årsrapporten tillgänglig, men vi har tillgång till en väldigt tydlig delårsrapport. För er som inte sover med den under huvudkudden varje natt kan jag berätta att det under brinnande valrörelse och eftervalsdiskussion kom rätt många siffror.

Mina frågor i interpellationen har fått svar, kanske med undantag av huvudfrågan. Den gällde hur man ser på behovet av psykiatrisk vård i länet. I det underlag som vi fick är förvaltningen väldigt tydlig. Under rubriken ”Återrapportering av uppdrag” står det att man absolut har omklassificerat dessa fastigheter från så kallade strategiska fastigheter till marknadsfastigheter, det vill säga de skulle kunna säljas. Men man är minst lika tydlig med att det ska komma förslag i budgeten om att ej genomföra försäljning av dessa objekt då behovet av psykiatrisk slutenvård ökat.

När förvaltningen är så tydlig undrar vi såklart varför man inom politiken eventuellt gör en annan bedömning. Vi behöver inte tala om Gamla Karolinska som ju är en enorm fråga. Det är alltid elefanten i rummet. Hur tänker ni om Gamla Karolinska? Ska det säljas och i så fall när? Vilket pris tror ni att ni får? Vilka möjligheter avhänder man sig mitt i hjärtat av life science-centrumet i Stockholm/Solna?

Vi kan tala om de andra fastigheterna i stället. Hur kommer det sig att man fortfarande inte kan sätta ned foten och lyssna på förvaltningen? Här hänvisas bland annat till Nacka sjukhus och en del platser där. Är det politikens bedömning att de lokaler för psykiatrisk vård som vi har i länet räcker även om man säljer dessa fastigheter?

Anförande nr 42
Landstingsrådet B r o b e r g (M): Ordförande, ledamöter, åhörare! Jag blir lite förvånad när jag hör dig tala, Erika. Jag tyckte att jag var väldigt tydlig i mitt svar. Jag blir också förvånad över att vi nu tydligen ska tala om Gamla Karolinska. Det hör inte till denna diskussion, tycker jag.

Vi är mycket tydliga med hur vi ser på fastigheterna. Principer för detta finns fastlagda i Mål och budget för 2017. Det handlar om att vi har vissa fastigheter som är strategiska. Dem avser vi att behålla. Vi har andra fastigheter som är marknadsfastigheter, och dem avser vi att sälja.

I dag finns fyra marknadsfastigheter i vilka vi bedriver olika former av psykiatrisk vård. Det är dessa fyra fastigheter som du särskilt nämner i din interpellation. Om jag inte totalt missminner mig säger jag i mitt svar att vi vet att behovet av psykiatriska vårdplatser är stort och att behovet har ökat. Det har också våra kompetenta tjänstemän noterat. De har därför uttryckt att dessa verksamheter tills vidare behöver vara kvar i regionens ägo. Jag ser alls ingen dramatik i detta, utan självfallet måste andra lokaler säkerställas för de patienter och de verksamheter som i dag finns i dessa lokaler innan försäljningsbeslut kan bli aktuella. Det är inget konstigt alls.

Jag vill trots allt påpeka att vi gör stora satsningar inom psykiatrin eftersom de behövs. Själv var jag nyligen med på S:t Göran och invigde nya lokaler med 18 nya vårdplatser inom psykiatrin. Under året kommer även 96 nya platser att bli klara på Nacka sjukhus.

Innan vi kan fatta några som helst beslut om att sälja de lokaler i vilka vi i dag bedriver de olika verksamheterna med psykiatrisk vård måste dock andra lokaler säkerställas. Om det är vi helt eniga. Jag ser dock alls ingen anledning att i dag klassa om dessa vårdlokaler. Ett skäl är inte minst det du själv tar upp, Erika, nämligen att undvika den otroliga ryckighet som du uppfattar har funnits.

De fyra vårdlokaler vi talar om bedöms på sikt inte vara ändamålsenliga att bedriva den vård som i dag bedrivs där. Det handlar framför allt om att många av lokalerna är alldeles för små. I större planer och annat görs bedömningen att det behövs ungefär 96 vårdplatser för att bedriva en effektiv psykiatrisk slutenvård. Det har med både arbetsmiljö och patientmiljö att göra, men det handlar också om att kunna bedriva en effektiv vård. Dessutom bedöms flera av dessa lokaler vara ganska otidsenliga och ha stora upprustningsbehov. Därför ligger försäljningsbesluten fast, men de kommer inte att verkställas i närtid.

I och med detta anser jag att jag har varit mycket tydlig om vad som gäller. Jag har besvarat interpellationen både skriftligt och muntligt i den andan.

Anförande nr 43
T h o m a s M a g n u s s o n (V): Ordförande! Jag vill rikta ett tack till dig, Erika, för att du ställt interpellationen. Precis som du sade i början av ditt anförande är detta viktiga frågor, och vi behöver resonera om hur vi ska hantera detta. Jag vill också rikta ett tack till Charlotte som ger ett svar och gör ett försök att vara konstruktiv och beskriva hur det ser ut och hur man tänker från hennes håll.

Det jag framför allt reagerar på när jag läser både interpellationen och det skriftliga svaret är att ni verkar vara överens i själva sakfrågan. Regionen växer och vårdbehoven ökar. Detta måste vi hantera. Det här är också det som är intressant eftersom det är då synsätten skiljer sig åt. Vad Erika pekar på är att vi behöver en vårdlokalinventering och behöver titta lite mer strategiskt på det hela. Charlotte lutar sig däremot mot ett budgetbeslut från 2017 års budget. Detta beslut fattades för nästan tre år sedan. Man kan lätt tolka det som att det vi sade för tre år sedan kanske inte riktigt gäller i dag. Man kan ha lite olika syn på det.

Vi i Vänsterpartiet framförde i 2019 års budget – den vi diskuterade i december – att vi vill ge Locum ett uppdrag att göra en plan för att öka lokalbeståndet så att fler verksamheter kan drivas i regionens egna lokaler. Detta höll givetvis inte majoriteten med om. Vi sade också att vi inte vill sälja de fastigheter som Erika tar upp i interpellationen då det råder en osäkerhet om framtiden när det gäller lokalerna. Vidare sade vi att vi i nuläget inte vill sälja Gamla Karolinska. Den minnesgode vet att vi i Vänsterpartiet har ett förslag som vi kallar Karolinastaden. Där vill vi bygga bostäder. Men i och med osäkerheten kring långsiktigheten vad gäller lokalbehovet är det bättre att vi behåller lokalerna tills vi har rett ut detta. Därefter kan vi lyfta upp diskussionen igen.

Sammantaget tycker jag att Erikas interpellation och Charlottes svar visar att en inventering av vårdlokalbehoven behöver göras. Socialdemokraterna har tagit ett initiativ i fastighets- och servicenämnden genom att lägga fram en skrivelse. Där för de fram att fastighets- och servicenämnden bör ta tag i detta. Vänsterpartiet lade fram ett förslag om att Locum bör göra det. Vem som gör det är kanske inte det viktigaste. Däremot äger Charlotte frågan om det alls ska bli någon inventering. Är du, Charlotte, överens med oss om att en inventering behöver göras? I sådana fall blir man nyfiken på vem som ska göra den och vad ett sådant uppdrag skulle innebära.

Anförande nr 44
Rolf Lindell (S): Herr ordförande, fullmäktige! Jag vill fortsätta där Thomas Magnusson slutade. Jag tycker att vi har en chans och möjlighet att göra något bra och helgjutet av fastighetsfrågorna i regionen och regionfullmäktige i och med den nya fastighets- och servicenämnden. Självfallet innebär regionens stora tillväxt och de enorma investeringar som vi planerar för framöver att vi också har ett ansvar för att investeringarna hamnar rätt och att det hela görs på rätt sätt. Som alla vet handlar det om åtskilliga miljarder kronor.

Enligt de bestämmelser som vi har skulle detta kunna innebära att man får överväga att avyttra mindre sjukhus, vilket Charlotte hänvisar till i svaret. Samtidigt säger hon även att vården och lokalerna naturligtvis ska säkerställas innan detta verkställs, vilket dessutom har påpekats här. Jag tycker att vi har en mycket bra samsyn om hur man ska se på detta.

När det gäller de konkreta fastigheter som tas upp i Erikas interpellation bedriver man där psykiatrisk vård. Vi vet alla att den psykiatriska vården nu är ett av de stora problemen i regionen. Därför måste man vara extra känslig så att detta inte verkställs bara för att vi har klassat dem som marknadsfastigheter. Det finns inget tvång att sälja bara för att vi i nuläget har klassat dem som marknadsfastigheter.

När man inom en ganska kort tidsperiod får den här typen av besked som lite grann står emot varandra, det vill säga från förvaltningens håll respektive den politiska ledningens håll, hamnar vi som beslutsfattare i beråd. Förvaltningens syn på dessa fastigheter kom till uttryck i delårsrapporten så sent som under hösten 2018. Nu har den politiska ledningen gjort en annan bedömning, nämligen att det är så dåligt att man måste gå vidare med en försäljning.

Vi har en annan parallell i närtid. Det gäller behandlingen i Locum och fastighets- och servicenämnden avseende Sabbatsbergsärendet. Där hade vi så sent som i december 2018 beslutat att en fastighet skulle renoveras eftersom SLSO skulle flytta in vissa enheter där. Tre månader senare fick vi ett helt annat besked av den politiska ledningen som gick ut på att enheterna lika gärna kunde vara kvar där de är. Detta gick ju inte bra i den första turen.

När man på detta sätt på kort tid får olika bedömningar, först från förvaltningen och sedan i form av en nytolkning av den politiska ledningen, väcks naturligtvis en undran om detta verkligen är välgrundat.

Anförande nr 45
Susanne Nordling (MP): Herr ordförande, fullmäktigeledamöter, åhörare! Jag vill tacka för intresset för psykiatrin och lokalbehoven.

Jag vill lyfta upp en annan aspekt av fastigheter och lokaler för psykiatrin. Det är inte så enkelt att flytta in psykiatriska verksamheter i hus som är byggda för somatisk verksamhet. Man behöver exempelvis tänka på säkerhetsfrågor. Det handlar om grundläggande krav för utformning av rum, utrustning och inredning. Det handlar också om till exempel klädkrokar. Det handlar om slangar och ledningar, som inte ska vara blottlagda. Annars kan patienten skada sig själv eller andra. Vidare handlar det om fönster. Det handlar också om hur man

ska ladda sin mobil när det inte får finnas några sladdar till mobilen. Om man ger en sladd till någon eller om någon får ha en sladd sker det efter bedömning. Det handlar dessutom om belysning, som gärna ska vara infälld i väggar och tak. Även detta är en säkerhetsfråga.

Det handlar om en läkande vårdmiljö. Vi talar om läkande vårdmiljö i andra sammanhang. Här är den extra viktig. Detta blir ju något av ett boende. Patienten flyttar inte ut härifrån när han eller hon kan gå. Tvärtom kan patienten många gånger gå från dag ett. De somatiska patienterna förväntas ligga i sina sängar. Här är sängen en plats att sova eller vila i, men den är inte till för att sitta på – särskilt inte vid vårdmöten eller planeringsdiskussioner med vårdpersonal. Detta måste rummen också kunna användas till.

Det handlar om korridorer, som i somatisk vård används till transporter av stora sängar och maskiner. I den psykiatriska vården ska den vara trevlig och utformad på ett sätt så att den lockar patienten till de gemensamma ytorna. Syftet är att patienten ska vilja gå ut i korridoren och söka sig till gemensamma ytor.

De olika lokalerna har alltså lite olika syften. I anslutning till detta vill jag lyfta upp ett specifikt problem och det är syrgasanläggningarna. De ska inte finnas i väggarna men är sedan 70- och 80-talen inbyggda där. De får inte finnas i psykiatriska lokaler.

Det handlar således om såväl patientens rum som korridorer, gemensamhetsytor och hur vi har byggt husen men även om var de ligger. De får gärna ha ljusinsläpp och utblick, men just det är lite svårt i storstaden. Då får man i stället tänka på konst och gestaltning av lokalerna. Det handlar också om integritet och att patienten till och med kanske ska kunna låsa sin dörr och ha en egen garderob som man kan stänga.

När det gäller psykiatriska lokaler finns det alltså många aspekter som skiljer sig från lokaler anpassade efter fysiska, somatiska, sjukdomar.

Anförande nr 46
Landstingsrådet U l l b e r g (S): Ordförande! Jag är glad över att både Charlotte och Susanne deltar i debatten. Precis som jag sade i mitt inledningsanförande ska fastigheterna understödja vår verksamhet och en god hälso- och sjukvård. Detta hänger ihop. Det är därför vi blir så oroliga. Regionen har en gigantisk tjänstemannaorganisation, och man får inte alltid samma besked från dem som arbetar med fastighetsfrågor som från dem som arbetar med vilka lokaler vården verkligen behöver.

Nu talades det lite allmänt om psykiatrins särskilda behov, vilket är bra. Generellt sett måste man vid en försäljning ta höjd för alternativkostnader av att behöva hyra andra lokaler. Vad kostar det? Vi har också frågan om rådighet, framför allt över centralt placerad mark och centrala fastigheter. Det handlar då om försäljningar där man kanske aldrig får tillbaka möjligheten att igen bedriva vård så centralt. Precis som Thomas och Rolf betonade måste en vårdlokalsinventering verkligen genomföras, och vi måste ha en långsiktighet i politiken.

Min interpellation handlade specifikt om Grimman 2 och 3, Söderbymalm och Borrsvängen. I det skriftliga svaret skriver Charlotte att dessa lokaler inte är ändamålsenliga. Då måste jag fråga Susanne Nordling: Är de inte det? Min fråga till Charlotte blir: Vad grundar du detta på?

Det står också att det finns stora upprustningsbehov. Det är dessa lokaler tyvärr inte ensamma om. Det har alla våra fastigheter. Man kan säga att det finns ett skuldberg vad gäller renoveringar och upprustningar. Men man måste ändå vikta det mot alternativkostnaderna för att hyra andra lokaler och när de blir färdigställda med tanke på behovet. Inte någon här inne tror nog att behovet av psykiatrisk vård kommer att minska i vårt växande län.

Charlotte sade också att försäljningsbeslutet ligger fast. Jag vill då understryka det som Rolf tog upp. Att omklassificera dem från att räknas som strategiska fastigheter är en sak. Men förvaltningen säger i delårsrapporten tydligt till oss att tänka om och inte sälja och att fatta detta beslut i samband med budgeten. Ni i den blågröna majoriteten gjorde inte det i samband med budgeten, men kan ni tänka er att göra det framgent så att det blir tydligt att lokalerna *inte* ska säljas? Jag beklagar att det muntligen inte lät så från dig, Charlotte, men eftersom du inte uttryckte dig på samma sätt i ditt skriftliga svar lever hoppet kvar att ni kan ändra er på denna punkt. Det vore väldigt bra.

Jag vill också påminna om att vi har varit med om detta förut. Då gällde det till exempel Handens närsjukhus. Förvaltningen dömde totalt ut lokalerna och sade att de inte var ändamålsenliga, vård inte skulle bedrivas där och vi skulle bygga ett nytt sjukhus. Alla var överens om det. Kommunen gjorde ett detaljplanearbete, omklassificerade tomten etcetera. Sedan ändrade sig förvaltningen och sade att det bara var att sätta in ett brandlarm och vad det nu var. Efter lite rörmokeri ska vi nu tydligen fortsätta köra på i Handens närsjukhus. Jag tror att man runt hörnet kommer att ändra sig igen. Detta är inte trovärdigt.

Anförande nr 47
Landstingsrådet B r o b e r g (M): Jag ska försöka svara på frågorna i tur och ordning och ge några kommentarer.

Först gäller det Thomas frågor. Jag är glad över att vi har en samsyn om detta. Det tycker jag är mycket bra. Naturligtvis tittar vi hela tiden på lokalerna. Även om vi inte gör en stor ny plan uppdateras hela tiden allting vi håller på med. Jag tror inte att ni behöver vara oroliga vad gäller detta.

Gamla Karolinska har en förmåga att komma upp i olika sammanhang. Detta är dock inte ämnet för dagens diskussion, så jag tänker inte gå in på det.

Rolf tyckte att det är bra med samsyn vad gäller den psykiatriska vården. Jag håller med, och jag tror att vi har det. Som han själv sade finns inget tvång att i nuläget sälja. Han tyckte också att beskeden står emot varandra. Men jag tycker att jag har varit väldigt tydlig. Det är i nuläget inte aktuellt att sälja dessa lokaler. Innan vi säljer dem måste vi se till att andra lokaler finns säkerställda för dessa viktiga patienter och de viktiga verksamheter som i dag finns i dem. Innan dess kommer inga försäljningsbeslut att fattas.

Jag tror att alla i förvaltningen är ganska eniga om att lokalerna på sikt inte är ändamålsenliga. Som jag sade handlar det framför allt om storleken på lokalerna. För att bedriva en bra verksamhet utifrån patientperspektiv, medarbetarperspektiv, säkerhet och andra faktorer, som Susanne delvis var inne på, behöver man lite större avdelningar när det handlar om slutenvård inom psykiatrin. I flertalet av de lokaler där det bedrivs slutenvård finns inte ens 50 platser. En siffra som man ibland nämner är att man behöver ha 96 platser. Jag tycker därför inte att det finns anledning att säga att dessa lokaler är fantastiska på längre sikt. Det är bättre att vi hittar bättre lokaler.

Man får vara lite försiktig. Jag kan hålla med Erika om att det ibland finns en sjuka som gör att man dömer ut lokaler och säger att de är för dåliga och att de är rivningsfärdiga. När man sedan har byggt nya lokaler eftersom de gamla var rivningsfärdiga får man höra: Vad vill ni nu göra av den gamla lokalen? Den gamla lokalen är ofta i dåligt skick och behöver en enorm upprustning. Det är kanske därför vi tidigare har fattat ett beslut om att i stället bygga en ny byggnad eller ett nytt sjukhus. Jag tror att vi ibland måste vara tydliga redan från början och säga: Okej, om vi nu bygger en ny byggnad innebär det att den byggnad som vi faktiskt har dömt ut inte ska vara kvar.

Anförande nr 48
Susanne Nordling (MP): Herr ordförande! Jag är glad över den goda samsynen mellan Charlotte och mig när det gäller att fastigheterna inte kan säljas innan vi har hittat anpassade fastigheter dit verksamheterna kan flytta och som uppfyller sådana behov som verksamheten ställer. Flera av de verksamheter som finns i dessa fastigheter är inte alltid slutenvård, utan flera bedriver också öppenvård. Då handlar det om läget.

Givetvis förändrar man inte fastigheter snabbt. Regionen har även fastigheter för somatisk vård som emellanåt behöver anpassas. Det handlar om långsamma processer. Med alla nya renoveringar eller investeringar som sker i fastigheter hoppas jag verkligen att vi tar vara på det vården visar att den har behov av både vad gäller somatisk och psykiatrisk vård. Det finns nu koncept för lokaler för psykiatrisk vård som man kan använda som bas när man bygger för oss.

Anförande nr 49
Thomas Magnusson (V): Herr ordförande! Jag konstaterar att debatten rör sig i två dimensioner. Den ena handlar om vårdbehoven totalt sett, storleken och i vilken omfattning vi ska ha lokaler. Den andra diskussionen handlar mer om vilken typ av lokaler vi ska ha, hur de ska se ut och hur vi ska anpassa lokalen utifrån vården.

Jag håller med om det som Erika sade om långsiktigheten. Från Alliansen saknar vi framför allt just denna långsiktighet och att man kanske behöver uppdatera och förtydliga, som jag uppfattar det, ett tre år gammalt inriktningsbeslut, vilket jag tog upp i mitt förra inlägg.

Erika talade också om stora upprustningsbehov. Det som händer när något räknas som marknadsfastighet är att man direkt drar ned på underhållet. Det finns inget skäl för Locum att hålla på med fastigheten. Det handlar helt enkelt om att man vill försöka minska kostnaderna.

Charlotte sade att man inte behöver vara så orolig, men jag tycker att man bör vara det när man inte får några tydliga besked.

Anförande nr 50
Rolf Lindell (S): Ordförande! Smaka på följande mening som kommer från det skriftliga svar som Charlotte här har anfört: ”Den kommande tioårsperioden planeras investeringar i vårdens fastigheter och utrustning motsvarande närmare 40 miljarder kronor.” 40 miljarder kronor är en oerhörd summa pengar som alltså ska användas i planeringen för fastighetsbeståndet. Det säger sig självt, tycker jag, att man inte kan behandla fastighetsbehovet lite ad hoc-mässigt eller fatta ett beslut för att det dyker upp ett behov just nu. Det kanske kommer ett annat behov sedan som ger sig till känna om en månad eller ett halvår.

Det vore väldigt bra om vi kunde enas om att den nya fastighets- och servicenämnden har en stor möjlighet att mot bakgrund av samsynen vad gäller vårdens behov framöver göra en bra kartläggning som lite säkrare visar var vi står i frågan. Jag tycker att detta är oerhört viktigt, och jag hoppas att vi är överens om det.

Anförande nr 51
Landstingsrådet Broberg (M): Jag delar helt synen på långsiktighet. Jag tycker att jag är mycket tydlig vad gäller detta. Jag vet inte hur mycket tydligare jag kan vara. Tre gånger, tror jag, har jag nu sagt att vi inte kommer att sälja dessa fastigheter innan vi har en tillfredsställande lösning för de patienter och de verksamheter som finns där i dag. Men på sikt är lokalerna inte de bästa. Det är svårt att bedriva en effektiv verksamhet i dem. Därför kommer vi heller inte att klassa om dem.

Slutligen vill jag tacka för den samsyn jag ändå ser i dessa frågor. Tack också för en bra debatt!

Anförande nr 52
Landstingsrådet U l l b e r g (S): Jag till tacka Charlotte, Susanne och övriga som har deltagit i debatten. Vi vill gärna återkomma till dessa frågor så att vi, som Rolf sade, i den nyinrättade nämnden kan få underlag som känns stabila och långsiktiga så att de taktar med både vårdens behov och det utrymme som bedöms finnas för nyinvesteringar. Bromma sjukhus, som omnämns, består också av sådana fastigheter som man har talat om att sälja, nyrenovera och bygga ut.

Vi i Socialdemokraterna är väldigt oroliga. I grunden vill vi alla såklart samma sak, men just nu har vi olika syn på hur vi ska komma dit. Med ett löfte om att vi kommer att återkomma kan en samsyn leda till lite mer stabila förutsättningar. Men när förvaltningen verkligen ber om inte bara ett muntligt löfte om att inte sälja nu utan att ni är tydliga med att på sikt avvakta en försäljning tycker jag att ni ska fundera på att ge dem klara besked. Annars finns det kvar här i verksamheten som ett ouppfyllt mål.

§ 34 Frågestund

Fråga 1

Anförande nr 53
Regionrådet U l l b e r g (S): Ordförande! Vi socialdemokrater upplåter alltid första frågan vid frågestunden till folket. Man kan säga att oron kring universitetssjukhuset är stor. Bland annat har Karin och Jonatan inkommit med frågor om det politiska ansvaret.

Vi har alla tagit del av problemen med sterilcentralen, en ny symbol för att lokalerna inte är byggda utifrån vårdens behov, tretton övernattande barn på akuten och 1 700 barn i operationskö. Det finns nästan ingen traumakirurg kvar på grund av uppdraget såsom det är styrt för intensivakuten medan cheferna blivit många och kostnaderna höga. Hanteringen av den antisemitiske läkaren och chefen som fick återgå i tjänst är värd en lång egen diskussion.

Hanne Kjöller skriver i Dagens Nyheter i dag om lydiga medarbetare och tystnadskultur, men hon glömmer det partipolitiska ansvaret för verksamheten. Det gör emellertid inte vi, och därför frågar jag dig, Irene Svenonius, om du mot bakgrund av fler än 1 700 barn i operationskö, stora ekonomiska underskott och en anmärkningsvärd hantering av en antisemitisk läkare ändå är nöjd med den politiska kontrollen och styrningen av Karolinska universitetssjukhuset.

Anförande nr 54
Regionrådet S v e n o n i u s (M): Tack, Erika, för frågan! Så länge vi har en enda patient i någon kö i detta län kommer jag inte att vara nöjd. Jag kommer heller aldrig att vara nöjd så länge det finns underskott, och varhelst det uppstår trakasserier mot medarbetare, patienter eller resenärer kommer jag inte att vara nöjd.

Det jag dock är glad över är att vi i den här salen har tagit ett tydligt befäl vad gäller styrning och ledning över hela Region Stockholm men också över Karolinska universitetssjukhuset. Vi har inte väjt för de problem som har funnits, en del hopkokade av gamla beslut som kanske ligger så långt tillbaka i tiden som 2003 och framåt, långt innan de flesta av oss fanns här, och andra som kan ha uppkommit genom det sätt på vilket sjukhuset har styrts.

Vi har fattat tydliga beslut om krav, om uppföljning. Vi tar uppsiktsplikten på stort allvar i regionstyrelsen. Vi tillsatte en ny styrelse under förra våren eftersom vi behövde en kraftfullare nämnd för Karolinska universitetssjukhuset. Vi har också en ny sjukhusdirektör som är på väg in. Det är styrelsen och ledningen, med de beslut i ryggen som vi fattar här i regionfullmäktige och i regionstyrelsen, som ska fatta de operativa besluten, som ska fatta de enskilda besluten i enskilda ärenden.

Sedan kommer vi som är förtroendevalda att alltid stå upp för att människor ska behandlas sjyst. Vi har, som i fallet med Karolinska, nolltolerans vad gäller antisemitism. Vi förväntar oss att sjukhuset hanterar den frågan i enlighet med de policyer som vi i detta fullmäktige har fattat beslut om.

Anförande nr 55
Regionrådet U l l b e r g (S): Mitt favorituttryck, som jag dragit förut i fullmäktige, är: Att göra samma sak som tidigare och förvänta sig ett annat utfall tycker jag är definitionen på idioti. Det är viktigt att vi gör saker och ting annorlunda vad gäller Karolinska universitetssjukhuset. Däremot är jag helt övertygad om att du vill gott, Irene. Jag misstror inte på minsta sätt din vilja, ditt engagemang och din insikt om att det här skadar förtroendet för politiken, för verksamheten, för hur man hanterar skattemedel.

Du säger att vi har tagit ett tydligt befäl och valt en ny styrelse. Därför undrar jag hur det kommer sig att vi fortfarande förra veckan i regionstyrelsen inte hade fått del av deras verksamhetsplan som vi vid sittande bord skulle underkänna. Jag bedömer att styrningen och kontrollen över Karolinska universitetssjukhuset, vår största vårdverksamhet med tusentals medarbetare och tyvärr också tusentals patienter i vårdkö, är otillräcklig, och jag lovar att vi kommer att fortsätta att verka för en starkare kontroll. Jag hoppas på samsyn kring detta.

Anförande nr 56
Regionrådet S v e n o n i u s (M): Herr ordförande! Att ledamöter i regionstyrelsen inte förmår ta fram offentliga handlingar som funnits sedan långt före utskicket till regionstyrelsen det må var och en ta på sig som sitt ansvar. Alternativet är att man, när handlingarna kommer till regionstyrelsen, frågar om någon kan vara vänlig och ta fram bilagan. Om du hade frågat mig, Erika, när du fick kallelsen till regionstyrelsen skulle jag själv ha tagit fram den åt dig.

Jag ser självfallet oerhört allvarligt på de köer som finns i vården. Samtidigt måste vi ha korrekt fakta på bordet. Det står drygt 1 700 barn operationsanmälda på Karolinska i mars 2019. Men hur många barn har väntat över 90 dagar? Ja, varje barn är ett för mycket, men det är 412 barn. Hösten 2017 var det mer än dubbelt så många. Man har alltså mer än halverat antalet väntande barn. Jag väntar på att man ska få ned siffran till noll.

Fråga 2

Anförande nr 57
L i s a R a s m u s s e n (V): Jag har tidigare, under 2017, ställt frågor om upphandling och då fått till svar från dig, Irene Svenonius, och från Paul Lindquist att det har fattats beslut om att se över upphandlingspolicyn. Nu händer det som jag frågade Paul Lindquist om en gång till, och det är till och med en involverad från den gamla skandalen. Jag minns att Paul Lindquist sade att de inte var välkomna i landstingets verksamheter. Det var hans besked när vi pratade om det då. Därför undrar jag om översynen av upphandlingspolicyn är tillräcklig för att förhindra de oseriösa företagen.

Anförande nr 58
Regionrådet S v e n o n i u s (M): Tack, Lisa, för frågan! Vi har tagit fram inköpspolicyn som det fattades beslut om i fullmäktige i maj förra året. Där lyfter vi fram vad det innebär att vara en professionell beställare just för att alla som jobbar inom Region Stockholm eller jobbar på vårt uppdrag ska vara seriösa företag och ha sjysta villkor för sina anställda. Det är en anständighetsfråga som är grundläggande för oss.

I policyn säger vi bland annat att upphandlingar, avtal och leverantörer ska följas upp systematiskt, aktivt och ändamålsenligt för att säkerställa att Region Stockholm får rätt värde enligt avtal, att avtalet efterlevs etcetera. Uppföljningen ska omfatta flera leverantörsled när det är möjligt och bedöms vara nödvändigt. Lärdomar från uppföljningen ska användas vid utvecklandet av inköpsarbetet. Det är det som gäller, och det är också det som används.

I de fall som jag hört talas om i närtid vet jag att vi till exempel har Locum som handlar upp mycket, det som Paul frågades om tidigare. De gör oanmälda kontroller hos sina entreprenörer för att säkerställa att alla papper är i sin ordning. Man måste också ha stenhårda krav på dem som använder underleverantörer som använder underleverantörer så att även de leden följs upp. Det är otroligt viktigt för vi ska bara ha seriösa leverantörer i vår verksamhet.

Anförande nr 59
L i s a R a s m u s s e n (V): Tack för det svaret! Det är bra att det finns skrivningar gällande underleverantörer för jag tror att det är där nyckeln ligger. Men nu hände det igen fastän vi hade antagit policyn. Var någonstans går det snett? En av de män som var involverad i den senaste härvan var dömd till sex års fängelse på grund av den tidigare härvan. Därför blir jag lite orolig för att inte heller detta räcker även om det är bra att vi gör översyner och förbättrar oss.

Anförande nr 60
Regionrådet S v e n o n i u s (M): Det våra förvaltningar och bolag ska göra är att göra en kontroll i samband med avtalstecknandet, men sedan måste de även löpande under avtalstiden göra kontroller av entreprenör och av underentreprenör till denne om sådan finns. Locum har varit ute på byggena, i detta fall på ett konkret bygge, och när de varit där har de inte kunnat upptäcka att det förekommit personer som saknar de papper som de ska ha. Det gäller att hela tiden ligga på och också dokumentera de uppföljningar som görs. När man upptäcker att någon gör fel, att en leverantör inte sköter sig, då ska leverantören åka ut. Man ska ha skrivit så kloka avtal att man kan avbryta samarbetet.

Fråga 3

Anförande nr 61
G a b r i e l K r o o n (SD): Sedan de internationella terrordåden i Europa — terrordådet 2017 på Drottninggatan och de otaliga tillslagen av vapen och sprängämnen i Sverige — har nog alla känt terrorismen allt närmare sin vardag. Uppskattningar från Säpo visar att Sverige i dag har närmare 2 000 islamistiska extremister, och Stockholms län är en av de huvudsakliga samlingspunkterna. Efter att Isis förlorat sitt fäste och slutligen besegrats i Syrien har flertalet av de mest hårdföra och mest radikaliserade återvänt eller är på väg att återvända till Sverige och till Region Stockholm.

Egentligen borde jag kanske ställa frågan till Socialdemokraternas Erika Ullberg eftersom det är hennes passiva regering som tillåtit terroristerna att återvända. Men i avsaknad av en handlingskraftig regering kommer vi från regionalpolitiken att behöva ta ett större samverkansansvar mellan skola, socialtjänst och vård.

Min fråga till regionrådet är därför om hon anser att vi har en tillräckligt väl utvecklad samverkan mellan kommunerna och vården för att fånga upp och motverka radikalism.

Vice ordföranden: Innan jag ger ordet till Anna Starbrink vill jag säga att det i den här debatten är den frågande och den svarande som deltar, och därför ska vi inte nämna andra fullmäktigeledamöter i debatten.

Anförande nr 62
Regionrådet Starbrink (L): Ordförande! Tack för din fråga, Gabriel Kroon, om radikalisering och hur vi tillsammans med kommunerna kan ta oss an den utmaningen! Det generella svaret är att vårt samhälle inte alls är tillräckligt rustat för detta. Det finns luckor i lagstiftningen, i terrorismlagstiftningen, som behöver täppas till. Det krävs mer resurser till polisen och ett tydligt uppdrag att samordna insatserna. Det är dock ingenting som vi i Region Stockholm riktigt rår på, varken lagstiftning eller uppdrag till polisen.

Svaret på frågan är att ja, vi har en samverkan med kommunerna, en formell samverkan i något som kallas för VIS, samverkansgruppen Vård i samverkan. På tjänstemannanivå och på vårdgivarnivå pågår det förstås också täta kontakter med kommunerna kring dessa frågor. Det handlar om att fånga upp personer, precis som du beskriver i din fråga, och också sätta in insatser. Men vi ska inte lura oss att tro att en barn- och ungdomspsykiatrisk verksamhet eller en socialtjänst någonstans har de kraftfulla verktyg som krävs för att komma åt radikaliseringen. Det krävs naturligtvis helt andra insatser, sådana som ligger utanför hälso- och sjukvårdslagen, utanför socialtjänstlagen och utanför det kompetensområde som vi har.

Jag tycker att det är oerhört angeläget att vårt land samlas kring de här frågorna, och vi från Region Stockholm ska självklart delta på alla sätt som vi kan. Men vad gäller frågan, om vi har tillräckligt tät kontakt och bra samverkan med kommunerna, är svaret att det säkert kan utvecklas mer. Det finns en bra grund, men vi har inte verktygen och musklerna för att kunna komma åt det på ett sätt som gör stor skillnad. På individnivå däremot finns det självklart insatser som kan göras inom psykiatrin, ibland inom missbruksvården, ofta inom socialtjänsten. Dessutom spelar skolhälsovården en stor roll för upptäckten av radikalisering.

Anförande nr 63
Gabriel Kroon (SD): Jag tackar regionrådet för svaret och kan bara konstatera att min ursprungliga tanke blev bekräftad, nämligen att det här inte helt och hållet kan ligga på lokalpolitikens bord utan det måste tas ett större nationellt ansvar. Inte minst gäller det då vi har 26 olika socialtjänster och skoldistrikt i kombination med regional vård som inte ger oss de tillräckliga möjligheterna att sätta in åtgärder där de behövs. Vi skulle bland annat kunna utöka första linjens ansvar för läkare eller specialinsatser i vården, exempelvis BUP, som regionrådet nämner. Problemet är att det tar dyrbara resurser från den sjukvård som är avsedd för och finansierad av laglydiga skattebetalande medborgare i vår region.

Slutligen kan jag konstatera att vi, som regionrådet antydde, är bakbundna av regeringens politik. Våra medel är kraftigt begränsade, och därför är det ytterst viktigt att vi försöker utveckla samverkan mellan kommuner och region. Det är vårt viktigaste verktyg för att kartlägga, avradikalisera och i slutändan motverka nya terrordåd på svensk mark.

Anförande nr 64
Regionrådet Starbrink (L): Det behöver som sagt göras väldigt mycket, men jag skulle kanske ändå avråda från att medikalisera hela frågan om radikalisering. Jag känner inte till någon forskning eller annat som anger att det här skulle handla om psykiska problem, utan det är fråga om helt andra mekanismer. Därmed inte sagt att inte vården kan bidra till att

bromsa och också förhindra radikalisering. Det tror jag säkert att den kan, och det finns insatser som man kan göra. Det är dock naivt att tro att det i första hand är en fråga för hälso- och sjukvården. Här måste finnas tydliga uppdrag för statliga myndigheter, framför allt för polisväsendet, men det kräver ny lagstiftning som förstärker möjligheterna för Sverige att arbeta mot terrorbrott.

Fråga 4

Anförande nr 65
Regionrådet Alkurdi (S): Ordförande! Nyligen avslöjades att 2,7 miljoner inspelade telefonsamtal till 1177 Vårdguiden med privat och känslig information om stockholmarnas sjukdomstillstånd legat helt öppet på en oskyddad webbserver. När vi hade extrasammanträde med hälso- och sjukvårdsnämnden och vårdens kunskapsstyrningsnämnd konstaterades det att en extern teknisk utredning inte kan göras utan en polisanmälan. Den tekniska utredning som kommer att ligga till grund för huruvida avtalsbrott har skett, eller brott över huvud taget begåtts, genomförs av Medhelp själv. Av lagtekniska skäl kan varken Datainspektionen eller förvaltningen göra den sortens husrannsakan.

Mot bakgrund av detta och inom ramen för din uppsiktsplikt, Anna Starbrink, undrar jag: Anser du att hanteringen av IT-säkerheten och integritetsskyddet för 1177 Vårdguiden är tillfredsställande?

Anförande nr 66
Regionrådet Starbrink (L): Ordförande! Tack, Talla Alkurdi, för din fråga! Den är högaktuell. Det som inträffat kring 1177 Vårdguidens sjukvårdsrådgivning på telefon är naturligtvis mycket allvarligt. Det tror jag att alla förstår. Från Region Stockholm och från hälso- och sjukvårdsnämnden ser vi också mycket allvarligt på händelsen. Patientsäkerheten och datasäkerheten är naturligtvis helt centrala, och vi måste hela tiden bevaka dem och utveckla vårt sätt att arbeta med dem.

Det är en upphandlad tjänst från Region Stockholms sida som utförs av vårdgivaren Medhelp enligt avtalet med hälso- och sjukvårdsnämnden. Vårdgivaren är personuppgiftsansvarig och har därmed det lagstadgade ansvaret. Det finns, som du beskriver, en lagstiftning kring hur de data kan komma andra till del, till exempel den som vill göra en extern granskning. Det måste vi naturligtvis förhålla oss till. Den gällande lagstiftningen ska givetvis gälla även för oss.

Vi ställer krav på att vårdgivaren ska följa gällande lagar och föreskrifter, självklart, och ha ett ledningssystem för vårdkvalitet och patientsäkerhet. Vårdgivaren ska också ha ett ledningssystem för informationssäkerhet. Vidare ställer vi krav på att vårdgivaren ska skydda sin information mot otillbörlig åtkomst i enlighet med gällande lagar, förordningar och föreskrifter. Vårdgivaren ansvarar enligt avtal för underleverantörernas arbete på samma sätt som för sitt eget. Det är de krav vi ställer från hälso- och sjukvårdsnämndens sida.

Mot bakgrund av det som nu har inträffat vidtas en rad åtgärder. Dels har vi förstås granskningen. Vi kräver av Medhelp att göra en skyndsam analys av sitt eget material. Dels tillsätter vi en extern granskning i de delar där vi behöver analysera om vi ställer tillräckliga krav, om vi kan utveckla vårt sätt att följa upp det hela.

Anförande nr 67
Regionrådet Alkurdi (S): När upphandlingen genomfördes 2017 begärde vi socialdemokrater att man skulle bereda för att ha 1177 Vårdguiden i egen regi av just strategiska skäl. Nu ser jag ännu mer relevanta anledningar att ha den i egen regi. Jag kan

inte låta bli att undra över det hela när det framkommer att en extern teknisk utredning inte kan genomföras utan en polisanmälan och att den tekniska utredning som kommer att ligga till grund för juridiken vid förvaltningens arbete görs av Medhelp själv.

Anser du fortfarande att hanteringen av IT-säkerheten och integritetsskyddet för 1177 Vårdguiden är tillfredsställande?

Anförande nr 68
Regionrådet Starbrink (L): Ja, jag menar att den är det, för vi behöver följa lagstiftningen. Att vi skulle gå in och börja titta i allt detta material skulle ju vara en otrolig integritetskränkning gentemot de patienter som finns där. Det har vi inte möjlighet att göra. Däremot kan vi diskutera, och det kommer säkert samhällsdebatten att leda till, hur vi säkerställer att vi i ett alltmer digitaliserat samhälle värnar integriteten och säkerställer att vi har kontrollfunktioner som gör att det inte kan upprepas.

I övrigt, när det gäller själva tjänsten, vill jag framhålla att Medhelp har gjort det på ett väldigt bra sätt. Vi har till exempel betydligt kortare väntetider, svarstider, än vad något annat landsting eller annan region jag känner till har. På många andra sätt har de också bidragit till att utveckla tjänsten. Jag vill varna för att kasta ut barnet med badvattnet. Vi ska självklart se hur vi kan förstärka vår kontroll av detta och vilka krav vi i framtiden kan behöva komplettera med.

Fråga 5

Anförande nr 69
Bengt Larsson (V): På regionens hemsida står det väldigt tydligt under rubriken ”Så här kan du betala” att man vid besök på någon av regionens vårdinrättningar har möjlighet att betala med kontanta medel. Därför är det lite förvånande att det på sista tiden figurerat uppgifter i pressen om att den möjligheten inte finns på vissa vårdcentraler utan att man hänvisas till att betala med kort alternativt att betala mot faktura. Det stämmer inte med hemsidans uppgifter, och frågan är om besökare på regionens vårdinrättningar kan känna sig trygga med att alltid kunna betala med kontanter om man så vill.

Anförande nr 70
Regionrådet Starbrink (L): Ordförande! Tack för din fråga, Bengt Larsson! Den information som du tagit del av på nätet är korrekt. Man ska kunna betala kontant. De vårdgivare som nekat patienter att göra det har gjort fel och måste rätta till det. Svaret på frågan är alltså ja, man ska kunna betala kontant i hälso- och sjukvården i Region Stockholm.

Anförande nr 71
Bengt Larsson (V): Tack för det svaret! Jag besökte i förra veckan min egen vårdcentral i just det här ärendet, och där stod mycket tydligt på en stor lapp att de inte tar emot kontanter. Därför blir min fråga: Hur säkerställer man från regionens sida att patienter ska kunna betala med kontanta medel?

Anförande nr 72
Regionrådet Starbrink (L): Jag har också tagit del av den medierapporteringen. Jag har själv inte besökt någon vårdcentral med så tydlig felaktig information. Vår förvaltning behöver gå ut med tydliga besked till vårdgivarna om vad det är som gäller, att det alltid ska finnas möjlighet till kontantbetalning. Det ska också finnas möjlighet att betala på andra sätt, självklart, men kontantbetalning är ett skall-krav.

Fråga 6

Anförande nr 73
M i k a e l S t i g e n b e r g (SD): Ordförande, ledamöter! I juli 2018 skedde en incident i en av rulltrapporna på pendeltågstationen Stockholm City. Sedan dess har flertalet rulltrappor stått stilla och försvårat vardagen för tusentals stockholmare. Det senaste löftet är att samtliga rulltrappor ska vara åtgärdade till slutet av mars. Den här typen av incidenter handlar inte bara om stockholmarnas möjligheter att ta sig fram, det handlar också om förtroendet för kollektivtrafiken. Med den trängsel, de inställda avgångarna och de spårproblem som redan finns behövs det knappast fler anledningar till att välja bort kollektivtrafiken till förmån för bilen.

Min fråga till regionrådet är om det grönblå styret har arbetat fram en åtgärdsplan så att det inte ska behöva ta nio månader att åtgärda en stillastående rulltrappa nästa gång olyckan är framme.

Anförande nr 74
Regionrådet E r i k s s o n (MP): Tack för frågan, Mikael Stigenberg! Jag är naturligtvis glad att det är fler som är engagerade i frågan om rulltrapporna, hissarna och inte minst tillgänglighetsfrågorna i kollektivtrafiken generellt. Vi brukar ofta prata om kollektivtrafiken som Stockholmsregionens blodomlopp, och då är det väl ingen dum liknelse att jämföra våra hissar och rulltrappor med dess kapillärer.

Jag skulle vilja be om ursäkt för att jag trodde att det var rulltrappan i Rinkeby som föranledde Mikael Stigenbergs fråga. Rulltrappshistorien kopplad till Citybanan har ju en särskild historia där det inte är Stockholms läns landsting, numera Region Stockholm, som installerat rulltrapporna men däremot fått ta konsekvenserna av det haveri som Trafikverket och entreprenören Otis har orsakat. De har också tagit på sig det fulla ansvaret för haveriet.

Som svar på frågan skulle jag vilja säga både ja och nej. Nej såtillvida att vi inte tar fram något särskilt dokument för att åtgärda de rulltrappor som är i vår regi just nu. Anledningen till det är att det inte behövs. Vi har ett nytt avtal som gäller för de rulltrappor som SL driftar och som mycket tydligt syftar till att flytta fokus från brandkårsutryckningar med felande rulltrappor till planerat underhåll. Vi följer också, inte minst i den beredning som jag är ordförande för, kontinuerligt upp hur vi jobbar med att minska tiden med stillastående rulltrappor. Det kommer att vara ett av de viktigaste fokusområdena för mig under den här mandatperioden.

Anförande nr 75
M i k a e l S t i g e n b e r g (SD): Vi fick i en tidigare spännande interpellationsdebatt lära oss att vi har snö i det här landet och att det ibland behövs plogning. Det kanske kan vara bra att vara förberedd med reservdelar när sådant händer.

Anförande nr 76
Regionrådet E r i k s s o n (MP): Ja, absolut. Frågan om reservdelar är en av nyckelfrågorna för att kunna få större driftsäkerhet i våra rulltrappor. Personligen tror jag att lösningen är att vi ställer tydliga funktionskrav på våra entreprenörer eftersom vi adresserar många olika frågor i den här regionen, det vill säga krav som styr mot de mål som vi vill ha uppnådda, men vi lämnar till entreprenörerna att själva avgöra hur de vill lösa det.

SL har fortfarande ett visst reservdelslager med viktiga komponenter som våra entreprenörer kan nyttja vid behov. I fråga om Rinkeby har det inte varit tillfredsställande för att lösa situationen. Just beträffande Rinkeby är jag inte särskilt nöjd med hanteringen, men jag hoppas att vi kan vidta de åtgärder som krävs.

Fråga 7

Anförande nr 77
Regionrådet S j ö s t r ö m (S): Stockholmsregionen växer och kollektivtrafiken behöver byggas ut i en takt som hänger med befolkningsökningen och medger att kollektivtrafikens marknadsandel kan öka. Då måste utbyggnaden ske på ett ekonomiskt ansvarsfullt sätt. Därför är det mycket allvarligt att revisionen i en rapport den 20 februari åter gör bedömningen att trafiknämnden inte tar ansvar för att investeringar sker inom ramen för en långsiktigt god ekonomisk hushållning.

Samtidigt kan jag konstatera att kritiken är minst lika kraftig mot regionstyrelsens bristande styrning och kontroll. Av granskningen framgår att det saknas flera miljarder för redan kända tillkommande investeringar i befintlig kollektivtrafik såväl som för utbyggnad av nya tunnelbanan som inte har tagits med i nämndens underlag för 2019 års budgetbeslut. Nämnden tar inte heller del av trafikförvaltningens analys av nämndens ekonomi utifrån ett tioårsperspektiv där det framkommer att det ekonomiska resultatet för verksamheten i det längre tidsperspektivet riskerar att bli negativt.

Jag vill därför fråga: Anser du som ansvarigt regionråd att revisorerna har rätt i att trafiknämnden inte tar ansvar för att investeringsverksamheten sker inom ramen för en god ekonomisk hushållning?

Anförande nr 78
Regionrådet T a m s o n s (M): Till att börja med vill jag säga att jag är tacksam för att vi har en politisk revision som nu vill stå på tårna och bli ett starkare stöd i vårt beslutsfattande om kommande investeringar. Det är någonting som jag en längre tid efterlyst i dialog med dem, inte minst då vi har identifierat att det finns utmaningar men också mycket att göra när det gäller att bygga rätt, snabbt och ansvarsfullt på det sättet som vi vill.

Jag kan konstatera att det finns beröm från den politiska revisionens sida för det som bland annat resulterat i att vi vänt underskott till överskott, att vi har en historiskt stark ekonomi i SL just nu, så stark att vi inte bara kan lämna ifrån oss ett överskott utan har överskottsmål som stigit från en kvarts miljard till över 400 miljoner. Vi bygger musklerna för att kunna bära investeringar i framtiden.

Jag kan också notera att kostnadsökningstakten gått ned kraftigt under senare år. Just nu har vi en kostnadsökningstakt som innebär att vi i praktiken plockar guldmedaljen sett till jämförande kollektivtrafikmyndigheter runtom i Sverige.

Jag tror att vi behöver ett nära samarbete också med den politiska revisionen, utöver vår internrevision och våra auktoriserade revisorer. Det ser jag fram emot. Det tycker jag är bra. Det tycker jag är viktigt. Däremot är det viktigt att skilja på vad som är våra beslutade investeringar som är under genomförande och vad som är investeringar som vi utreder brett och som i ett senare skede blir till beslut i regionfullmäktige.

Här verkar det som att revisionen har sladdat lite grann i sin faktagranskning. Den har vår trafikförvaltning nu i uppdrag att gå igenom och rätta till i de delar där revisionen har landat fel i sina analyser, slutsatser och fakta. Det svaret ska avlämnas till revisionen senast i juni, om jag inte har fel.

Jag ser fram emot en fortsatt god dialog med våra politiska revisorer. De behövs för att vi fortsatt ska kunna ha den starka ekonomi som vi just nu har i Stockholmsregionens kollektivtrafik, en historiskt stark ekonomi som möjliggör för oss historiskt stora satsningar i framtiden.

Anförande nr 79
Regionrådet S j ö s t r ö m (S): Enligt revisionen faktagranskar man med förvaltningen de rapporter som man så småningom ger ifrån sig för att inget ska vara fel. Det är allvarligt att trafiknämnden inte tar del av underlag för den strategiska och ekonomiska planeringen inom nämndens ansvarsområde trots att de investeringar som nämnden beslutar om har långsiktiga konsekvenser som ligger bortom den planeringshorisont som nämnden nu tar ställning till.

Ärligt talat blir jag ännu mer oroad när jag tittar på det raljanta bemötande av revisorernas kritik som finns från ansvarigt trafikregionråd. Du sade nyss, och du sade det även häromdagen i tidningen Mitt i, att vi borde få guldmedalj och hänvisar till den tioårsplan som fastställs av fullmäktige. Men då missar du revisorernas kritik inte minst mot regionstyrelsen och att den är minst lika kraftfull som den mot trafiknämnden.

Kostnadsökningstakten för köpt trafik är på ca 2 procent och inom fullmäktiges ramar på 3,3 procent, men för investeringarna kan vi konstatera är ökningstakten 6 procent, och volymen kommer, vilket vi alla känner till, att öka kraftigt de kommande åren. Det är inte hållbart. Kan du vara nöjd med det?

Anförande nr 80
Regionrådet T a m s o n s (M): Underskott vänt till kraftigt överskott, stabila finanser som möjliggör för oss den största utbyggnaden av kollektivtrafik som ägt rum i den här regionen på decennier. Den har vi fattat beslut om hand i hand, i många fall över blockgränserna, och vi har gemensamt sett till att den verkställs och genomförs.

Jag har respekt för att vi har en politisk revision. Däremot måste jag konstatera att de i det här fallet har missat väsentliga fakta. Vi kommer att återkomma till det och påpeka faktamissarna och på vilket sätt de har rätt att granska vårt arbete.

Fakta talar sitt eget tydliga språk: överskott, historiskt låg kostnadsökningstakt hand i hand med historiskt stora investeringar. Det är en utveckling vi ska hålla i. Det kräver fortsatt ordning och reda i ekonomin och fortsatt god ekonomisk hushållning. Då ska vi inte göra som Socialdemokraterna ofta vill när de lägger fram förslag, både i den här församlingen och i trafiknämnden, om omfattande ofinansierade investeringar i mångmiljardklassen. Vi fattade tydligt beslut om detta så sent som strax före jul då vi stoppade Socialdemokraternas förslag om en satsning på närmare 2 miljarder som de hade en 10-miljonersfinansiering av. Så har man inte ordning och reda i kollektivtrafikens ekonomi.

Fråga 8

Anförande nr 81
C a t a r i n a W a h l g r e n (V): Ordförande, fullmäktige! Kunskapscentrum för ätstörningar, KÄTS, är en del av Centrum för psykiatriforskning, CPF — det är många förkortningar inom de regionala verksamheterna. Kunskapscentrum för ätstörningar startade 1997. Deras uppdrag omfattar metodutveckling, kvalitetssäkringssystemet Stepwise, att dela registerhållarskapet för det nationella registret Riksät, forskning och kunskapsspridning samt att bistå beställaren som sakkunnig i frågor rörande den specialiserade ätstörningsvården. Sedan 2004 har avtalet innehållit krav på leverans av dessa data till nämnda system. Det har ansetts som viktigt. Nu sägs avtalet upp och finansieringen upphör från den 1 april i år.

Ätstörningarna har ökat med 40 procent de senaste tio åren, så min fråga är: Har du, Anna Starbrink, gjort någon konsekvensanalys av nedläggningen av Kunskapscentrum för ätstörningar?

Anförande nr 82
Regionrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande! Tack för din fråga, Catarina Wahlgren! KÄTS drivs av Karolinska Institutet som en del av Centrum för psykiatriforskning. De är huvudman för det. Från tidigare landstingets, nu regionens, sida har vi genom olika projektmedel och sådant bidragit till verksamheten, som funnits under lång tid. Det har inte fattats något politiskt beslut om nedläggning av verksamheten, och därför finns det heller inte någon konsekvensanalys gjord i Region Stockholm.

Anförande nr 83
C a t a r i n a W a h l g r e n (V): Okej, då stämmer det alltså inte att finansieringen upphör från och med den 1 april i år? Grunden till frågan var att jag hade fått de uppgifterna till mig. Om de inte stämmer kan jag stryka den frågan.

Det jag också har fått veta är att Centrum för psykiatriforskning inte längre ska syssla med ätstörningsvård, och då var min fråga varför i så fall. Om det beslutet kommer att fattas drabbar det framför allt flickor och unga kvinnor, eftersom 90 procent av dem som drabbas av ätstörningar är just kvinnor, men det drabbar naturligtvis också de 10 procent som är män. Genom forskning och kvalitetsuppföljning, där KÄTS har bidragit, har man upptäckt att män och kvinnor uppvisar olika symtom och också tar till sig olika typer av vård. Män upptäcks ofta senare, men de blir friska fortare och med färre insatser.

Anförande nr 84
Regionrådet S t a r b r i n k (L): Jag tycker att det är viktigt att vi fortsätter att utveckla vården och inte minst psykiatrin och arbetet för att hjälpa människor som drabbas av ätstörningar. Det har inte fattats några politiska beslut, och din fråga handlade ju om ifall vi har gjort någon konsekvensanalys. Det har vi följaktligen inte gjort. Däremot väcker diskussionen tankar om hur vi kan arbeta för att utveckla arbetet och säkerställa att det fortsatt finns både metodutveckling och uppföljning av ätstörningsvården. Det får vi titta närmare på, kanske framför allt inom vår nya nämnd, vårdens kunskapsstyrningsnämnd, där dessa viktiga frågor om kunskapsstyrningen och kunskapsutvecklingen hanteras.

Fråga 9

Anförande nr 85
C h r i s t i n a W a l l m a r k (SD): Ordförande, ledamöter och åhörare! Patientnämnden vid Region Stockholm använder sig av positiv särbehandling vid rekrytering av personal till förvaltningen. Är du man, har ett funktionshinder eller är av annan etnicitet än svensk har du företräde till utlyst tjänst om meriterna i övrigt är lika. Incitamentet för det här sättet att rekrytera är att det ska bidra till mångfald.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag fråga: Anser regionrådet att kön, etnicitet eller funktionsnedsättning ska vägas in vid rekrytering i Region Stockholm?

Anförande nr 86
Regionrådet S v e n o n i u s (M): Tack, Christina Wallmark, för frågan! Vi har tydliga beslut i Region Stockholm om att arbetskraften hos oss ska kännetecknas av mångfald, jämlikhet och jämställdhet. Vi ska vara toleranta och inkluderande och absolut inte ägna oss åt vare sig diskriminering eller kränkande särbehandling. Vi har också slagit fast att all rekrytering ska baseras på kompetens. Grundbulten är självklart att de som får ett arbete i Region Stockholm ska vara lämpade att utföra det arbetet.

Det du tar upp är att patientnämnden säger att när man har rensat och konstaterat att alla är lika kompetenta så ägnar man sig åt särbehandling. Det är inte oförenligt med de regelverk vi har, utan det är upp till varje rekryterande chef, varje rekryterande förvaltning, att

bedöma hur man ska uppfylla sitt uppdrag på bästa sätt. Ett sätt kan vara att man har en mångfald av anställda, att man har breda perspektiv på uppgifterna inom ramen för att alla uppfyller de formella kraven för tjänsterna.

Anförande nr 87
Christina Wallmark (SD): Tack för svaret, Irene! Vi sverigedemokrater kan inte dra någon annan slutsats än att positiv särbehandling i den form som Region Stockholm använder sig av vid rekrytering inte hör hemma på en modern arbetsplats. Det är fördomsfullt att förutsätta att en person som har ett funktionshinder, annan etnicitet eller annat kön än majoriteten skulle ha andra eller annorlunda förmågor. Sverigedemokraterna anser att den positiva särbehandlingen är allt annat än positiv för den som rekryteras på den grunden. Vi önskar därför att särbehandling vid rekrytering till patientnämnden och till Region Stockholms förvaltningar snarast ska avskaffas.

Anförande nr 88
Regionrådet Svenonius (M): Återigen: Det absolut viktigaste vid all rekrytering i hela Region Stockholm är att vi baserar rekryteringen på kompetens, att den som får jobbet har rätt meriter, rätt kunskaper och färdigheter, för att uppfylla uppgiften. Om vi, när vi rensat för det, konstaterar att vi har väldigt många kandidater och att det är personer som är underrepresenterade på en arbetsplats, eller underrepresenterade i arbetskraften i stort, så kan jag inte förstå varför det skulle vara ett problem. Tvärtom oroar jag mig för diskrimineringen på arbetsmarknaden av personer som till exempel har en funktionsnedsättning, att de har svårare att ta sig in även om de har den kompetens som krävs för tjänsten därför att det finns förutfattade meningar. Det är otroligt viktigt att det finns en plats på arbetsmarknaden för alla och att man självklart ska kunna bidra utifrån sin kompetensnivå.

Fråga 10

Anförande nr 89
Regionrådet Alkurdi (S): Vårdföretaget Prima bedriver psykiatrisk vård för barn och vuxna i vår region. Efter en granskning av Region Stockholm visar det sig att vårdföretaget begärt för mycket i ersättning och därför har regionen polisanmält företaget. Trots att polisutredningen och regionens egen interna utredning inte har presenterat sina resultat ännu valde den blågröna regionstyrelsen på hälso- och sjukvårdsnämnden i januari att ge Prima förnyat uppdrag för vuxenpsykiatri för invånarna i Liljeholmen/Hägersten, Älvsjö och Skärholmen.

Min fråga till Anna Starbrink är: Anser du att det är rimligt att ett vårdbolag som polisanmälts av Region Stockholm för misstänkt faktureringsfusk ges förnyat uppdrag under pågående utredning?

Anförande nr 90
Regionrådet Starbrink (L): Ordförande! Tack, Talla Alkurdi, för din fråga om Prima! Hälso- och sjukvårdsförvaltningen gör kontinuerliga granskningar av hur vårdgivarna uppfyller de krav som vi ställer i avtal. Under 2018 granskade förvaltningen flera vårdgivare inom psykiatri, såväl offentliga som privata vårdgivare. Granskningen visade att det fanns feldebiteringar och felaktiga administrativa rutiner hos samtliga vårdgivare. Förvaltningen krävde och fick tillbaka pengar för det som uppenbarligen var felaktigt. Vi reflekterar över om något är otydligt i våra krav som gör att man missförstår, och i så fall ska vi naturligtvis rätta till det. Men det fanns även direkta felaktigheter.

HSF gör därför en fördjupad granskning av just Prima. Den granskningen pågår alltjämt. Den kommer att vara klar senare i vår. Det är en omfattande process. Det handlar om avtal och tilläggsavtal som började redan 2010. Man går alltså mycket grundligt tillbaka i tiden när det gäller Prima. Bland annat granskas patientjournaler. Hittills visar granskningen att vården som bolaget ger är av hög kvalitet, vilket känns skönt att veta. De invändningar som HSF hittills har rest är av administrativ karaktär. Om granskningen visar att bolaget har gjort fel kommer HSF att kräva tillbaka det som utbetalats felaktigt.

Att exkludera Prima från att delta i upphandlingen finns det ingen legal möjlighet att göra när det saknas både bevis och fällande dom för att det skulle förekomma oegentligheter. Det är en utredning som pågår. Som ordförande i hälso- och sjukvårdsnämnden tycker jag att den högsta prioriteten ska vara att vi har bra tillgång på vård och att patientsäkerheten ska vara hög. Det finns ingenting som tyder på att patienter har kommit till skada genom den vård som har givits av Prima.

Anförande nr 91
Regionrådet Alkurdi (S): Tack för svaret! Jag kan tycka att det är en ganska allvarlig sak när man polisanmäler ett kontrakterat vårdbolag och att man efter polisanmälan sedan ändå går vidare och tilldelar just det vårdbolaget ett avtal. I förlängningen — du talar om kundnöjdhet och annat – handlar det också om tilliten till vårt system, tilliten till att vilja vara med och betala för det, tilliten till att upphandlingar går rätt till och tilliten till att politiken styr ändamålsenligt. Jag ser det inte som någon liten sak när man gör en polisanmälan. Jag blir fundersam över svaret där det låter som att en polisanmälan inte är en så stor sak.

Anförande nr 92
Regionrådet Starbrink (L): Som jag försökte beskriva görs en mycket noggrann utredning. Man har hittat en del felaktigheter, och därför är vårdföretaget polisanmält. Men vi kan inte ha ett samhälle där vi polisanmäler företag eller människor för att slippa göra affärer med dem. Då får vi ett helt orättssäkert system, och det vill jag inte bidra till.

Det är viktigt att våra upphandlingar sker på ett korrekt sätt. Förvaltningens och juristernas bedömning är att det inte finns något legalt skäl för oss att exkludera just det vårdföretaget från upphandling. Därför menar jag att det blir orimligt om vi sätter oss över lagstiftningen. Då kan vi ju skapa en ordning där vi kan välja vårdgivare genom att polisanmäla dem som vi inte tycker att vi vill göra affärer med. Det vore orättssäkert, och det tror jag inte att vi ska ägna oss åt i Region Stockholm.

Fråga 11

Anförande nr 93
Regionrådet Sehlin (V): Herr ordförande! I söndags körde en buss in i de hinder som finns vid Klaratunneln för att höga bussar inte ska köra in i tunneln. Tyvärr exploderade bussen och brann upp. Det fanns inga passagerare i bussen, men chauffören skadades. Detta har snurrat runt i medierna, och också Kristoffer Tamsons har gått ut och sagt att skyltar ska informera både förare och andra om att biogasbussarna riskerar att fastna.

Vi har terminaler – Liljeholmsterminalen och en planerad terminal i Katarinaberget – och vi har många biogasbussar i trafik. Jag skulle därför vilja fråga Kristoffer Tamsons om du kommer att vidta några åtgärder för att förhindra framtida olyckor av den typ som vi såg i söndags där gastankarna på SL-bussen exploderade.

Anförande nr 94
Regionrådet T a m s o n s (M): Tack, Anna Sehlin, för din fråga! Jag vill börja med att säga att jag ser allvarligt på alla olyckor och incidenter som rör, eller berör, kollektivtrafiken. När händelser liknande den i Klaratunneln sker är det viktigt att gå till botten med det för att klara ut vad som skedde, hur det kunde ske och hur man ska minimera risken för att det sker igen. I dialog med trafikförvaltningen har det också sedan i söndags säkerställts att en sådan utredning kommer att göras. Den utförs tillsammans med vår operatör, trafikförvaltningens chef och andra involverade experter och aktörer.

Det finns alltid risker med alla fordon och bränslen, det ska vi vara på det klara med, och de riskerna får aldrig negligeras. De ska minimeras. Även om de uppgifter som jag liksom ni tagit del av tyder på att det som inträffade i söndags var en enskild händelse ser jag det som klokt att i samband med utredningen tillsammans med bland annat operatörerna och andra berörda aktörer också titta bredare på frågan.

Jag har därför framfört till trafikförvaltningen att de i samband med utredningen av den specifika händelsen, den specifika incidenten, även ska titta på frågor som rör exempelvis säkerhet, rutiner och utbildning i stort. Inte minst tror jag att det är viktigt eftersom miljöfordon ställer en hel rad andra krav på oss. De är här för att stanna och kräver en helt annan planering av gaturummet i frågor som rör framkomlighet, krav på förare, operatörer och fordon.

Det kan vara värt att påminna oss, när vi talar om biogasen, att det är ett rent och bra och även tryggt bränsle generellt sett och något som i dag används inte bara i busstrafiken runtom i hela Sverige utan också i växande grad i lastbilar och sopbilar och till och med hela Finlandsfärjor. Självklart ska vi gå i bräschen när det gäller säkerhetsarbetet även i den här delen.

Anförande nr 95
Regionrådet S e h l i n (V): Tack, Kristoffer! Det känns bra att vi tar den här händelsen på allvar och verkligen gör en bra utredning för att se vad som orsakade olyckan. Du nämnde det och också personalen. I och med att jag lyfter upp frågan vill jag säga att Vänsterpartiet tycker att det är viktigt att det ges förutsättningar att köra säkert. Nu var den aktuella bussen inte i trafik utan skulle till en depå. Den eventuellt stressiga arbetsmiljön kan göra att föraren väljer en olämplig eller inte alls rekommenderad väg, och även det måste lyftas fram i utredningen.

Det är inte första gången det händer. Det har hänt förut att bussar kört in i hinder, men de har då inte exploderat utan fastnat i hindret. Också det är någonting man bör titta på, att bussar inte kör så att de fastnar i hinder eller, som i det här fallet, exploderar.

Anförande nr 96
Regionrådet T a m s o n s (M): Jag kan inte annat än hålla med dig, Anna, om att det här är en viktig fråga som vi måste gå till botten med, också tillsammans med andra, både väghållare och de som arbetar med lagstiftning och regelverk, detta kopplat till säkerhet och fordon av det här slaget. Det ska vi verkligen inte negligera utan tvärtom ta på allvar. Jag ser framför mig att det görs inom ramen för utredningen av den här specifika incidenten.

Jag tror att det är viktigt att vi också konstaterar att Klaratunneln är en tunnel som historiskt har varit föremål för rätt mycket diskussioner vad gäller dess dimensioner, dess höjder och annat. Redan när den byggdes framfördes en hel del synpunkter. Som du själv säger har en lång rad fordon under årens lopp varit involverade i olika typer av olyckor, eller riskerat att involveras i olyckor, kopplade till tunneln. Det har gällt bussar, turistbussar, lastbilar, personbilar, en lång rad olika fordon. Det finns som sagt skäl att titta på en förstärkt säkerhet även i gaturummet för att på ett tryggt och bra sätt kunna framföra fordon i Stockholmstrafiken. Det behöver också kopplas till utredningen.

Fråga 12

Anförande nr 97
Robert Johansson (S): Herr ordförande! Jag har en bild som jag vill visa i samband med frågan. Den minnesgode kanske kommer ihåg att vi hade en interpellationsdebatt om detta för en månad sedan, men efter det har det hänt en del. Bland annat har årssiffrorna kommit, och SKL har lämnat en rapport om inhyrningssiffrorna.

Kostnaderna för den inhyrda personalen fortsätter att öka hejdlöst i vår region. Förra året ökade de med 100 miljoner. Det är nästan 20 procent. Samtidigt visar SKL:s siffror att många andra regioner har lyckats bryta trenden och nu minskar sina hyrkostnader. Jag menar att det här är ett tecken på att det blågröna styret tyvärr misslyckats med att nå målet om att bli oberoende av inhyrd personal 2019. Tvärtom visar trenden att beroendet ökar.

Det kanske största problemet med inhyrd personal är att vården av patienterna blir lidande. Det är ett halvt Södertälje sjukhus som våra inhyrningar kostar. Det är 1 000 kronor i månaden för nästan alla våra anställda.

Därför frågar jag: Tycker du som ansvarigt regionråd, Irene Svenonius, att personalpolitiken är lyckad mot bakgrund av de skenande hyreskostnaderna?

Anförande nr 98
Regionrådet Svenonius (M): Herr ordförande! Tack för din fråga, Robert! Jag ser naturligtvis med allvar på bemanningsbekymren som vi har i regionen. Och ja, kostnaden har ökat, och det är fel riktning på trenden i regionen när det gäller inhyrning av medarbetare, framför allt inom sjukvården. Perspektivet är dock fortfarande att vi är tredje bästa region i Sverige, eller minst dåliga kanske man ska säga. Vi har tredje lägsta antalet inhyrningar i procent av vår totala bemanningskostnad. 2,5 procent var det 2018, vilket var en ökning med 0,3 procentenheter från året innan. Det är alltså inte så dramatiskt som bilden som Robert visar på skärmen kan göra gällande. Jag kan inte heller se att du har en nolla som startpunkt för att få en riktigt bra bild av läget. Jag har jobbat som chef för statistikkontor så jag vet vad jag ska titta efter.

Mitt besked är att vi ska göra oss oberoende av hyrpersonal. Vår ambition är att klara SKL:s mål om 2 procent. Det är mycket glädjande att både Skåne och Östergötland har klarat det. Självklart ska vi titta på vad de har gjort som vi kan lära av. Det finns i övrigt inga genvägar.

Jag tror att vi är helt överens, Robert, om att vi måste jobba med att göra oss mer attraktiva som arbetsgivare för vårdens anställda. De som vi har ska vi vara rädda om. Vi ska skapa ett inkluderande arbetsklimat där varje kunskap och erfarenhet tas till vara, ha individuell lönesättning och delegationer, alltså att man delegerar beslutsfattande, etcetera. Det arbetet tror jag att vi gemensamt och målmedvetet måste bedriva framåt för att det ska bli riktigt starkt.

Anförande nr 99
Robert Johansson (S): Tack för det svaret! Vi socialdemokrater vill satsa extra på akutsjukhusen. Under fyraårsperioden vill vi satsa 1 miljard mer än det blågröna styret. Du säger ofta, Irene, att du tycker att politiken ska lägga sig i mindre, och då blir min fråga: När tror du att vi ser en minskning av bemanningskostnaderna för hyrpersonal?

Min bild är att politiken inte har lagt sig i. Under de senaste två mandatperioderna när ni styrt har den totala ökningen varit 300 procent.

Apropå detta med att hålla på med procent, vikt och lögn och förbannad statistik och allt sådant så är 0,3 procentenheter i procent nästan 20 procents ökning på ett år. När kommer vi att se en minskning?

Anförande nr 100
Regionrådet S v e n o n i u s (M): Robert Johansson föreslår återigen att det är mer pengar som ska lösa problemen inom sjukvården. Jag ber att få hänvisa till hans tidigare kollega i regionfullmäktige, Anders Lönnberg, som skrev en alldeles utmärkt debattartikel häromdagen på temat att politiken alltid ska lösa allt med mer pengar. Sjukvården har svårare bekymmer än så. Jag kände ganska stor frändskap med den artikeln, kan jag säga.

Vi ska ha den bemanning som behövs på sjukhusen för att klara vårduppgifterna för våra medborgare. Det är A och O. Jag kan därför inte ge dig ett entydigt svar exakt vilken dag vi kommer att vara nere på 2 procent. Utgångspunkten kommer alltid att vara att vi ska klara vården för våra sjuka patienter i Stockholmsregionen. Men den långsiktiga färdriktningen måste vara att vi ska ge mycket mer ansvar till professionerna och därmed göra jobben mycket mer meningsfulla och oss själva mer attraktiva som arbetsgivare.

§ 38 Nominering av ledamöter i Mälardalstrafik Mälab AB och Almi Företagspartner Stockholm Sörmland AB

Anförande nr 101
G a b r i e l K r o o n (SD): Jag vill bara tillkännage att Sverigedemokraterna avstår från att delta i beslutet.

§ 41 Genomförandebeslut Brukarspecifik inredning, trafiknära IT och ledningsfunktion i bussterminal Slussen

Anförande nr 102
Landstingsrådet T a m s o n s (M): Ordförande, regionfullmäktige! Vid Slussen möts bussar, tunnelbana, Saltsjöbanan, bilar, båtar, cyklister och gående. Antalet resenärer som åker med kollektivtrafiken och antalet gående och cyklister ökar för varje år, medan biltrafiken vid och runt Slussen har minskat under de senaste årtiondena. Varje dag reser runt 400 000 människor kollektivt till eller via Slussen. Det gör Slussen till Sveriges näst största kollektivtrafikknutpunkt efter T-Centralen.

Vi är nu en del i ett stort och omfattande arbete som handlar om att lägga grund för vad vi vill att Slussen ska bli bortåt 2050. En del i det arbetet är en ny bussterminal, som Stockholms stad är byggherre för och ansvarar för att uppföra, men där Region Stockholm har ansvar för att finansiera och implementera innehållet i det som ska bli den framtida terminalen. Det är det som kallas brukarspecifik inredning.

När den här bussterminalen har konstruerats ska vi fylla den med ett innehåll som gör att den är trygg och trivsam, med bra ljussättning, bra färgval, en attraktiv och underhållen miljö som resenärer och andra kan känna sig trygga i och kan resa bra och fint från. Det handlar om en kafébyggnad med inredning, offentliga toaletter, personalutrymmen, personaltoaletter, bänkar och taktila stråk för ökad tillgänglighet, för att nämna några exempel.

Dagens beslut handlar också om det som kallas ”trafiknära IT”. Det handlar i grund och botten om att kollektivtrafiken ska vara attraktiv för resenärerna, och för att det ska vara möjligt behövs helt enkelt ett bra IT-system som kan kopplas ihop med trafikinformation och annat på ett sådant sätt att trafiken kan fungera och ledas ändamålsenligt. Det handlar till exempel om informationsskärmar, liksom frågor som rör spärrlinjer eller för den delen möjligheterna att handla biljetter, radioutrustning för trygghets- och biljettsystem och annat.

Allt detta handlar dagens ärende om, det vill säga frågan ”Vad ska vi fylla terminalen med?” Någon annan ansvarar för att bygga och uppföra, och någon annan ansvarar för att designa. Det är viktigt att ha två saker i huvudet samtidigt. Detta är alltså inte en debatt eller ett

beslut som handlar om brandsäkerheten i Katarinaberget, huruvida det ska byggas en bussterminal där eller inte eller på vilket sätt själva bussterminalen ska konstrueras. De frågorna har i viss mån redan avgjorts eller kommer eventuellt att avgöras i framtiden, men de har ingenting att göra med vare sig brukarspecifik inredning eller vilken IT som vi konstruerar eller bygger upp. Det är inte kopplat till den här typen av ärende.

Det är viktigt, tycker jag, att vi har den tanken i huvudet, så att vi inte låter debatten vandra iväg – jag tror att det kanske annars finns en del funderingar kring detta i dessa dagar. Vad det handlar om är att – i den lokal som Stockholms stad så småningom kommer att uppföra och ställa till vårt förfogande – skapa bra och trivsamma miljöer när det gäller både resenärerna och personalen. Vi ska se till att skapa bra personalutrymmen och ska senare fatta beslut mer i detalj om hur de ska nyttjas och inredas. Det handlar om tre våningsplan för kollektivtrafikens medarbetare. Jag tycker att det känns bra och kul att kunna fatta beslut om en sådan satsning på bra utrymmen för kollektivtrafikens medarbetare.

Då jag misstänker och kan tro att det finns en del frågeställningar som rör just hur man tänker kring säkerhet och annat vill jag poängtera att det inte primärt handlar om att vi ska bygga en terminal i Katarinaberget, exakt hur kravställandet och konstruktionen ska vara, utan det handlar som sagt om brukarspecifik inredning och om IT-stöd kopplat till detta.

För att försäkra oss om att varje steg i den processen alltid ska handla om säkerhet och att säkerheten alltid ska vara i fokus lägger vi dock från den blågröna majoritetens sida ett tilläggsyrkande till regionstyrelsens förslag till beslut. Det yrkandet lyder – utöver de två tidigare att-satserna:
”Trafiknämnden uppdras att under genomförandet av investeringen särskilt tillse att Trafikförvaltningen beaktar frågor som rör trygghet, säkerhet och tillgängligheten för resenärer och medarbetare i kollektivtrafiken.”

Det får aldrig finnas någon tvekan om att detta alltid vägleder oss i allt vårt arbete. Jag tror att det kan vara viktigt att vi även i den mindre del av den här frågan som vi ska besluta om i dag poängterar att detta är något som vi har för ögonen och ständigt arbetar med och som vi också kräver att de som ska arbeta med våra investeringar också har med i sitt arbete, även om det handlar om brukarspecifik inredning och IT-stöd.

Med detta yrkar jag bifall till regionstyrelsens förslag till beslut och det förslag till tilläggsbeslut som läggs från den blågröna koalitionen.

Anförande nr 103
Landstingsrådet S e h l i n (V): Herr ordförande, ledamöter! Tack, Kristoffer, för en del klargöranden i frågan!

Frågan handlar alltså inte om själva terminalen och om den ska ligga i berget eller inte, och den handlar inte heller om detaljplaner och sådant utan om inredningen i terminalen, om IT-systemen, om pauslokaler, toaletter och sådana saker, som är viktiga för personal och resenärer som ska arbeta i terminalen och som ska resa från och byta mellan bussar i terminalen.

Med det sagt: Säkerhetsfrågor är extremt viktiga för Vänsterpartiet. Vi har under hela processen haft långa diskussioner om säkerheten. Vi i Region Stockholm är inte byggherre utan beställare. Det kan man ha synpunkter på, men det är inte heller något som vi ska diskutera i dag.

Bussbranden som inträffade i söndags har såklart haft en viss påverkan på våra diskussioner om just säkerhet, eftersom även biogasbussar kommer att köra in i terminalen. Vi har också haft många diskussioner tidigare om just hur vi kan vara säkra på att personalen, med olika aktörer, verkligen får tillgång till utrymmen för att exempelvis värma lunchlåda, ha möte och gå på toaletten, när vi så att säga är i händerna på ett system där all trafik är upphandlad och

det är olika entreprenörer som använder terminalen. Det finns saker som ligger i det här ärendet men som ligger utanför vår påverkan.

Vi i Vänsterpartiet yrkar bordläggning av ärendet. Det betyder inte att vi inte vill ha en bussterminal vid Slussen, vilket är extremt viktigt för våra resenärer i nordostsektorn och även i Nacka och Värmdö. Det betyder inte heller att vi kanske kommer att landa i att vi vill förändra något i det ärende som ligger.

Det vi skulle vilja i dag är att bordlägga frågan, invänta utredning om biogasbussar och också invänta diskussioner i partierna och våra grupper. Framför allt är vår inriktning att vi inte kan bygga en terminal som vi inte är hundraprocentigt säkra på är säker, tillgänglig och funktionell för vad den ska användas till.

Jag yrkar alltså på bordläggning. Vi har ett särskilt uttalande och är också med på ett tilläggsförslag om pauslokaler tillsammans med Socialdemokraterna. Om vårt bordläggningsförslag mot förmodan skulle falla är vi med på det tilläggsförslaget tillsammans med Socialdemokraterna och ett särskilt uttalande.

Anförande nr 104
Landstingsrådet S j ö s t r ö m (S): Ordförande, ledamöter, åhörare! Socialdemokraterna har ingen annan uppfattning om vad ärendet handlar om än den som trafiklandstingsrådet Tamsons gav uttryck för och som också Anna beskrev initialt i sitt anförande. Detta är en fråga som handlar om vilka IT-system vi ska ha, vilken resenärsmiljö vi ska ha och vilken arbetsmiljö vi ska ha för vår personal.

Jag gläds åt att det görs en stark ansats för att personalen ska få en bra arbetsmiljö. Men som Anna också berörde i sitt inlägg vet vi att det på våra terminaler blir en problematik kring att den som är huvudentreprenör också är den som kommer att bestämma över personalutrymmena och vilka som får finnas där. Så är det även i det här fallet. I underlaget från förvaltningen och i förslaget står det uttryckligen att det är den bussentreprenör som kommer att förfoga över garaget som också har tillgång till personalutrymmena.

Vi menar att det är viktigt att detta ses i ett bredare perspektiv. Vi har ersättningstrafik som sker i stor utsträckning, och vi har en framtid som ingen kan sia om helt och hållet i dag. Detta är ju en terminal som byggs för lång tid framöver och ska verka under många år. Därför menar vi att det är viktigt att stödja tanken på att det blir fungerande personalutrymmen oavsett vilken entreprenör och trafikutövare som man tillhör.

Därför har vi lagt följande förslag som också Vänsterpartiet står bakom: ”att uppdra åt trafiknämnden att säkerställa tillgång till pauslokaler för personalen oavsett vilken operatör de arbetar inom”. Ett andra krav i förslaget är att se till att de fackliga organisationerna finns med hela vägen i de här samtalen.

I övrigt tycker jag att det är ett bra förslag från majoritetens sida. Vi vill från Socialdemokraternas sida gärna ansluta oss till detsamma. Men vi tycker ändå att det är viktigt att tala om och poängtera vikten av att säkerhetstänket finns med under hela det fortsatta arbetet.

Bifall till förslaget!

Anförande nr 105
S t e l l a n H a m r i n (V): Ordförande! Vi ska nu ta ställning till regionens del av bussterminalen i Katarinaberget. Det är en investering på en kvarts miljard kronor. Vi tror att terminalen kan komma att se annorlunda ut sedan den har granskats av Transportstyrelsen än den gör nu – jag återkommer till det. Vi föreslår därför bordläggning.

I förrgår exploderade en biogasbuss i centrala Stockholm. Den brann upp fullständigt, och den enda i bussen, nämligen föraren, skadades. Sådana bränder händer regelbundet i landet men orsakas oftast av att bussar krockar. Det kan räcka med att en buss berör ett metallföremål, om det vill sig riktigt illa. I Helsingborg touchade två bussar varandra, och båda brann upp på mindre än två minuter i en mycket våldsam brand.

Jag uppfattade på förra mötet, när jag frågade om detta, att trafiklandstingsrådet var positiv till att granska säkerheten i Katarinaberget enligt Transportstyrelsens regler, om inte staden gjorde det. Men stadens byggnadsnämnd godkände i förra veckan bussterminalen utan extern granskning, så det verkar inte troligt.

Majoriteten vill nu godkänna skapandet av en terminal som rymmer 40 biogasbussar och 2 000 personer samt flera tusen i vänthallen bredvid. Det är den enda underjordiska bussterminalen i Norden och sannolikt i hela Europa, en bussterminal som inte är granskad av ansvariga myndigheter och inte är i närheten av att uppfylla myndighetens krav för tunnlar. Den har inte granskats av Transportstyrelsen eftersom staden kallar området ”kvartersmark”.

Enligt Transportstyrelsens nya regler ska en tunnel som är minst 100 meter lång ha skilda tunnelrör för trafiken och ingen korsande trafik. I Katarinaterminalen finns i den gemensamma in- och utfarten en enda gemensam fil på den plats där man byter från höger- till vänstertrafik vid infart och från vänster- till högertrafik vid utfart. Och bussarna måste vid start backa ut mot trafiken.

En kollision vid in- och utfarten – den i särklass mest sannolika platsen för en kollision – hindrar allt räddningsmateriel att komma in, hindrar brandkåren att komma in och hindrar 2 000 personer att komma ut. De måste på en minut fly in i vänthallen för att slippa den dödliga röken, vilket man inte har beaktat i den egna granskningen. Vänthallen finns bakom dubbla stängda dörrar, och innanför kan det finnas 5 000 personer som stänger flyktvägen, personer som då också drabbas av all den rök som väller in när dörrarna som ska skydda mot röken måste öppnas.

Professor Janzon skriver i en artikel i Svenska Dagbladet att stadens egen konsultanalys, som man har upphandlat, visar att risken för dödsolyckor i Katarinaberget är tio gånger högre än Det Norske Veritas norm. Staden har valt att frångå Veritas norm. Man hävdar i den egna utredningen att ”utgångspunkten … tagits i väl motiverade och förankrade projektspecifika kvantitativa acceptanskriterier som utarbetats i samverkan mellan staden och trafikförvaltningen [i Region Stockholm]”, när man bara hade kunnat fråga Transportstyrelsen.

Slussenprojektets talesperson hävdar att förslaget möter de krav som trafikförvaltningen i regionen har ställt. Jag frågade trafiklandstingsrådet om detta på förra mötet, och då hänvisades det till staden. Inget sades om att regionens trafikförvaltning redan hade godkänt säkerhetsreglerna. Nu frågar jag trafiklandstingsrådet: Stämmer det? Har regionens förvaltning och ansvariga politiker godkänt säkerheten? Det borde vi i så fall ha upplysts om på förra mötet.

Jag har i de här frågorna stort förtroende för förvaltningen, ska jag säga, så jag hoppas att detta inte är sant. Och varför har detta godkänts på politisk nivå utan att man vänder sig till Transportstyrelsen?

Har regionen accepterat beteckningen ”kvartersmark” på tunneln i berget? Det är en mycket märklig beteckning som gör att den inte kan granskas av Transportstyrelsen. Det meddelade Transportstyrelsen nämligen i går i ett brev till Resenärsforum och till facket, som hade krävt att Transportstyrelsen skulle granska. Dagen efter bussbranden meddelar de att de vägrar att göra detta eftersom de inte har rätt att granska kvartersmark. Tänk på det ett tag!

Jag skulle föreslå att regionen begär att Transportstyrelsen granskar Katarinaterminalen. Skulle det av formella skäl inte vara möjligt tycker jag att regionen ska be staden att begära att Transportstyrelsen granskar detta, för de har under alla omständigheter rätt att göra det.

Att skylla på att det är ”kvartersmark” och därmed strunta i all säkerhetsgranskning enligt plan- och bygglagen och miljöbalken tycker vi är dåligt.

Förste vice ordföranden: Jag vill på förekommen anledning poängtera vad ärendet handlar om, vilket också framgår av rubriken. Ärendet handlar om de investeringar som görs i inredning, trafiknära IT och ledningsfunktion i bussterminalen. Det handlar alltså inte om huruvida det ska byggas en bussterminal eller inte. Jag vill säga det så att vi känner till det.

Anförande nr 106
Gabriel Kroon (SD): Även vi från sverigedemokratiskt håll har många synpunkter på Slussen. Men som anförts tidigare är det inte detta som vi ska lyfta just nu.

Vad jag vill lyfta är att vi följer upp vårt ställningstagande i regionstyrelsen, där vi röstade för bifall till Socialdemokraternas och Vänsterpartiets första att-sats gällande tillgång till pauslokaler.

Anförande nr 107
Lars Harms-Ringdahl (MP): Vi vill särskilt lyfta den nya, kompletterande att-satsen, som jag yrkar bifall till. Vi menar att den är extra viktig. Den är ett sätt att hantera debatten i framtiden. Det är bra att regionen nu tar ett tydligt politiskt ansvar för säkerhetsfrågorna i garaget. Det har varit lite oklart tidigare – man har hänvisat till andra.

Det finns många frågor som behöver besvaras, nu när resenärerna mer än tidigare blir medvetna om riskerna. Därför är det bra att lyfta den här att-satsen och redan på det här stadiet visa att vi vill ta ansvar.

Anförande nr 108
Stellan Hamrin (V): Det handlar inte om byggandet, sägs det. Nej, det gör det inte, och det sade jag också inledningsvis.

Men det handlar om en investering på en kvarts miljard på kvartersmark som vi inte alls är säkra på blir av. Vi har granskat Transportstyrelsens regelverk – det kan alla göra, eftersom det finns på deras hemsida.

För en lekman och naturvetare som mig är det fullständigt solklart att den här terminalen inte uppfyller Transportstyrelsens krav. Skulle Transportstyrelsen granska den är vi ganska övertygade om att terminalen kommer att se ut på ett helt annat sätt än vad man nu planerar för. Det tycker vi vore mycket bra, men det gör att den här investeringen blir tämligen meningslös, eftersom den antagligen behöver se ut på ett helt annat sätt.

Det är anledningen till att vi tar upp den här frågan nu. En kvarts miljard är ju inte struntpengar.

§ 42 Rapporten Läget i Stockholmsregionen 2018 – uppföljningen av RUFS 2050

Anförande nr 109
Landstingsrådet H e m m i n g (C): Herr ordförande! Vi ska nu diskutera läget i Stockholmsregionen och så att säga sätta betyg på en utveckling som vi som region endast i begränsad omfattning har direkt påverkan på men som vi har ett uppdrag om och ett ansvar för att bevaka och ta initiativ för att tillsammans med andra aktörer hitta lösningar på.

Det är en ganska vansklig diskussion på ett vis, för den kan mycket lätt hamna i en pajkastning kring vår egen roll, kring statens roll och kring rollen för de olika kommunerna i vårt län. Jag skulle vilja be fullmäktige att inte falla i den fallgropen, utan att vi i stället har som inriktning på diskussionen att hitta lösningar och göra det tillsammans. Läget i Stockholmsregionen är inte ett ansvar för någon ensam aktör att säkerställa. Ingen kan göra det ensam. Det är bara när kommunerna tillsammans har ansvar, när regionen har ansvar och när staten tydligt står upp för Stockholmsregionens behov som vi kan nå resultat för Stockholmsregionen.

Här i regionen fattar vi inte beslut om att för egen del bygga en enda bostad, och vi utbildar inte en enda programmerare, kock eller busschaufför. Vår roll är alltså inte att vara utbildningsanordnare eller byggherre, utan vår roll är att vara spanaren som ser vad som behövs i Stockholmsregionen för att vi – tillsammans med staten och kommunerna – ska kunna upprätthålla en stark utveckling.

Vår roll är brandvaktens. Är det ett hot som tornar upp sig här mot den starka utveckling som vi har i Stockholmsregionen ska vi i så fall slå larm och se till att åtgärder vidtas. Vår roll är också mäklarens: När vi ser behov av något som behöver göras men som ingen stiger fram och tar tag i, då ska vi vara beredda att göra det och säga till kommunerna och staten: Här behöver vi samtala tillsammans för att hitta lösningar.

Om man nu tittar på läget i Stockholmsregionen kan man göra som man gör i utvärderingen och titta på de olika målen i RUFS.

När det gäller ”En tillgänglig region med god livsmiljö” dalar vi ytterligare från en redan svag position i fråga om hur invånarna upplever möjligheten att få tag på en bostad till ett rimligt pris, trots att 2017 var det år då det byggdes flest bostäder på flera decennier.

När det gäller ”En öppen, jämställd, jämlik och inkluderande region” kan vi se att vi har en mycket hög förvärvsfrekvens och att vi har högst sysselsättning av storstadsregionerna, men när det gäller ungdomar ligger vi långt ned på listan. Vi har också stora skillnader mellan olika grupper.

När det gäller ”En ledande kunskaps- och tillväxtregion” är vi fjärde bäst av de elva storstadsregioner som vi jämför oss med i fråga om bruttoregionalprodukt. Vi har den tredje högsta utbildningsnivån av storstadsregionerna. Och vi har faktiskt återtagit lite mark när det gäller forskning och utveckling som andel av ekonomin och ligger där på fjärde plats. Det är bra saker. Men man kan också se att nyföretagandet i Stockholmsregionen har gått ned de senaste åren och är lägst sedan 2010 men ligger dock högt jämfört med många andra regioner i landet.

När det gäller ”En resurseffektiv och resilient region utan klimatpåverkande utsläpp” ligger vi bra till jämfört med andra. Men vi vet att vägen fortfarande är väldigt lång till verklig hållbarhet.

Jag vill ändå trycka lite på allvaret i några av punkterna. Enligt Stockholms handelskammare kostar bristerna på bostadsmarknaden och tillgången på bostäder i Stockholmsregionen samhället 36 miljarder varje år, 6 miljarder bara sedan den senaste

regeringen bildades. Det är ett jätteproblem som verkligen kan knäcka Stockholmsregionens utveckling.

När det gäller snabbväxande företag: För ett par år sedan hade Sverige och huvudsakligen Stockholmsregionen fyra av de tio mest snabbväxande företagen i Europa, men i dag har vi bara 14 av de 1 000 mest snabbväxande företagen i Europa, och vårt första företag ligger ungefär på plats 100.

Jag vill med det yrka bifall till regionstyrelsens förslag.

Anförande nr 110
Robert Johansson (S): Herr ordförande! Läget i Stockholmsregionen är alltid ett bra tillfälle att få insikt om vilket håll regionen är på väg åt i ett flertal viktiga frågor och vad vi som regionpolitiker bör fokusera extra på.

Det är också första gången vi följer upp den nyligen beslutade RUFS 2050. Därför tycker jag att man ska vara lite försiktig med att dra slutsatser eller dra igång tuffa debatter. Dessutom ska man såklart, som Gustav Hemming också betonade, trycka på allas gemensamma ansvar.

Med det sagt bör man ändå peka på några trender som oroar. År 2017 färdigställdes det enbart 17 800 nya bostäder i vår region, och det finns nu signaler om att byggandet kommer att minska ytterligare. Det är väldigt bekymmersamt. Delmålet i RUFS 2050 slår fast att det behöver tillkomma minst 22 000 bostäder per år för att vi ska klara bostadsbristen i regionen. Det är, som även föregående talare var inne på, avgörande för den här regionens framtid. Vi socialdemokrater hade gärna sett att de bostadsmål som kommunerna har tagit i hand på skulle vara mer förpliktande.

Jag vill här också framhäva den otroligt viktiga punkten i januariöverenskommelsen om investeringsstödet. Många tror att bostadsbidrag för dem som är svagast på bostadsmarknaden eller har svårast att ta sig in på den är den mest effektiva lösningen. Men faktum är att utredning på utredning visar att ett generellt investeringsstöd träffar betydligt bättre än bidrag till en liten grupp när man vill minska bostadsbristen eller trångboddheten. Jag hoppas att vi tillsammans i regionen kan uppvakta riksdag och regering om att det är viktigt att det här stödet blir kvar och utvecklas.

Jag vill också återigen, till alla er i salen som är kommunföreträdare, säga det jag sade på budgetfullmäktige: Kära kommunföreträdare, bygg, bygg, bygg! Att bygga i dag är en ren vinst för kommunerna. Det kommer att öka ert egna kapital och kommer att ge er nya invånare och nya skatteintäkter. Vill ni ha en stark kommunkassa så bygg!

Det finns en annan sak som också oroar mig, och det är ojämlikheten i vår region. Framför allt handlar det om skillnaden i medellivslängd mellan olika kommuner och stadsdelar. Det finns två nycklar för att öka medellivslängden och minska skillnader i fråga om geografi och klasser. Det är dels tillgång till hälso- och sjukvård, dels tillgång till högre utbildning.

Den ena nyckeln sitter vi på. Den andra måste vi få kommunerna att inse vikten av. Det handlar också på sikt om att våra kostnader för just hälso- och sjukvård faktiskt kan minska. Vi vet att låg utbildning och vissa klassmarkörer gör att man har sämre jobb, sämre arbetsmiljö och större andel rökare och att det kommer att kosta hälso- och sjukvården mer. Men det är inte kostnaden som är det primära, utan det är att man får ett sämre liv.

Herr ordförande! Jag vill med det tacka för ordet och i övrigt hänvisa till vårt särskilda uttalande som vi lade i regionstyrelsen.

Anförande nr 111
Lisa Rasmussen (V): Vi från Vänsterpartiet uppfattar att regionens roll nu blir att få alla aktörer att samverka för att kunna förutse konsekvenserna av olika aktiviteter och peka på vad som behöver göras för att vi ska uppnå vissa mål. Vi behöver se till att det händer, men det är inte alltid vi som ska göra det.

Jag har lyssnat på vår nya regiondirektör, som i regionstyrelsen talade om ambitionen att samarbeta närmare och bättre med olika aktörer och kommuner. Den ambitionen gillar vi, och vi ser fram emot det arbetet. Här pratar vi kanske om vilka förutsättningar vi i politiken kan ge för det arbetet.

Vi ser också orosmoment, till exempel att bostadsmarknaden fortfarande inte är tillräckligt bra. Det är fortfarande svårt att få en bostad som man behöver därför att den är för dyr eller inte finns. I till exempel Nacka står hälften av alla nybyggda bostäder osålda. Jag tror inte att det är ont om folk i Nacka som behöver en bostad, men hälften blir inte sålda. Vi har kanske byggt för fel målgrupper. Det finns också tecken på en avmattning, och det oroar mig.

Jag tycker att det är bra om vi kan börja prata om detta: Vad är ett bostadsbehov? Är det bara vad man har efterfrågat, det vill säga ställt sig i kö eller lagt ett bud för, eller finns det kanske många som är trångbodda och borde bo större?

Det är bra att vi ser att tryggheten och upplevelsen av säkerhet blir bättre. Men vi ska också tänka på att alla positiva trender innehåller inte bara ett genomsnitt utan också individer där vi ser en ökad polarisering. Vi hade nyligen diskussioner med Nacka kommuns säkerhetsansvariga som pekade just på att det kanske är färre och färre som känner sig otrygga men att de som känner sig otrygga utsätts mycket mer.

Det finns två processer. Det gäller även ojämlikheten och ojämställdheten. Vissa saker går genomsnittligt bättre, men vi har en ökad polarisering. I vissa grupper bland kvinnor, LO-arbetande kvinnor, ser vi kortare medellivslängd. De här sakerna tror jag är svårast att jobba med i dag.

Det handlar om allt från hur vi ser på arbetskraftsförsörjning. Kan vi tala om arbetskraftsbrist samtidigt som vi har arbetslöshet? Ja, det kan vi, eftersom folk inte kan de jobb som de ska ha. Varför inte det? Det är sådant som vi måste ta ett ordentligt grepp om. Även om vi inte är utförare är det vi som sitter på siffrorna om att utvecklingen inte i alla delar är jättepositiv.

Anförande nr 112
Msciwoj Swigon (SD): Herr ordförande, ledamöter, åhörare! Uppföljningen av RUFS 2050 är ett viktigt verktyg inte bara för att säkerställa att utvecklingen följer den fastslagna linjen utan också för att identifiera de delar som brister. Medan utvecklingen på det generella planet är positiv på ett flertal punkter finns det indikationer som visar på en sämre utveckling om inte rätt åtgärder sätts in.

Region Stockholm har under de senaste åren drabbats av särskilt grov brottslighet och dödsskjutningar samtidigt som de polisiära resurserna har varit begränsade. Andelen som har uppgett att de har utsatts för våldsbrott har ökat. Utvecklingen går att se över hela landet, men Region Stockholm sticker ut.

Baserat på Nationella trygghetsundersökningen 2018 från Brottsförebyggande rådet tyder allt på att utvecklingen har varit fortsatt negativ. Parallellt med denna utveckling anser en allt större del av regionens invånare att otryggheten påverkar livskvaliteten negativt.

Det går inte att tillräckligt betona hur viktig tryggheten är eller vilken påverkan den har på tillväxt och sysselsättningsgrad eller tilliten till varandra i samhället. Sett till att brottsligheten har en stark koppling till tunnelbanesystemet är det tydligt att Region Stockholm

behöver rikta fler åtgärder mot att stärka den faktiska såväl som den upplevda tryggheten för resenärerna i kollektivtrafiken.

Stockholm har länge varit en motor för svensk tillväxt, inte bara på grund av relativt hög sysselsättningsgrad och låg arbetslöshet utan även på grund av en hög innovationskraft och ett gott företagsklimat. Tyvärr stämmer det inte längre. Ett flertal kommuner i Stockholms län har rasat i den årliga rankning som genomförs av Svenskt Näringsliv. Detta ser vi nu har fått flera effekter på antalet nystartade företag, som ni kanske ser i rapporten. Där uppnår vi en ny lägsta nivå.

Medan företagsklimatet behöver förbättras inom ett antal områden vill vi särskilt lyfta vikten av att ta till vara kompetensen. Där är bostadsfrågan avgörande men även att det finns en välfungerande kollektivtrafik och en infrastruktur som gynnar småföretagare.

Sverigedemokraterna ser med stor oro på en fortsatt förtätning i länets samtliga kommuner, framför allt när bostäder i alltför stor utsträckning inte kommer regionens invånare till del. Trots en relativt hög byggtakt har den genomsnittliga kötiden för att få bostad ökat markant. En betydande del av dem som står utanför bostadsmarknaden saknar de ekonomiska förutsättningarna för att ta sig in på bostadsmarknaden och köpa en lägenhet.

Vidare har transportsystemet kapacitetsproblem i dag, och vi har en fortsatt tillväxt av befolkningen. I rusningstid är andelen kollektivtrafikresenärer mycket hög. Under planperioden bedöms efterfrågan på kollektivtrafik öka.

RUFS 2050 utgår från att Stockholm ska växa starkt, och samtidigt fokuserar planen nästan uteslutande på att lösa dagens problem, utan tanke på konsekvenser för framtiden. I stället för en fortsatt förtätning bör regionen därför sätta mer fokus på att bygga ut infrastrukturen och genom det knyta samman hela regionen på ett bättre sätt. En väl fungerande infrastruktur bidrar till att fler bostäder byggs i hela vår region.

Vid utvecklingen av framtidens regionala stadskärnor ska man ta hänsyn till dagens trafik- och kollektivproblem och prioritera dessa frågor för att säkra framtidens bostadsbyggande. Framkomligheten i biltrafiken är även avgörande för framtidens kollektivtrafik – tro det eller ej, Miljöpartiet! – och större krav kommer att ställas på ökad kapacitet och driftsäkerhet och inte minst framkomlighet.

Anförande nr 113
L e i f G r i p e s t a m (M): Herr ordförande! Det gäller uppföljning av RUFS. Det är ett spännande dokument, får man säga, som följer på ett annat spännande dokument.

Det är långa tidsutdräkter, och jag tycker att man ska ha en viss respekt för att det under åren framöver kommer att vara många upp- och nedgångar i konjunkturen, och det påverkar arbetsmarknad och bostadsbyggande. Det måste man ha med sig när man diskutera sådana här frågor.

Jag tänker uppehålla mig framför allt vid två områden. Det är bostadsbyggandet och utvecklingen av kollektivtrafiken. De hänger intimt samman.

Först vill jag ändå säga: Min uppfattning är att alla kommuner i Stockholms län har ansträngt sig hårt för att utveckla fler bostäder – alla kommuner. Jag vill understryka att det är en mytbildning att vissa kommuner inte ens har försökt. Alla har faktiskt jobbat med detta mer och mer intensivt under ganska många år nu. Det är viktigt att säga detta, så att man inte skyller ifrån sig på några kommuner, som inte skulle ha gjort något, för det är inte sant. Alla har verkligen ansträngt sig.

Vi har fått upp volymen på bostadsbyggandet i avsevärd omfattning. Men det är dyrt, och för att lösa den akuta bostadskrisen de kommande åren och försöka underlätta för unga och människor som står helt utanför bostadsmarknaden, så att de kommer in på bostadsmarknaden, måste man jobba med andra verktyg. Där anser i alla fall jag att det finns en hemläxa att göra för regeringen beträffande hur man funderar kring uthyrning i andra hand, del av bostad, att öka rörligheten. Många sådana frågor har helt gått i stå, och de som får betala priset för det är de som står utanför och inte har någon bostad.

Sannolikheten för att människor ska flytta in i en nyproducerad bostad, hyresrätt, är liten, så som det ser ut i dag. Men man kan utveckla genom många små hyresvärdar, så att man ökar antalet befintliga kvadratmeter i regionen på ett mycket mer effektivt sätt. Det är själva nyckeln till att nå framgång i det korta perspektivet.

I det långa perspektivet handlar det om helt andra lösningar, som kanske är mer omvälvande och som vi behöver komma fram till gemensamt. Men i det korta perspektivet behöver man alltså sänka skatten för uthyrning i andra hand och ta bort skatten helt upp till 120 000 kronor per år, och man behöver skattebefria uthyrning av del av bostad, precis som man gör i till exempel Norge. Sedan måste det på något sätt vara möjligt att skjuta upp reavinstskatten, eller också behöver den avskaffas helt.

De tre åtgärderna skulle i det korta perspektivet öppna upp hela bostadsmarknaden i Stockholmsregionen. Men det kan vi alltså inte göra lokalt, utan vi måste påverka regeringen och Sveriges riksdag att göra det.

Det är också viktigt att komma ihåg att vi måste arbeta, värna och ta hand om de två stora kollektivtrafiköverenskommelser som ligger, där vi kämpar på. Här är majoriteten helt öppen för att försöka tidigarelägga de projekt som finns i Sverigeförhandlingen. Det vi kan göra i det här fallet är att pressa på och se till att man tidigarelägger och får igång de här viktiga arbetena tidigare. Det gäller också att vi vårdar hela Stockholmsförhandlingen, så att vi får till den gula tunnelbanan till Solna exempelvis så fort det bara är möjligt.

Vi kan själva göra saker. Vi kan också påverka uppåt. Jag tycker att vi har ett ansvar för att hjälpa dem som inte har. Alla som är inne på bostadsmarknaden, hyresmarknaden framför allt, har Hyresgästföreningen som sin förkämpe. Vi här får hjälpa dem som inte får den hjälpen utan som faktiskt står helt skyddslösa i förhållande till Hyresgästföreningens monopol på hyresförhandlingar och annat som gör att folk får stå utanför. Det är viktigt.

Som sagt tycker jag att det är bra med en delrapport, som vi nu har fått ta del av. Vi ska bevaka det här arbetet intensivt framåt.

Anförande nr 114
S t e l l a n H a m r i n (V): Vi går nu in i en ny RUFS-period, kanske den mest kritiska hittills. Klimatmålet måste uppnås. Ska vi ha en chans att komma dit måste vi ha kommit en bra bit på väg år 2030, och ska vi lyckas med det måste vi komma igång den här mandatperioden. Inte minst måste vi börja minska koldioxidutsläppen rejält, trots att de ökar i dag.

Lyckas vi inte med det går Sverige och alla andra länder mot mycket besvärliga tider. Svårast blir antagligen att bereda plats för alla klimatflyktingar, som annars riskerar att svälta ihjäl. Även Sverigedemokraterna borde fundera över detta.

För att nå klimatmålet måste en rad åtgärder vidtas. Hit hör en stor minskning av biltrafiken, främst i storstaden, och en kraftig ökning av kollektivtrafiken, främst på landsbygden. Jämlikheten måste öka väsentligt för att alla ska acceptera de förändringar som blir nödvändiga, och samhällsservicen måste bli mycket bättre i förorter och på landsbygd.

Vi gör gärna detta tillsammans med alla andra.

Det hävdas ofta att det är mest klimatsmart att bo i storstad. Men det är faktiskt inte sant. Befolkningen på landsbygden lever mer klimatvänligt än folk i staden gör. Men var man än bor ska man bo tillsammans – det är viktigt.

Att förtäta storstaden, som nu sker, är bra till en viss gräns. Men den har passerats på flera håll. För att mildra effekterna av kommande sommartemperaturer och skyfall behövs bevarade grönområden med växtlighet, och det behövs områden för magasinering av dagvatten. Det saknas i dag.

Alliansen hävdar att tillväxten mätt i BNP måste öka. Det tror inte vi räcker. Utvecklingen måste också mätas i hållbart nyttjande, i minskande utsläpp och ett resursutnyttjande som håller sig inom planetens gränser. Så ser det inte ut i dag, och vi har inget bra sätt att mäta. Regionen behöver ta fram nya indikatorer för att få med de här frågorna.

Förvaltningen har i sitt utlåtande flera bra förslag som leder rätt men som inte finns med i majoritetens förslag. Hit hör en konsekvensanalys med betoning på kritiska faktorer, i samarbete med universitet och högskolor. Hit hör en bredare redovisning med nya metoder, med Agenda 2030 som riktmärke och med ett årligt möte med brett innehåll. Och hit hör en miljökonsekvensbeskrivning som beskriver konsekvenserna av vad man gör. Allt detta är mycket bra, så lyssna på tjänstemännen!

Om man ser på de alldeles för vaga och fåtaliga indikatorerna kan man se att koldioxid-utsläpp och energiförbrukning går åt fel håll. Det är centrala mål som måste uppfyllas.

Det blir långsamt bättre i fråga om luftkvalitet och buller, vilket är glädjande, fast det går väldigt långsamt. Men vänta bara! När Förbifarten och, gud förbjude, motorvägar söder och öster om staden blir klarar kommer andra tider. Då ökar vägtrafiken med 30–40 procent, fast den borde minska lika mycket, då blir luften i tunnlarna 18 gånger värre än den värsta i Peking och New Delhi, då ökar dödligheten med runt 40 personer per år, och boende i Rinkeby utan bil dör i förtid på grund av gifter från Förbifarten – allt enligt Trafikverkets egna siffror.

Trafikverket har ännu efter fem år inte presenterat ett godtagbart förslag till säkerhets-kriterier, vilket är det som krävs för att ge driftstillstånd. Så här finns en del att göra, och jag hoppas att vi kan göra det tillsammans.

Anförande nr 115
Ann Mari Engel (V): Ordförande, fullmäktige! Den här punkten heter ”Läget i Stockholmsregionen”. Det finns det mycket att säga om. Vi ska prata om RUFS, som är ett mycket viktigt dokument för framtida satsningar i regionen. Där står många viktiga saker om bostäder, infrastruktur och miljö.

Men det står också så här: ”Ett levande kulturliv är en självklar del av det demokratiska samhället och ett kännetecken för en dynamisk och attraktiv region. Det gör regionen till en plats att vilja bo i, verka på och besöka.” Man framhåller också kulturens inkluderande roll för att stärka demokrati och delaktighet.

Den aspekten har man, såvitt vi kan se, inte alls tagit upp i uppföljningen. Jag vet att det är vissa punkter som man har beslutat om, men vi tycker att även detta är något man borde följa upp. Vår region har en vanhedrande sistaplats i landet när det gäller att satsa på kultur. I vår egen budget är det 0,5 procent som går till kultur. Flera av kommunerna i vår region finns i botten på listan över hur mycket kultur som kommunerna satsar på. Det gör dem kanske inte till Europas mest attraktiva storstadsregion, som RUFS har som mål.

Vi tycker att det är väldigt viktigt att följa upp om kultursatsningarna i regionen har ökat eller minskat. Hur är det med tillgången på bibliotek? Det är sorgligt, men det är en våg av biblioteksnedläggningar just nu. Hur är det med tillgång till kulturskola? Hur är det med

avgifterna? Hur är det med lokaler för kultur och föreningsliv och mycket annat som tas upp i RUFS? Gustav Hemming sade att vi ska slå larm om det händer sådant i regionen som inte följer RUFS. Detta är väl sådant som det vore bra om vi kunde slå larm om.

Våra egna satsningar i regionen har inte heller ökat, trots en ökande befolkning. Vi har många problem. Det fria kulturlivet har det svårt i vår region. På folkhögskolorna, som är mycket viktiga för utvecklingen av vår demokrati och allas rätt till delaktighet i samhället, som man lyfter fram, har de tvingats begränsa elevantalet, och vi har tvingats sänka bidragen för interkommunala ersättningar.

Det finns mycket stora behov av ökande kultursatsningar i vår region. Vi tycker att det ska finnas med i fortsättningen i uppföljningen av utvecklingen i vår region. Det är en mycket viktig del av läget i Stockholmsregionen. Vi vill inte att skrivningarna om kultur bara ska stanna på papperet och förbli vackra ord, utan vi vill se dem förverkligas i vår region.

Anförande nr 116
Märta Martin-Åkesson (C): Även jag vill – som så många andra har gjort och som jag är glad över att så många andra har gjort – lyfta att den här rapporten verkligen visar på vikten av samarbete och den roll som regionen har i samarbete med kommuner och stat, för det är ju där många beslut behöver fattas. Nu när vi har blivit en region ser jag ännu mer hoppfullt på att vi ska kunna göra just det och bedriva det arbetet.

När det gäller till exempel bostäder – som många har lyft och som är en förutsättning för att företag som kommer hit ska kunna växa, för att de ska kunna rekrytera personal, som ska kunna ha någonstans att bo, så att de ska kunna ge våra invånare jobb, så att de ska kunna få en framtidstro, så att vi ska kunna minska segregationen – behöver vi prata med kommunerna. Inte heller jag tror att kommunerna inte vill bygga. Det är ingen som har missat att vi har bostadsbrist, men uppenbarligen finns det problem. De problemen behöver vi prata med kommunerna om, för att se hur vi kan hjälpa dem, eller också behöver vi gemensamt prata med staten för att se vad som behöver ändras. Det är väldigt viktigt, och jag tycker att det är härligt att så många har lyft det.

Även om vi har många utmaningar är det många saker som går åt rätt håll. Regionen har länge arbetat med rumslig planering. Det har bidragit till att vi ser en större andel bostäder i de kollektivtrafiknära och relativt nära områdena. Det är förtätning, och det är jätteviktigt. Om vi ska kunna få till en konkurrenskraftig kollektivtrafik och cykeltrafikinfrastruktur som på riktigt ska kunna utmana bilen måste vi bygga tätt, för annars har vi inte underlag. Det ska inte bara göras inne i storstaden, utan vi ska få till det smart i hela regionen. Det är ett arbete som jag ser att vi behöver fortsätta med.

Det är härligt att se att vi står oss väl när vi mäter oss med städer i Europa. Men den mätningen är inte bara en tävling för att vi ska stå oss bra jämfört med andra städer, utan det är för att vi ska kunna erbjuda det bästa för våra invånare. När någon är bättre än oss ska vi se vad de har gjort för att lyckas knäcka den nöt som vi inte har lyckats knäcka.

Gör vi det får vi en uppåtgående spiral. Står vi stilla, vilket inte är ett alternativ, blir det en nedåtgående spiral. Det handlar om att vi ska bilda en region som är så attraktiv som möjligt att både leva och verka i för alla som kommer hit.

Anförande nr 117
Malin Fijen Pacsay (MP): Ordförande, åhörare och ledamöter! Låt mig vara tydlig. Planeringen av hur vår region byggs är en förutsättning för att vi ska klara de utmaningar som vi står inför.

Alla mål i RUFS har ju med varandra att göra på något sätt, och genom att arbeta med dem kan vi bygga en region som är bättre utifrån många perspektiv. Att följa upp är därför också väldigt viktigt för att se hur det arbetet går.

En av de största utmaningarna som pekas ut i RUFS är ju klimatfrågan, och många av de resultat som vi tittar på här i dag har påverkats av lågt hängande frukt, så att säga, som vi har kunnat tillgodoräkna oss alldeles gratis, såsom omställning till mer förnybara bränslen inom fordonsflottan och ökad användning av fossilfri energi.

Vi kan inte säga att det går dåligt, men det går inte heller tillräckligt bra. Vi kommer att behöva skärpa oss ytterligare i regionen. Det är viktigt att vi nu tar krafttag och ser till att klimatfrågan får det ökade fokus som krävs för att vi ska klara arbetet. Som ordförande i klimatberedningen tar jag mitt ansvar i det arbetet, men alla i den här församlingen är viktiga och kommer att vara viktiga i det arbetet.

Det är dessutom första gången som vi har mål för konsumtionsrelaterade utsläpp. Enligt RUFS 2050 ska vi halvera utsläppen från konsumtionen, och än så länge har vi inte mät-metoderna på plats. Men genom att vi har målet så kommer vi att behöva arbeta och intensifiera arbetet med att hitta sätt att mäta och beräkna.

Till detta läggs även behovet av att förtydliga vilka insatser som ger resultat. I dag finns det beräkningar enbart på nationell nivå, men jag får signaler om att det inom överskådlig framtid även kommer att finnas beräkningsmetoder som fungerar på regional nivå, alltså nedbrutna beräkningar.

Avslutningsvis kan vi konstatera att detta är utgångsmätningen för RUFS 2050. Det finns en eftersläpning, ska vi komma ihåg, så trots att vi har nytt fokus på klimat- och energifrågorna så kommer det inte att vara lätt att omedelbart se om det vi gör har effekt. Jag har gott hopp, mycket gott hopp till och med, om att vi mot slutet av mandatperioden kommer att se snabbare nedgångar igen, men om vi ska nå dit så behövs det kraftfulla åtgärder.

I och med den nya klimatberedningen och antagandet av klimatfärdplanen så kommer vi att ta ett helhetsgrepp om klimatutmaningen. Detta ger utgångspunkten för att förbättra förut-sättningarna för att uppnå målen och sätta fart igen. Den här uppföljningen ser jag som ett bra utgångsvärde för det fortsatta arbetet.

Anförande nr 118
Landstingsrådet H e m m i n g (C): Först ett par ord till Ann Mari Engel. Du talar om att vi inte följer upp riktigt när det gäller kulturen. Den saken kan man absolut diskutera, men jag skulle verkligen starkt vilja ifrågasätta relevansen i ditt påstående att vi i Stockholmsregionen är de som satsar minst på kulturen.

När det gäller det kulturutbud som finns i Stockholmsregionen är jag ganska säker på att man kommer att se, när man lägger ihop de stora privata kultursatsningarna med de stora statliga och andra offentliga kultursatsningarna, att vi har ett betydligt bättre kulturutbud för våra invånare i Stockholmsregionen än vad fallet är någon annanstans i Sverige, och vi har kanske bland det absolut bästa kulturutbudet i Europa. Det är ju ett av de skäl som gör att det är så många som vill bo här.

Så en kommentar till Sverigedemokraternas Msciwoj. Du tog upp frågan om att brotts-ligheten faktiskt ökar och att man nu för första gången kan se det i RUFS eftersom vi har börjat titta på de siffrorna också. Detta måste vi naturligtvis ta på stort allvar.

Det är ju klart att en av våra stora utmaningar i den här regionen handlar om utanförskapet, men jag tror att det är väldigt viktigt att vi också ser att kompetensbristen, efterfrågan på arbetskraft på arbetsmarknaden, bristen på arbetskraft i väldigt många yrkesgrupper längs

hela spektret av utbildningsnivåer är större än utanförskapet. Det finns många sätt att visa det i statistiken, så det här måste vi lyckas att på något vis få ihop.

Vi har jätteutmaningar framför oss när det gäller bostäder. Handelskammaren betonar också frågan om kompetensbristen som en jättestor risk för våra nya företag och för vårt befintliga näringsliv. Jag tror att de här två sakerna – även om vi kan göra mycket för att förbättra näringslivsklimatet i kommunerna och i en tillväxt- och näringslivsstrategi och genom bättre innovationsklimat och så vidare – så tror jag faktiskt att det är tillgången till bostäder och tillgången till kompetens som kommer att vara avgörande för huruvida Stockholmsregionens starka näringslivsutveckling och innovationsutveckling kommer att fortsätta.

Jag nämnde ett faktum som jag än en gång vill upprepa. Vår region är fortfarande stark i näringslivshänseende. Men det är så att vi i Sverige och Stockholmsregionen år 2017 hade fyra av de tio snabbast växande företagen i Europa. Nu har vi på samma lista 14 av tusen. Det företag som ligger högst ligger på plats 250 eller så.

Det kan vara så att vi lite grand har lutat oss tillbaka i olika hus i förvissningen om att vi hade ett antal väldigt framgångsrika innovationsföretag under några år. Det är ju väldigt farligt att bli en lat katt. Regionens kanske viktigaste uppgift är alltså att se till att vi inte bli en lat katt och att vi ser till att lösa de tillväxthinder som faktiskt är de viktigaste, nämligen bostäderna och kompetensförsörjningen.

Anförande nr 119
Anne-Mari Engel (V): Du kan ju stå där och säga att du är ganska säker på att siffrorna inte är de som jag påstår, men det finns ju faktiskt statistik och siffror bland annat publicerade av Myndigheten för kulturanalys och av SKL som visar att Region Stockholm satsar minst pengar på kultur i landet per invånare. Mest satsar Västra Götaland.

Sedan kan du ju säga att det finns andra satsningar från staten som folk kan ta del av, men det var ju inte det saken handlade om. Vi är faktiskt den region som satsar minst pengar per invånare, och det finns ett antal kommuner i vår region som ligger längst ner på listan över kommuner som Myndigheten för kulturanalys har publicerat. Jag tycker att det är ganska skamligt.

Anförande nr 120
Regionrådet Hemming (C): Kultur är något otroligt viktigt. Jag hör också till dem som tycker att det är väldigt tråkigt när till exempel bibliotek läggs ned. Det är en viktig infrastruktur i en storstadsregion.

Det är faktiskt så att ett av skälen till att man behöver satsa mer på kulturen i andra delar av landet är att det inte finns samma samling av både kommersiellt kulturutbud och starka statliga institutioner.

Det kan ju inte vara ett självändamål att vi ska satsa så mycket skattepengar som möjligt på kulturen. Det viktiga måste väl ändå vara vilken nivå och tillgänglighet på kulturen vi faktiskt har, alltså vad det faktiskt är för kulturutbud som våra invånare kan ta del av.

I en tätt befolkad region som vår region huvudsakligen är, så är det klart att effekten blir att det blir billigare per invånare att erbjuda ett bra kulturutbud även när det gäller de satsningar som behöver ske via skattepengar.

Anförande nr 121
Maria Mustonen (V): Ordförande, fullmäktige! Jag vill ytterligare framhålla klimatmålen i RUFS som vi har enats om här. Det är väldigt glädjande.

Jag är ändå ganska orolig för att vi inte har vidtagit de åtgärder som behövs för att uppnå de här målen. När det gäller trafiken så är det jättebra med elektrifiering och biobränslen, men det kommer inte att räcka. Bilismen måste minska. Detsamma gäller flygtrafiken. Det är jättebra om vi får biobränslen till flygplanen men flygandet måste minska. Vi kommer inte att uppnå de här minskningarna om vi ska fortsätta att bygga ut flygplatser och motorleder i vår region.

Vi i Vänsterpartiet vill satsa på kollektivtrafiken. Vi vill i slutändan göra den avgiftsfri eftersom det är bra för klimatet, men det är också bra för jämställdheten och jämlikheten i vår region.

Vi behöver ta krafttag för klimatarbetet, och vi kan börja med att ställa om regionens egen verksamhet. Vi har kommit ganska långt med kollektivtrafiken som till stor del går på förnybara bränslen eller på el, men vi måste också studera hurdan driften av våra fastigheter är. Och vi måste veta vilken mat som serveras på våra sjukhus etcetera.

Vi kommer säkert att återkomma till de här frågorna när vi antar klimatfärdplanen i dag.

Så till den övriga utvecklingen. Om vi har ett samhälle där de ekonomiska klyftorna ökar, om vi har en region där segregationen ökar så kommer vi aldrig att uppnå de andra målen, de mål som handlar om att vi ska ha en region som är attraktiv att bo i.

Anförande nr 122
Robert Johansson (S): Herr ordförande! Det kanske blir en tuff debatt ändå.

Jag tänkte berätta en liten anekdot om min bästa vän Jens. Hans lillebror bodde i sin farbrors lägenhet på Östermalm. Men så bestämde sig hans farbror för att bli bofast i Italien där han sedan många år tillbaka redan hade vistats större delen av året. Han bestämde sig för att sälja lägenheten. Min väns lillebror, som hade stått i bostadskön ett tag, tänkte att det väl var okej och att han fick se vilken bostad han kunde få i stället. Han hade tur och fick en tvåa i Rågsved.

När han höll på att flytta ur lägenheten på Östermalm så kom killen som hade köpt lägenheten och sade: ”Hej Jonatan, ska du flytta?” Den som hade köpt lägenheten visade sig vara grannen till hans farbror. Han hade inte hunnit prata med Jonatan men tänkte att Jonatan kunde bo kvar. Lägenheten skulle den nya ägarens dotter ha när hon fyller 18 så han tänkte hyra ut lägenheten fram till dess, i femton år.

Alliansregeringen förenklade möjligheterna till andrahandsuthyrning av bostadsrätter år 2009. Då sade Handelskammaren att det här kommer att skapa 55 000 bostadstillfällen. Det som hände var att man fick lov att hyra ut sin bostadsrätt till ett betydligt högre pris än det så kallade bruksvärdet, det vill säga den nivå som hyrorna för vanliga hyresrätter ligger på. Man får nu hyra ut en bostadsrättslägenhet till 5 procent av marknadsvärdet plus avgiften till bostadsrättsföreningen. Utöver det får man dessutom göra 40 000 kronor i vinst per år.

Det blev inga fler bostäder, det blev inga 55 000 bostäder på marknaden. Nu säger Handelskammaren och Leif Gripestam att det verkligen kommer att bli fler bostäder på marknaden om vi höjer gränsen för beskattning till 120 000 kronor per år.

Herr ordförande, jag tror tyvärr inte att vi löser bostadskrisen genom att hyra ut källare i andra hand. Om det hade varit så så hade det hela löst sig redan år 2009.

Vi löser bostadskrisen genom att göra på samma sätt som de flesta andra europeiska länder gör, nämligen genom att ge tydliga investeringsstöd. Det är det enda sättet att få i gång byggandet. Därför är jag extremt glad över att januariöverenskommelsen innehåller fortsatta investeringsstöd.

Anförande nr 123
Leif Gripestam (M): Herr ordförande! Jag tänkte egentligen bara säga att det föll på en helt annan sak. Det var nämligen så att man ville öppna möjligheten att se till att bostadsrättsföreningarna inte skulle få bestämma över bostadsrättsinnehavarna. Man skulle alltså mer fritt kunna hyra ut sina bostäder och det fanns ett sådant förslag. Det röstades ned av Socialdemokraterna, VPK och Sverigedemokraterna och kanske någon ytterligare.

Förste vice ordföranden: Jag tror att VPK försvann år 2001, men i övrigt kanske det stämmer.

Anförande nr 124
Robert Johansson (S): När du bor i en bostadsrättslägenhet så äger du inte din bostad. Du äger en del i en förening, och det är föreningen som äger din bostad.

Om det är så att Leif Gripestam och Moderaterna vill minska äganderätten, det vill säga i detta fall göra så att ägaren, föreningen, inte ska få fatta beslut om hur den hanterar sitt ägande, så kan jag absolut tänka mig att över en kopp kaffe diskutera den saken. Jag trodde att Moderaterna var lite mer rädda om äganderätten, men vi kan absolut diskutera den saken Leif. Jag är helt för, och jag kan ta den frågan med till mitt parti.

Anförande nr 125
Leif Gripestam (M): Jag bara konstaterar att det går att diskutera äganderätten från två perspektiv, det är helt uppenbart.

Om man till exempel har betalat 8 miljoner för en trea så kanske man vill ha visst inflytande för de pengar som man har satsat i en bostadsrätt. Vi kan ju beklaga att vi gick den vägen en gång på 1940-talet, alltså att vi i stället för att bygga äganderätter som man gjorde i resten av Europa, valde en kollektiv lösning. Men det är ju som det är nu.

Jag konstaterar att det fanns ett sådant förslag. Det röstades ned av en majoritet bestående av bland annat Socialdemokraterna, VPK och SD.

Ordningsfråga

Anförande nr 126
Mehdi Oguzsoy (V): Jag vill bara klargöra en sak för Leif Gripestam. Jag vet inte om han är raljant eller om han lever i en annan värld.

Det finns inte något parti som heter VPK kopplat till det beslut som han refererar till.

Förste vice ordföranden: Vi noterade ju det. Det ändrades år 2001, om inte jag minns fel.

Anförande nr 127
Lisa Rasmussen (V): Herr ordförande! Det var faktiskt år 1991 som partiet bytte namn, och jag var inte ens medlem i partiet då. Min mamma däremot var på den kongressen och röstade för att ta bort K:et. Det var bara en sakupplysning.

Jag blir lite bekymrad över den diskussion som Leif Gripestam nu tar upp. Jag måste säga att jag instämmer i allt som Robert har sagt om vad som behövs för bostadsmarknaden i Stockholm. Vi har ju faktiskt problem med att få fram tillräckligt många bostäder till människor till ett pris som de kan betala. Vi pratar om att några kan hyra ut i andra hand

och så. Det vore ju önskvärt att sådan uthyrning inte skedde i femton år som Robert gav som exempel. Det skulle helst gälla vid tillfälliga situationer.

Det kan däremot inte vara lösningen på bostadsbristen. Det är också något som vi visste för tjugo år sedan att vi kommer att ha. Och vi kommer också, om inte vi fullföljer de här planerna och kanske också justerar dem som finns, att i olika kommuner ha en ny bostadskris om ytterligare tjugo år, och då ska vi tvingas diskutera nödlösningar.

Som sagt var blir hälften av bostäderna som är nybyggda i Nacka inte sålda. Jag tror inte att det är så att bostadsmarknaden i Nacka är mättad utifrån behovet utan utifrån köpkraften.

En annan lösning är så klart full sysselsättning och bättre lönebildning. Det här är ju något som vi jobbar på på andra håll. En ekonomisk politik för full sysselsättning ligger på vår önskelista till regeringen. Vi är rätt så många på den här sidan av salen som brukar kämpa för att få upp lönerna, framför allt lägstalönerna.

Vi behöver också arbeta för att de ungdomar som vi har här i regionen ska komma i jobb där det saknas arbetskraft. Det är ett bekymmer att vi har väldigt hög ungdomsarbetslöshet. Om jag hade sagt 1989–90 att 3 procent är en jättebra siffra för arbetslösheten så hade jag nog inte fått förbli stående, för då hade den personen blivit rätt så upprörd på mig.

Vi måste minska arbetslösheten. Utbildningsplatserna på flera av de utbildningsomgångar som finns inom yrkesutbildningarna blir inte fyllda. Jag vet också, för jag har talat med lite olika arbetsgivarorganisationer och vi vet själva som arbetsgivare här i salen, att det är problem med flera av yrkesutbildningarna. Undersköterskeutbildningarna har ju som exempel så väldigt olika kvalitet. Det gillar vi ju inte. Detta leder ju till att folk med en examen rätt så ofta inte har rätt kompetens för att bli anställda på en viss arbetsplats eftersom de är utbildade på någon lokal utbildning. Sådana här saker behöver vi ta itu med om det ska bli bra.

Anförande nr 128
S t e l l a n H a m r i n (V): Jag tänkte avslutningsvis säga några ord om vatten. Jag tycker att det är ett försummat kapitel i RUFS. Den frågan borde finnas med i större utsträckning.

Havet stiger med 3,4 mm per år. Det mest sannolika scenariot är att vi runt år 2075 har omvandlat Mälaren till en havsvik. Risken är 5 procent att det sker redan år 2050. Därför behövs en planering för att vi ska ta vårt vatten från Vättern. Därför måste Flygvapnets försäljning till NATO av skjutövningar i Vättern stoppas.

Fritidsfiskare är förbjudna att använda blysänken, och jägare får inte använda bly-ammunition, men Flygvapnet femtiofaldigar sina skjutningar med bly i vår kommande vattentäkt. Det är inte bra. I den här frågan kanske Miljöpartiet, Liberalerna och Centern kan göra en insats på nationell nivå.

Gruvan vid Vättern gör utsläpp av stora mängder gifthaltigt vatten för all framtid – även när gruvbrytningen har upphört. Detta behöver stoppas. Vi måste lösa vår framtida vattenfråga. Våra vatten har bara undantagsvis blivit rena, uppnått god ekologisk status. Mer föroreningar får man därför inte tillföra. Det innebär att avloppsvattnet från alla nya invånare i princip måste renas till 100 procent, inte till 90 vilket sker nu. Allt dagvatten från hårdgjorda ytor måste renas till 90 procent. Dit är vägen lång, och problemet är att resan knappt är påbörjad än. Många kommuner, bland annat Nacka, slåss i domstol med näbbar och klor för att slippa rena sitt dagvatten. Det underlättar inte. Vi måste ha rent vatten också i framtiden.

Det finns en speciell fråga som jag hör talas om ibland. Längs våra kuster dör nu lax och havsöring i ganska stora mängder. Gädda och abborre har nästa slutat att reproducera sig. Ålen minskar i antal, ejdern håller på att försvinna, blåmusslorna blir färre och torskarna ser ut som små slipsar, de som har överlevt.

Det här har inte med fisket att göra. Vi vet med säkerhet att problemen med lax och havsöring handlar om brist på tiamin, vitamin B1, kallat M 74. Vi vet att övriga arter som jag nämnde har mycket låga halter av tiamin, men rena experiment med tiaminberikning på vilda djur är besvärligt, och forskarna har inte fått pengar till det. Jag tycker därför att regionen bör, tillsammans med andra, uppvakta regeringen för att se till att det satsas pengar på forskning om orsaken till bristen på vitamin i naturen, detta nationella och delvis globala problem. Det finns också i Nordamerika.

Hårdast drabbat är Blekinge där också måsfåglar och älgar nu dör på grund av tiaminbrist. Landshövdingen har begärt hjälp men han har inte ens fått svar. Det arbetas nu inför ett stort möte på Eriksbergs slott, där Bengt Berg en gång bodde – det säger jag för er som vet vem han var. Jag tycker att det vore bra om regionen kunde skicka representanter till det mötet och sedan, gärna tillsammans med alla andra intressenter i Stockholmsområdet, ordna ett liknande möte i höst med lokal anknytning.

Allt det här tycker jag att vi skulle kunna göra tillsammans.

Anförande nr 129
Ann Mari Engel (V): Ordförande, fullmäktige! Vi har påbörjat en liten bostadsdebatt här. Vi är överens, tror jag, om att bostadsbristen i regionen är ett av de riktigt stora problem som vi måste ta itu med om det över huvud taget ska bli en region som man kan bo i. Skulden för den här bristen kan fördelas på många, på bristande bostadspolitik från staten, på kommunerna och på byggherrarna, men jag måste ändå bemöta Leif Gripestams påstående om att det är Hyresgästföreningens fel.

Jag uppfattade att du sade så, och menade att om man inte förhandlar om hyrorna så kan man införa marknadshyror. I det fallet är det inte så att det blir fler lägenheter, det är bara så att bostäderna blir dyrare. Då är det ganska klart att rätt så många kommer att flytta från regionen. På det viset kanske man minskar bostadsbristen, men en utflyttning bör väl ändå inte vara vårt mål.

När det gäller frågan om uthyrning så är finns det en ny tendens som är rätt så oroväckande, i alla fall finns den i Stockholms stad och kanske också i fler kommuner. Den tendensen är att de privata byggherrarna tömmer hela hyresfastigheter på hyresgäster, och sedan hyr de ut lägenheterna till hotellverksamhet och till bostäder för dem som ska bo bara kort tid. Allmännyttan gör inte så, men de privata hyresvärdarna gör det. Det här är ju inte heller ett sätt att lösa bostadsbristen på, det är bara ett sätt man använder för att skaffa sig större vinst på sina fastigheter.

Du tog upp frågan om att vi inte har ägarlägenheter. Det är fullt lagligt numera, man får bygga ägarlägenheter men det finns faktiskt inget intresse för det. Det är väldigt få som har nappat på det. Det vi har är bostadsrätter och hyresrätter. Det vi behöver i första hand är naturligtvis fler hyresrätter. Därför måste det finnas kommuner som vill bygga, och det måste vi se till att ta med i vår regionplan.

Vi måste ha ett övergripande ansvar för byggandet av nya hyresrätter till en kostnad som folk har råd att betala. Det krävs investeringsstöd från staten och det krävs satsningar från kommunerna. Det byggs ganska många bostadsrätter, en hel del hyrs inte ens ut. Det behövs fler billiga hyresrätter, och det finns bara ett sätt att lösa den saken och det är genom att bygga fler.

Anförande nr 130
Leif Gripestam (M): Herr ordförande! Det står 636 000 personer i Stockholms läns bostadskö. Om den bostadspolitik som har förts hittills och som bygger på det som du står bakom, det vill säga hyresreglering, investeringsstöd och allmännytta, får fortsätta i 75 år till så kommer det att stå 1,2 miljoner människor i kön. Det kan ju inte vara vettigt.

Man måste väl pröva en annan väg när denna har misslyckats.

Anförande nr 131
Ann Mari Engel (V): Nu är det ju ungefär 60 000 personer i kön som är aktivt bostadssökande av alla dem som finns i bostadskön. Jag håller med dig om att det är ett verkligt stort problem.

Den väg som man måste gå för att möta bristen på hyreslägenheter är väl att bygga fler billiga hyreslägenheter, inte att höja hyran för dem som redan finns eller att omvandla de befintliga till bostadsrätter som är vad dina kamrater i Stockholms stad och i många andra kommuner håller på med. Det kan faktiskt inte bli fler lägenheter av att man säljer ut dem eller höjer hyran. Det är en bostadspolitik som inte går ihop.

Anförande nr 132
Leif Gripestam (M): Herr ordförande! Faktum är ju att det byggs rätt så många hyresrätter just nu. Det tycker jag är bra. Det behöver byggas fler bostäder av alla möjliga sorter, helst väldigt många fler ägarlägenheter, för det finns ju en tendens att det då blir små hyresvärdar som hyr ut till flera. Det är ett problem som vi har i Sverige, alltså att vi har alldeles för få hyresvärdar. Vi har stora kolosser till hyresvärdar. De har bevisligen misslyckats under årtionden.

Det krävs en helt ny anda i bostadspolitiken, och man måste prissätta saker på rätt sätt. Att bostäder är underprissatta är det som gör att framför allt privatvärdar har omvandlat väldigt mycket. Det är att skjuta sig själv i foten att hålla sig med den politik som nu råder. Vi vill ha fler hyresrätter, men ni driver en politik som leder till motsatsen: det blir färre hyresrätter. Det förhållandet är faktiskt lite märklig.

Anförande nr 133
Ann Mari Engel (V): När du säger att det finns för få byggherrar, så gissar jag att du syftar på de fyra stora byggbolagen som i stort sett har bildat en kartell i Sverige på byggmarknaden. Däremot har vi inte så särskilt få bostadsbolag. Vi har de kommunala bostadsföretagen, allmännyttan, som är de enda som tar ansvar för alla invånare. Det är bara de kommunala bostadsföretagen som har försökt att ha träningslägenheter som tar hänsyn till de sociala frågorna.

Jag har inte förstått vad din politik går ut på annat än att hyresvärdarna ska tjäna mer. Jag tror inte att det är den mest framkomliga vägen, och jag tror inte att det är det som de 636 000 människorna i bostadskön mest efterfrågar.

Anförande nr 134
Regionrådet Sehlin (V): Herr ordförande, åhörare! Jag tänker ta vid där Malin slutade, jag tänker tala om hur tar upp frågan om klimatförändringarna i RUFS.

Som vi också skriver i vårt särskilda uttalande så är det tyvärr så att många av de lågt hängande frukterna som är ganska lätta att nå redan är plockade i vår region. Utsläppen har visst minskat i vårt län, men nu är de avstannande och det är inte lika lätt att minska klimatförstörande utsläpp längre. Det krävs större åtgärder som kostar pengar och som också är svåra att genomföra.

När det gäller till exempel frågan om vilken energi som vi ska använda och varifrån elektriciteten kommer när det gäller fjärrvärme och till viss del också frågan om utbyggnad av kollektivtrafiken så har vi kommit ganska långt, men som sagt har vi fortfarande stora problem med biltrafiken. Vi skulle behöva minska utsläppen från transportsektorn väldigt mycket för att nå våra mål om netto-noll-utsläpp år 2040. Vi skulle också behöva bygga ut kollektivtrafiken väldigt mycket, och som vi vet – eftersom vi är på väg att bygga ut kollektivtrafiken – så tar det tid.

Detta är någonting som den regionala utvecklingsplanen ska arbeta med, alltså vad nästa steg är. Vilket steg ska vi ta efter det att vi har byggt ut de nuvarande tunnelbanelinjerna och vilket är nästa steg som vi ska ta? De stegen måste vi ta nu.

Det är också, som Malin nämnde, inte så många indikatorer som kan hjälpa oss att se om vi är på rätt väg när det gäller till exempel konsumtionsperspektiv. Detsamma gäller den fråga som vi kommer att diskutera efter denna, nämligen klimatfärdplanen. Det saknas indikatorer på många områden så det är svårt att veta om vi faktiskt kommer att nå målen och om vi är på rätt väg.

Vi ser också att det finns tydliga målkonflikter både när det gäller flygtrafik och internationell tillgänglighet och ökat flygresande. Även när det gäller transportsektorn där det också handlar om tillgänglighet både när det gäller gods- och persontransporter så finns det målkonflikter.

Detta är saker som vi har adresserat i den regionala utvecklingsplanen, men vi har egentligen inte några lösningar på dem. Jag skulle vilja säga att det är jätteviktigt att vi gör uppföljningar, och det är bra att vi följer upp så pass snabbt nu.

Vi fattade beslut i juni om den nya RUFS och nu har vi sett den första uppföljningen, men vi måste ha bättre indikatorer för att se redan nu om vi är på väg åt rätt håll. Vi måste också ha bättre åtgärder för att faktiskt nå de mer svårhängande frukterna som handlar om minskat resande både med flygplan och på vägar, och även när det handlar om vår konsumtion av energi i regionen.

Vi har ett särskilt uttalande, men vi har inget annat förslag till beslut eftersom det här också är en utvärdering av den regionala utvecklingsplanen som vi stöder.

Anförande nr 135
Regionrådet H e m m i n g (C): Först vill jag tacka Anna för några iakttagelser bland annat när det gäller indikatorerna, och det är många som framför de synpunkterna. Det är inte riktigt lyckat att några av indikatorerna är så gamla som de är. Det går inte att göra något åt en del av dem om vi ska ha de siffror som vi har och de indikatorerna.

Det finns nog också anledning att fortlöpande ta ställning till frågan om vi kan vässa vissa indikatorer nu när landstinget blivit region. Jag kan tänka mig att vi behöver till exempel någon typ av indikator för att fånga den nuvarande kompetensförsörjningen och kompetens-bristen i regionen.

När det gäller frågor som rör klimatet så är det så fint att nästa ärende på dagordningen är klimatfärdplanen. Det är ju en naturlig punkt att ta vidare den väldigt viktiga frågan i RUFS-debatten. Jag är väldigt glad över att Tomas Eriksson nu är färdig med ett förslag på det området eftersom jag föreslog det i budgeten för år 2014.

Avslutningsvis vill jag säga några ord om bostadspolitiken. Jag tycker att du argumenterade jättebra, Leif. Jag delar i mycket din bild, men jag tror att det är viktigt i den här debatten att vi från båda sidor visar stor ödmjukhet, för ingen regering har fullt ut lyckats med de här frågorna, och vi kommer inte att enbart kunna bygga bort bostadsbristen. Vi måste också fundera på hur vi använder det bestånd som redan finns om vi någorlunda snabbt ska

komma fram, och vi behöver lösningar både för bostadsbyggandet och för att fler personer ska komma åt dem.

Jag säger en sak till. Robert, du kan inte komma dragande med en punkt i 73-punktersprogrammet och sedan diskvalificera de andra. Det är inte rätt sätt att låta det bli chansen att ta oss ur skyttegravarna i bostadspolitiken.

Anförande nr 136
Elinor Odeberg (S): Tror du att vi ser någon kvinna dra över talartiden på det där sättet, Gustav Hemming?

§ 43 Klimatfärdplan 2050 för Stockholmsregionen

Anförande nr 137
Regionrådet Eriksson (MP): Herr ordförande, åhörare, ledamöter! Låt mig inleda den här debatten med att säga: Äntligen! Äntligen har vi en klimatfärdplan här på bordet att fatta beslut om. Faktum är att aldrig någonsin tidigare har engagemanget för klimatet, vår tids ödesfråga, varit större än vad det är nu.

Runt om i Europa demonstrerar människor, inte minst unga och inte minst med en ung svenska som stor förebild, men runt om i världen görs även andra insatser. Människor väljer kollektivtrafik i stället för att köra bil, man installerar solceller, man köper begagnat, väljer bort att äta kött med mera, med mera. Allt detta görs i syfte att minska vår globala klimatpåverkan.

Det här dokumentet är vår färdplan för att ta oss framåt och förverkliga visionen om världens första klimatneutrala storstadsregion. Frågan om ifall Stockholm i dag är ett föredöme i sitt klimatarbete är säkert något som vi kan debattera både fram och tillbaka, och sanningen att säga är det väl så att inom vissa områden är vi det och inom vissa områden har vi längre kvar. Men en sak är jag däremot helt övertygad om, och det är ingen annan region än Stockholmsregionen har så goda förutsättningar för att kunna klara av att hantera den utmaning som klimatfrågan är. Det är utifrån detta som den här planen är utarbetad.

Den här planens syfte är att vi på regional nivå tillsammans med våra vänner i kommunerna, tillsammans med statliga myndigheter och tillsammans med staten själv ska arbeta tillsammans för att uppnå det gemensamma målet.

Naturligtvis är det så att klimatfrågan är ett globalt problem men alla utsläpp är ju som bekant lokala. Det är därför som det här ärendet och den här planen är så enormt viktig. Om vi ska lyckas så måste alla aktörer bidra med sin del. Den här klimatfärdplanen blir då tillsammans med RUFS 2050 en förutsättning för den regionala utvecklingen och ett dokument som alla kommuner och andra aktörer kan förhålla sig till vid sin planering.

Målen i den här klimatfärdplanen bygger på befintliga styrdokument från olika nationella myndigheter, den bygger på RUFS 2010, RUFS 2050 och på länets olika energi- och klimatstrategier och kommunernas strategier och även riktlinjer från EU och inte minst bygger den naturligtvis på den under förra mandatperioden antagna klimatlagen och våra nationella klimatmål.

Klimatfärdplanen omfattar hela länet och avser både direkta växthusgasutsläpp men även regionens klimatpåverkan i form av konsumtion. Det, mina damer och herrar, vill jag framhålla är ett stort steg framåt i vårt arbete för ett förbättrat klimat.

Det är framför allt inom områdena för trafik och vår konsumtion som Stockholmsregionen har sina två absolut största utmaningar när det gäller att minska sin klimatpåverkan.

De prioriteringar och analyser som vi gör i den här klimatfärdplanen är helt klart väl avvägda och underbyggda. Det har genomförts en väldigt stor och bred förankringsprocess – och här måste jag tacka inte minst Gustav Hemming som tidigare var föredragande i den här frågan och den som mycket riktigt kom med initiativet och startade arbetet med att utarbeta den här planen. Det känns som att den här planen har en stor och bred uppslutning i hela regionen, och det, mina vänner, tror jag är en förutsättning för att vi ska lyckas.

De viktigaste insatserna i den här planen ligger som sagt inom transport- och bebyggelsesektorerna, inom sektorerna för kollektivtrafik och cykelsatsningar, elektrifiering av vägtransporter och starkt förbättrad länslogistik, satsningar på miljöteknik, fjärrvärmesystemets utbyggnad och utveckling av de regionala stadskärnorna. Listan kan göras lång.

Jag är väldigt nöjd med att vi har bred enighet i fullmäktigesalen, om jag har uppfattat rätt så är det sju av åtta partier som ändå i huvudsak står bakom förslaget, dock med vissa tillägg. Jag är naturligtvis också väldigt glad och stolt över att vi från den styrande majoriteten med Miljöpartiet, Centerpartiet, Liberalerna, Kristdemokraterna och Allmänna valmansförbundet har kunnat lägga fram den här planen i dag.

Anförande nr 138
Christina Wallmark (SD): Ordförande, ledamöter och åhörare! Sverigedemokraterna ställer sig överlag positiva till klimatfärdplanen. Det är positivt att Region Stockholm vidtar nödvändiga åtgärder för en minskning av direkta och indirekta utsläpp. Det är dock problematiskt när vissa av de prioriteringar och analyser som görs i klimatfärdplanen inte är ordentligt underbyggda utan snarare framstår som både politiserade och överskattade.

I planen benämns bland annat miljözoner som ett kraftfullt verktyg för att både reglera utsläpp och för att snabba på utfasning av fordon som drivs med fossila bränslen. Ett verktyg som är en bedömning av såväl Statens väg- och transportforskningsinstitut som Stockholms miljöförvaltning och trafikkontor saknar nytta. Något som saknar nytta kan svårligen benämnas som kraftfullt eller behövligt.

Koldioxidskatten och andra straffskatter är inte lösningen för att driva ett framgångsrikt klimatarbete. Åtgärderna påverkar regionens invånare på ett negativt sätt och bromsar upp regionens naturliga utveckling och tillväxt. I stället ska fokus ligga på en effektivisering av nuvarande infrastruktur samt på att utveckla kollektivtrafiken.

Vi sverigedemokrater ser negativt på tvingande åtgärder för att uppnå utopiska miljömål.

Slutligen ställer vi oss tveksamma till tillväxt- och regionplanenämndens förvaltnings, i många fall ensidiga bedömning av åtgärdernas effekt, då flera tunga remissinstanser och bedömare har meddelat en annan uppfattning än nämndens.

Vi vill också framhålla att en effektiv klimatpolitik ska syfta till att uppnå maximal minskning av utsläpp per investerad krona. Därför bör insatserna riktas regionalt, nationellt eller globalt beroende på var de gör störst nytta. Genomgående är det Sverigedemokraternas mening att klimatfärdplanen bör återremitteras för att genomgå en översyn med utgångspunkten att uppnå en mer neutral och faktabaserad beskrivning av problem och åtgärdsförslag. Sverigedemokraterna föreslår därför återremittering klimatfärdplanen.

Anförande nr 139
Maria Mustonen (V): Jag vill bara säga att miljözoner saknar nytta bara om de införs på en enskild gata, enligt Stockholms stad, de saknar inte nytta om de införs överallt.

Anförande nr 140
Christina Wallmark (SD): Det har du ju rätt i. Det är Hornsgatan som har varit föreslagen som den gata som man ska göra åtgärderna på.

Som ni kanske redan vet har den person som jobbade på Stockholms kommun åt Daniel Hedén, en helt annan uppfattning än Hedén. Därför fick han sparken. I stället för att lyssna på honom sparkade Hedén honom.

Anförande nr 141
Regionrådet Eriksson (MP): Det finns naturligtvis mycket att säga som svar på detta anförande, och det skulle jag knappast hinna med under den angivna tiden, men en sak – förutom det som nyss nämndes om miljözoner – skulle jag ändå vilja framhålla som lite spektakulärt.

Sverigedemokraterna menar att man ska utveckla kollektivtrafiken i stället för att genomföra de saker som vi säger att vi ska åtaga oss inom den här klimatfärdplanen. Senaste gången som vi hade frågan om kollektivtrafikens utbyggnad uppe till diskussion exempelvis inom Sverigeförhandlingen så röstade Sverigedemokraterna emot den utbyggnaden. Min fråga blir tillbaka: Vad betyder då detta ”utveckla kollektivtrafiken”?

Om jag får sammanfatta hela detta som en helhet så vill jag säga att hela detta inlägg kändes mest som ett långt försvar för Sverigedemokraterna att säga att de inte vill göra någonting alls.

Anförande nr 142
Christina Wallmark (SD): Jag skulle vilja säga att det är precis tvärtom, men det ena utesluter ju inte det andra. Man kan faktiskt göra både och.

Anförande nr 143
Robert Johansson (S): Herr ordförande! Äntligen, kära fullmäktige och åhörare, får vi fatta beslut om en klimatfärdplan värd namnet. Det är väldigt glädjande att många av de synpunkter som vi har framfört och de skäl som vi angav för återremiss nu har inarbetats i planen.

Den nya klimatfärdplanen är mer omfattande, den är skarpare och den är mer användbar. Den har dessutom en tydligare koppling till RUFS 2050, vilket vi anser är en förutsättning för en fungerande klimatfärdplan.

Det finns naturligtvis ändå några synpunkter som vi vill poängtera. Exempelvis saknar vi en *back tracking* om kollektivtrafikandelsmålen. Vi tror att det är någonting som krävs för att vi i regionen ska kunna nå klimatmålen och för att vi ska kunna se vilka insatser som behövs för att få till stånd ett ökat kollektivt resande.

Det är många mjuka faktorer, och det är bra, men det måste också vara så att kollektivtrafik-resenärerna känner att de kan lita på kollektivtrafiken, att den fungerar, att den är trygg, att den är ren och säker. Det handlar till exempel om trygga stationsmiljöer, mindre trängsel och bättre turtäthet.

Det finns också en annan sak som jag vill fästa uppmärksamheten på, en sak som naturligtvis inte beslutas i och med antagandet av klimatfärdplanen, och det är vikten av att den här regionen själv får utforma och ta hand om de trafikstyrande avgifterna, det som kallas för biltullar eller trängselavgifter. Vi tycker att det är självklart att det ansvaret måste flyttas över till regionen. Framför allt behöver vi kunna bestämma över de pengarna när vi nu ska anta en ny länsplan.

Ett annat område som vi har lite synpunkter på är det som gäller sjötrafiken. I dag fick jag höra att inom tre – tio år ska en stor andel av Waxholmsbolagets fartyg bytas ut. Då har deras tekniska livslängd löpt ut. Jag tror att det är otroligt viktigt att vi är vaksamma för att se till att de nya fartyg som vi köper in har drivmedel som är förnybara. Men det handlar inte bara om våra egna fartyg, det handlar också om att vi tillsammans med åkeribranschen och sjötrafikbranschen måste diskutera hur vi kan föra över mer gods från lastbilar till båtar och fartyg. Ett fartyg kan sluka betydligt mycket mer last än lastbilar, och det gör att utsläppen minskar per fraktat kilo.

Vi kommer inte att ha något annat yrkande, men vi hänvisar till vårt särskilt uttalande som vi lade i regionstyrelsen.

Anförande nr 144
H e l e n a M i s c h e l (L): Klimatet är, som vi hör om och om igen, en av våra mest avgörande frågor och en viktig fråga för Liberalerna eftersom konsekvenserna kommer att påverka individens frihet att leva ett gott liv.

Det är viktigt att vi i regionen som stor aktör är tydliga och handlar kraftfullt och att vi påverkar fler att i sin tur agera. Det gör vi också genom att var och en av oss här inne är ett föredöme och verkar medvetet för klimatet varje dag. Samverkan med och påverkan av EU och andra internationella aktörer är något av det som vi som region måste prioritera högst för att få genomslag.

Regionen ska också fortsätta att stärka forskning och innovation där många av de svar vi behöver för att lyckas finns. Systemeffektiva åtgärder med fokus på transport, hållbara investeringar och inköp av konsumtionsvaror såsom engångsartiklar, medicin, kemikalier och livsmedel, är viktiga att handla medvetet kring.

Klimatfärdplanen är vår ledstång i klimatarbetet. Jag yrkar bifall regionstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 145
G a b r i e l K r o o n (SD): Oftast i de här miljö- och klimatdebatterna brukar Sverigedemokraterna i varje fall ha någon typ av samsyn med kanske kristdemokrater och moderater, men inte i det här fallet. Vi ser att i Region Stockholm har man blivit helt bakbunden av Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna.

Man har lyft upp förslag som miljözoner, flygskatt, koldioxidskatt, elektrifiering och biobränsle för flygsektorn som odelat positiva reformer. Detta har skett från tillväxt- och regionplaneförvaltningen. Jag ställer mig starkt tveksam till regionplaneförvaltningens ensidiga perspektiv kring reformernas inverkan på just utsläppen.

Exempelvis lyfts ingenting om alla de studier som pekar på att miljözoner är ineffektiva eller att om flygskatten införs så flyttar utsläppen bara till Köpenhamn eller till Baltikum. Inte heller sägs att koldioxidskatten påverkar vanliga familjer och yrkesfolk som inte har råd att ställa om till en dyrare elbil och inte heller alla de individer som bor i de perifera delarna av vårt län som är beroende och som saknar den goda kollektivtrafiken.

Vi här inne är alla ansvariga för att göra vårt för att minska de globala utsläppen av koldioxid, men faktum är att det egentligen inte spelar någon roll om vi blir utsläppsneutrala här år 2045 om man fortsätter att elda med brunkol i Polen eller i Estland eller med torv i Finland.

I forskarsammanhang brukar man, som Christina Wallmark anförde, prata om koldioxidekvivalenter per investerad krona, det vill säga hur mycket mindre koldioxid vi kan släppa ut för varje krona som vi investerar. Och tyvärr kan jag bara konstatera att det helt saknas en sådan jämförelse i den innevarande klimatfärdplanen.

Vårt mål måste ju bli att släppa ut så lite som möjligt till en så billig peng som möjligt. Då kommer frågan ifall pengar som investeras för att göra regionen utsläppsneutral hade gett större avkastning än andra nationella, internationella eller till och med globala projekt exempelvis genom utlysningar eller stödverksamhet för en global omställning.

Detta är någonstans vår ingångspunkt i hela den här frågan från Sverigedemokraterna. Vi kan inte ensidigt fokusera på Stockholm och Sverige. Klimatproblemen börjar inte och slutar inte i vår region eller ens i vårt land. Vi måste börja angripa det här problemet på ett globalt sätt och sätta in våra åtgärder där de gör mest nytta.

Jag yrkar därför för en återremiss av klimatfärdplanen för att få en mer evidensbaserad och mer faktabaserad utvärdering av hur vi kan minska utsläppen så mycket som möjligt till en så liten penning som möjligt.

Anförande nr 146
Regionrådet H e m m i n g (C): Jag vill ändå markera mot det sätt på vilket Gabriel bedriver krypskytte mot tillväxt- och regionplanenämndens förvaltning. Det sätt som den här planen är skriven på är förankrat i politiken. Det är inte tyckande från tillväxt- och regionplanenämndens förvaltnings sida. Det här är skrivet utifrån de andra beslut som vi har fattat i RUFS eller utifrån de överläggningar som tillväxt- och regionplanenämndens förvaltning har haft med politiken om vilket slags ärende det är som vi önskar få på bordet.

Den typen av krypskytte tycker jag att vi ska undvika. Lägg ansvaret där det ska ligga, det vill säga hos politikerna.

Dessutom tycker jag att förvaltningen har skrivit ett alldeles utmärkt ärende.

Anförande nr 147
G a b r i e l K r o o n (SD): Ja, och jag instämmer helt och hållet. Det är väl någonstans det här som är problemet. Eftersom det är så politiserat lyfter man bara fram ett ensidigt perspektiv, man lyfter enbart fram de rapporter som passar våra styrande politiker i majoriteten. Man lyfter bara fram de rapporter som passar påståendet att miljözoner är odelat effektiva och att koldioxidskatten är lösningen på våra problem.

Man lyfter inte fram alla de kritiska synpunkter som egentligen borde genomsyra den här planen för att vi ska kunna ta ett objektivt och trovärdigt ställningstagande.

Anförande nr 148
Regionrådet E r i k s s o n (MP): Jag fortsätter att konstatera att vi har en enighet från sju av åtta partier i den här församlingen som i alla står bakom den här planen, dock i vissa fall med vissa tillägg. Vi har ett åttonde parti som inte står bakom planen. Den här planen har en så god förankring som någon plan över huvud taget kan ha.

Det är korrekt, Gabriel, att till och med om vi slutade andas i Stockholmsregionen här och nu så skulle detta på global utsläppsnivå troligtvis statistiskt inte ens märkas. Så är det. Men faktum är att alla invånare i Stockholmsregionen och att vi som region släpper ut mer koldioxid än vad som är hållbart globalt sett. Det i sin tur ger oss en moralisk skyldighet att agera med egna åtgärder. Vi själva lever inte hållbart. Därför kan vi inte kräva av någon annan att de ska göra det heller. Det är därför den här planen är så viktig.

Anförande nr 149
Gabriel Kroon (SD): Jag kan bara konstatera att man någonstans missar hela kärnpoängen. Vi måste se till att få största möjliga utsläppsminskning för våra investerade pengar.

För mig spelar det ingen roll om de sker i Region Stockholm, om de sker nationellt eller om de sker globalt. Tydligt är det inte i Stockholm lösningen sitter. De här pengarna skulle göra mer nytta, ha större effektivitet framför allt, vi skulle kunna minska koldioxidutsläppen ännu mer om vi skulle kunna investera dem i exempelvis Polen genom att hjälpa dem med deras omställning från brunkol, eller investera dem i Asien.

Det är det som är hela vår sensmoral och kritiken bakom den här klimatfärdplanen som tar alldeles för ensidigt perspektiv på just vad vi i Region Stockholm kan göra och satsningar som bara fokuserar på Region Stockholms verksamhet.

Anförande nr 150
Regionrådet Eriksson (MP): Det hade ju möjligtvis kunnat finnas en rimlighet i det argumentet från Sverigedemokraternas sida om det hade varit så att de på nationell nivå eller för den delen på EU-nivå hade effektfullt drivit på åtgärder som skulle kunna minska global klimatpåverkan.

Faktum är däremot att Sverigedemokraterna inte i någon beslutande församling på någon nivå över huvud taget någonsin förespråkar investeringar av pengar eller vill genomföra åtgärder som syftar till att ta om hand om den här frågan som är vår planets ödesfråga.

Min fråga kvarstår fortfarande: Hur anser Sverigedemokraterna i så fall att vi ska genomföra åtgärder i den här regionen? Anser ni att vi inte har något moraliskt ansvar utifrån att vi släpper ut för mycket per invånare redan i dag?

Det finns en tredje faktor. Vi är ju av rent juridiska skäl dessutom förbjudna att göra det som ni föreslår här. Vi kan inte skicka iväg pengar från Region Stockholm till Polen eller någon annan region för att låta dem investera de medlen rakt av. Det som vi kan göra, och det som vi ska göra, är att agera härifrån och vara ett föredöme som andra kan följa efter.

Anförande nr 151
Gabriel Kroon (SD): Jag noterar att du går in lite på vår rikspolitik. Där kan jag bara konstatera att även om man ännu inte gör det riktigt så lägger vi flera miljarder på internationellt klimatbistånd. Framför allt att i undersökningar, exempelvis genomförda av Timbro, så har vi den näst mest effektiva klimatpolitiken. Jag tror att Miljöpartiet var ett av de sista partierna när det faktiskt gäller effektivitet av era klimatinvesteringar. Så det finns en viss sensmoral i det vi säger, det finns en viss trovärdighet i det vi säger.

Framför allt handlar det här just om utlysningar av stödverksamhet. Det här kan exempelvis vara i form av innovationer där vi har välfärdssektorn och inte minst sjukvårdssektorn som är viktiga delar. Det är just genom de vägarna som vi kan kanalisera det här stödet.

Anförande nr 152
Malin Fijen Pacsay (MP): Jag hoppas kunna ge lite ytterligare interiör till vilket slags färdplan det här egentligen är och varför vi har den.

Ordförande, ledamöter och åhörare, ni hör kanske att jag inte är i toppform i dag. Jag är hes och hostig, men inget kan hindra mig från att komma hit i dag för att anta Region Stockholms allra första klimatfärdplan.

Det är bråttom. Våra invånare vet att det är bråttom och de är angelägna. Nu är det dags att göra verkstad av de högt ställda målen i RUFS 2050 om en resurseffektiv Stockholmsregion utan klimatpåverkande utsläpp. Vi är ambitiösa, stolta – men vi är inte nöjda. Det här är avstampet.

Vi tar ansvar för att underlätta omställningen för Stockholmsregionen. Många står bakom den här klimatfärdplanen, i princip alla partier i den här församlingen står bakom den, men det gör även de aktörer som ska jobba aktivt med den. Det är en förutsättning för att lyckas. Vi i Region Stockholm är glada över att vi nu har möjligheter att tillsammans med kommuner, företag, myndigheter och civilsamhället ta konkreta steg mot de här målen. Vi gör det tillsammans och vi är starka.

Klimatfärdplan 2050 för Stockholmsregionen är en del av RUFS 2050 och dess genomförande. Den bygger på de mål och principer och prioriteringar som finns i den regionala utvecklingsplanen. Utifrån nationella och internationella klimatmål skapar färdplanen ett ramverk för det fortsatta långvariga arbetet med att ställa om mot fossilfrihet och för att vi ska uppnå målet att vara en region som inte ger klimatpåverkan.

Klimatfärdplanen är också ett verktyg för regionens aktörer att hitta de mest lämpliga och kostnadseffektiva insatserna för de egna organisationerna. Just det är politikens syfte, att vi tillsammans kan vara och agera bättre än vad vi klarar av som individer.

Vid årsskiftet fick Region Stockholm helhetsansvaret för regionens utveckling. Stärkt samverkan mellan stat, region, kommuner, företag och andra aktörer är avgörande för att nå klimatmålen. Med ett sammanhållet regionalt ledarskap så har vi också större möjligheter att lyfta regionens intressen i Sverige och i Europa. Regionala mötesplatser behövs där kunskap och erfarenhet delas och där samverkan sker kring konkreta projekt och insatser.

Omfattningen av klimatkrisen innebär att det krävs organisation på alla nivåer – samhällen, städer, nationer och internationella överenskommelser som samordnar insatser mellan sig.

De största utsläppsområdena är transporter och bebyggelsesektorn i vår region. Det är energikrävande områden. Om vi vill att regionen ska kunna växa måste den göra det hållbart. Därför är klimatfärdplanen tydlig med att det behövs omfattande insatser. Det är också en styrka att ha mål för konsumtionsrelaterade utsläpp. Medan de direkta utsläppen i regionen är förhållandevis låga har utsläppen flyttat utomlands genom att produktionen sker där i stället för här. Det betyder att vår konsumtion här leder till klimatutsläpp där.

Vi behöver kunna göra upplysta val, och det måste vara tydligt vad det olika val vi gör betyder i form av klimatpåverkan. Det gäller både i upphandling och i privatpersoners direktkonsumtion.

En grönare framtid för Stockholm kommer inte bara att ge affärsmöjligheter genom cleantech och greentech och skapa bättre hälsa för våra invånare. Det kommer också att vara en avgörande del i att Stockholmsregionen blir en plats att leva och trivas på, det vill säga Europas attraktivaste storstadsregion.

Klimatomställningen är alltså en nödvändighet men också en möjlighet. Men vi kan inte slå oss till ro bara för att vi har en färdplan. Nu gör vi verkstad! Jag kan som ordförande i den helt nyinrättade Klimatberedningen säga att vi har ett nytt fokus för klimatet. Klimatfärdplanen är vår grund för arbetet. Under året ska ett klimatkansli inrättas inom tillväxt- och regionplaneförvaltningen. På det sättet samordnar vi nu resurser för att driva på, samtidigt som vi påbörjar arbetet för att spela en sammanhållande roll i det regionala klimatarbetet.

Att driva ett framgångsrikt och effektivt klimatarbete och vara ett tydligt föredöme är en av de viktigaste insatser Stockholmsregionen kan göra. Vi kan och ska visa vägen för en grön omställning såväl ekonomiskt som socialt, och den ska vara ekonomiskt hållbar. Vi har inte tid att vänta. Låt oss göra klimatfärdplanen till verklighet nu.

Anförande nr 153
Regionrådet S e h l i n (V): Herr ordförande, åhörare, ledamöter! Nej, vi har inte tid att vänta. Vi har ju väntat ett tag på klimatfärdplanen, och jag är väldigt glad över att vi i dag ska ta beslut om den. Vänsterpartiet yrkar inte på återremiss. Vi har ett förslag till beslut där vi vill ha lite tydligare delmål och lite tydligare uppföljning. Jag återkommer till det. Men vi vill ta beslut om detta i dag.

Vi är glada över att det blev en återremiss under processens gång. Den klimatfärdplan som vi fick se i juni var inte bra nog, och vi är glada över att vi återremitterade den. Den klimatfärdplan vi diskuterar i dag är till stora delar en klimatfärdplan som det faktiskt går att arbeta efter och som håller måttet både när det gäller omvärldsanalysen och som grunddokument för oss att arbeta vidare på.

Som många har varit inne på har vi många och stora utsläppsområden i regionen. Det gäller transportsektorn och bostadssektorn, och energianvändningen i regionen är hög. Sedan har vi, till vår fördel, inte så mycket tung industri. Den har flyttat. Vi har heller inte så många stora utsläppskällor att ställa om, för dem har vi redan ställt om. Därför är vi glada över att vi också har konsumtionsperspektivet med.

Som vi var inne på i den tidigare diskussionen är det mycket svårare att mäta utsläppen av vår konsumtion. Det har också varit en diskussion som vi har haft både inför RUFS och inför klimatfärdplanen: Hur mäter man utsläppen?

Tyvärr ökar stockholmarnas internationella flygresor stort. Det är något som vi i regionen måste arbeta med. Vi måste kunna mäta det och ha åtgärder för det. Men det är också mycket svårare. Det är lättare att mäta våra kollektivtrafikandelar, vårt matsvinn, vilken typ av läkemedel vi använder och hur de släpps ut i naturen än att begränsa stockholmarnas internationella flygresor.

Vi har som sagt ett förslag till beslut där vi vill se delmålen lite mer nedbrutna. Det övergripande målet är nettonollutsläpp år 2045, och år 2045 är inte så långt fram i tiden. Nu ska klimatfärdplanen följas upp vartannat år. Två år är lång tid i det perspektivet att vi nu inte har så lång tid på oss för att ställa om hela regionen till ett hållbart samhälle. Vi vill gärna se det som Socialdemokraterna kallade backcasting. Vi vill se att vi verkligen är på rätt väg och att vi också har nått de delmål vi behöver för att nå vårt slutliga mål.

Vi vill också lite mer konkret se hur Region Stockholm ska arbeta med dessa frågeställningar. Vi vet alla att det är svårt att öka kollektivtrafikandelarna – alltså inte att öka antalet resenärer i kollektivtrafiken utan att öka andelen, det vill säga att minska antalet personer som reser med egen bil och se till att det blir fler som åker kollektivt. Det är vårt och kostar mycket pengar. Man kan bygga tunnelbana och försöka med trängselskatt och parkeringsstrategier för att ändra balansen, men det är inte så lätt. Detta är dock det största vi kan göra för klimatet.

Sedan kan vi ha önskemål om att till exempel de internationella flygresorna ska minska. Men som vi vill ju också att Stockholm ska vara en attraktiv storstadsregion med många internationella kontakter. Där ser vi i Vänsterpartiet en uppenbar målkonflikt. Vi kommer inte att kunna ha den internationella tillgänglighet via flyg som man gärna vill ha. Det är i dag en konflikt med våra utsläpp. Där skulle vi vilja se lite mer konkreta åtgärder: Hur ska vi realisera dessa skrivningar i klimatfärdplanen?

Vi var också inne på detta med pengar. Det är inte jättemycket pengar avsatta till att arbeta med klimatfärdplanen. Det är ingen jättestor budget, men självklart ska vår förvaltning ha tillräckligt med medel för att kunna arbeta aktivt med klimatfärdplanen. Det lägger vi in här och återkommer så klart till det i budgetprocessen.

Anförande nr 154
M a l i n F i j e n P a c s a y (MP): Jag vill bara kort säga att klimatfärdplanen precis som Anna Sehlin säger är ett grunddokument som utgår från RUFS. Den ska inte vara ett detaljplanedokument. Det arbete vi nu har påbörjat i Klimatberedningen är helt nytt. I den kommer vårt arbete med klimatfärdplanen att brytas ned och specificeras framöver. Det är liksom inte dokumentets syfte att vara så detaljerat. Men som du vet, Anna Sehlin, är vårt främsta medel samverkan och kunskap, och det kommer vi att sätta in på alla ställen.

Anförande nr 155
Regionrådet S e h l i n (V): Vi ser såklart fram emot den nyinstiftade Klimatberedningens arbete. Vi är glada för att den beredningen finns och för att klimatfrågan har fått ett lyft i och med både klimatfärdplan och klimatberedning, men vi kommer att vara en blåslampa för att visa att vi också vill se konkreta förslag på hur man arbetar med de här frågorna och följer upp hur det går.

Anförande nr 156
M a g n u s P e r s s o n (C): Herr ordförande, ledamöter och åhörare! Först vill jag ge en eloge till Tomas och Miljöpartiet, som har tagit över facklan i det här arbetet. Vi är många som tycker att frågan är viktig och är glada över att det nu finns ett förslag som är framme för beslut.

Jag vill hävda att klimatet är en gemensam fråga i den bredaste betydelsen. Det är inte ett problem som vi kan lösa ensamma som regionpolitiker, utan vi måste samverka brett och ha ett arbete på alla nivåer i det globala samhället. Kommuner behöver jobba med det. Andra regioner behöver vi samverka med. Staten har en jätteviktig roll. Näringslivet likaså, och också internationellt måste andra länder och organisationer sätta till sina klutar.

Detta avspeglas också tydligt i dokumentet. Det täcker inte bara de åtgärder vi vidtar i vår egen verksamhet, på våra sjukhus och i vår kollektivtrafik, utan också beslut som vi inte har direkt kontroll över men som behöver ske i vår region. Det är bra.

Som Tomas nämnde är vi en region med unikt globala förutsättningar att göra nytta på det här området och sätta ett exempel på att det faktiskt går att vara en industriell storstad och ändå vara klimatneutral. För detta är målet i dokumentet. År 2045 är mållinjen. Det finns också mycket som är bra i dokumentet i och med att det är konkreta utsläppsmål för både 2030 och 2045. De är uppdelade sektorsvis. Det är konkreta åtgärder listade – ett rejält gäng på varje område.

Jag har läst en del andra klimatfärdplaner och liknande dokument. Jag är glad över att detta är så konkret och tydligt att det faktiskt går att begripa. Det går också att utvärdera efteråt om vi lyckades med det eller inte. Det är inte alltid man vågar det, för det finns ju en risk för att man misslyckas då.

De viktigaste insatserna som jag ser det är elektrifiering av vägsystemet och vägtransportsektorn – en jättestor teknikutmaning – utbyggnaden av kollektivtrafik och cykel, som tar en större roll i vårt transportsystem, och logistikeffektivisering. Det är ingen nytta med att vi kör omkring med tomma lastbilar i vår region. Bebyggelsesektorn har en förvånansvärt stor andel i vår region, och den är egentligen en ganska lågt hängande frukt. Vi behöver bli av med den sista fossila fjärrvärmen i vår region. Vi behöver planera

strategiskt, så att vi bygger där det faktiskt finns bra kollektivtrafik, och stärka de regionala kärnorna så att kollektivtrafiken blir ännu bättre.

Med tanke på den tidigare diskussionen om kostnader för åtgärderna vill jag med emfas poängtera att det faktiskt inte är så mycket konflikt mellan tillväxt och klimat som ofta påstås i debatten. Tittar man på de konkreta förslag som finns i klimatfärdplanen kan man se att ett antal av dem är helt kostnadsneutrala. När vi planerar för nya bostäder ska vi göra det i lägen där det är klimateffektivt att bygga och där man kan leva på ett klimateffektivt sätt genom att resa med kollektivtrafik.

En del av de åtgärder som föreslås är direkt ekonomiskt lönsamma. Ta till exempel utbyggnaden av cykelvägnätet. De samhällsekonomiska kalkylerna på det området är förvisso inte många, men de visar multipel lönsamhet. Eller låt mig ta ett konkret exempel från vårt eget område: Energieffektiviseringen av regionens egna fastigheter, som kommer att ske inom ramen för Fastighetsomställningsberedningen. Där finns säkert massor av åtgärder som man inte behöver fundera på om de är bra för klimatet eller inte, för de är rent krasst bra för regionens ekonomi.

Jag tycker att det här dokumentet är en bra måttstock för oss som jobbar med klimatarbete i kommunerna och en bra input när det gäller vilka målsättningar vi bör ha. Det är en riktigt bra nytta med det här dokumentet – det är inte bara till nytta i sig självt.

Med detta är jag glad att också kunna yrka bifall till regionstyrelsens förslag.

Anförande nr 157
L e i f G r i p e s t a m (M): Herr ordförande! Frågan är ju om glaset är halvfullt eller halvtomt. Jag tycker att det är halvfullt. Det vill jag gärna säga när det gäller hela området med miljö och klimat.

Det finns så många fantastiska utvecklingsprojekt, både i Stockholmsregionen och worldwide, som kommer att ta hand om många av de svårigheter vi står inför den här veckan och det här året. Det handlar om geoteknik. Han som var uppe i debatten före mig såg framför sig hur man skulle skapa ett fossilfritt fjärrvärmesystem. Allt talar för att geovärme kommer att lösa den frågan. Det finns många spännande projekt. Det finns i Finland och på gränsen mellan Tyskland och Frankrike och så vidare. Vatten i sprickbildningar 5 kilometer ned i berget kommer att lösa många problem. Det blir förhoppningsvis ett genombrott i vår närtid, och då kommer all uppvärmning att lösa sig på ett bra sätt.

Stålindustrin kommer att vara fossilfri. De har ungefär samma målbild som vi har i vår region. Det sker saker som är fantastiska. Men det kommer att kräva mycket el, och en annan fråga är hur man ska lösa det. Vi ser redan i dag fler och fler varningstecken på att den utbyggnad av svenska kraftnät som skedde i Stockholmsregionen – man byggde 400-kilovoltsledningen i en ring – kanske var underdimensionerad fastän man trodde att man byggde för framtiden när man byggde den. Det är intressant. Det beror på att vi alla gör mer och mer saker som är elberoende. Då gäller det att elen tas fram på ett miljövänligt sätt.

Det är alltså oerhört viktigt för vår del av Sverige och världen att vi fortsätter att öka forskningen för utveckling av miljö- och energiteknik. Det är en avgörande fråga.

En annan utveckling som sker är att helt plötsligt är det mycket som talar för att både solenergi och vindkraft blir billigare att producera än kol. Då är det en stor seger för vårt klimat. Självklart kommer ju folk att välja de alternativen i stället för att till exempel gräva i jorden i Polen. Marknaden löser ju det. Det verkar i alla fall vara så. Sedan kan det finnas en del subventioner som ligger oh skvalpar och som man får fundera på, men det är ändå en oerhört positiv utveckling.

Det är också viktigt att man inte begränsar människors frihet och rörlighet, som några var inne på här. Det tror jag absolut är fel väg att gå. Jag ska inte nämna vilket parti det var som var inne på detta, men det är det parti som står längst till vänster i svensk politik. Jag tror inte att man ska gå den vägen att man låser in människor i klimatets namn. Jag tror att det är helt fel väg att gå. Tvärtom måste det vara tekniska landvinningar som gör att man i alla fall inte låser in människor.

Sedan finns det en annan mycket positiv sak, som inte minst Kristoffer Tamsons är ansvarig för, och det är att vi har världens näst bästa kollektivtrafik. Det är fantastiskt att vi åker så mycket kollektivt som vi gör. Det går att med en positiv anda få människor att välja rätt, men det betyder inte att man ska förbjuda människor att köra bil. Det gäller bara att se till att så många som möjligt har bilar som är så miljövänliga som möjligt.

Med detta sagt yrkar jag bifall till regionstyrelsens förslag.

Anförande nr 158
S t e l l a n H a m r i n (V): Herr ordförande! Planen blir, om den förverkligas, det viktigaste strategiska dokument vi tagit beslut om. Jag hoppas att vi går i mål med detta tillsammans.

Klimatarbetet handlar till största delen om att minska utsläppen av koldioxid och andra klimatgaser från samhällets verksamheter. Det är ingen miljöfråga i första hand, utan det handlar om att skapa ett hållbart samhälle. Däremot kan vi använda mark, växtlighet och skog på ett sätt som ökar upptaget av kol och minskar utsläppen av koldioxid. I den aspekten är miljön viktig.

Klimatfärdplanen ger en värdefull översikt över läget och sammanfattar mycket av det som kan göras. Men planen behöver utvecklas, och jag hoppas att det kan ske framöver. Majoriteten säger inledningsvis att vi kommit långt. Det är inte riktigt sant. Vi har knappt börjat med det reella arbetet att minska utsläppen. Vi har ett stort och svårt arbete framför oss, och det inkluderar en ändrad livsstil. Vår materiella konsumtion måste minska, och de sociala klyftorna i samhället måste minska för att vi ska göra detta möjligt över huvud taget. Annars lyckas vi inte.

Förutom att fullt ut göra vårt beting måste vi också hjälpa utvecklingsländerna i övrigt. Vi menar att klimatplanen behöver utvecklas genom att bli mer konkret. Olika aktörers roll måste definieras och det nödvändiga samarbetet klargöras. Behovet av åtgärder måste preciseras, liksom kostnaderna, och de nödvändiga resurserna måste skapas. En detaljerad färdplan måste upprättas med tydliga delmål på vägen.

Det enskilt största problemet, som inte är med i vår plan, är flyget. Enligt en utredning som Uppsala universitet gjort åt länsstyrelsen står flyget för mer än hälften av utsläppen i regionen. Om vi ska ha biobränsle till uppvärmning och biltrafik räcker det inte till flyget. Skulle vi reservera biobränslet för flyget tar det lång tid innan detta är genomförbart, och halva klimateffekten och höghöjdseffekten kvarstår. Flygandet måste alltså minska. Det innebär att Arlanda måste krympa, inte öka, och Bromma flygfält bör bli ett klimatsmart bostadsområde.

Det andra stora problemet är transporterna i övrigt. De står för 75 procent av de övriga utsläppen. Hela den volymen kan inte hanteras med bioenergi, framför allt inte om vi ska flyga, då det krävs en snabb elektrifiering, vilket kräver ett utbyggt elnät i hela regionen och utökad lagringskapacitet. Det är problem som vi måste ta tag i. Det kräver också enligt Trafikverket en minskning av privatbilismen.

Detta innebär att de 60 miljarder inklusive ränta som förbifarten kostar inte bara är bortkastade pengar – de är direkt kontraproduktiva, för de ökar privatbilismen med 30 till 40 procent. Därför bör inte heller Österleden och Söderleden byggas. Använd i stället

pengarna till kollektivtrafik! Satsa på elfordon och BRT-bussar! Förbättra kollektivtrafiken på landsbygden och på tvären i hela regionen. Då slipper vi många bilar.

Men vi kan också producera fossilfri energi själva. Där kan klimatplanen utvecklas. Det var Maria inne på tidigare. Fastigheter och mark kan vi utnyttja på ett bättre sätt. Vi kan bli självförsörjande på el. Vi bör gå i täten för detta och för att det ska utvecklas också hos andra aktörer.

På liknande sätt bör regionen ta täten i arbetet med att öka produktionen av skog och, när detta inte är lämpligt, av bioenergigrödor. Skog kan också användas för att producera kol, som kan användas som biokol i jordbruket. Det är mycket större mängder än vi tror. Om all oanvänd jordbruksmark användes på detta sätt framöver skulle vi klara en tredjedel av hela kolbudgeten i regionen. Det ligger alltså pengar i det. Utnyttja den möjligheten!

Man kan plantera energiskog på kraftledningsgator i länet och sedan successivt skörda den. Det gynnar biologisk mångfald och minskar älgens skador på skogen, vilket är ganska viktigt, faktiskt. På områden där detta inte är lämpligt kan man odla andra grödor som bioenergi. Där finns mycket att göra. Det är en strategi som man också behöver utveckla i klimatplanen, för det finns inte med riktigt.

Det finns alltså mycket kvar att göra. Det blir spännande fyra år framöver, och jag hoppas att vi kan göra detta ihop.

Anförande nr 159
S t a f f a n O l s s o n (M): Ordförande, åhörare, ledamöter! En första version av klimatfärdplanen låg på fullmäktiges bord för beslut på sammanträdet i juni 2018 men återremitterades för att många ledamöter ville ha ytterligare aspekter belysta i dokumentet. Nu har vi ett nytt förslag. Klimatfärdplanen har färdats ett varv till. Jag vill bara tacka för bra förändringar och förtydliganden. Det är en fördel att få dokumentet förankrat hos en så bred majoritet som möjligt.

Som flera föregående talare har påpekat ligger Sverige långt framme när det gäller utveckling av miljöteknik och miljövänlig teknik på andra områden. Bland annat på energi- och transportsektorerna har Sverige flera företag som tillhör de världsledande. Det bedrivs forskning i världsklass på dessa områden.

I ett annat sammanhang hade jag anledning att sätta mig in i utvecklingen gällande kraftnät och elproduktion. Som lekman blir man imponerad av alla de tekniksprång som skett på senare tid inom ett område som jag trodde var sedan länge etablerat kunnande. I varje led inom kraftförsörjningen – produktion, distribution och användning – görs det löpande stora effektivitetsförbättringar. Nu kan man till och med återvinna förbrukad elkraft på så sätt att ett tåg som bromsar kan mata tillbaka kraft in i nätet.

Ett annat tydligt exempel på imponerande teknikutveckling i Sverige är lastbilsmotorer. En modern motor förbrukar kanske bara 50 procent bränsle jämfört med en motor som bara är några decennier gammal. Dessutom kan man köra den nya motorn på tallolja. Listan på exempel kan göras lång.

Vart vill jag då komma? Med dessa exempel vill jag uppmana till en viss ödmjukhet inför vår roll i den här församlingen. Tekniska framsteg kommer mycket sällan till på grund av politiska ingripanden, och de sker vid sidan av politiska styrdokument. Drivkrafterna är helt andra.

Vi moderater är i många sammanhang angelägna om att framhålla civilsamhällets och näringslivets stora betydelse. Det gäller även ämnet för dagens debatt. I vår region finns en stor drivkraft inom aktionsförmåga i tvärsnittet mellan forskning och företagande, och jag är tillfredsställd med att klimatfärdplanen uppmärksammar detta på ett bra sätt. Som ett av

fem insatsområden betonas vikten av klimatarbetet när det gäller att värna och stärka Stockholms internationella konkurrenskraft. Jag vill alltså lyfta fram kilmatfärdplanens insatsområde 4.

Ordförande! Region Stockholm ska nu gå från ord till handling med klimatfärdplanen. Stockholm behöver fortsatta satsningar, ja, till och med utökade satsningar, på bostadsbyggande och utbyggnad av transportsystemet. Om vi i den här salen och vi stockholmare väljer att göra rätt saker menar jag att det inte finns någon målkonflikt mellan ökad tillväxt och klimatfärdplanens intentioner. Tvärtom bör vi se potentialen i gynnandet av innovativt företagande och forskning i regionen, vilket kan ge spinoff-effekter i form av teknologi som kan exporteras från Stockholm.

Med detta vill jag yrka bifall till regionstyrelsens förslag.

Anförande nr 160
S t a f f a n N o r b e r g (V): Ordförande, fullmäktige! Det finns en väldigt enkel lösning som alla säkert är överens om när det gäller klimatfrågan, och den är att vi måste puma upp mindre olja ur marken och gräva upp mindre kol ur marken. Det är den enkla principlösningen. Men problemet är det att det finns ganska lite olja i marken här i Stockholmsregionen, och det finns ganska lite kol i marken att gräva upp här. Vi måste alltså göra andra saker.

Det som finns här i regionen är, tycker jag, några väldigt goda exempel på vad vi kan göra. Jag känner bäst till Telge Energi, där jag varit ordförande i många år, och Söderenergi, som är ett väldigt framgångsrikt bolag i energibranschen och som ägs av Botkyrka, Huddinge och Södertälje kommuner tillsammans. Jag vet att många härinne troligtvis är kunder hos Telge Energi, som enbart hanterar, handlar, köper och säljer förnybar el. I dag har vi ungefär 180 000 kunder, de flesta här i Stockholmsregionen. De gör sina elaffärer hos oss. I Söderenergi har vi investerat stort i en kraftvärmeanläggning.

Det allra mesta av det förnybara bränslet kommer från Mälardalsregionen. Det är en stor mängd energi som produceras där, och det är uteslutande förnybar el som produceras. Det finns alltså många goda exempel.

Däremot finns det också dåliga exempel, till exempel bilresandet i länet. Vi behöver, förenklat uttryckt, fler människor som åker kollektivt, och vi behöver använda bättre bränslen i våra fordon och kanske använda bilen lite mindre.

När det gäller flygresandet måste vi nog alla minska resorna en del för att ta steg i rätt riktning. Där finns stora utmaningar för Klimatberedningen och fullmäktige att hitta metoder så att vi kan ta steg i rätt riktning. Det gäller att vi tar steg i rätt riktning och inte i fel riktning. Då kanske vi inte behöver ägna oss åt de väldigt grova medlen att försöka gräva upp mindre kol ur marken, utan vi kanske kan hitta ganska smarta metoder och föredömen även här i regionen.

Från Vänsterpartiets sida har vi sagt att det viktigaste är hur vi gör. Vi startar med att ta åtminstone några steg i rätt riktning. Vartannat år måste vi fastställa genomförbara mål och också lyckas ta de stegen i regionen. Vi kommer att lyckas, men det kommer att ta ganska många år. Det finns många bra exempel och metoder att hänvisa till. Vi i Vänsterpartiet har redovisat en del av de metoder som vi tror är vad som behövs i regionen för att komma till rätta med det gigantiska och växande klimatproblemet. Det har vi också redovisat i vårt förslag till beslut, som jag vill yrka bifall till.

Anförande nr 161
Aram El-Khoury (KD): Ordförande, ledamöter! Vi som lever nu ska överlämna en jord som nästa generation kan ha som hem. Klimatfrågan är vår största utmaning. Det är en ödesfråga. Dagens och framtidens klimatarbete behöver långsiktighet, helhetsperspektiv och regionalt sammanhang och samarbete.

Stockholmsregionen är en av de snabbast växande regionerna i Europa och har som stadsregion särskilda och unika förutsättningar för att bidra till klimatomställningen, med världsledande innovationer och teknikutveckling inom många viktiga områden.

Stockholmsregionen behöver fortsätta att vara föregångare i den nödvändiga omställningen till ett samhälle med nettonollutsläpp år 2045. Klimatfärdplanen ger ett ramverk och en strategisk inriktning för hur en omställning för att minska växthusutsläppen i Stockholmsregionen ska utformas och genomföras. Färdplanen möjliggör ett genomförande av RUFS 2050 och fungerar som ett komplement till andra viktiga styrdokument.

Uppdragen i klimatfärdplanen är strategier för att stärka regionens internationella konkurrenskraft genom strategisk forskning och innovation, utveckla klimat- och resurseffektiva metoder och att stärka den regionala arenan för klimatarbete i syfte att samverka och driva på arbetet i riktning mot en region utan nettoutsläpp av växthusgaser.

Detta är inte ett detaljerat dokument utan ett ambitiöst, välgenomtänkt ramverk och verktyg. Det kräver konkreta utsläppsmål som lyfter regionens förutsättningar för en ekonomiskt hållbar och grönare framtid. Jag ser fram emot ett spännande arbete i den nya Klimatberedningen tillsammans med Malin och de andra ledamöterna med klimatfärdplanen som styrdokument. Bifall till regionstyrelsens förslag!

Anförande nr 162
Regionrådet Eriksson (MP): Herr ordförande! Som jag sade inledningsvis kan jag konstatera att vi härmed förhoppningsvis kan fatta beslut om en plan med väldigt bred förankring. Anledningen till att jag nu begärde ordet var dock att jag insåg att jag hade glömt att yrka bifall till planen. Som föredragande regionråd tänkte jag att det ändå kunde vara på sin plats att jag gör det.

§ 44 Avstämning av budget 2019 för Region Stockholm

Anförande nr 163
Regionrådet Svenonius (M): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Region Stockholm har stark ekonomi. Vi har de senaste tolv åren redovisat positiva resultat varje år. Vi ska ha fortsatt ordning och reda i ekonomin och i våra verksamheter. Ledning och styrning ska vara välfungerande i hela Region Stockholms organisation, och det är också frågor som jag har ägnat avsevärd tid sedan jag äntrade landstingshuset här för drygt två år sedan. Det är strängt taget en av anledningarna till att jag över huvud taget tackade ja till det här uppdraget och den här rollen.

Dagens ärende är avstämning av budget för 2019 för Region Stockholm. Det är en del i den stärkta styrningen och fullgörandet av regionstyrelsens uppsiktsplikt. I ärendet, som ju nu är uppe för första gången, har Regionledningskontoret granskat alla nämnders och bolags verksamhetsplaner för att säkerställa att de följer våra beslut här i regionfullmäktige från budgeten när det gäller målen, uppdragen och att man gör det inom ramen för ekonomin.

Regionledningskontorets analys visar också att nämnder och styrelser i allt väsentligt har beslutat om verksamhetsplaner som följer de beslut som vi har fattat här och ligger inom ramen för budgeten. Huvuddelen av ärendet har därför också fastställts och beslutats av regionstyrelsen, men delar förs hit i dag för ställningstagande. Det rör framför allt

Karolinska Universitetssjukhuset och några indikatorer och mål för helheten i Region Stockholm.

När det gäller Karolinska är det så stora beslut att de faller utanför regionstyrelsens mandat. Karolinska gick med underskott 2018 och har i sin verksamhet aviserat fortsatta ekonomiska utmaningar under 2019 som kräver omfattande åtgärder. Det är bra, viktigt och nödvändigt att såväl styrelsen som ledningen ser problemen och är beredda att vidta åtgärder. De har inkommit med ett trovärdigt åtgärdsprogram avseende både ekonomin och verksamhetsstyrning, organisation, struktur och ledning. Samtidigt har styrelsen pekat på bland annat pensionskostnader och fördröjningseffekter som de tycker sig se kring genomförandet av framtidens hälso- och sjukvård, som får påverkan på deras ekonomi och som de bör ges ersättning för 2019.

I det här ärendet föreslår vi ändrade ekonomiska förutsättningar för sjukhuset 2019. Det är unikt. Men det gör vi för att skapa förutsättningar för sjukhuset, styrelsen och ledningen att fatta långsiktigt korrekta beslut i stället för att göra pankinbromsningar, som i praktiken skulle riskera att gå ut över såväl patienter som medarbetare. Att vi föreslår att Karolinska får gå med underskott på högst 280 miljoner kronor i år är ett undantag som vi väljer att göra, men det kommer också med ett tydligt motkrav. Varje krona i underskott ska betalas tillbaka. Dessutom tillförs sjukhuset sammanlagt 415 miljoner kronor via hälso- och sjukvårdsnämnden. Det är inte en del av ärendet i dag.

Ordförande! Region Stockholm är inte en kravlös gemenskap. Min tydliga förväntan är nu att styrelse och ledning med kraft genomför de organisationsförändringar som är beslutade, att man kapar chefsled, inför en tydlig chefsstruktur med färre chefer, att man ser över lokalanvändning och lokalkostnader liksom också administrationen, som har blivit betungande. Jag vill också se ett mer inkluderande ledarskap i hela organisationen.

Jag är ofta på besök i vården i vår region, även på Karolinska. Det finns väldigt många kloka tankar hos medarbetare som leder till både ökad sparsamhet och sänkta kostnader. Engagemanget är stort.

Nu ger vi i dag Karolinska möjlighet att fatta långsiktigt kloka beslut om kostnadsminskningar och förbättrad styrning och ledning. I gengäld förväntar vi oss nu både resultat och sparsamhet.

Jag yrkar bifall till regionstyrelsens förslag.

Anförande nr 164
Regionrådet U l l b e r g (S): Vår ekonomi i Region Stockholm har räddats år efter år då skatteintäkterna har blivit större än beräknat. Det är hårt arbetande invånare som drar in välkomna skatteintäkter till hälso- och sjukvården och kollektivtrafiken. Vi ska ta ansvar för att de fullt ut används på det sätt som de ska och att vårdens pengar går till vård.

Att vi har svarta siffror i budgeten stämmer delvis, men det räddas av de ökade statsbidragen från den S-ledda regeringen, skatteintäkterna och den låga upparbetningsgraden när det gäller investeringar. Det är egentligen inget positivt. Det är nödvändiga investeringar, framför allt i kollektivtrafiken, som skulle ha skett men som inte har skett. Därför får vi just nu lägre kostnader för det, men vi riskerar att få ännu högre kostnader längre fram, framför allt om räntan förändras.

Jag håller med om att det är svarta siffror och plus i budgeten. Men det är inte ett tillräckligt stort plus om vi ser till den buffert vi borde ha. Uttrycket om ambition och kostnadskontroll är något man kan skriva under på men kanske inte vågar tro på eftersom det fortfarande inte har blivit så.

Men detta är inte primärt en budgetdebatt utan just en avstämning av budgeten. Det här är ett nytt ärende. Så här har det inte riktigt sett ut förut, men jag välkomnar en förändring där man gör det tajtare mellan verksamhet och ekonomi, så att det blir en helhet.

Sedan är vi en lärande organisation. Vi får väl fundera lite när nu majoriteten har valt att ändra igen och flytta budgetdebatten från juni till slutet av november. Då förlorar man nu hela första kvartalet för att få en avstämning mot verksamhetsplanerna. Kommer detta att fungera, och är vi nöjda?

Som Irene sade underkände regionstyrelsen verksamhetsplanen från Karolinska. Det ska bli intressant att se när de kommer tillbaka med den. För formens skull ska jag säga att vi inte hade dem som en del av vårt beslutsunderlag, som det annars brukar vara i 99 fall av 100. Däremot kan man som förtroendevald hitta verksamhetsplanen via sin dator på intranätet. Det var dumt att vi inte gjorde det i det här fallet, men det är alltså inte så vi brukar ta beslut, utan vi brukar få med sådant i underlaget inför sammanträdena. Så önskar vi nog ha det fortsättningsvis också.

Det ekonomiska tillskottet välkomnar vi. Det är väldigt välkommet, men de har förbrukat mycket mer pengar än de skulle, och mycket har gått till chefer och annat, som Irene också beskrev. Det gäller verkligen att få kostnadskontroll och en annan styrning av verksamheten. De som drabbas just nu är personalen. De kan välja att gå någon annanstans, vilket de tyvärr också gör i hög utsträckning, men patienterna har inget alternativ eller någon valfrihet när Karolinska är ensam utförare av vård.

Det är alltså 412 barn som har väntat i över 90 dagar på operation och behandling. Vi vet att det är neddragen kapacitet på grund av vårdplatsbristen, och vi vet av erfarenhet att detta inte kommer att se bättre ut framemot sommaren. Det är extremt kritiska månader från mars till juni då otroligt mycket måste ske. Så får vi hoppas att det blir.

I regionstyrelsen yrkade vi på återremiss. Vi skulle vilja ha verksamhetsplan och en redogörelse för ekonomin – om pengarna bedöms ta höjd för fortsatta omställningskostnader och de problem som finns. Vi fick inte igenom den återremissen, och vi är inte så dumma att vi försöker det igen. Vi konstaterar i stället att om man hade delat upp ärendet i flera att-satser hade vi kunnat yrka bifall till någon av dem. Nu får vi i stället säga att vi inte deltar i beslutet. Vi har försökt berätta vad vi tycker i ett särskilt uttalande i stället, som jag nu hänvisar till.

Anförande nr 165
Gabriel Kroon (SD): Detta ärende tar sin utgångspunkt i de blågrönas budget för 2019 och lyfter framför allt en revidering av resultatkravet och det välkomnande tillskottet på 130 miljoner till Karolinska. I synnerhet efter rapporter om att 400 tjänster sägs upp på rund av Karolinskas miljardunderskott kommer förhoppningsvis detta tillskott, om något, att mildra effekterna.

I tider av långa vårdköer – inte minst med 1 700 barn som står i kö och 412 barn som har stått i över 90 dagar – kan vi konstatera att besparingarna på verksamheten och eventuella personaluppsägningar, antingen det handlar om administrativ personal eller sjukvårdspersonal – kommer att försämra tillgängligheten ytterligare. Detta i en tid med regionala och även nationella vårdköer.

När man granskar anledningarna bakom de stora underskotten blir det tydligt att dessa härrör just från de politiska beslut som har tagits i denna sal. Flytt-, inköps- och omlokaliseringskostnader är alla relaterade till Nya Karolinska Solna och den nya vårdstrukturen för Region Stockholm.

Sverigedemokraterna var inte delaktiga i besluten bakom NKS, dess finansieringsmodell eller den vårdstuktur som har lett till kanske Sveriges längsta köer på akutmottagningarna.

Men vi kan dock konstatera att det är förödande för vanliga patienter och sjukvårdspersonal som får betala när det offentliga brister.

Möjligheterna till ytterligare tillskott för att undvika personaluppsägningar, i kombination med en översyn av effektiviteten av den tematiska vården är något som vi välkomnar för framtiden. Men i detta ärende kommer Sverigedemokraterna inte att delta i beslutet.

Anförande nr 166
Regionrådet S e h l i n (V): Ordförande, ledamöter, åhörare! Detta är en avstämning av den blågröna majoritetens budget. Vi har redan diskuterat den budgeten och reserverat oss mot den till förmån för vårt eget förslag till budget. Vi gör samma sak i dag och hänvisar till vårt eget budgetförslag.

Vi kan ändå välja att kommentera att det är bra med ett tillskott av medel till ett sjukhus som går med stort underskott. Vi kan problematisera varför underskottet har uppstått. Man har till exempel ändrat i strukturer och hur man har arbetat. Konsulter har använts flitigt. Det har skett en stor omflyttning av personal och hur man arbetar i sjukhuset. Många personer har också sagt upp sig. Det är hög personalomsättning och svårt att rekrytera. Det är klart att problemen inte har uppkommit utan vidare, utan det är politiska beslut här i landstinget som har fått den strukturen att implementeras i det nya sjukhuset.

De underskott som flera akutsjukhus har dragits med under många år är heller ingenting som är okänt för oss här inne. Vi har haft något som kallats för omställningskostnader i flera budgetar, där vi ska kompensera just för omstruktureringen av sjukvården – den som kallas framtidens hälso- och sjukvård – för att det ska fungera. Men omställningskostnaderna har successivt trappats ned, och nu är det bara Karolinska som har haft en liten post kvar.

Nu ser vi dock att underskotten fortfarande finns kvar. Det är något som inte kan lösas bara med medel utan också med eftertanke. Vi kanske måste ändra på strukturerna och hur vi ändrar på sjukhusen. Vi kanske måste ändra på det sätt på vilket vi organiserar vården på Nya Karolinska.

Vi yrkar som sagt bifall till vårt eget budgetförslag. VI kan ändå välkomna det här tillskottet till ett sjukhus med stort underskott.

§ 45 Motion 2017:65 av Håkan Jörnehed (V) om att garanti införs i Stockholms läns landsting om en barnmorska per födande i aktivt förlossningsarbete s.k. ”One to one care”

Anförande nr 167
C a t h a r i n a W a h l g r e n (V): Ordförande, fullmäktige! Tack för svaret på motionen! Vi är väl medvetna om det som står i svaret, att detta är svårt att genomföra från och med i morgon, framför allt till följd av bristen på barnmorskor i vår organisation. Men vi är också medvetna om att de barnmorskor vi har i organisationen i dag har en extremt ansträngd arbetsmiljö.

Det kom en hel del goda exempel på hur detta kan förbättras och hur detta pågår. Detta lyfts fram i svaret på motionen. Men den arbetsbelastning och den etiska stress som barnmorskorna utsätts för i dag är också en av de främsta anledningarna till att de väljer att lämna sitt yrke eller åtminstone sin arbetsplats i Region Stockholm.

En barnmorska per födande kvinna är en modell som förespråkas av Svenska Barnmorskeförbundet liksom av brukarföreningen Födelsevrålet. Det finns allts ett stöd för detta både bland professionen och bland de födande kvinnorna.

Vi i Vänsterpartiet anser att det också bör vara en ambition för Region Stockholm att arbeta vidare med den här modellen och kunna införa den. Jag yrkar därför bifall till motionen.

Anförande nr 168
Regionrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande, fullmäktige! Precis som vi hörde är detta sätt att arbeta både uppskattat av personal och av födande. Det är något som vi vill arbeta vidare med. Men det var inte bara en ambition som motionären föreslog utan en garanti. Det är detta som gör det problematiskt.

Låt mig ge en liten bakgrund. Under de senare åren av förra mandatperioden igångsattes ett viktigt utvecklingsarbete med den förlossningsplan som då antogs för perioden 2017 till 2024. Det gjordes också en kraftig resursökning som möjliggjorde en ökad grundbemanning och nya arbetssätt. Många spännande utvecklingsinsatser har gjorts i samband med detta.

Detta med kontinuerligt stöd till den födande kvinnan med en och samma barnmorska i rummet är en viktig ambition som vi ska arbeta för. Det stämmer också med Socialstyrelsens riktlinjer. Det är också, som vi hörde här innan, något som efterfrågas.

Det handlar om att en barnmorska ska vara närvarande under hela det aktiva förlossningsarbetet och ge ett kontinuerligt stöd. Det är en viktig kvalitetsfaktor. I hög grad kan Stockholms kvinnor få föda på just det viset, men vi når inte hela vägen. Det beror på olika saker. Dels varierar belastningen på förlossningsmottagningarna över tid. Kvinnor tenderar inte att föda barn på ett sätt som alltid stämmer med planeringsverktygens förutsättningar utan efter hur naturen vill ha det. Det gör det oförutsägbart och svårplanerat. Men vi ska arbeta, och det gör man också för att kvinnorna så långt som möjligt ska få en och samma barnmorska.

Vi ska fortsätta den här utvecklingen. Det görs flera andra insatser. Jag vill nämna det arbete som görs på Huddinge sjukhus, där kvinnor har möjlighet till en fantastisk kontinuitet från mödravården till förlossningsvården genom att barnmorskor kan följa med hela vägen. Jag ser gärna att man i de olika sjukhusens förlossningsverksamheter också utvecklar flera nya sätt att möta kvinnornas behov.

Det jag vänder mig mot och som gör att det är svårt att bifalla motionen är just detta med en garanti. Vi ska inte bidra till mer stress och press genom att utfärda garantier som vi redan på förhand kan se att vi inte kommer att till 100 procent kunna leva upp till. Det riskerar att skapa en väldig besvikelse hos de födande, som förstås väntar sig att garantin ska följas, och det är också en utmaning för personalen.

Dessutom måste man fundera på vad det är man lovar egentligen. En förlossning kan dra ut på tiden. Det gör att byte av personal är ganska vanligt under en förlossning, för våra medarbetare måste såklart ha rimliga förutsättningar att planera sin arbetstid.

Jag delar ambitionen och intentionen att man bör sträva efter att ha en barnmorska per födande i aktivt förlossningsarbete, men jag vill inte att vi inför en garanti, för jag tror att det skulle bädda för mer stress och besvikelse eftersom vi till hundra procent inte kommer att kunna leva upp till den i dagsläget.

Jag yrkar bifall till regionstyrelsens förslag.

Anförande nr 169
K a r i n A d o l f s s o n (C): Jag står här i dag inte bara som politiker. Jag är en av de barnmorskor som ni har pratat om. Jag har jobbat inom vården sedan början av 1980-talet – för att ge en liten bakgrund – och jag har varit barnmorska i över 20 år.

Här kommer några av mina tankar vid ett sådant här tillfälle. Att födande kvinnor får stöd under förlossningen är av stor vikt. Målet med förlossningsvården är att kvinnan och hennes partner får en positiv förlossningsupplevelse och att mor och barn mår bra efter förlossningen. Detta mycket viktiga stöd innebär att man ger emotionellt och fysiskt stöd, men det innebär också att man kontinuerligt ger information under förlossningen. Det är mycket viktigt att all personal runt den födande kvinnan har en förmåga att inge trygghet och förtroende i varje situation. Det ska ges med respekt och omtanke och vara individ- och situationsanpassat.

I många år har kvinnor som varit i behov av mer stöd, exempelvis förlossningsrädda kvinnor, erbjudits betydligt större stöd under förlossningen än andra kvinnor. Förlossningsvården utvecklas och förändras kontinuerligt, och det finns många pågående projekt där man arbetar med förbättringar inom en mängd olika områden. Caseload, Min barnmorska, är ett av de projekt där den gravida kvinnan träffar samma barnmorska från mödravårdscentralen till den egna förlossningen och till viss del även efteråt. Kvinnor har berättat att detta stöd har betytt mycket för dem.

Med detta sagt vill jag tacka motionären för mycket viktiga åsikter. Jag håller med motionären om att stödet till den födande kvinnan är väldigt viktigt och att det är betydelsefullt att kontinuerligt hitta arbetssätt som gör att stödet kan ges till dem som behöver det mest.

Jag yrkar bifall till regionstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 170
Regionrådet Alkurdi (S): Tack, Karin, för ditt inlägg! Det visar vilken bredd vi har i den här församlingen och vilka erfarenheter vi kan dra nytta av. Jag tycker att motionen pekar på en viktig sak och går i rätt riktning, att arbetsmiljön behöver förbättras för våra barnmorskor för att de ska vilja vara kvar, orka vara kvar och genomföra det kontinuitetsarbete som är så viktigt för att få hela vårdkedjan att hänga ihop. Men vi ska ha i åtanke att den vårdplatsbrist som vi har, särskilt inom förlossningsvården, enligt studier har lett till att omföderskor upplever större rädsla och det kräver mer smärtlindring. Man kan drabbas av det då man inte får komma till den förlossningsenhet, den klinik, som man har valt. Därför är det viktigt att vi bygger ut förlossningsvården också på så sätt att vi förbättrar arbetsmiljön för dem som arbetar där.

Min barnmorska är en bra ansats, men låt oss erkänna att det är ett ganska litet projekt som inte kommer flertalet till del. Därför ser vi socialdemokrater att det behövs en sammanhållen vårdkedja för mödrahälsovården, alltså från förlossningsvården till eftervården, som ger föräldrar möjlighet till informerade val, delaktighet, samtycke och, det kanske viktigaste av allt, kontinuitet. Det är därför vi vill ge förlossningsvården och mödrahälsovården i uppdrag att samverka. Eftervården bör och ska erbjuda individanpassad uppföljning med barnmorska och fysioterapeut samt läkare vid behov.

När det kommer till en barnmorska per kvinna i aktiv förlossningsvård menar vi att regionen bör ha som mål att arbeta utifrån det så att alla kvinnor i länet får rätt att inte bara föda där de listat sig utan också får den kontinuitet i förlossningsvården som de har rätt till. På så sätt får de bra förlossningsvård och behöver inte uppleva förlossningsrädsla.

Det här är viktigt för barnmorskorna, för dem som jobbar inom förlossningsvården, och främst för kvinnorna. Därför yrkar jag bifall till motionen.

Anförande nr 171
Britt-Mari Canhasi (SD): Ordförande, ledamöter och åhörare! Sverigedemokraterna ställer sig naturligtvis positiva till förslaget. Något annat anser vi är orimligt. Den kritik som förts fram från förvaltningen måste dock anses vara rimlig och befogad med hänsyn tagen

till dagens situation i Stockholms förlossningsvård. Tryggheten för regionens födande mammor och arbetsmiljön för våra barnmorskor är av största vikt för att kunna återskapa en förlossningsvård där regionens mammor inte ska behöva känna onödig oro inför, under och efter förlossningen.

I dag finns det stora brister i såväl bemanning som tillgänglighet inom förlossningsvården. Även om en förbättring har kunnat skönjas riskerar födande mammor fortfarande att hamna i angränsande län och regioner. Den påtagliga personalbristen i förlossningsvården, främst när det gäller barnmorskor, gör att motionen rörande one to one care i dagsläget måste anses omöjlig att förverkliga. Skulle förslaget bli verklighet, skulle förutsättningarna förbli oförändrade, kommer regionen att behöva skicka betydligt fler födande mammor över länsgränsen till Uppsala, Nyköping, Eskilstuna och Västerås. Personalen kommer inte att räcka till för alla födande mammor i regionen.

Sverigedemokraterna vill i stället att one to one care införs som en del i ett omfattande helhetspaket där man säkerställer god vård för de födande mammorna och en god arbetsmiljö för personalen. Utan att samtidigt lägga grunden för ökad rekrytering av barnmorskor samt insatser för att behålla dem som redan finns i förlossningsvården faller motionen på grund av dagens omöjliga förutsättningar.

Med Sverigedemokraternas politik skulle vi även få fler undersköterskor, utökade möjligheter till betald vidareutbildning, förbättrade arbetstidsmodeller och tid för fortbildning och återhämtning. Vi skulle få fler händer i vården. Med den personal- och kompetenspolitik som Sverigedemokraterna vill införa anser vi att förslaget kan genomföras och implementeras på regionens förlossningskliniker. Sverigedemokraterna väljer därför att tillstyrka motionen, och jag hänvisar till Sverigedemokraternas särskilda uttalande i regionstyrelsen.

Anförande nr 172
M e h d i O g u z s o y (V): Ordförande, fullmäktige! Samtliga som varit uppe i debatten inser att det finns stora brister inom förlossningsvården. Motionären lyfter fram hur man kan säkerställa trygg och säker vård för mammor som ska föda, att de ska känna trygghet och säkerhet. Med tanke på hur det ser ut i verkligheten är vi medvetna om svårigheten att införa en garanti om en barnmorska per födande kvinna. Det är vi fullt medvetna om.

Anna Starbrink sade att vi inte ska lägga ytterligare stress på den situation som i dag råder, då det är ont om barnmorskor. Jag har förståelse för att man inte vill stressa personalen som jobbar inom förlossningsvården ytterligare, men för att bryta den negativa trenden måste ni tala om för oss medborgare och för personalen när ni tror att ni når målet om en barnmorska per födande kvinna. I längden kan det också bli en ekonomisk vinst om det blir kontinuitet med en barnmorska per födande kvinna.

Jag skulle gärna vilja veta om ni har något mål för när vi kan garantera kvinnorna i Stockholms län att de har rätt till en barnmorska. Det behöver inte nödvändigtvis vara en barnmorska som följer hela arbetet. Det säger sig självt att om man har åtta timmars arbetsdag och en förlossningsprocess kan pågå över ett dygn kan en och samma person inte vara med den födande mamman hela tiden. Men det ska finnas en fullgod ersättare när den ena slutar för dagen. Jag vill gärna veta, och säkert många med mig, vad ni har för mål och ambitioner för att förbättra förlossningsvården och bryta den negativa trenden. Det finns en enorm personalflykt från förlossningsvården. Folk klarar inte av att jobba under dessa omständigheter.

Anförande nr 173
Regionrådet S t a r b r i n k (L): Jag vill replikera för det är en sådan dyster bild som målas upp när du säger att det är dåligt i förlossningsvården och att vi måste bryta det negativa. Det har brutits. Stockholms förlossningsenheter har sedan ett par år tillbaka en mycket

positivare utveckling än vad vi såg tidigare. Det har tillsatts 130 nya tjänster. Allt fler arbetar alltså inom förlossningsvården.

Jag tror inte att medarbetarna i förlossningsvården och kvinnorna som ska föda barn är betjänta av en svartmålning. Däremot ska vi diskutera de problem som finns. Det är beklagligt att ett litet fåtal kvinnor ibland hänvisas utom länet. Vi tar emot ett betydligt större antal kvinnor, även om det är ganska få, från andra delar av landet, från närliggande län.
Jag tycker att ni ska vara lite aktsamma om det här för det finns människor som lyssnar på debatten och blir oroade. Då är det bra om man är saklig.

Anförande nr 174
M e h d i O g u z s o y (V): Jag tycker att det är lite sorgligt att vi, när vi kritiserar missförhållanden som finns i förlossningsvården, bemöts av att vi skulle svartmåla vården. Vi vet att de flesta förlossningsskadorna sker i Stockholm jämfört med andra regioner. Då kan vi inte slå oss för bröstet och säga att allt är bra som det är. Jag tycker att ni som är ansvariga ska tala om för oss och för medborgarna, inte minst för barnmorskorna och deras nationella och lokala organisationer, att ni ska tillmötesgå kravet, en barnmorska per födande. Det är inte för mycket begärt. Upp till bevis!

Anförande nr 175
Regionrådet S t a r b r i n k (L): Som jag sade tycker jag inte att vi heller ska skönmåla. Vi ska diskutera de utmaningar och problem som finns i vården, brist på personal är en sådan utmaning, men när du ensidigt bara vill berätta att det är dåligt och att det är en flykt från förlossningsvården så är det ju inte sant. Vi rekryterar fler. Jag tycker att du ska synliggöra alla de barnmorskor som faktiskt arbetar i förlossningsvården.

Det är ett problem med vårdskador, med förlossningsskador, i Sverige och så även i Stockholm. Då är det fantastiskt att kunna berätta att utvecklingen sedan ett par år tillbaka varit mycket positiv. Det händer mycket bra, men det är lång väg kvar. Det är svartmålning jag vänder mig mot. Jag vänder mig också mot skönmålning. Jag tycker att vi ska hålla oss till fakta.

Anförande nr 176
C a t a r i n a W a h l g r e n (V): Ordförande, fullmäktige! Som Anna säger har det blivit en ökad grundbemanning inom förlossningsvården. Det har skett tack vare riktade statliga pengar som Vänsterpartiet varit med om att få fram. Det har varit helt nödvändigt för att vi ska kunna hålla kvalitet i förlossningsvården över huvud taget.

Det pågår flera olika projekt, som Talla var inne på. Det är bra projekt, men en del av dem är rätt små. Flera små projekt innebär en ganska osäker verksamhet där några får något som andra inte får. Det blir ojämlikt. Och vad händer när projektpengarna är slut? Personalen efterfrågar kontinuitet och långsiktighet, och då handlar det om att våga och kanske vilja uttala mål som man har för verksamheten.

En mätning som nämns i det skriftliga svaret visar att 60 procent av de födande kvinnorna 2017 hade en kontinuitet med en barnmorska eller en undersköterska under sin förlossning. Nu säger Anna att vi rekryterar många fler och att det går i en positiv riktning. Därför tycker vi inte att det borde vara helt omöjligt att det skulle bli verklighet. Jag frågar samma som Mehdi: När kan vi erbjuda detta för Stockholms kvinnor i samband med förlossningen?

Anförande nr 177
Regionrådet B o h l i n (KD): Ordförande, ledamöter och åhörare! Jag vill påminna om att den ökning av ersättningen som gick till förlossningsvården under både 2017 och 2018 hade inte varit möjlig om inte dåvarande Alliansen, som styrde då, hade fattat beslut om det. Det hade inte räckt med de statliga pengarna. Även om de stimulansmedlen var väldigt välkomna vill jag påminna om att vi tillförde från vår egen budget en stor del av ökningen. Den hade inte varit möjlig utan de pengarna.

När det gäller one to one care pågår, som vi har hört i debatten, försök på Huddinge universitetssjukhus. Det har varit ganska svårt att utreda till exempel hur man ska göra med anställningar, delade turer, pensionsinbetalningar, men man har lyckats lösa det tillsammans med mödrahälsovården. Nu pågår försöket, och det uppskattas av både patienter och personal. Det ska naturligtvis utvärderas, tycker jag, och vi ska lära oss av vad som varit ett framgångskoncept och då fortsätta att implementera det i hela förlossningsvården.

Vi har också tydliga skrivningar i förfrågningsunderlaget när det gäller vårdval förlossning att man så långt det är möjligt ska få vård av en barnmorska. Det vet jag att samtliga klinikchefer inom förlossningen arbetar med att uppfylla. Det är alltså redan ett tydligt krav och en målsättning som jag vet att man gör sitt absolut bästa för att uppnå. Men vi måste också ha personalen på plats, och det är glädjande att vi har lyckats rekrytera och anställa så pass många den senaste tiden.

Anförande nr 178
Regionrådet A l k u r d i (S): Jag hade egentligen inte tänkt gå upp i talarstolen, men när Ella sade att Stockholmsregionen har kunnat utöka grundbemanningen vill jag vara tydlig med att säga att Region Stockholm är den region som har de absolut bästa förutsättningarna. Förra året fick man ungefär 380 miljoner kronor i riktade statsbidrag för att just öka grundbemanningen och förbättra förlossningsvården. Då är det anmärkningsvärt att man från ansvarigt regionråd lyfter fram den egna satsningen som om den vore den största. Det är tack vare de statliga bidragen som vi har kunnat utöka grundbemanningen.

Återigen: Min barnmorska är ett bra projekt, men det är alldeles för litet. Här krävs krafttag för att förbättra arbetsmiljön, när det kommer till arbetstidsmodeller med mera, för att säkerställa att alla födande kvinnor ska få den kontinuitet de har rätt till och förtjänar.

Anförande nr 179
Regionrådet B o h l i n (KD): Men Talla, de statliga medlen har ju inbyggt i sig att de är begränsade. Vi höjde ersättningen med 4 000 kronor per förlossning. Hur skulle vi kunna fortsätta med det med begränsade statliga pengar? Det säger sig självt att det vore helt omöjligt. Vi var tvungna att ta medel från vår egen budget, annars hade det inte varit hållbart i längden. Det hade resulterat i att det inte skulle bli någon mer ökning när de statliga medlen tog slut utan vi skulle få gå tillbaka till de gamla ersättningsnivåerna. Det hade skapat en enorm förvirring och oklara förutsättningar för hela förlossningsvården.

Anförande nr 180
Regionrådet A l k u r d i (S): Med tanke på att ersättningen inte hade höjts på nio år var det väl bra att staten och regeringen gick in och såg till att regionen tog detta krafttag för att öka grundbemanningen.

Anförande nr 181
Regionrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande, fullmäktige! Statliga pengar eller Stockholmspengar spelar inte så jättestor roll för mig. Det är skattebetalarnas pengar, och dem använder vi till att förstärka förlossningsvården inte bara tillfälligt, med tillfälliga pengar, utan långsiktigt. Så ni kan väl ha lite rätt båda två helt enkelt. Vi är tacksamma för det, men det räcker inte att arbeta med kortsiktiga statliga pengar.

Jag menar att det inte framför allt är pengarna som gör förändringen möjlig på sikt, utan det gäller att förändra arbetssätt. Det som många barnmorskor vittnar om som ett väldigt framgångsrikt sätt att få fram fler och få dem att trivas och vilja arbeta i vården det är att förbättra introduktionen. Där vill jag ge en eloge till våra sjukhus. Jag tror att det var Huddinge som började med det, och det sprids till alla förlossningsverksamheter. Det har betytt väldigt mycket och betyder mycket också på lång sikt. Oaktat vilken offentlig kassa man vill spåra pengarna till så är det skattepengarna från just stockholmarna som i hög grad står för det.

Jag vill avsluta den här debatten från mitt perspektiv med att tacka för de inlägg som har gjorts. Det är mycket viktigt att vi fortsätter att diskutera förlossningsvården och hur vi kan skapa bra trygghet för de födande. Möjligheten till kontinuitet är viktig. Jag vill tydliggöra det. Det finns ingen konflikt i synsättet att vi ska sträva i den riktningen. Det problematiska tycker jag är att om man utfärdar ett löfte, som en garanti ju är, då ska man också leva upp till det. Annars ska man inte lova saker för det skapar stress och besvikelse. Jag tycker att vi ska vara ärliga och raka mot befolkningen så att man vet vad man kan förvänta sig, vad vi strävar mot att våga lova och vad vi till hundra procent inte vågar lova. Därför har regionstyrelsen valt att behandla motionen på det sättet som vi har gjort. Vi kommer att arbeta vidare för att skapa en trygg förlossningsvård.

Anförande nr 182
M e h d i O g u z s o y (V): Det är svårt att bemöta dig, Anna, när du säger att man har tillskjutit mer resurser och att man anställt 130 barnmorskor. Som fritidspolitiker är det svårt att kolla fakta, om de siffror som du refererar till stämmer. Då vill jag också veta om du har några uppgifter på hur många som har lämnat yrket, antingen på grund av pensionering eller av andra skäl. Det vore intressant att veta för att kunna bilda sig en uppfattning om ifall det verkligen finns ambitioner från er sida att vidta åtgärder för att lösa de problem som finns inom förlossningsvården.

Anförande nr 183
Regionrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande! Det jag sade var att förlossningsenheterna har lyckats tillsätta 130 nya tjänster. Ja, du får tro på det eller låta bli att tro på det. Om du väljer att misstro så gör det. Du får väl själv kolla upp fakta. Jag kan inte svara på hur många som gått i pension. Det händer också att sjuksköterskor, barnmorskor, undersköterskor, läkare byter arbetsplats. Det förutsätter jag att du själv kan ta reda på. Det är upp till dig.

§ 46 Motion 2017:73 av Petra Larsson (S) och Victor Harju (S) om digitala hälsokontroller i Stockholms läns landsting

Anförande nr 184
P e t r a L a r s s o n (S): Ordförande, ledamöter och åhörare! Den här motionen skrev vi för ganska länge sedan. Från början skrev vi om hälsosamtal på vårdcentralerna, men sedan utvecklades det till att gälla digitala hälsosamtal, detta efter att ha varit på besök i Västerbotten och sett hur bra de jobbar med sina vanliga hälsosamtal, som de nu utvecklat till att också vara digitala.

Vi vet att hälsoklyftorna i Stockholm är jättestora. Det skiljer 18 år i medellivslängd mellan Danderyd och Vårby. Det är alarmerande och allvarligt. Vi socialdemokrater tycker att alla invånare i Region Stockholm bör få rätt att bli kallade till hälsosamtal. Vi tror att många skulle kunna få en bättre hälsa genom det. Studier på hälsosamtal visar att hälsoklyftorna minskar, framför allt bland dem med sämre socioekonomisk bakgrund. Vi tycker att det är bra att det blågröna styret lyfter upp behovet av att satsa på folkhälsan och på dem med störst vårdbehov, men vi vill att det även får plats i andra diskussioner. Framför allt vill vi se ökade resurser till vårdcentralerna, vilket vi också har i vårt budgetförslag.

Den så kallade Västerbottensmodellen infördes i mitten av 1980-talet, först i Norsjö och sedan i hela Västerbotten. Alla som fyller 40, 50 och 60 år kallas till hälsosamtal, och ungefär 65 procent tackar ja. Sedan 2017 gör man även försök med digitala hälsosamtal för 30-åringar, och det har också fungerat bra. Målet med de digitala hälsosamtalen är att överbrygga avstånden. I Västerbotten är det förstås aningen större avstånd än i Stockholm, men även Stockholms län har sina glesbygdsutmaningar, till exempel i Norrtälje.

Genom att kunna delta i hälsosamtal exempelvis från jobbet, hemifrån eller från någon annan plats där man känner sig bekväm behöver man inte lägga så mycket tid på att resa till vårdcentralen. Vi märker, inte minst i dag då det varit pendeltågskaos, att man i stället kanske kan genomföra ett sådant samtal på ett enkelt sätt. Att stockholmarna ser positivt på kontakter med vårdgivare i form av digitala verksamheter vet vi. Nu är det dags att vi i regionen lägger oss i framkant och erbjuder hälsosamtal både fysiskt och digitalt på vårdcentralerna.

Hälsosamtalen i Västerbotten är effektiva. Det har både Umeå universitet och Region Västerbotten utvärderat. Man har kunnat se en kraftigt minskad dödlighet i hjärt- och kärlsjukdomar och en ökad livslängd bland befolkningen. Utvärderingarna visar också att hälsosamtalen är mycket kostnadseffektiva då de bundna levnadsåren har inneburit en besparing för sjukvården som är ca 50 procent större än kostnaden för hälsoundersökningarna. Det är bra både för individen och för regionen.

Motionen behandlades i hälso- och sjukvårdsnämnden för ganska länge sedan, och i svaret hänvisas till en utredning som hälso- och sjukvårdsförvaltningen gjorde 2015 och som visade på goda resultat, nämligen att stöd till hälsokontroller och hälsosamtal kan löna sig. Handläggaren som skrivit svaret menar också att hälsosamtal till riktade patientgrupper bör utredas mer noggrant. Även Socialstyrelsen har lyft fram att fler och fler regioner överväger att börja arbeta mer hälsofrämjande och erbjuda hälsosamtal.

I tidningen Goda innovationer, som vi fått och som ni kanske har läst, läser jag om en ny modell som ska stimulera till förebyggande vård. Det verkar bra. I artikeln kan man läsa om många bra saker. Det finns potential att minska både lidande och kostnader genom att till exempel systematiskt satsa på förebyggande insatser. Där står också: ”Vi vill se om digital teknik kan få invånarna att ändra sina levnadsvanor. Tekniken ger fantastiska möjligheter, men vi måste lära oss att använda den på rätt sätt.”

Vi socialdemokrater tycker att det vore ypperligt att ha digitala hälsosamtal. Om jag som medborgare har möjlighet till digitalt hälsosamtal på min vårdcentral är förstås mycket bra. Jag menar att alla sådana goda innovationer är fantastiskt bra och något vi ska välkomna, men att ha ett hälsosamtal med sin läkare eller sjuksköterska på den egna vårdcentralen och att vårdcentralen sedan ska kunna följa upp eventuella riskfaktorer är ännu bättre. Det tror vi är en framgångsfaktor.

Vi ser positivt på att Region Stockholm ser folkhälsan som en prioriterad fråga och vill därför yrka bifall till motionen. Vi anser att hälsosamtal är en självklar del i folkhälsoarbetet.

Anförande nr 185
Regionrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande, fullmäktige! Tack, Petra, för ditt inlägg där du lyfter fram folkhälsan. Det är en fråga som jag tror engagerar många här i salen, inte minst mig själv. Att vi ska erbjuda människor ett gott stöd för att stärka hälsan ser jag som en viktig uppgift för Region Stockholm. Det är en prioriterad fråga i regionen. De satsningar vi nu gör på primärvården, de innovativa nya arbetssätt som du beskrev, är exempel på hur vi kan arbeta vidare med frågan.

Jag har tagit fasta på den digitala aspekten. Det finns förstås många andra aspekter också, tillgängligheten till vårdcentraler och sådant, men mitt fokus ligger här på det digitala. Vi vill gärna öppna upp många sätt för människor att ha kontakt med vården när man blir sjuk, när man behöver stöd för sin egen hälsa. Det kan handla om fysiska besök och videobesök men också andra typer av digitala möten med vården, såsom asynkrona möten, alltså en form av chattar för att komma i kontakt med vården. Det tycker vi ska vara en självklar del av utbudet i hela Stockholms hälso- och sjukvård, inte minst i primärvården. Vi vet att människor har olika förutsättningar och olika behov att få möta vården. Det ska vara obligatoriskt för vården att erbjuda den servicen för att förenkla och förbättra kontaktytorna gentemot befolkningen.

Målet under 2019, innevarande år, är att vårdcentralerna ska erbjuda digitala vårdmöten. Det gäller inte bara videobesök utan även andra former. Möjligheten att söka vård hos helt digitala vårdaktörer har förändrats, vilket ni alla säkert har märkt, liksom uppfattningen hos både vården och befolkningen om hur vård kan bedrivas. Konsekvensen av det är att patienternas beteende har förändrats mycket snabbt. Det sätt på vilket patienten tar sin första kontakt med vården när han eller hon känner behov av det, eller har frågor, har också förändrats.

Vi är i en brytningstid kan man kanske säga. Vi står mitt i en stor digital förändring där vårdaktörer tillsammans med patienterna skapar helt nya former. Vi som är lite regelstyrda och kanske fast i våra ersättningsmodeller försöker hänga med. Det är en rörelse som sker i hela landet. Västerbotten, som Petra lyfte fram, är ett gott exempel på det. De har också stor erfarenhet av att ha arbetat med telemedicin innan vi började prata om digitalisering. Det finns mycket även för storstadsregioner att lära av andra län med en glesare befolkning. Jag tror att vi i glesbygdsområdena i vår egen region har delvis samma utmaningar, men inte heller inne i städerna är den fysiska tillgängligheten alltid så lätt för patienterna att ta del av.

Jag ser positivt på intentionerna i motionen och vill gärna att vi arbetar vidare för att öppna upp husläkarmottagningarnas hälsofrämjande insatser och kopplar det till digitala tjänster. Några viktiga steg tar vi i hälso- och sjukvårdsnämnden. Vi har sex vårdcentraler som ligger lite i framkant och har arbetat aktivt med det hälsofrämjande arbetet. De utökas nu till 15, och då har vi lagt krutet framför allt i de delar av vår region där hälsan är som sämst. Det mäter man med det som heter CNI, care need index, som är ett slags mått på socioekonomiska förhållanden.

Jag vill yrka bifall till regionstyrelsens förslag med önskan om en fortsatt dialog tillsammans över partigränserna om hur vi kan förstärka både de hälsofrämjande insatserna och den digitala servicen till våra patienter.

Anförande nr 186
C h r i s t i n e L o r n e (C): Ordförande, ledamöter och åhörare! Jag vill börja med att tacka Petra och Victor för motionen. Det gläder mig att vi är så många som verkligen ser vikten av de förebyggande insatserna och hur de dessutom blir allt viktigare. Vi tycks också vara överens om att verka för alla människors möjlighet till en god hälsa. Det är redan nu ett prioriterat område som vi jobbar med i Region Stockholm, alltså att vi ska minska de folkhälsoklyftor som tyvärr finns.

En del i det är att vården arbetar hälsofrämjande, men den allra största delen sker utanför vården. Därför är ett av de prioriterade målen i RUFS att nå en jämlik och förbättrad folkhälsa och bidra till att sluta folkhälsogapet. Ett av delmålen är att skillnaderna i förväntad medellivslängd mellan olika socioekonomiska grupper och kommuner i länet, som vi hörde om tidigare, ska minska och att medellivslängden ska öka för samtliga. Det är bra att den sista meningen är med, att den ska öka för samtliga, så att inte någon får för sig något annat.

I motionen efterlyser ni digitala hälsokontroller likt de som de har i Västerbotten. Det verkar fungera jättebra där, absolut, men en fråga som jag funderar över är vilka det är som kommer till de hälsokontroller som erbjuds. Det kanske inte är de med sämst hälsa och störst behov av hälsokontrollerna. Här tror jag att vi måste jobba gemensamt i regionen, vilket vi redan har börjat med i till exempel folkhälsoberedningen.

Att successivt försöka öka andelen av våra resurser till den förebyggande vården tror jag är ett hållbart perspektiv på det hela. Men det krävs också nya arbetssätt. Att använda hälsopedagogers kompetens, att i större utsträckning utnyttja möjligheten till fysisk aktivitet på recept och att hitta fler sätt att få människor att röra på sig kan vara sådant som vi kommer att titta vidare på i folkhälsoberedningen.

Sedan vill jag påminna om att vi gör en allmän resursförstärkning till alla vårdcentraler i Stockholm. Forskning visar att en stark primärvård kan bidra till att förutsättningarna för en jämlik hälsa hos befolkningen stärks.

Med detta yrkar jag bifall till regionstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 187
J o n a s L i n d b e r g (V): Från Vänsterpartiets sida vill vi yrka bifall till motionen även om det i motionens att-sats står att man bör kalla *alla* patienter som är listade till regelbundna hälsosamtal. Den permanentade verksamhet som finns är mer riktad till vissa åldersgrupper. Jag vet inte om det finns något underlag på hela befolkningar som kallas. Vi är dock öppna för att att-satsen är bra och att hälsosamtal är en bra åtgärd för att jobba preventivt med hälso- och sjukvård men också för att minska hälsoklyftorna, som ju faktiskt har ökat i Stockholm. Det är jättebra att borgerliga företrädare talar sig varma för en jämlik sjukvård och att primärvården ska stärkas, men vi kommer inte att lösa det med enbart hälsosamtal utan vi behöver även göra andra typer av korrigeringar i vårt sjukvårdssystem.

Men om vi bara ska prata om hälsosamtal vill jag säga att det är en metod som jag tycker att man kan lägga till redan som en förebyggande insats. Det ena motsäger inte det andra. Det kan till exempel handla om uppsökande arbete i utsatta områden. Hälsosamtal är en evidensbaserad metod som har rena konkreta utfall på dödlighet.

Christine Lorne från Centerpartiet undrade hur deltagandet i hälsosamtalen har sett ut. Det vi vet från Västerbotten är att de haft en närvaro vid samtalen där 70–80 procent av de kallade dykt upp vilket är en väldigt hög siffra. De kallar dem som är 40, 50 och 60 år. År 2015 utvärderade man detta och tittade från forskarhåll på siffrorna hela vägen från 1990 till 2006. Det visade sig när man tog ut siffrorna att dödligheten i målgrupperna i hälsoundersökningarna var nästan 10 procent lägre än dödligheten i motsvarande åldersgrupper i hela Sverige. När man sedan tittade bara på dem som hade deltagit i hälsoundersökningarna och inte hela målgruppen blev siffrorna ännu tydligare. Då var dödligheten i förtid bland deltagarna 34 procent lägre än hos motsvarande grupp i hela Sverige. Man såg också att hälsosamtalen är mycket kostnadseffektiva ur ett sjukvårdsperspektiv. Lars Lindholm, som är professor i hälsoekonomi, sade så här: I ljuset av de resultat vi presenterat är vår slutsats att Västerbottensmodellen med regelbundna hälsoundersökningar och samtal kan påverka riskfaktorer och dödlighet i befolkningen på ett mycket kostnadseffektivt sätt.

Dessa hälsoundersökningar är oftast uppdelade på två träffar, och då kan man tänka sig att ett av samtalen kan bli digitaliserat. Det första mötet handlar ofta om provtagningar, kontroll av blodtryck och så vidare, och sedan följer man upp det med ett andra möte och samtal. De som hållit i det har ofta varit distriktssköterskor som ju egentligen är ålagda att jobba mycket med hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande uppgifter. Man kan konsultera läkare och man kan ta in psykologer om man tycker att patienterna behöver det.

Jag noterar att man i motionssvaret skriver om utvärderingen från 2015 som HSF gjorde. Där sägs att det finns stora vinster med hälsosamtal men att de bör införas i etapper och i små geografiska områden till att börja med samt att man behöver ekonomiska resurser för det. Därför undrar jag om det finns en konkret plan för det utifrån er politiska plattform, att man kanske bör införa hälsosamtalen i etapper. Det vore i alla fall *ett* steg åt rätt håll.

Vi vet alla att vi måste jobba mer med prevention. Folkhälsovetare talar mycket om det. Primärvården vet om det, men jag skulle säga att de i dag har dåliga förutsättningar att kunna jobba preventivt med det inom det vårdvalssystem som finns. De är väldigt bundna till att producera vårdtillfällen. Distriktssköterskor och allmänläkare säger att det budgettillskott ni ger till primärvården i er satsning är helt otillräckligt, och det görs ingenting åt de större strukturella problemen som innebär att personalen inte kan jobba hälsopreventivt.

Det här är ett steg i rätt riktning, och jag yrkar därför bifall till motionen.

Anförande nr 188
Victor Harju (S): Ordförande, ledamöter, åhörare! Hälsosamtalen är en fantastisk del av hälso- och sjukvården där de finns, vilket flera har konstaterat. Det talades tidigare om utbudet. Utbudet är väl en sak, att det finns tillgängligt, men en annan sak är att aktivt erbjuda hälsosamtal, att aktivt kalla till hälsosamtal. Sedan kan man inte tvinga alla att gå på dem. Det kräver politiskt beslutsfattande och en politisk påtryckning att det sker, för det sker inte av sig självt bara för att utbudet möjligtvis finns.

Andra landsting och regioner har, som sagt, gått före. Vi vet att tekniken finns. Vi från Socialdemokraterna är egentligen inte i grunden så intresserade av vilken teknisk lösning man använder, men vi tror att hälsosamtal på olika sätt skulle kunna bli en mycket bra del av hälso- och sjukvården. Det skulle också vara kostnadseffektivt och framför allt hälsoekonomiskt effektivt.

Det finns många entusiastiska enhetschefer och medarbetare där ute. Problemet är att när vi lämnar till de entusiastiska cheferna och medarbetarna att själva ta initiativet så blir den här typen av projekt väldigt koncentrerade till få geografiska områden och kommer därmed inte länets alla invånare till del. Det är grunden till att vi skrev motionen. Vi måste från politikens håll titta på hur vi ser till att det kommer alla till del, inte bara att man har möjlighet att gå till sin vårdcentral eller husläkarmottagning och säga: Jag vill gärna göra en hälsokontroll. Det är en sak, men hur ser vi till att det kommer alla i Region Stockholm till del under någon del av livet?

Det här är ett konkret förslag som skulle kunna minska hälsoklyftorna i länet, och det är dags att ta chansen. Jag yrkar bifall till motionen.

Anförande nr 189
Regionrådet Starbrink (L): Ordförande! Jag vill svara på frågan som ställdes om när vi ska sätta i gång ett aktivt hälsofrämjande arbete utöver det som tidigare gjorts i några geografiska områden i vår region. Det arbete som sker är att vårdcentraler i områden där hälsan är som sämst, om jag får uttrycka det lite förenklat, nu får möjlighet att utveckla sitt hälsofrämjande arbete genom en särskild satsning på det. Det sker för att stärka patienterna

och befolkningen i de områden där CNI, care need index, är högt, vilket är ett tecken på att hälsan där är sämre än i andra områden.

Jag tycker inte som Victor i den här frågan, att vi ska låta det komma precis alla till del. Vi ser att vi har stora hälsoklyftor, och då menar jag att det rimliga är att vi gör de största insatserna där hälsan är som sämst. För mig är det en självklar prioritering att det är där vi ska vända oss till befolkningen och bjuda in till arbetet med den egna hälsan. Det kan vi göra genom ett uppsökande arbete, genom att ta kommunerna i hand och på det viset nå människorna och naturligtvis genom att erbjuda hälsoundersökningar. Det kan vara mätning av blodtryck, det kan vara andra saker som vi behöver erbjuda. Sedan ska vi förstås hjälpa patienterna vidare till konkreta åtgärder. Jag tycker att det är ett rimligt och bra sätt att arbeta på, och det träffar dessutom rätt i de områden där hälsan är som sämst.

Anförande nr 190
V i c t o r H a r j u (S): Ordförande! Jag tycker inte att de står i motsatsställning till varandra. Det går att göra båda delarna. Vi kan göra särskilda insatser, inte minst uppsökande insatser – där är vi helt överens – i de områden där de socioekonomiska förutsättningarna och hälsostatusen är sämre. Men vi ser att det finns ett större behov. Att möjligheten finns att få ett hälsosamtal på sin husläkarmottagning eller vårdcentral räcker inte utan vi skulle behöva titta på hur vi ser till att det kommer fler till del.

§ 47 Motion 2017:74 av Erika Ullberg (S) och Tove Sander (S) om den efterföljande vården för sexuellt våldsutsatta

Anförande nr 191
T o v e S a n d e r (S): Herr ordförande, fullmäktige och åhörare! Jag tänkte först prata lite om sexuellt våld och hur det påverkar den som utsätts. Vi vet att allvarliga sexuella övergrepp och sexuellt våld i de flesta fall sker i en relation, och det sker ofta i det egna hemmet. Det sker ofta upprepat och i en situation där den som är utsatt befinner sig i ett försvarslöst tillstånd, ofta under hot om bestraffning mot den egna personen, mot en nära anhörig, mot ett husdjur eller mot ett gemensamt barn – om man inte tiger still.

Vi ska ha helt klart för oss att sexuellt våld inte handlar om att någon utövar sin sexualitet. Det handlar om makt, och det handlar om dominans.

Efter ett övergrepp drabbas den som är utsatt ofta av en akut psykisk stressreaktion. Det är en reaktion som per definition bara håller i sig maximalt fyra veckor. Sedan följer för väldigt många en tid av långvariga och allvarliga psykiska stressreaktioner i form av posttraumatiskt stressyndrom. Den som lider av PTSD efter ett sexuellt övergrepp uppvisar en påtagligt sämre livskvalitet än genomsnittsbefolkningen. Som en följd av PTSD och hur det påverkar nivåerna av stresshormoner i kroppen påverkas komplexa hjärnfunktioner som ofta resulterar i försämrat minne och försämrad inlärningsförmåga. Till det kommer att de höga halterna av stresshormon gör att kroppsliga funktioner påverkas. Det ger en ökad förekomst av fysiska sjukdomar som infektioner, inflammationssjukdomar, cancer och kroniska smärttillstånd. Vi ser kroniska buksmärtor, kroniska underlivssmärtor och fibromyalgi som exempel på följdsjukdomar. Visste ni att fibromyalgi är tre gånger så vanligt hos kvinnor som utsatts för en våldtäkt som det är hos normalpopulationen?

För att möta dessa kvinnors behov har vi föreslagit en samlad specialistmottagning där de utsatta kan få både psykologisk och fysisk hjälp på lång sikt. Till svar har vi fått en beskrivning av vad Södersjukhuset gör på kort sikt, vid det akuta sjukdomstillfället, och vilken vård som finns att tillgå inom specialistpsykiatrin. Dessa enheter gör ett fantastiskt arbete, och de ska absolut ha de bästa förutsättningarna för att kunna göra sitt viktiga arbete, men det är just uppdelningen, som vi beskrivit, som är problemet. Den som varit utsatt för sexuellt våld behöver en helhetslösning, en mottagning som tar ansvar för hela vårdbehovet.

Sexuellt våld är ett trauma som man inte kan behandla som vilket trauma som helst eftersom det är ett övergrepp mot både kropp och psyke. Att redogöra för hur befintlig vård ser ut och hänvisa till KBT visar en anmärkningsvärd kompetensbrist. KBT bedöms nämligen inte vara verkningsfullt för att behandla trauma efter sexuellt våld. Många av de patienter som vänder sig till SÖS akutmottagning har redan kontakt med specialistpsykiatrin, och de uppger att de inte kan prata med sin behandlare om övergreppen. Det är så fyllt av skam och skuld att bara tanken på att prata med någon som inte har specialistkompetens är helt otänkbar.

Dessa våldsoffer hänvisas i dag till frivilligorganisationer, till kommunal verksamhet och till vårdcentraler som ger dem en depressionsdiagnos. Det är en helt orimlig situation, och därför yrkar jag bifall till motionen.

Anförande nr 192
Regionrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Att utsättas för sexuella övergrepp måste vara en fruktansvärd upplevelse som jag tror sätter djupa spår hos alla som har den erfarenheten. Då känns det såklart oerhört angeläget att det finns en väl fungerande vård med en väl fungerande vårdkedja i det akuta skedet men också som ett långsiktigt arbete.

Ja, vi vill i motionssvaret ge en bild av de insatser som görs i dag. Jag tycker att det är viktigt att lyfta fram Södersjukhusets fina verksamhet för människor som utsatts för sexuella övergrepp och våldtäkter. Det är viktigt att det finns en bredd av insatser att ta till längre fram när vi inte längre är i det akuta skedet, en vård för den som drabbas av trauma efter sexuellt våld och ibland till och med sexuell tortyr.

Hälso- och sjukvårdsförvaltningens bedömning är att regionen erbjuder en traumavård av hög kvalitet med hög kompetens, god tillgänglighet och möjlighet till snabb behandling. Som politiker tänker jag inte ta på mig rollen att berätta vilken typ av behandling man ska ha. Socialdemokraterna dömer ut KBT, men Socialstyrelsen håller inte med utan gör en annan bedömning. Region Stockholms regionala vårdprogram för ångestsyndrom säger också någonting annat. Det finns i dag ett utbud brett i länet. Ni kan läsa om det i det skriftliga svaret. Här kan jag nämna Järvapsykiatrin som har tillgång till ungefär 20 psykologer och psykoterapeuter som kan bedriva en traumafokuserad psykoterapi i sin verksamhet. Det finns många andra exempel också.

Jag tycker att det är viktigt att det finns en bredd, att det finns möjlighet för kvinnor, men också för män som blivit utsatta, att söka vård för sitt trauma utifrån individuella behov och förutsättningar. Men jag är inte nöjd. Det finns mer att göra. Inte minst måste barn som utsätts för sexuellt våld få ett bättre omhändertagande. Därför har den blågröna koalitionen lagt fram förslag om att se över möjligheten att förstärka insatserna för barn som har utsatts för våldtäkter. Som på alla andra områden behöver vi arbeta vidare med att utveckla vården även för den här patientgruppen i takt med att befolkningen ökar, i takt med att, hoppas jag, allt fler offer träder fram och ber om hjälp.

Jag vill yrka bifall till regionstyrelsens förslag.

Anförande nr 193
O l a H ä g g (S): Herr ordförande, presidium, ledamöter, åhörare! Vi socialdemokrater lägger här fram ett förslag om ett komplement till den akuta vården, det vill säga att ha någon form av ”en väg in”. Förvaltningens svar är att det redan finns.

Jag har precis avslutat ett uppdrag som socialnämndens ordförande i Nynäshamn. Vi hade en hel del människor som hade behov av sådan vård. Men vi hittade inte vägarna in. Jag vet inte om jag har gjort något slags metaundersökning av hur lätt det är att hitta den vård som man säger ska finnas.

Senast för några veckor sedan följde jag en kvinna som var i akut kris, lång tid efter det att övergreppen hade skett. Hon sökte vård enligt instruktionsboken inom psykiatrin i Stockholms län, men hon kom inte in. Hon var tvungen att byta län för att sedan på något vis försöka komma in.

Det är svårt att komma rätt i den differentierade vård som finns. Det finns många psykiatriska mottagningar, och alla gör inte på samma sätt. Det är därför vi lägger fram förslaget att det bör finnas *en* väg in.

Tove berättade om posttraumatisk stress. Men det som är svårt i den här formen av övergrepp är att det handlar om ett pågående trauma. Då fungerar inte KBT, för det bygger på att man ska jobba med tankar som man har haft och att de på något vis ska försvinna.

Jag har arbetat fram Origo, som är ett resurscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck. Då hade jag en dialog med psykiatrin i Stockholms län om hur man ska arbeta med ett pågående trauma. De sade: Det vet vi inte – vi har inget vårdprogram för det. I det sammanhanget fick vi tag i Kris- och traumacentrum, som hade en del av de behandlingar som nämns av förvaltningen som en lösning, som dissociationsbehandling.

Men hur känt är detta? Av en händelse har jag den senaste tiden träffat många människor som borde ha kännedom om detta. Jag träffade regionkoordinatorn för prostitution och människohandel i Stockholms län. Den prostitution som är känd och där det ges behandling gäller ofta unga människor som prostituerar som en form av självskadebeteende. I det sammanhanget blir de utsatta för övergrepp och också våld i nära relation.

Mikamottagningen – som är ett behandlingscenter som Stockholms stad har anlitat och som ska hjälpa människor tillbaka när de har varit utsatta för prostitution – får inte ge behandling. När jag berättade om det ni har läst om i svaret –alla de behandlingsformer som ska finnas tillgängliga – sade de spontant på Mikamottagningen att de inte kände till det. De sade att de verkligen har jobbat med att få landstinget på banan i det här fallet.

Jag träffade Origos verksamhetschef häromdagen. Då sade jag inget om detta utan frågade: Vad skulle ni behöva? Ja, vi skulle behöva bättre kontakt med landstinget – landstinget är som en stor koloss, vi hittar inte in, vi skulle få mycket större genomströmning genom Origa om vi kunde ha hjälp med behandling.

Man kommer in i en depression, som Tove säger, men när man är på väg ut ur depressionen ökar risken för suicid, och då behövs landstingets resurser för att det ska kunna göras suicidbedömningar.

Om allt det som nämns i motionssvaret finns tycker jag ändå att man kan konstatera att det behövs någon form av samling, så att det är begripligt och alla hittar dit. Det skulle det förslag som vi har lagt kunna hjälpa till med, det vill säga *en* väg in. Det gäller att ha ett komplement som inte bara finns på papper utan också är kommunicerbart.

Bifall till Socialdemokraternas förslag i motionen!

Anförande nr 194
T a r a T w a n a (S): Ordförande, ledamöter! Förra veckan var det internationella kvinnodagen. Jag tänkte extra mycket på de kvinnor som utsatts för sexuella övergrepp och våld i vår region och hur vården ser ut för dessa kvinnor. Enligt Brottsförebyggande rådet anmäldes omkring 22 000 sexualbrott i Sverige bara under 2017. Kvinnor i åldern 16–24 år är den grupp som är mest utsatt för sexualbrott.

Traumat som detta för med sig kan förvärra följderna av övergrepp i form av långvariga fysiska och psykiska symtom. Därför är det extra viktigt att personal inom vården lär sig hur de, genom sitt sätt att bemöta patienterna, kan minska riskerna för negativa reaktioner.

Den uppföljande vården för kvinnor med trauman efter sexuellt våld har stora brister i vår region. Det har många har varit inne på tidigare. Det hindrar alltför ofta brottsutsatta från att kunna läka och återgå till en trygg vardag. Våldsrelaterad ohälsa som förblir obehandlad, felbehandlas eller upptäcks sent riskerar att slå hårt mot kvinnorna senare i fråga om studieförmåga, inkomster och pension.

Personer som har utsatts för sexuellt våld är i större utsträckning traumatiserade. De som har varit med om sexuella övergrepp borde få ett särskilt omhändertagande vid en viss mottagning som tar ett helhetsansvar för deras efterföljande vårdbehov.

I Stockholm finns i dag möjlighet till vård endast i det akuta stadiet genom exempelvis akutmottagningen för våldtagna på SÖS. Där gör de ett fantastiskt arbete. Den kvalificerade efterföljande specialistvården för trauma efter sexuellt våld har fungerat väl vid Kris- och traumacentrum. Mottagningen blir ett komplement till den akuta vård som bedrivs på SÖS, har kompetens att följa upp fysiska skador och kan erbjuda uppföljande samtal och traumabehandling. Vi vet att man utan rätt utbildning och kompetens i den efterföljande traumavården riskerar att oavsiktligt retraumatisera patienterna eller med andra ord åter chocka dem.

Med detta i färskt minne bör vi alla kunna enas om en enkel lösning: Vid diagnoser där det krävs specialistkompetens ska patienterna helt enkelt få rätt vård av personalen, vare sig det gäller hjärtkirurgi eller brottsrelaterade psykiska eller fysiska trauman. Motsatsen riskerar att ödelägga människors hälsa, familjeliv och framtid.

Jag kan tycka att det är sorgligt att våldsutsatta och traumatiserade kvinnor blir offer för det som är ideologiskt präglat och att vi inte kan enas om intentionen i den här viktiga motionen och bifalla den.

Med det yrkar jag bifall till motionen.

Anförande nr 195
B r i t t - M a r i C a n h a s i (SD): Ordförande, åhörare, ledamöter! Det akuta omhändertagandet för en person som utsatts för våldtäkt i Stockholm fungerar för närvarande bra i regionen, trots en tilltagande arbetsbelastning på akutmottagningen för våldtagna vid Södersjukhuset.

Sverigedemokraterna ställer sig bakom motionens förslag om att inrätta en mottagning för att kunna följa upp den akuta vård som ges på akutmottagningen för våldtagna. Från majoritetens sida anser man att dagens utbud av vårdgivare innebär att man inte behöver etablera en särskild mottagning för efterföljande vård av sexbrottsutsatta.

Vi anser att de som har utsatts för sexuellt våld, med det trauma det innebär, skulle gynnas av ett samlat omhändertagande på en och samma plats. Att då upprätta en mottagning i anslutning till den plats där det första akuta omhändertagandet har skett och där man påbörjar en krishantering måste anses vara en bra satsning. Denna åsikt ska även ha framförts av ansvarig överläkare på akutmottagningen för våldtagna.

Det finns i dagsläget inga skäl att tro att vare sig akut eller efterföljande vård för sexuellt våldsutsatta kommer att minska inom en nära framtid. Allt fler övergrepp anmäls, och belastningen på akutmottagningen för våldtagna har ökat de senaste åren. Detta kommer att sätta press på vården av såväl de drabbade som deras anhöriga.

För att samla verksamheten och underlätta ett omhändertagande genom vårdkedjan för den sexuellt våldsutsatta bör man utöka verksamheten vid akutmottagningen för våldtagna med en mottagning för krishantering. All vård syftar till att sätta patienten i fokus. Det måste anses vara särskilt viktigt efter ett trauma som sexuellt våldsutsatt.

Därför yrkar jag för Sverigedemokraternas räkning bifall till Erika Ullbergs och Tove Sanders motion om den efterföljande vården för sexuellt våldsutsatta.

Anförande nr 196
Marit Normasdotter (V): Jag vill börja med att yrka bifall till motionen, som jag tycker är en viktig motion.

Det är beklagligt att Kris- och traumacentrum har slutat ta emot den här patientgruppen. Det står i motionssvaret och tjänsteutlåtandet att det är ständigt ökande besökssiffror på SÖS våldtäktsmottagning, vilket visar på behovet.

Jag tänker också: Bland annat metoo-uppropet, som var för ett år sedan och som fortfarande är i ropet, har väckt en hel del frågor och fått fler att söka vård. Jag känner flera där behovet av att få vård har uppstått därför att de har förstått vad det är som gör att de inte mår bra, trots att det har gått så många år sedan de blev utsatta för det sexuella våldet. Vi har också den nya samtyckeslagen. Den har fått effekt – det vet vi redan. Det gör också att trycket ökar.

Det finns behov av en samlad vård. Som det ser ut nu blir det nästan en splittrad vård. Man säger att vi slutar att ta emot de här patienterna på Kris- och traumacentrum men att de kan få vård överallt annars i länet. Det betyder att vården splittras ut i länet. Men det finns ett värde i att vården finns på en och samma plats. Jag tycker att en sammanhållen vård är viktigt. Det finns liksom inget självklart ställe för att följa upp den här patientgruppen efteråt.

Vi vet också att detta med stigma och skam tyvärr är något som den här patientgrupper går och dras med. Då finns det en trygghet i att kunna mötas i ett väntrum där det finns andra kvinnor som har varit utsatta för detsamma som en själv och där man känner att man inte är ensam om detta. Det finns ett värde också i det. Sedan tänker jag: Att gå med ett trauma utan att få rätt hjälp är en stor riskfaktor för PTSD – det har flera varit inne på i dag. Det ska inte behövas.

Att samla expertisen inom området på ett och samma ställe gör att man säkerställer att kunskap och beprövad erfarenhet inte går förlorad. Om man pytsar ut vården överallt i hela länet, så att det inte finns kollegor som kan stödja på rätt sätt, förlorar man en hel del av den beprövade erfarenheten.

Det finns verkligen behov av det här stödet. Jag tycker att det är en viktig motion. Jag tycker att den ska bifallas och att man ska titta på detta, speciellt utifrån att Kris- och traumacentrum inte längre tar emot den här patientgruppen.

Anförande nr 197
Anna Horn (L): Ordförande, ledamöter och kanske någon åhörare! Till att börja med vill jag tacka för det som har sagts i talarstolen. Det visar att vi här inne är enade i kampen mot sexuellt våld och för sexuellt utsatta.

Det är en socialliberal grundsyn att vården ska vara som starkast för den som är mest utsatt, att vården ska vara individanpassad men också att det inte finns lätta svar på svåra frågor.

Att vilja införa en specifik mottagning för eftervården för sexuellt utsatta betyder inte att vården kommer att bli bättre eller att man vill prioritera den frågan mer än andra partier. Varför ska vården vara differentierad? Jo, därför att vi människor är differentierade. Vi bor på olika ställen i regionen, och vi har olika behov och olika viljor beträffande hur vi vill ha vård.

När jag läser svaret på motionen blir jag stolt. Jag blir stolt över hur många olika sätt man kan få vård på och hur många olika behandlingsformer som vi faktiskt tillhandahåller. Vården är som starkast för dem som är mest utsatta men är också individanpassad.

Därför yrkar jag bifall till regionstyrelsens förslag.

Anförande nr 198
S u s a n n e N o r d l i n g (MP): Herr ordförande, fullmäktigeledamöter, åhörare! Att vara utsatt för sexuellt våld är ett kraftigt trauma som påverkar dem som utsätts på många sätt framåt i livet. Gruppen är omfattande. Det rör sig om personer som utsätts för sexuellt våld och övergrepp, som bevittnar sexuellt våld och övergrepp, som skadar sig genom sex eller som har varit utsatta för människohandel, tortyr eller prostitution.

Precis som några har nämnt tidigare finns det skrämmande siffror i vår statistik. Det är 22 100 sexualbrott i Sverige år 2018. När det gäller sexuellt ofredande ligger siffran på 10 500, och antalet våldtäkter är 7 840.

Kris- och traumacentrum tog emot 80 patienter. När det gäller de siffror som jag nämnde kan vi räkna med att 25 procent avser Stockholms län. Vi behöver ha ett brett utbud och behöver kunna följa de här patienterna. Vi behöver kunna visa på vårdkedjorna för den individ och för det trauma som individen specifikt har varit utsatt för.

Utöver dem som vi ser i statistiken för 2018 – siffrorna har stigit sedan motionen skrevs, för den är över ett år gammal – vet vi att mörkertalet är stort. Det är ännu fler personer som berörs. De är från 0 till 100 år, för att täcka in hela gruppen.

Vi har två mottagningar. Vi har en tydlig ingång när du är våldtagen. Det är de två akutmottagningarna för både män och kvinnor. Hur vi guidar dem vidare måste vi ha tydliga vårdkedjor för. Den översynen pågår just nu. Vi har ett stort utbud, men det behövs stöd och guidning i vårdkedjan för den personliga vården.

Region Stockholm är stort – jag erkänner det. Åker man till en mindre region finns det få mottagningar, och som professionell, som möter de här patienterna, kan man hålla dem i huvudet. Men i Region Stockholm måste vi ha en tydlighet i arbetet med att visa upp hur vårdkedjorna ser ut.

Ni har i diskussionen lyft upp spetskompetens när det gäller PTSD och DID. Den finns till exempel på behandlingsteamet i Kista och psykoterapienheten i Täby. De har spetskompetens. Bredd finns i hela psykiatrin.

Det är just detta vi måste bistå alla som finns i kommunerna och våra verksamheter med, när de ser dem som utsatts, på barnahusen om det gäller barnen, på våldtäktsmottagningen om det gäller kvinnor och män och på Mikamottagningen i Stockholms stad, som har fyra nyöppnade enheter för samtalsmottagning: Relationsvåldscentrum. Där handlar det inte om terapi – det sköter vi i Region Stockholm, inte Mikamottagningen. Men Mika hälsa möter upp det fysiska problem som de får efter dessa trauman. Och vår psykiatri möter upp det psykiska trauma som de får som utsätts för detta.

Vill vi ha en jämlik vård? Ja, det vill vi. Vill vi ha en bredd på vårdinsatserna? Ja, det vill vi. Då måste vi vara tydliga med att ha vårdkedjorna tydligt beskrivna. Vi vill dessutom ha en personcentrerad vård. Det kan vi i Region Stockholm faktiskt möta upp med.

Genom den översyn som jag är glad att vi nu gör inom psykiatrin kommer vi att kunna visa på vägarna framåt i vården för dem som är sexuellt utsatta för våld eller våldtäkt eller bevittnar sexuellt våld.

Bifall till regionstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 199
Ola Hägg (S): Mikamottagningen hade just problemet att de inte fick tillgång till landstingets vård. De kände inte till vägarna in. Det var det jag försökte anföra. Det är konstigt att vi har ett erbjudande som professionen inte känner till. Det har jag sett även i den kommunala verksamheten.

Jag tänkte på en annan sak: hur många som har kommit till Kris- och traumacentrum. Ledningen här i regionen har en förmåga att säga att det inte kommer så många. Men vad beror det på? Det är samma sak beträffande gynmottagningen i Nynäshamn. Är den öppen bara en dag i veckan är det bara ett visst antal besök som kan ske.

På samma sätt var det med Kris- och traumacentrum. Alla som försökte få in någon på Kris- och traumacentrum fick veta: Vi har väldigt ont om plats. Man fick gå krångliga vägar. Det beror på att det var så hög belastning.

Vi har en skuld som vi behöver ordna upp när det gäller behandlingen av dessa patienter.

Anförande nr 200
Susanne Nordling (MP): Herr ordförande! Vi har i Region Stockholm gjort en stor avtalsöversyn under de senaste ett och ett halvt till två åren. Det innebär att utbudet nu är satt utifrån de tydliga avtal som vi har just nu. Det gör också att vi måste kunna visa på hur vårdkedjorna löper enligt de avtalen. Det är den översynen som vi nu tittar på.

Jag bemöter dig gärna i det du säger, för det är just vårdkedjorna som vi behöver kunna visa på. Det finns på bredden inom vuxenpsykiatrin, men det finns också inom barn- och ungdomspsykiatrin.

Anförande nr 201
Ola Hägg (S): Det är precis det som är vårt förslag: att se till att det finns en portal, så att den här vården är tillgänglig och känd.

Anförande nr 202
Susanne Nordling (MP): Det är inte det som sägs i motionen. Men jag bemöter dig gärna utifrån det behov som du lyfter upp om att vi behöver bli tydliga beträffande vårdkedjorna.

Anförande nr 203
Solveig Holmgren (S): Ordförande, ledamöter, åhörare! Nu har vi om igen hört många ledamöter från koalitionsalliansen stå här och säga: Det här var bra, det här behovet förstår vi, så här ser det ut. Men det gör det ju egentligen inte. Det fungerar fast det inte fungerar. Vi kanske bara har kommunicerat fel – vi tycker inte fel, vi håller med, men vi röstar nej.

Det finns något som gäller inte bara den här motionen. Jag, som kanske är lite fyrkantig i huvudet, undrar över mellanledet där man säger: Ja, men nu när jag hör att Ola Hägg, som har varit ute och kollat i verkligheten, får de här svaren från dem som jobbar med detta och får de här svaren från dem som behöver hjälpen, och när Tove står här och berättar hur det är …

Jag ska för resten gratulera alla som inte har varit utsatta för detta. Det låter ändå som om vi kanske skulle kunna få fram en förståelse för att behovet är av den här arten, att det behövs ett akut mottagande, att det behövs verksamhet efteråt som stöttar. Det kan rädda liv. Är det någon som på riktigt tycker något annat – att det inte behövs? Räck upp en hand! Nej!

Varför ska vi då inte bifalla motionen och skapa en strukturerad verksamhet, en strukturerad väg in, för att möta det här behovet? Bifall till motionen!

Anförande nr 204
Chris Alm (S): Ordförande, ledamöter, åhörare! Det var inte riktigt så här jag hade tänkt mig att första gången jag går upp i regionfullmäktige skulle vara.

Jag är en av de här patienterna. Det tog mig sju år från det att jag fick en PTSD-diagnos tills jag fick hjälp. I fyra år slet min kontaktperson med att prata med Traumacentrum, som inte tar emot, eftersom traumat är för gammalt. Anledningen till att Traumacentrum inte har fler patienter handlar inte om att vi inte finns utan om att vi inte är välkomna – vi har gått med detta för länge eller också har vi inte gått med det tillräckligt länge, det är för svåra trauman eller inte tillräckligt svåra trauman. Det handlar inte om att vi inte finns.

Vi gav upp i fråga om att prata med Traumacentrum. Då möttes jag i ytterligare tre år av: Nej, med tanke på att jag är ett av de här barnen som det talas om men nu inte längre är barn finns det nästan inga vuxenterapeuter som hanterar sådant – det är för jobbigt att lyssna på, det är för svårt att ta in, för svårt att hantera. Jag med min PTSD på grund av mina åtta år, från det att jag var två tills jag var tio, är för jobbig att lyssna på, och därför kan jag inte få vård, därför kan jag inte få hjälp. Det är så verkligheten ser ut.

Jag har mött väldigt många i liknande sits, sedan jag väl kom in i systemet. Enda anledningen till att jag i slutändan har fått en PTSD-terapi handlar om att jag har träffat en fantastisk läkare och en fantastisk psykolog som har stångat sig blodiga i flera år för att jag skulle få rätt till den kompetensen.

Bredden finns, kompetensen finns, men det är extremt selektivt vilka som är välkomna. Du får inte må för dåligt, för då är du inte i form, utan då kommer du inte att orka och då är det inte värt att du söker. Du får inte heller må för bra, för då behöver du inte detta, för du mår uppenbarligen bra. Det får inte vara för hemska saker som du har varit med om, för då kommer ingen att vilja lyssna. Men de måste vara tillräckligt hemska för att du ska anses behöva vården. Att du har varit utsatt för något eller har en diagnos innebär inte att du uppfyller kraven för att få hjälp. Kompetensen kan finnas hur mycket den vill, men kraven för att få hjälp av den kompetensen ser ut som de gör.

Jag tänker på att samla den kompetensen där man kan få stöd. För mig tog det 14 år från det att det slutade tills jag fick någon form av hjälp. Det är jätteobekvämt att höra. Jag vet att det är obekvämt att höra, och jag vet att det finns folk här i salen som kommer att må dåligt därför att de behöver höra det – inte därför att jag har varit med om det.

Att samla den kompetensen – jag hade kanske kunnat få den hjälpen när jag var 17 år och fick en PTSD-diagnos. Det hade varit fantastiskt för mig, och det hade varit fantastiskt för så många andra. Om en enda person kan få sin traumabehandling när den behöver det, därför att den behöver det, och inte är tvungen att nästla sig in i den extrema labyrint med brutala hinder som traumabehandlingen i regionen i dag är, då behövs det. Om det fungerar för en enda person till, då behövs det.

Att kompetensen finns men vi inte får tillgång till den, att vi inte får någon hjälp av den, är nog det som är jobbigast – inte att sitta där och kämpa med att försöka få tillgång till den utan att veta att den finns där men att jag inte är välkommen.

Om det då fanns något ställe där jag kunde känna att jag är välkommen, att jag får prata med någon här, att jag får be om hjälp här och att jag kommer att få den hjälpen, skulle det göra stor skillnad i sig.

Anförande nr 205
Susanne Nordling (MP): Jag beklagar det du har varit med om. Men jag gläds över att du hittade en passionerad läkare och psykolog som kunde hjälpa dig. Jag är glad för din skull.

Jag beklagar att det finns andra som har den typen av problem, att hitta in i vården. Det om något är vår skyldighet: att skapa en struktur för vård, att skapa system som visar och guidar de patienter som behöver vård, särskilt när det handlar om utsatta människor, oavsett om det är en man, kvinna, flicka eller pojke som behöver den här typen av vård. Du har mitt hjärta, men nu behöver vi jobba med strukturen.

Det handlar om att samla alla de här verksamheterna i en punkt, när de kommer in via olika vägar, beroende på om det är barn eller vuxna och vilken typ av utsatthet det gäller: våldtäktsmottagningen, barnahusen, Mika hälsa. Vi behöver också erbjuda dem en palett av stöd. Nu måste vi visa vägarna in.

Anförande nr 206
Catarina Wahlgren (V): Ordförande, fullmäktige! Tack för en mycket viktig motion! Vi pratar nu om en väldigt utsatt grupp, vilket alla är varse. Det har Tove och alldeles nyss Chris beskrivit för oss. Vi har ett akut mottagande för dessa patienter som alla verkar vara överens om fungerar bra. Men sedan går meningarna lite grann isär.

Ola Hägg berättade om sina erfarenheter från samtal med Origo och Mikamottagningen. I Vänsterpartiet har vi träffat bland andra Wonsa och Rise. Där har vi fått ungefär samma besked: Man vet inte var i regionens utbud som vården finns.

Då känns det lite svårt att vara stolt, när de som verkligen behöver den här vården inte känner till var de kan få den eller – kanske ännu värre – inte uppfyller kraven för att få den.

Vården får inte vara tydlig bara för oss som sitter i den här salen, utan den måste vara tydlig för dem som behöver den. Vad händer nu om dessa personer plötsligt hittar till den här vården, det stora utbud som det talas om? Räcker vården till då?

Bifall till motionen!

Anförande nr 207
Tove Sander (S): Herr ordförande! Tack, alla som har deltagit i debatten och ett särskilt stort tack till dig, Chris, och till dig, Solveig!

Förslaget i den här motionen hade på riktigt kunnat göra skillnad för män, kvinnor och icke-binära som har utsatts för sexuellt våld. Jag beklagar verkligen att majoriteten inte tar vår utsträckta hand för att verkligen göra skillnad.

Susanne pratar om att vägen in är de två akutmottagningarna. Men personalen på de två akutmottagningarna vet inte vart de ska hänvisa patienterna. Jag noterar att inget inlägg från någon majoritetsföreträdare ens har kommenterat behovet av den sammanhållna vård som möter både psykiska och fysiska behov.

Anna Horn säger att människor inte är differentierade. Nej, men vården är det. Den är i dag differentierad så att vi skiljer psyket från kroppen. Och sjukvårdslandstingsrådet hänvisar till att förvaltningen anser att vi har en mycket god vård. Ja, det kanske förvaltningen tycker, men det tycker inte de i vår region som är utsatta för sexuellt våld.

Anförande nr 208
A n n a H o r n (L): Jag vet inte om någon missförstod mig. Det jag menade är att människor är differentierade. Människor är olika, bor på olika ställen, har olika erfarenheter, olika behov och olika behov av vård. Därför måste vården också vara differentierad och olika för olika personer, för att vården ska vara individanpassad för alla som bor i regionen.

Anförande nr 209
Landstingsrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande! Tack, alla ni som har deltagit i debatten! Jag tycker att det har varit många viktiga inlägg.

Motionen har en viktig ansats, tycker jag. Det är också därför vi tycker att motionen ska anses besvarad. Mycket av det som står i motionen går i samma riktning som vi arbetar i och ska fortsätta arbeta i.

En sak som har blivit tydlig i debatten är bristen på korrekt, bra och tydlig vägledning för människor som vill söka sig vidare i vården, dels från professionen, som behöver kunna hänvisa sina patienter och vägleda dem till rätt ställe, dels också för enskilda individer. För mig har det blivit uppenbart genom era inlägg att detta är en fråga som vi behöver ta tag i, så att vi säkerställer att den kommunikationen och informationen blir mycket tydligare. Tack för inspelen från er! De har verkligen betytt mycket, tycker jag, för hur vi kan ta oss an frågan framöver.

Motionen har ett vidare anslag än så: att hitta den rätta vägen in. Det är där jag känner mig tveksam till att bifalla motionen. Jag menar att det är viktigt att det finns olika insatser runt om i länet. Precis som Anna Horn sade är människor olika, och då måste också vården kunna vara anpassad efter individernas olikheter.

§ 48 Motion 2017:58 av Dag Larsson m.fl. (S) om att samlokalisera insatser för äldre

Anförande nr 210
Landstingsrådet A l k u r d i (S): En åldrande befolkning ställer stora krav på hälso- och sjukvården. Genom att förebygga ohälsa och ensamhet och främja goda livsformer kan vi skapa förutsättningar för ett friskare liv för individen men även göra stora samhällsekonomiska vinster.

Ett sätt att göra det är att i linje med Folkhälsoinstitutets projekt Samverkansmodell för ett hälsosamt åldrande skapa mötesplatser för äldre som främjar hälsa genom fokus på fysiska och sociala aktiviteter samt mat men även föreläsningar och motiverande samtal.

Utvärderingar visar på goda resultat. Ändå säger de blågröna nej, och det tycker jag är mycket olyckligt. De blågröna har ett flertal gånger lyft frågan om äldres ensamhet, som är en mycket viktig fråga. Just därför är det oförståeligt att man samtidigt säger nej till att sprida den modell som visar på goda resultat när det kommer till att skapa förutsättningar för social gemenskap för äldre.

Den samverkansmodell med mötesplatser för äldre som vi föreslår är ett konkret exempel på när samverkan mellan region, kommun och ideella aktörer fungerar som det är tänkt. Det vi föreslår är införande av mötesplatser för äldre som ska förebygga ohälsa, främja hälsosamma levnadsvanor och på sikt minska behovet av sjukvård för denna grupp.

Sammanfattningsvis kan man säga att regionen ansvarar för att involvera vårdcentralerna, vårdcentralerna identifierar de individer som behöver stöd för att förändra sina livsvanor, kommunerna ansvarar för att identifiera och ta fram information om mötesplatserna, och de ideella aktörerna hjälper till med att erbjuda ett brett utbud av aktiviteter på mötesplatserna.

Jag läste lite grann om vilka mötesplatser som finns runt om i landet. Det finns en mötesplats som heter Mötesplats Tumba. Det var fantastiskt att läsa patientvittnesmål, hur en äldre kvinna, som hade en lungsjukdom och inte kunde röra sig och göra särskilt mycket, genom att få vistas på den här mötesplatsen hade blivit av med diverse medicinska hjälpmedel och kunnat vara med sitt barnbarn. Hon säger: Nu kan jag äntligen lyfta och leka med mitt barnbarn. Det är sådana fantastiska förebyggande åtgärder som regionen bör ägna sig åt.

Att just äldre får en möjlighet att skapa hälsosamma vanor är av stor vikt för individen och samhället men definitivt också för anhöriga, att få fantastiska levnadsvillkor livet ut. Det är därför vi har lagt motionen, och det är därför jag yrkar bifall till den.

Anförande nr 211
Landstingsrådet B o h l i n (KD): Ordförande, presidium, ledamöter, åhörare! Detta är en mycket välskriven motion, och jag är övertygad om att visionen om god hälsa och livskvalitet hos hela befolkningen är gemensam för alla här i salen. Men precis som i många andra frågor har vi lite olika syn på hur vi ska uppnå målet.

Detta är en fråga som engagerar mig mycket. Som ni vet har jag haft ansvaret för den här frågan under förra mandatperioden, och jag fortsätter också under den här mandatperioden.

Jag tror att vi har väldigt mycket att vinna på att utveckla samarbetet mellan kommunerna och frivilligorganisationerna, som den här motionen tar upp. Det finns många positiva fördelar att uppnå. Jag tror också att vi behöver intensifiera arbetet med att göra det enkelt för medborgarna att hitta rätt i vården och komma till rätt instans snabbt. Ingen ska behöva slussas runt eller uppleva att vården är som ett spindelnät där man hittar varken ut eller in.

Vi tror inte att detta behöver ske genom nya avtal, som jag förstår att motionärerna vill, utan vi tror att det måste ske genom ökad samverkan mellan regionen och kommunerna. Regionen och kommunerna ansvarar för lite olika delar i den äldres resa genom vården. Omsorgen är den del där kommunerna har ansvar, och hälso- och sjukvårdsinsatserna är regionens ansvar. Men ansvaret gemensamt handlar om att förbättra välmåendet och hälsotillståndet hos den äldre befolkningen.

Arbetet med att utveckla den geriatriska vården kan man säga sker i tre etapper. Jag tänkte försöka beskriva dem. Om jag inte hinner på min talartid återkommer jag gärna, för detta tycker jag är viktigt.

Det första arbetet handlar om en sammanhållen vård för äldre. Förvaltningen fick i maj 2017 i uppdrag av hälso- och sjukvårdsnämnden att utveckla en sammanhållen vård för de äldre invånarna. Det arbetet sker på förvaltningen inom programmet sammanhållen seniorvård.

Målet med sammanhållen seniorvård är att öka samordningen för äldre, att bidra till ökad trygghet genom att vi skapar ett helhetsansvar för all vård och förbättrar kommunikationen och minskar de diken och glapp som i dag finns mellan vård och omsorg. Det kan beskrivas som ett sammanhållet vårdval för kommunal och landstingsdriven omsorg och hälso- och sjukvård för äldre.

Utredningsarbetet sker i dialogform. Det sker också i nära dialog med patientorganisationer, pensionärsorganisationer och funktionshindersorganisationer. Jag själv och säkert många av er här inne har deltagit i de dialogmöten som hålls regelbundet för att utveckla arbetet med en sammanhållen seniorvård.

Den andra delen handlar om hemsjukvården. Ni är medvetna om att det inte blev någon kommunaliserad hemsjukvård, utan det avbröts under förra året. Men det betyder inte att vi lägger ned arbetet med att utveckla hemsjukvården, utan det som ligger framför oss just nu är att vi måste utveckla samarbetet med kommunerna för hemsjukvården och förbättra

omhändertagandet för alla äldre i vår region. Det handlar till exempel om biståndsbedömning, hemtjänst och särskilda boenden för äldre. Alla de åtgärderna är starkt förknippade med de hälso- och sjukvårdsinsatser som sker från regionen.

Här är funktionen ViS, alltså Vård i samverkan, en viktig aktör. ViS har också i uppdrag att ta fram ett gemensamt hälso- och sjukvårdsavtal. Uppdraget innebär att man ska ta fram ett genomarbetat förslag till ett uppdragsdirektiv för att få fram avtalet. I det arbetet finns jag och flera av er politiker som sitter här inne. Vi har precis sett en förstudie som kom i januari, och vi kommer att se fortsatta uppdateringar av hur arbetet med avtalet går.

Det tredje som jag skulle vilja nämna i utvecklingen för en bättre vård för äldre handlar om vårdval geriatrik. Som ni vet är det två enheter som från och med det här året ingår i ett nytt vårdval: vårdval geriatrik. Vi tycker att också de äldre ska ha möjlighet att välja vårdgivare. Vi tycker inte att det finns en bortre gräns där valfriheten för en människa ska upphöra, utan vi tycker att det är viktigt att det finns möjlighet att välja och välja bort en vårdgivare. Det är det tredje steget i utvecklingen.

Jag yrkar avslag på motionen och hänvisar till att utredningsarbetet gällande sammanhållen seniorvård har påbörjats och att vi ska avvakta resultatet av förstudien.

Anförande nr 212
Catarina Carbell (S): Ordförande, fullmäktige! Vi socialdemokrater skriver och pratar om äldres hälsovård. Den blågröna majoriteten svarar beträffande sjukvård. Det är märkligt, för det är två helt olika delar, kanske av samma mynt.

Äldre lever allt längre och blir allt fler. Inom några år kommer vi äldre att utgöra ungefär 25 procent av befolkningen. Det blir alltså fler som kommer att leva i 30–40 år efter pensionen. Ungefär 90 procent av oss klarar oss bra eller skapligt bra själva, med glasögon, hörapparater, käppar och mediciner. Man byter höfter, knän och liknande. Men vi klarar oss skapligt bra själva, och det är det vi vill stödja framöver.

I ett samhälle där andelen pensionärer eller äldre ökar blir hälsan allt viktigare ur såväl ett mänskligt som ett samhällsekonomiskt perspektiv. Vi socialdemokrater har förstått det. Det är under de år vi pratar om som vi vill ge äldre ett gott eller skapligt bra liv genom att stödja ett hälsosamt leverne.

Det är det vår motion handlar om. Vi ser det som en investering. Vi ser med intresse fram emot ett svar på det vi egentligen har skrivit om.

Anförande nr 213
Bengt Larsson (V): Grunden för samordning och samarbete är egentligen förtroende och personkemi. Jag ska läsa ett citat från tidningen Mitt i. De har intervjuat Sune Bengtsson, 76 år, i en gemensam lokal. Han säger så här: ”Förutom fika och trevligt sällskap anordnar Viljan även olika aktiviteter tillsammans. – – – Lokalen är liten men hjärtat är stort. Det är min lycka att de finns och att vara där lyfter hela veckan.”

Jag är ordförande i Viljan Södermalms Frivilligcentral. Vi har ett gott samarbete när det gäller både lokaler och samverkan med staden, kyrkan och andra frivilligorganisationer. Men de privata utförarna lyser med sin frånvaro, likaväl som regionens verksamheter.

Detta står lite i kontrast till det som förvaltningen skriver i sitt utlåtande, att man ska överlåta till ett antal privata utförare att stå för samverkan och samordning inom befintliga avtal. Det har inte fungerat hittills, och jag tror att det är svårt att få det att fungera, om man inte pekar med hela handen.

Det finns också studier som betonar vikten av samverkan och samordning när det gäller lokaler för framför allt äldre och den fysiska utvecklingen och det fysiska välmåendet. Bland annat har Sweold skrivit ett antal rapporter på det här området. Sedan ska vi inte glömma vår egen FoU-enhet, som vi har tillsammans med Stockholms stad, Stiftelsen Äldrecentrum, som senast i våras skrev en rapport om svårigheten när man kommer hem från en sjukhusvistelse eller liknande. Där betonade man detta med samverkan och samarbete.

Med det vill jag yrka bifall till motionen.

Anförande nr 214
T a r a T w a n a (S): Ordförande, ledamöter! Allt fler blir äldre, och andelen äldre i befolkningen ökar i vår region. Att vi får leva längre är förstås en stor framgång för vårt samhälle. Men det ställer också högre krav på välfärden.

I vår region bor ungefär 400 000 personer som är 65 år eller äldre, och ungefär 90 procent av dem klarar sig helt själva. För alla i denna stora grupp av äldre vore det klokt att investera i stöd och hjälp för ett aktivt åldrande som motvikt mot passiv livsstil.

Inom en period på fem år kommer antalet personer över 70 år att växa med nästan 20 procent i vår region. Det är en fantastisk utveckling att våra äldre blir friskare och lever längre. Samtidigt ställer allt större grupper krav på hälsofrämjande och skadeförebyggande åtgärder för att öka förutsättningarna för ett fortsatt självständigt liv.

Tidigare pratade Victor och Petra om att hälsa är en viktig och grundläggande förutsättning för ett gott liv. I dag finns det orättvisa hälsoskillnader mellan grupper i vårt samhälle. Vilken hälsa du har kan exempelvis bero på kön, etnisk bakgrund, var du bor och självklart vilken utbildning och vilken inkomst du har. Resultat från både internationella och svenska studier visar att människor med lägre socioekonomisk status tenderar att ha sämre hälsa och även dö yngre.

En studie som specifikt har undersökt de äldres hälsa i Sverige har visat att socioekonomiska hälsoskillnader kvarstår även i högre åldrar. Det är skillnader som i slutändan resulterar i olika livskvalitet och olika livslängd. Därför är hälsosamtalet viktigt och bidrar till individens möjlighet att känna trygghet i sitt åldrande och ökar kunskapen om hur man kan påverka sin hälsa.

Hälsosamtal bidrar till att äldre personer i en strukturerad dialog ges möjlighet att diskutera och reflektera över sin hälsosituation. Hälso- och sjukvården, socialtjänsten och kommunen har ett särskilt ansvar när det gäller att verka för att arbeta hälsofrämjande, med att utveckla och tillämpa effektiva metoder för att förebygga ohälsa, liksom att utforma vård och omsorg så att den når de grupper som har störst behov.

Därför anser vi socialdemokrater att hälsosamtal för äldre personer är oerhört viktigt.
Vi tycker också att det är en viktig del i det förstärkta förebyggande hälsoarbetet. Hälsan är dessutom relaterad till hur välanpassad omgivningen är till individens egen förmåga. Omgivningen ska anpassas efter den äldre. Den äldre ska inte begränsas av sin omgivning.

Människors arbete är vad som bygger samhället starkt. Den som har jobbat ett långt arbetsliv ska känna sig trygg och ha en välfärd som går att lita på.

Med det yrkar jag bifall till motionen.

Anförande nr 215
O l a H ä g g (S): Vårt förslag är att man ska samordna insatserna mellan kommunerna och regionen. Det är det vi ser ett behov av.

Ella och jag var säkert på samma möte här. Vi samlade de kommunala pensionärsråden och hade en dragning. Det var en föredragning från landstingets tjänstemän. De redogjorde för ett av de stora hälsoproblem som är gemensamt för kommun och region, nämligen de äldres ensamhet. Det ser man i Öppna jämförelser men också i landstingets egna undersökningar. Den äldre kanske upplever ensamhet fast den äldre bor på ett äldreboende eller är intagen på ett sjukhus.

En del i upplevelsen av ensamhet är att man har lätt att utveckla någon form av depression. Det redogjordes för att vi i vår region ser ett ökat antal fullbordade självmord bland äldre. Vi ser också en ökad användning av kanske självmedicinering – man använder alkohol för att förgylla tillvaron.

Då ställdes frågan – jag tror att det var från PRO – om vilken hjälp det finns för äldre. Svaret blev den psykiatriska specialistmottagningen, som finns vid S:t Görans sjukhus, tror jag. Någon frågade: Kommer de äldre dit? Nej, sade de. De tysta sjukdomarna kommer inte dit.

Det är detta man sitter med ute i kommunerna. Man behöver ett stöd från regionen för att kunna få någon form av strukturerad behandling för de äldre.

Det brukar sägas att man kan leva 40 dagar utan mat, fyra till fem minuter utan luft om man är fridykare, men man dör direkt i det ögonblick då viljan att leva försvinner.

Att kunna leva ett hälsosamt åldrande liv innebär att man behöver stimulans, att man behöver känna att man är behövd och ianspråktagen. Detta är något som påverkar livsviljan och det påverkar också sjukvårdskonsumtionen.

Jag har suttit i socialjour och vet därför att det oftast är så att människor enbart behöver någon att prata med eftersom de upplever att de är så ensamma. Upplevelsen av ensamhet är unik för varje människa. Man kan inte säga att man kan vara omgiven av en massa människor och ändå känna sig ensam. Därför behöver man en möjlighet att få den här stimulansen. Det är det som vi föreslår. Vi vill få till stånd någon form av samordning för att fånga upp de här personerna innan det går för långt.

Vad finns det då för den här gruppen av människor framöver? Det fanns ingen plan då. Jag satt ju tillsammans med Kent, som ska tala efter mig, i den här beredningen för äldre och multisjuka och vi fick se en powerpoint-presentation på den här seniorgården. Man har inte kommit särskilt långt. Den här integreringen finns ännu bara som en powerpoint-presentation. Här kommer vi med ett bra förslag.

Kort och gott föreslår jag att ni bifaller Socialdemokraternas förslag till beslut!

Anförande nr 216
K e n t I v a r s s o n (C): Herr ordförande, ledamöter och åhörare! Tack för en viktig motion i ett angeläget ämne!

Sjukvården står, som vi säger, alltid inför stora utmaningar i dag och framöver. Antalet äldre, framför allt åldersgruppen över 80 års ålder, kommer att öka kraftigt under ett decennium framöver. De största behoven finns hos äldre och hos dem som är multisjuka eller som man säger multisviktande. Kännetecknande för dessa äldre är att de har flera medicinska diagnoser i kombination med kännbara effekter av normalt åldrande och förändringar av den sociala situationen.

Ola Hägg nämnde att ofrivillig ensamhet är en stor hälsorisk som drabbar äldre i dag. Ett område som vi särskilt uppmärksammar är ju äldres återkommande besök på akut-mottagningarna. Utvecklingen i vården och samarbetet mellan akutsjukhusen, primärvården, kommunerna och civilsamhället är viktiga faktorer för att säkerställa god

vård för de äldre. Äldre ska vara trygga i förvissningen om att vården fungerar, där husläkarna i hemsjukvård och geriatrik verkar i ett sammanhållet nätverk.

Det är också viktigt att det finns psykiatrisk kompetens för våra äldre. Precis som Ola nämnde handlar detta inte minst om självmord bland äldre män. Fasta läkarkontakter är otroligt viktiga åtgärder när det gäller att säkerställa god och kvalificerad vård anpassad för äldre.

Vi erbjuder god vård. Det pågår dialogkonferenser mellan regionen och kommunerna, och det finns en otrolig kunskap inom den professionen. Ella Bohlin redovisade på ett förtjänstfullt sätt de här tre stegen som nu är i process och under åtgärd. Det är viktigt att vi jobbar med olika verktyg med våra äldremottagningar, basal hemsjukvård, ASIH, korttidsboende, särskilt boende och direktinskrivning via geriatriken.

Motionären uppmärksammar ett angeläget område nämligen hälsosamtal och mötesplatser. Det är en väldigt bra idé. Jag deltar själv i ett projekt i norrortskommunerna med GIH där vi äldre får arbeta förebyggande. Jag tror alltså att prevention och förebyggande åtgärder är nyckeln till god sjukvård framöver, framför allt förebyggande insatser.

Jag sitter också i långtidsutredningen Framtidens sjukvård, där vi framför allt poängterar redan i det inledande samtalet att preventionen för äldre är nyckeln för sjukvården framöver.

Ordförande, jag yrkar bifall till regionstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 217
Galina Monsalves Leal (S): Ordförande, åhörare, fullmäktige! Jag har själv arbetat som biståndshandläggare. Jag har arbetat under väldigt många år inom äldreomsorgen i olika kommuner. Jag är den som möter våra äldre i hemmet, på sjukhus och ute på olika dagverksamheter och även på våra äldreboenden som vi har här i Stockholm och i de kommuner där jag har arbetat.

Dem som jag möter är just äldre som behöver den här vården, som är ensamma och som söker hjälp. De söker hemtjänst och larm, de söker ledsagning, korttidsboende och äldreboende och de söker också kontaktperson eller ledsagning och avlastning för att få det stödet i hemmet. Men nu har vi valfrihet och alla ska välja. Då säger vi att de äldre får välja utförare, de får välja sin vård, men vad är det våra äldre väljer? Det är något som vi verkligen måste tänka på.

Samordningen behövs inte bara för att vi behöver ha god hälsa för att alla våra äldre ska ha den här goda hälsan och för att alla ska vara glada och nöjda. Nej, så är det inte. Samordningen behövs för att det inte bara handlar om detta. Det handlar om äldres bostäder, boendesituationen, det handlar om de sociala nätverken och det handlar om sammanhållen socialtjänst. Det handlar också om en sammanhållen region. Det här har vi inte i dag. Och det är våra äldre som lider av det. De sitter hemma och har ensamhetsproblem. De har ibland missbruksproblem. De har sämre hälsa. Därför är det så viktigt att vi bifaller den här motionen i dag. Jag yrkar alltså bifall till motionen!

Anförande nr 218
Regionrådet Alkurdi (S): Tack för alla kloka inlägg i den här debatten! Jag måste ändå notera att Ella Bohlin inte svarar på det som den här motionen handlar om. Den handlar om det förebyggande arbetet och om att samlokalisera just det förebyggande arbetet och den samverkansmodell som man kan få för det förebyggande arbetet.

Sammanhållen seniorvård handlar om dem som är i behov av vård, så att säga, och deras vårdkedja. Men det här handlar ju om, precis som Kent nämnde, hälsosamtalen med mera, och att kunna ha med de ideella och pensionärsorganisationerna i det hela. Om vi ska tala om sammanhållen seniorvård så måste jag säga att jag tycker att det är svepskäl och att det ena inte utesluter det andra.

Därför tycker jag att det är märkligt att regionstyrelsen föreslår att den här motionen ska avslås. Samtidigt vet vi ju att arbetet med en sammanhållen seniorvård handlar om att man ska utföra ännu fler uppstyckade vårdval som försämrar en sammanhållen vårdkedja.
Låt oss återgå till det som motionen handlar om, och det är just det förebyggande arbetet, det hälsofrämjande arbetet. Än så länge har jag inte hört ett konkret svar om varför ansvarigt regionråd vill att fullmäktige ska avslå den här motionen.

Anförande nr 219
Regionrådet B o h l i n (KD): Ordförande, presidium och ledamöter! Jag vill tacka alla som har deltagit i den här debatten även om det är lite glest i bänkarna just för tillfället.

Jag uppfattar att motionen berör en central fråga och det är varför man i samband med vården av äldre inte kan arbeta mer i team.

Helt kort skulle jag kunna säga: Ja, självklart ska man göra det. Det vill vi göra och det görs redan i dag även om det naturligtvis finns en stor förbättringspotential och det är därför som vi behöver utveckla vården för äldre. Vi har multidisciplinära team med läkare och sjuksköterskor som navet, som arbetar tillsammans med företrädare för olika vårdyrken till exempel fysioterapeuter och dietister. Beroende på behovet är detta snarare en regel än ett undantag på våra olika vårdenheter.

Vi har också flera vårdvalsområden såsom husläkarverksamhet, ASIH, läkarinsatser i särskilda boenden och primärvårdsrehabilitering. Den här vården är helt central i dag runt den geriatriska patienten. Alla dem som jag räknar upp ingår också i arbetet i team, alltså multiprofessionella team med representanter från olika vårdkategorier.

Jag tror att en vård som ser till den äldre människan måste ha ett helhetsperspektiv, och vi föreslår att den här motionen ska avslås med hänvisning till det arbete som just nu pågår, framför allt sammanhållen seniorvård. Det här är ett arbete som naturligtvis kräver insatser över gränserna mellan region och kommuner.

För att sammanhållen vård ska fungera på riktigt behöver jag också nämna behovet av ett digitalt stöd, IT-strukturer, som fungerar. Som ni säkert vet så har vi problem i dag med journalföring. Personal kan inte alltid läsa journalerna. Även om jag har hört att det är på väg att försvinna så har jag hört att det förekommer att man faxar remisser i regionen. Detta är naturligtvis helt oacceptabelt. Det känns gammalmodigt och det känns föråldrat.

Därför vill jag hänvisa till regionstyrelsens förslag till beslut!

§ 49 Motion 2017:68 av Gunilla Roxby Cromvall (V) om mammografi för kvinnor över 74 år

Anförande nr 220
C a t a r i n a W a h l g r e n (V): Ordförande, fullmäktige! Tack för svaret! Av svaret framgår det att det egentligen inte finns några studier rörande hur screening skulle påverka upptäckten eller möjligheten att behandla bröstcancer för kvinnor över 74 års ålder. Det är också det som motionären har tagit fasta på då hon skrev den här motionen. Det finns ingen forskning.

Vi kan dock utgå ifrån att kvinnor som nu för tiden fyllt 74 år är betydligt yngre än kvinnor över 74 års ålder var för bara tjugo år sedan, så att säga. Vi blir äldre och äldre och vi håller oss friska allt längre. I dag bedöms en kvinna som är 74 år gammal ganska många kvalitativa år kvar av sitt liv.

Det är positivt att det pågår projekt för att ge bättre bedömningar genom individuell screening. Vi hoppas förstås att detta projekt ska kunna leda till att även äldre kvinnor som bedöms ha behov av screening erbjuds detta.

Som exempel på en insats som redan görs nämns inrättande av bröstcentrum. Det har ju varit en hel del turbulens och oklarheter kring hur olika uppdrag skulle skötas i den nya organisationen när det här infördes. Till exempel befarades en förlust av kompetens och vårdplatser när bröstmottagningen på Danderyds sjukhus stängdes. Det innebar också en del investeringar på de platser där bröstcentrumen placerades.

När det gäller just mammografi så har inrättandet av dessa tre bröstcentra inneburit minskad tillgänglighet till mammografi för många i vårt län. Därför har vi i Vänsterpartiet tidigare motionerat om inrättande av en mobil mammografivagn. Vi tror fortfarande att det är en bra idé, inte minst med tanke på att vi med en sådan skulle kunna erbjuda även äldre kvinnor screening.

Överlevnaden för kvinnor som insjuknar i bröstcancer när kvinnorna är äldre än 75 år är 34 procent lägre än hos yngre kvinnor. Det ligger alltså en förbättringspotential i att erbjuda mammografi även för äldre kvinnor. I gruppen äldre kvinnor återfinner vi också den grupp som vi brukar kalla för fattigpensionärer och som inte har möjlighet att bekosta en sådan här undersökning själva.

Vi i Vänsterpartiet följer de projekt som nu pågår och vi följer tillgängligheten till mammografi och utbudet av mammografi i vår region och för kvinnor i alla åldrar. Med detta vill jag yrka bifall till motionen!

Anförande nr 221
Regionrådet B o h l i n (KD): Ordförande, presidium och ledamöter! Jag vill göra er i fullmäktigesalen uppmärksamma på den här motionen, för vi delar fullständigt intentionerna i den här motionen och vi håller med om att det faktiskt finns all anledning att se över Socialstyrelsens ganska ouppdaterade riktlinjer.

Vi vet att bröstcancer drabbar ungefär var nionde svensk kvinna, men glädjande nog blir faktiskt majoriteten av dem friska och kan återgå till ett någorlunda normalt liv. Det görs hela tiden nya framsteg inom både diagnostisering och behandling. Det kommer nya avancerade läkemedel och behandlingsmetoder. Årligen dör ändå 1 500 svenska kvinnor i spridd bröstcancer som uppstår om man inte upptäcker cancern i tid. Bröstcancer är mycket lättare att behandla om den upptäcks tidigt, och ju tidigare desto bättre är det. Det är därför som mammografi är så viktigt. Det är livsavgörande.

Jag är glad över att alla partier på förra sammanträdet med vårdens kunskapsstyrningsnämnd sade ja, alla utom SD, till ett koalitionsgemensamt förslag om att fortsätta att utreda bröstcancerscreening även för kvinnor som är äldre än 74 år. Det här tycker jag är väldigt positivt.

Socialstyrelsens riktlinjer om 74-årsgränsen är faktiskt 30 år gammal, den kom till 1999. Det var då man beslöt att Barsebäck skulle stängas, och Charlotte Perelli vann Eurovision Song Contest med *Take me to your heaven* – ja, ni fattar hur länge sedan det var.

Vi lever allt längre och vi är också friskare längre. I dag är väldigt många väldigt aktiva vid en ålder på 75 år, och de fortsätter att leva ungefär som när de var 55 år gamla. Jag är glad att Region Stockholm vill gå före och se över den här förlegade åldersgränsen.

Med hänvisning till den skrivelse som vi har lagt både i VKN och i HSN yrkar jag att motionen ska anses besvarad! Vi delar helt era intentioner.

Anförande nr 222
A n n M a r i E n g e l (V): Ordförande, fullmäktige! Jag får väl börja med att tacka Ella Bohlin för att hon fullständigt delar våra intentioner. Då är det ju en god idé att du bifaller motionen, vilket vi kommer att göra.

Vad som har sagts här är ju att livet har förändrats ganska mycket. Dagligen diskuteras ju frågan om att vi lever längre. Vi är friskare på många sätt. Pensionsåldern kommer att höjas. De flesta, särskilt kvinnor, kommer att ha många aktiva år framför sig även efter fyllda 70.

I dag är det också ett dokumenterat faktum att kvinnor får sämre vård än män. Deras sjukdomar blir inte diagnostiserade, läkemedlen är utprovade på män, och kvinnor är mer missnöjda med bemötandet i vården än vad män är. Just därför är det lite förbluffande att regionen valt att sätta den här gränsen för mammografi vid 74 års ålder och håller fast vid den. Det verkar ju självklart att den ska ändras när vi vet att hälften av alla drabbade kvinnor är över 65 år.

Ni säger i svaret att det saknas vetenskapliga studier om värdet av detta. Det var inte riktigt det Ella sade, men tyvärr så låter det som om ni skulle invänta de här studierna innan ni gör någonting. Det finns inget skäl att vänta. Det saknas ju inte kvinnor som har bröstcancer och som är över 74 år, även om det då inte finns vetenskapliga studier av exakt hur många de är i relation till andra grupper. Och så skriver ni väldigt generöst i svaret att man fortfarande måste beakta när man hittar en knöl i bröstet, man måste uppmärksamma det även om kvinnorna är äldre. Ja, det är ju ett minimum. Men det vore väl bättre att uppmärksamma det tidigare så att man kan göra en mammografiundersökning. Det gör man ju med kvinnor i andra åldrar.

Inom Vänsterpartiet har vi studerat det här med frågan om den ojämlika vården mycket. Vi vill utjämna de här skillnaderna. Vi har en hel rad förslag som handlar om att göra vården mer jämlik och uppmärksamma alla de problem som kvinnor har. En del är omfattande och en del är lättare att göra något åt. Bland det som är allra enklast och som man kan göra snabbt är att erbjuda mammografi även till kvinnor över 74 års ålder, en avgiftsfri mammografi. Vi tycker inte att det finns något skäl att invänta några större vetenskapliga studier. Sådana kan man naturligtvis göra parallellt, men sätt i gång med detta nu.

Jag yrkar bifall till motionen!

Anförande nr 223
Regionrådet B o h l i n (KD): Jag vill ändå fästa fullmäktiges ledamöters uppmärksamhet på att det finns lite olika yttranden i det här ärendet. Dels finns regionstyrelsens förslag, dels finns det ett som ursprungligen kommer från hälso- och sjukvårdsförvaltningen. Försök att hålla isär dem.

Anförande nr 224
A n n M a r i E n g e l (V): Jag får väl läsa de ärenden som vi har fått.

Jag har inte fått något svar, och vill bara uppmana er att sätta i gång med detta med detsamma utan några längre utredningar. Jag hoppas att ni tar fasta på det, för det viktigaste är ju att vi får i gång den här utökade mammografin så snabbt som möjligt.

Anförande nr 225
Christine Lorne (C): Ordförande, ledamöter och åhörare! Vi är ju helt överens om att det här måste utredas skyndsamt och att vi vill få till stånd ett fungerande system så att alla naturligtvis ska få god vård.

Jag vill också instämma i Ella Bohlins yrkande rörande denna skrivelse som vi har lagt allesammans gemensamt, utom Sverigedemokraterna, om att genast se över detta.

Jag vill också nämna att man på bröstcentrum just nu gör en studie där man tittar på nya sätt att screena för bröstcancer på kanske bättre sätt. De som har låg risk kanske inte behöver genomgå en mammografiundersökning så ofta medan de som har hög risk kanske behöver göra det betydligt oftare än vad de gör i dag.

Det finns alltså många olika saker att ta hänsyn till. Jag tror inte att det är så bra att enbart säga att vi ska genomföra mammografiundersökningar på alla i dag för då blir allt bra. Jag tror inte att det är hela sanningen. Det finns, som jag nämnde, nya metoder och vi vill studera resultaten av den forskning som just nu pågår.

§ 50 Motion 2017:75 av Dag Larsson (S) om att säkra en mångfald av vårdgivare inom reumatologin genom upphandling

Anförande nr 226
Regionrådet Alkurdi (S): Åren 2010-2011 inleddes ett första försök att införa vårdval reumatologi. Den grupp som jobbade med frågan då fann ett antal svårlösta problem kopplade till vård, forskning, utveckling, utbildning, vidareutbildning och internationell samverkan. Detta gjorde att landstinget då valde att lägga vårdvalsplanerna åt sidan.

År 2017 bestämde man sig för att återuppta ärendet fast man inte hade löst ett enda av de problem som man tidigare hade identifierat.

När vårdvalet först behandlades i HSN i januari månad 2017 yrkade Socialdemokraterna på att ärendet skulle återremitteras. I stället önskade vi att nämnden skulle utreda ett alternativ som kunde säkerställa fortsatt forskning, utbildning, kompetensförsörjning, kostnadskontroll och patienternas vårdbehov.

I juni 2017 röstade en majoritet i fullmäktige ned Alliansens förslag om ett nytt vårdval inom specialiserad reumatologi.

Vi har hela tiden lyssnat på företrädare för patienterna, för professionen, forskning och utbildning som vid flera tillfällen framfört allvarlig kritik mot förslaget att införa vårdval reumatologi, ett vårdval som riskerar att splittra den vården på ett antal vårdvalsenheter vilket kan leda till ojämlik vård och nedprioritering av vården för de allvarligast sjuka och dessutom kraftigt försämra möjligheterna till forskning och utbildning av framtidens reumatologer.

Centrum för reumatologi har funnits sedan år 2016. Man kan ju undra hur det kom sig att man år 2017 valde att gå vidare med vårdval med tanke på det svar som motionen får om att just det centret klarar av att tillfredsställa behoven, de vårdbehov som finns.

Vi socialdemokrater ser positivt på att centret får ett större uppdrag, och vi är väldigt glada över att uppdraget bedrivs nära integrerat med forskning, utveckling, utbildning och innovation, men vi ser även fördelar med att behålla en mångfald vårdgivare om det är så att behovet inte skulle tillfredsställas.

Om det här vårdbehovet inte kan tillfredställas bör man gå vidare med att genomföra en regelrätt upphandling och komplettera den reumatologiska vården i länet så att mångfald kan bibehållas. Det är av den anledningen som jag yrkar bifall till motionen!

Anförande nr 227
Regionrådet B o h l i n (KD): Ordförande, ledamöter och presidium! Jag tror fortfarande att mångfald faktiskt garanteras bäst genom att det finns flera utövare, flera utövare som patienterna faktiskt kan välja mellan.

Om vi går lite bakåt i tiden så ser vi att år 2017 bestämde ni i Socialdemokraterna tillsammans med den dåvarande oppositionen och Sverigedemokraterna att rösta ned införandet av vårdval reumatologi. Genom införandet av vårdval reumatologi hade de små reumatologiska mottagningarna haft en chans att fortsätta sin verksamhet.

Jag pratade med patienter under den perioden. Jag pratade även med professionen under den perioden, precis som ni verkar ha gjort. Jag kände att jag mötte en stark oro, framför allt från professionen som ofta bestod av mindre enheter. De uttryckte att de inte klarade av att vara med i en stor offentlig upphandling. De har inte de erfarenheterna, de har inte den kunskapen och de har inte de muskler som krävs för att fylla i ganska tunga formulär med ansökningar om att få vara med i en offentlig upphandling. De visste på förhand att de skulle slås ut. Vi hamnade faktiskt i en väldigt svår situation efter det att ni hade stoppat införandet av det här vårdvalet.

Dessa mottagningar hade haft en chans att överleva med sina mindre verksamheter där de hade upparbetat väldigt god patientkontakt och inte minst kontinuitet. Detta tror jag hade inneburit verklig valfrihet. De små hade ingen chans att klara en upphandling enligt LOU. Detta läge har faktiskt inte förändrats. I stället har en del av dem varit tvingade att helt upphöra med sin viktiga verksamhet.

Vi behövde lösa den situation som uppstod när patienter faktiskt stod utan reumatolog. Det vi gjorde var att utöka uppdraget för Centrum för reumatologi under år 2018 till att utföra 28 000 vårdkontakter. Vi kan inte låtsas att den uppkomna situationen inte finns, utan vi är naturligtvis väldigt måna om att säkerställa att det finns vård för de patienter som behöver insatser av en reumatolog.

Tillsammans med Danderyds sjukhus, Karolinska Universitetssjukhuset i Solna och Huddinge och de reumatologer som arbetar enligt läkarvårdsersättningen, som alltså är en statlig ersättning som förkortas LOL, så förväntas detta ge ungefär 89 500 vårdkontakter inom specialiserad reumatologisk öppenvård under år 2018, vilket är en ökning jämfört med antalet år 2017.

Jag uppfattar att Socialdemokraterna vill säkerställa mångfald helst genom att genomföra upphandling enligt LOU. Det som jag uppfattar som ett stort problem är alltså att mindre verksamheter, enskilda reumatologer, inte kommer att kunna klara av en stor LOU-upphandling eftersom de inte har kunskaperna, inte kraften och inte resurserna att faktiskt delta i en sådan. De skulle väldigt lätt slås ut.

Jag är fortfarande övertygad om att valfriheten, att införa ett vårdval genom att använda den nationella lagstiftningen LOL, hade varit bästa sättet att säkerställa mångfald. Genom ett sådant förfarande kan även små vårdgivare faktiskt delta.

Genom de här åtgärderna som vi har vidtagit, samarbete med de stora sjukhusen i regionen och genom att ge ett ökat uppdrag till Akademiskt specialistcentrum så möter vi behovet av reumatologivård i regionen.

Tillgängligheten till vård för patienterna är i dag god, och jag tror att vi för tillfället har säkerställt att det finns vård. Jag tror ändå fortfarande att det bästa sättet att ha mångfald hade varit att använda lagen om valfrihet i det här fallet.

Jag vill också tillägga att under det här året så kommer Centrum för reumatologis uppdrag och avtalsform att utvärderas, och den utvärderingen ser jag fram emot att ta del av. Jag yrkar på att motionen ska anses besvarad med hänvisning till det sagda!

Anförande nr 228
Regionrådet Alkurdi (S): Ordförande! Tack, Ella, för svaret! Nu fick vi det ändå bekräftat att det för er del fortfarande är en idé om att införa vårdval inom detta område är det som gäller. Detta är beklagligt med tanke på vad professionen har sagt, med tanke på vad förvaltningen tidigare har sagt och med tanke på vad patientorganisationerna också har sagt.

Jag har här framför mig ett brev som skickades till alliansföreträdarna den 25 januari 2017. I detta brev var man väldigt kritisk till förslaget om att införa vårdval just därför att man var rädd för att splittra vården och för att göra den mer ojämlik. Det är beklagligt att man inte tar vid där professionen, patientföreningarna och den egna förvaltningen kommer till en annan slutsats.

Trots detta vidhåller ni alltså att vårdval fortfarande är aktuellt för det här vårdområdet, och det gör mig väldigt orolig. Ta som exempel demonstrationen utför Landstingshuset i dag rörande allergivården. Patientorganisationer vittnar om hur vårdvalet har försämrat tillgången till just den specialistvården. Eller ta som exempel andra vårdformer eller vårdområden där vårdvalen faktiskt har lett till försämrad kvalitet.

Den här motionen blir ännu mer angelägen för mig efter det att jag har lyssnat till ditt svar, och jag yrkar därför åter bifall till motionen!

Anförande nr 229
Regionrådet Nässén (M): Herr ordförande, fullmäktige! Jag begärde ordet bara för att instämma i mycket av det som Ella Bohlin sade och sedan också kommentera det som Socialdemokraterna framför här i salen rörande dagens besök från Astma- och allergi-förbundet, vars företrädare jag träffade i morse.

Vårdvalen har i många fall lett till kraftigt förbättrad tillgänglighet och kapat köer. Det handlar inte om former.

Om det råder stor brist på specialiserade allergologer och om medelåldern är väldigt hög i yrkeskåren och många förväntas gå i pension så är det bara ett exempel på de kompetens-kedjor som vi har problem med över lag i landet.

Formen för vårdgivandet leder inte till att det blir fler aktiva specialister oavsett vilken form för vårdgivandet som vi har.

Anförande nr 230
Robert Johansson (S): Jag vet inte riktigt vad du menar med ordet formen, Tobias. Det som är intressant med vårdvalen är ju att formen faktiskt har varit viktigare för er än valfriheten. Det har varit så viktigt för er att införa vårdval att ni har glömt att ställa krav på utbildningsuppdrag i avtalen. Ni har struntat fullkomligt i att kräva av vårdvalsutförare och av andra privata vårdgivare att ta ansvar för vidareutbildningen. Det är därför som vi har den här situationen inom allergivården med brist på allergologer.

I stället för att prioritera som man gör med hälso- och sjukvård så har ni prioriterat formen och inte innehållet.

Anförande nr 231
Regionrådet Sehlin (V): Herr ordförande, ledamöter och åhörare! Vänsterpartiet tycker att det är en viktig motion som Socialdemokraterna har väckt. Vi har yrkat bifall till den i regionstyrelsen. Jag yrkar bifall till motionen även här i regionfullmäktige!

§ 51 Motion 2017:66 av Håkan Jörnehed (V) och Elisabeth Ulin Karlsson (V) om att säkerställa att patientnämndens principärenden får en större dignitet och tas upp som ett eget ärende

Anförande nr 232
M e h d i O g u z s o y (V): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Denna motion handlar om att ge högre dignitet till de principärenden som kommer från patientnämnden till hälso- och sjukvårdsnämnden.

Principärenden är klagomål som kommer från patienter, anhöriga och personal till patientnämnden och som patientnämnden bedömer är särskilt allvarliga och därför lämnar dem till hälso- och sjukvårdsnämnden. I dag behandlas dessa ärenden av hälso- och sjukvårdsnämnden som anmälningsärenden för kännedom på nämndens dagordning.

Motionärerna vill att dessa anmälningsärenden ska behandlas som beslutsärenden på hälso- och sjukvårdsnämndens agenda för att ge tyngd åt dessa klagomål och ta dem på största allvar.

Ordförande, det ska vara värt för patienter, anhöriga och personal att anmäla miss-förhållanden som patienter drabbas av i vården. Det är besvärligt och svårt att anmäla vårdgivare för fel och brister på grund av den beroendeställning som patienterna känner gentemot vårdgivarna. När de väl gör det så ska de tas på största allvar.

Det finns tusentals aktörer som ger vård och omsorg till patienterna. När dessa inte sköter sina åtaganden gentemot patienten så leder det till klagomål bland annat till patient-nämnden. Patientnämndens sanktionsmöjligheter mot dessa utförare är begränsade, det konstateras i kommunikationen mellan nämnden och utförare som klagomålen handlar om.

Ordförande, föga förvånande får motionen kalla handen av högeralliansen och Miljöpartiet. Det är beklagligt att det inte råder konsensus kring dessa problem oavsett ideologisk till-hörighet. Majoritetens inställning till motionen är inget annat än ett slag i ansiktet på alla patienter som anmäler fel och brister för att få upprättelse när majoriteten i princip avslår motionen.

Jag yrkar bifall till motionen!

Anförande nr 233
Regionrådet N ä s s é n (M): Herr ordförande, fullmäktige! När man här från talarstolen beskriver svaret som ganska ovälkomnande och säger att vi ger kalla handen och att det här är ett slag i ansiktet på människor så kanske detta ändå är ett tecken på att vi är rätt så överens. Jag tror att vi står varandra mycket närmare än så i synen på vikten av patient-nämndens arbete.

Patientnämnden är en väldigt viktig instans för att ta vara på de här klagomålen och syn-punkterna från patienter och anhöriga. Ett antal frågor blir så kallade principärenden, och de förs över till hälso- och sjukvårdsnämnden och syftet är att det ska leda till förbättrade rutiner och till ett bättre arbetssätt inom vården.

Det faktum att vi har samsyn över många partigränser i den här frågan visas också genom att det nu finns en ny lag som beskriver hur arbetet med patientnämnder ska skötas. Hela den lagen talar för en tätare kontakt mellan patientnämnderna i landet och till exempel hälso- och sjukvårdsnämnden genom att man har ett nytt samverkansavtal mellan patient-nämndens förvaltning i hälso- och sjukvårdsförvaltningen. Det ska årligen göras en analys av de synpunkter och klagomål som har kommit in, och företrädare för patientnämnden kommer till hälso- och sjukvårdsnämnden en gång per år och redovisar denna analys. Det är alltså tvärtom så att det är ett tätare samarbete som vi har inlett.

Allt detta går i riktning mot mer öppenhet och i riktning mot en lärande organisation, så att alla inblandade, nämnder och vårdgivare, kan lära av de inkomna klagomålen. Att inte samtliga ärenden från patientnämnden blir egna beslutärenden på hälso- och sjukvårds-nämnden innebär alltså inte att någon vill dölja något, vilket man lätt kan förledas att tro när man läser motionstexten från Vänsterpartiet.

Med detta vill jag yrka bifall till regionstyrelsens förslag som innebär att motionen ska anses besvarad.

Anförande nr 234
M e h d i O g u z s o y (V): Tobias, du gör gällande att vi egentligen tycker likadant i frågan om hur viktigt patientnämndens arbete är för att bevaka patienternas intresse gentemot vårdgivaren. Varför är det då så jättesvårt att bifalla motionen och ge större tyngd till dessa principärenden? Det är ju långt ifrån alla ärenden som kommer till hälso- och sjukvårdsnämnden, vill jag påpeka.

Är det så svårt att låta den här punkten på hälso- och sjukvårdsnämndens dagordning bli beslutspunkt så att det finns möjlighet att ta ställning till de ärenden som man behandlar på hälso- och sjukvårdsnämnden?

Anförande nr 235
Regionrådet N ä s s é n (M): Jag tror som sagt att detta är en till stor del konstlad konflikt. Det råder samsyn kring patientnämndens viktiga arbete med att ta till vara klagomål och synpunkter så att de kan leda till förbättringar i vården.

En hel del av dessa ärenden är inte i första hand ställda till hälso- och sjukvårdsnämnden utan kanske till SLSO eller motsvarande. I vissa fall är de egna beslutsärenden, när patientnämnden har begärt att hälso- och sjukvårdsnämnden ska yttra sig. Även våra anmälningsärenden i våra olika nämnder är fullt offentliga och finns på dagordningen och i handlingarna.

Ni har fått ett väl avvägt motionssvar som jag yrkar bifall till!

Anförande nr 236
M e h d i O g u z s o y (V): Ordförande och Tobias! Det finns faktiskt exempel på ärenden där patientnämnden begär yttranden från de vårdgivare som ärendet gäller och begär förklaring. Men gång på gång vägrar vårdgivaren att lämna in ett yttrande trots en mängd påminnelser.

När frågan tas upp i hälso- och sjukvårdsnämnden som ett principärende och hälso- och sjukvårdsnämnden framhåller för vårdgivaren att de riskerar att förlora sitt avtal om det inte kommer ett yttrande till hälso- och sjukvårdsnämnden i ärendet, då först börjar det brinna i knutarna hos berörda parter.

Det är därför som vi tycker att det är viktigt att patientnämnden får större tyngd i de här principärendena och att det ska finnas möjlighet att införa sanktioner mot de aktörer som inte sköter sig. Det är inte svårare än så.

Anförande nr 237
Regionrådet N ä s s é n (M): Herr ordförande! Som sagt, om patientnämnden har ett viktigt ärende som man vill att hälso- och sjukvårdsnämnden ska yttra sig över så begär man det och då gör hälso- och sjukvårdsnämnden det.

Jag tror inte heller på den bild som målas upp av vårdgivare, som ju vill göra ett gott arbete i vården. Bilden är att det enda som krävs för att de ska göra ett gott jobb och förstå allvaret och värdet av det de gör är att hälso- och sjukvårdsnämnden yttrar sig. Så tror jag inte att det är. Det leder inte heller till det som vi alla vill åstadkomma, nämligen en mer tillitsbaserad styrning och utveckling.

Den nya lagen talar också om en årlig analys av de klagomål som kommer in och händelser som har inträffat och om att patientnämndens representanter ska komma till hälso- och sjukvårdsnämndens sammanträde. Jag tror därför att vi tillsammans kommer att föra det här arbetet framåt.

Anförande nr 238
Christina Enocson-Mårtensson (S): Ordförande, fullmäktige! Vi kan väl i alla fall enas om att det är viktigt för oss att ta till vara patienternas berättelser, synpunkterna och klagomålen för att utveckla vården. Det tror jag att vi alla vill göra. På det sättet fyller patientnämnden en väldigt viktig funktion genom att göra de här rapporterna och föra dem till hälso- och sjukvårdsnämnden.

Det som är viktigt med principärendena är också vad hälso- och sjukvårdsnämnden gör med dem när de kommit till dem. Vissa av dem tas upp på patientnämnden, men vad gör vi med dem sedan? Och vad gör vi med de svar som kommer in? Hur följer hälso- och sjukvårdsnämnden upp att det verkligen blir sådana förändringar som har angivits i svaren?

Det är väldigt många ”bör” i de svar som hälso- och sjukvårdsnämnden ger. Det är väldigt få ”ska” och så vidare. Jag tycker att vi skulle kunna utveckla den delen av arbetet.
Detta innebär att den andra att-satsen i motionen blir väldigt viktig. Den handlar ju om att se ett system för hur principärendena ska hanteras i hälso- och sjukvårdsnämnden. Vi behöver utveckla detta, vi behöver bli mycket bättre på att se patienternas berättelser.

Detta är ett gemensamt utvecklingsområde. Patientnämnden ska föra fram ärenden till hälso- och sjukvårdsnämnden, men det är hälso- och sjukvårdsnämnden som har musklerna att åstadkomma förändringar. Patientnämnden kan skapa ett bra underlag och det ska vi göra. Därför yrkar jag bifall till motionen!

Anförande nr 239
Lars Harms-Ringdahl (MP): Ordförande och ledamöter! Jag talar nu utifrån mina erfarenheter i patientnämnden. Jag har varit ledamot i fyra år. En viktig uppgift för oss är att lyssna på patienternas problem och därmed försöka bidra till en bättre och säkrare vård. Det görs på olika sätt. Ett sätt är att ta upp särskilda principärenden. Det är extra viktigt att de uppmärksammas.

Jag vill börja med att tacka för en bra motion! Den har tagit upp frågan om hur nämndens arbete ska leda till reella förbättringar och höjd säkerhet i vården. På den punkten råder absolut ingen oenighet. En åtgärd med just det syftet är avtalet om samverkan mellan förvaltningarna för patientnämnden och HSN. Det avtalet föreslår hur informationen ska tas till vara på ett bättre sätt än tidigare.

Om man ser bakåt i tiden så kan man se att nämnden i genomsnitt har behandlat nio principärenden per år. Jag tycker att vi som sitter i patientnämnden, flera av dem finns här i salen, i framtiden noggrannare kan beakta vad som är viktigt att föra upp till hälso- och sjukvårdsnämnden och vad som inte behöver tas upp där. Jag har inte hört sådana diskussioner de tidigare fyra åren, men det tycker jag är en lärdom. Det är inte självklart att alla ärenden behöver föras upp till HSN.

Alla principärenden ska vara lättillgängliga. Den nuvarande ordningen innebär att ledamöterna i HSN, när de är intresserade, ska vända sig till registrator. Det känns väldigt gammalmodigt och det är opraktiskt. Det leder till att man inte tar del av de här ärendena eftersom man har mycket annat att göra.

Sedan en kort tid tillbaka, någon månad eller två, så finns nu alla principärenden tillgängliga på webben som man hittar på SLL under patientnämnden. Där kan man gå tillbaka tio år och hitta runt nittio principärenden. Det är intressant läsning.

Den här motionen behandlades av patientnämnden för ett år sedan. Då beskrevs ett samarbetsavtal mellan de berörda förvaltningarna. Det var då redan klart. Det nöjde sig övriga ledamöter med. Det var bara Miljöpartiet som reserverade sig mot det beslutet, för vi tyckte inte att det var tillräckligt bra.

Sedan dess har avtalet blivit bättre och tydligare. Principärendena finns, som sagt, tillgängliga på webben. De här förbättringarna, menar jag, gör att motionen kan anses besvarad, till och med med råge.

Anförande nr 240
Lisa Rasmussen (V): Ordförande! Under hela förra mandatperioden fick jag flera gånger höra mina partikamrater, både Håkan Jörnehed och Elisabet Uhlin, prata just om att de tyckte att det var många av de här principärendena som inte blev föremål för politisk behandling.

Jag kan ju inte bedöma om det här är tillräckligt bra, men jag tycker ju inte att det är någon konstig fråga eller något konstigt förslag som förs fram och något nytt. Det var helt enkelt så att man tyckte att det var fler ärenden som borde ha fått en politisk behandling för det har effekt. Det är också fråga om principer som följer av systemfel i vårt sätt att hantera dem. Alla ärenden som kommer till patientnämnden är det ju inte det.

Du nämner tillitsbaserad styrning och utveckling och det kan man väl ha. När man har kommit så långt att man har anmält ett ärende så har väl tilliten brustit, i alla fall från patientens sida. Jag vet inte riktigt om det här med att blanda in tillitsbaserad styrning och utveckling är riktigt tillämpligt i den här frågan.

Anförande nr 241
Mehdi Oguzsoy (V): Tobias, du sade att den nya lagen ger oss i regionen möjlighet till att analysera alla de här klagomålen som kommer in, att patientnämnden ska göra analyser årligen. Hur kommer ni att hantera de analyser som görs? Med tanke på de resurser som behövs för att upplysa brukare, patienter och anhöriga om att det finns möjlighet att framföra sina klagomål till patientnämnden är det bra att veta.

Jag tycker att det finns en enormt stor utvecklingspotential när det gäller att skapa förutsättningar för patientnämnden att ta till vara patienternas och brukarnas intressen.

Anförande nr 242
Regionrådet Nässén (M): Ordförande, fullmäktige! Sammanfattningsvis vill jag tacka för en bra debatt!

Jag vill verkligen understryka att jag tror att vi till stor del har en helt gemensam syn i frågan om vikten av en väl fungerande patientnämnd och samarbetet med andra nämnder vad det gäller att ta till vara patienters och anhörigas synpunkter och klagomål.

Det är klart att det begås misstag i vården, och dem vill vi alla se till att rätta till. Vi har en väldigt ny lag på plats, och nu återstår det naturligtvis för oss alla som arbetar med dessa frågor att se hur det här kommer att fungera med till exempel en årlig ordentlig analys och att företrädare för patientnämnden kommer till hälso- och sjukvårdsnämndens sammanträde för att föredra detta. Allt detta är ju förstärkningar av det här arbetet jämfört med hur det har varit tidigare.

Jag vill också hälsa från ordföranden i patientnämnden, Marie Ljungberg Schött, som inte kunde vara här i dag.

Jag som föredragande kommer också att följa de här frågorna noga till förmån för en så god vård som möjligt som vi ju alla villa ha.

§ 52 Valärenden

Anförande nr 243
Gabriel Kroon (SD): Vi talade med administrationen. Fredrik är ordinarie ledamot i Mälardalsrådet och det är den platsen som han avsäger sig.

Därför kommer Roland Johansson att föreslås av oss som ordinarie ledamot, inte som ersättare.

§ 53 Interpellation 2019:5 av Catarina Wahlgren (V) om situationen på våra akutmottagningar

Anförande nr 244
Jonas Carlsson (V): Herr ordförande! Jag tar emot svaret i stället för Catarina Wahlgren. Interpellationen är författad av henne, men jag kommer att lyfta fram den lite mer på mitt sätt. Jag avser att rikta mig till Anna Starbrink. Interpellationen liksom Annas svar finns att läsa. Min avsikt är att utgå från interpellationssvaret.
I ditt svar, Anna, beskriver du Stockholms närakuter som en del i att komma åt den tuffa belastning som Stockholms ordinarie akutmottagningar har haft under julen, vilket interpellationen tar upp. Närakuterna och husläkarjourerna, som är ett nytt grepp i Stockholms sjukvård, har tillsammans med ett gemensamt hänvisningsstöd på ett positivt sätt kunnat minska belastningen på akutmottagningarna. Kötiderna har blivit kortare för många patienter. Detta gäller främst dem som i sjukvården gärna kallas subakut sjuka patienter, det vill säga patienter som inte är akut döende. Det kan handla om en fraktur eller ett sår som behöver sys ihop.

De patienter som interpellationen främst berör är sådana som är så svårt sjuka att de behöver inneliggande sjukvård för att sedan komma hem till kommunal omsorg. Det är detta som interpellationen beskriver. Det handlar om vägen till den kommunala omsorgen efter att man har vårdats inneliggande på ett sjukhus. När dessa patienter kommer till något av våra sjukhus behöver de en akut vårdplats. Dessa vårdplatser råder det alltför ofta akut brist på, vilket vi vid ett flertal tillfällen har debatterat här. Då blir utskrivningsprocessen särskilt viktig.

Som du skriver, Anna, har Region Stockholm påbörjat ett nytt arbete med utskrivningsprocessen. Jag väntar med stor förhoppning om att arbetet ska bli fruktbart och effektivt för att belastningen på akutmottagningarna ska minska. Men fram till att så har skett måste regionen säkra att det finns tillräckligt många vårdplatser för att ta hand om de patienter som akut behöver läggas in och för dem som väntar på att få komma hem till kommunal omsorg. Ingen patient som behöver sjukhusets resurser ska behöva vänta kvar i dygn på akutmottagningen. Detta ska gälla oavsett om det är vardag, helg eller storhelg.

Anförande nr 245
Landstingsrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande, fullmäktige! Jag vill tacka för interpellationen. Jag förstår att det inte är lätt att ta en debatt när någon annan har skrivit interpellationen, men det gjorde du bra.

Catarina tar i sin interpellation egentligen upp en hel vårdkedja eller ett flöde från det att en patient behöver akutsjukhusets stora akutmottagning till dess att den sedan ska få lämna sjukhuset och kanske komma till sitt eget hem, såvida patienten inte har behov av något slags särskilt boende. Allt detta hänger ihop.

Som du, Jonas, påpekar lyfter jag i mitt skriftliga svar fram att det ofta finns en stor belastning på akutmottagningarna. Den behöver man minska. Ett sätt att göra det är förstås att patienter kan komma till andra vårdnivåer som räcker till för just dem. Det gäller när man inte har något livshotande tillstånd. Där fyller närakuterna en viktig funktion, och vi ser också att de avlastar akutmottagningarna på avsett sätt.

Precis som interpellanten skriver och som du också tog upp i ditt anförande är det viktigt att vi har vårdplatser som räcker till. Det är en ständig utmaning på våra akutsjukhus och alla andra akutsjukhus i landet. Vi har en brist som förstås inte gäller sängar och rum utan kompetens, framför allt specialistsjuksköterskor. En hel del insatser görs på detta område, vilket vi har diskuterat tidigare i dag.

Jag vill uppehålla mig lite vid det som kanske ändå är interpellantens huvudfråga nämligen hur Region Stockholm samverkar med kommunerna för att lösa frågan om att människor måste få lämna akutsjukhuset och komma hem och att övergången blir bra. Vi i Region Stockholm samarbetar med kommunerna i länet via deras samarbetsorganisation som heter Storstockholm. Vi har bildat en gemensam grupp kallad VIS. Förhoppningsvis speglar namnet innehållet i vårt arbete. I den ingår representanter från Stockholms läns kommuner och från Region Stockholm som gemensamt träffar överenskommelser.

Vi har nu gjort en tillfällig överenskommelse med anledning av den nya lagstiftningen som ska möjliggöra för fler att få komma hem från sjukhuset i tid. Det är ett ömsesidigt men ganska komplicerat arbete. Förhållandena ser lite olika ut i olika delar av vår region. Det finns också en del tekniska frågor som vi måste lösa så att vi får en hög patientsäkerhet och en trygghet. Det handlar bland annat om informationsöverföring.

Jag upplever att kommunerna i regionen är väldigt konstruktiva i detta arbete, och vi från regionens sida anstränger oss också. I detta samarbete betar vi nu av fråga efter fråga, och det går framåt. Man kan ju önska att takten ska vara ännu högre, men jag upplever ändå att kommunerna och regionen har ett gott samarbete när det gäller detta.

§ 54 Interpellation 2019:6 av Lars Bryntesson (S) om återflytt av ambulanshelikoptern till Värmdö

Anförande nr 246
L a r s B r y n t e s s o n (S): Ordförande! Inledningsvis vill jag tacka regionrådet för en tydlig översikt över de problem som måste lösas för att man ska kunna hitta en lämplig basplacering för den helikopter som har till huvuduppgift att svara för ambulanstrafiken i vår skärgård.

Ambulanshelikoptern har stor betydelse för tryggheten för alla dem som bor i skärgården, för att inte tala om alla dem som vistas i skärgården under framför allt sommarmånaderna. Då tio-, tjugo- eller näst intill hundradubblas befolkningen i skärgården. För alla dessa människor är ambulanshelikoptern en fråga om liv och död. Detta är något som vi med jämna mellanrum tragiskt påminns om. Vi har ändå kunnat glädjas över tryggheten att ha räddningsmöjligheten nära till hands – i alla fall tills den flyttades från en geografisk centralpunkt i skärgården till dess utkant.

Min uppfattning är att regionrådet i sitt interpellationssvar har lämnat en utmärkt redovisning av komplexiteten i frågan, i varje fall om avsikten var att förutsättningslöst beskriva de problem som en återflytt till Värmdö skulle innebära. Det finns dock två problem med detta.

Först och främst är utgångspunkten i diskussionen långt ifrån förutsättningslös. Hela frågan har av politiken hanterats på ett helt annat sätt. Det finns en tydlig utfästelse i frågan. I samband med att helikopterbasen i Värmdö i september 2017 avvecklades och flyttades på ett treårskontrakt till Mellingeholm i Norrtälje gjordes från högsta politiska håll – från såväl den berörda kommunen Värmdö som det dåvarande landstinget – en mycket tydlig avsiktsförklaring.

Detta var också den centrala utgångspunkten i min interpellation, där den första frågan lyder så här: ”Står regionledningen fast vid det tidigare målet att ambulanshelikoptern åter ska vara baserad i Värmdö kommun senast den 1 september 2020?” Därmed kommer vi in på det andra problemet som jag ser med interpellationssvaret, nämligen att det inte ger något som helst svar på denna centrala fråga. Står målet om den 1 september fast, eller har måldatum senarelagts? Har hela ambitionen rent av skrotats? Detta ser jag som den centrala frågan i dag att få svar på. Jag hoppas på ett klargörande under dagens interpellationsdebatt.

Interpellationssvaret ger heller inget svar på den grundläggande frågan om vilka krav regionledningen har ställt på Värmdö kommun för en återetablering. Jag är övertygad om att det på den punkten krävs tydlighet, inte minst eftersom kommunen sitter med planmonopolet. Det behövs ju en annan plats än den tidigare i Mölnvik. Detta hoppas jag också få svar på under dagens interpellationsdebatt.

Anförande nr 247
Landstingsrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande! Tack för interpellation!

Nej, detta är ingen förutsättningslös diskussion om var en helikopter i största allmänhet ska placeras. Detta är ett målinriktat arbete för att återföra helikoptern till Värmdö kommun. Låt det inte finnas någon tvekan om det! Men precis som interpellanten säger är det här en komplex fråga. Många delar i processen ska falla på plats innan vi framgångsrikt kan flytta tillbaka helikoptern till Värmdö, vilket är avsikten.

Jag tycker inte att interpellationssvaret är särskilt otydligt, men jag förtydligar det gärna ändå. Att kunna återföra helikoptern till den 1 september 2020 saknar realism. Efter de genomgångar vi nu har gjort står det utom allt tvivel. Detta beror inte på saktfärdigt arbete av regionen men heller inte av kommunen. I stället beror det på att det har funnits stora svårigheter med att hitta en bra lösning. Framför oss ser vi att det kommer att ta tid att få alla tillstånd på plats. Många av dessa tillstånd äger kommunen makten över. Det är möjligt att det hela kan speedas upp ordentligt där. Men även andra aktörer, myndigheter, måste ge sina besked. Den tid det tar kan vi inte riktigt påverka.

Målet ligger dock fast. Helikoptern ska komma tillbaka. Regionen har en god dialog med kommunen om möjliga placeringar, och vi kommer att fortsätta arbeta med frågan i så högt tempo vi förmår. Jag hoppas förstås att det i närtid ska finnas en bra möjlighet att kunna sätta ned foten vad gäller lokaliseringen även om det sedan av nöd måste finnas en process för att få alla tillstånd på plats. Sedan behövs såklart också byggnationer.

Anförande nr 248
L a r s B r y n t e s s o n (S): Ordförande, fullmäktigeledamöter, åhörare! Som jag tidigare har redovisat instämmer jag i att detta är ett komplicerat ärende som tar lång tid att hantera. Det handlar om att utreda alternativa platser, hantera tillståndsfrågor, göra ekonomiska kalkyler, skriva rätt slags avtal, bygga nytt alternativt lokalanpassa en befintlig anläggning

och slutligen etablera verksamheten på plats. Detta är regionledningen väl medveten om, vilket med all önskvärd tydlighet också framgår av interpellationssvaret.

Jag måste dock ändå ställa en självklar fråga, som indirekt fanns med i Annas svarsanförande nyss. Varför i all sin dar tog det så lång tid att ens ge startsignalen till ett utredningsarbete? Av interpellationssvaret framgår att Locum fick ett uppdrag av HSF i november 2018. Då hade det gått 14 månader från det att avsiktsförklaringen skrevs under. Mitt intryck är att en väldigt lång tid av den tid man behövde för utredningsarbetet egentligen har använts till ingenting. Man behöver inte direkt vara Einstein för att förstå att om man inte från början använder tiden till att utreda det man har förbundit sig till, nämligen alternativa lokaliseringar för den plats som alla vet är omöjlig, blir det svårt att hinna i tid. Detta tycker jag är ett väldigt stort problem.

En annan aspekt på frågan som verkligen oroar mig är den politiska kompassen eller kanske snarare den politiska moralen i en fråga av detta slag. Allt fler personer som kontaktar just mig i denna fråga – och de är ganska många – gör det med en axelryckning och kommentaren: ”Nåja, politiker kan vi ändå inte lita på”. Denna inställning, mina vänner, måste vi ta på allvar. Underlåtenhet att ta konsekvensen av löften som är så tydliga som detta späder på politikerföraktet, skapar grogrund för populism, göder extremism och annat ifrågasättande av demokratiska politiska processer.

Frågan handlar därför om två saker. Den ena är att ge ambulanshelikoptern en riktig placering, som det åtminstone tidigare rått enighet om. Jag tolkar det som om det fortfarande råder enighet om detta. Jag tror att du är helt uppriktig, Anna, när du säger att du verkligen vill etablera den där. Den andra handlar om att motverka det politikerförakt som följer i spåren om vi inte på ett rimligt sätt skulle lyckas få återetableringen tydliggjord och att det snart blir verklighet av att få helikoptern på plats där vi vill ha den.

Jag är beredd, Anna, att även stå upp för era ord i de frågor där vi är överens. Det handlar till exempel om era ord i överenskommelsen. I denna fråga är jag beredd att göra det i en god dialog med kommunledningen i Värmdö. Jag verkar ju även i kommunen. Är regionledningen beredd att driva sin linje och också ställa upp på detta?

Anförande nr 249
Landstingsrådet St a r b r i n k (L): Ordförande! Regionledningen fullföljer sin linje. Det finns ett handslag och en ömsesidig vilja mellan regionen och kommunen att hitta en bra lösning så att helikoptern kan komma tillbaka till Värmdö. Jag tror att det var vårt finanslandstingsråd som undertecknade det letter of intent, den överenskommelse, och vi håller fast vid det.

Det har inte rullats tummar i 14 månader inom förvaltningen, varken i regionen eller, såvitt jag kan bedöma, i kommunen. Ett arbete har pågått för att analysera tänkbara alternativ för placeringen, vilka fysiska och tekniska möjligheter som finns och vad det skulle kräva. Ett stort arbete har alltså pågått, vilket också har lagts till grund för den utredning som sedan en tid tillbaka är igång. Jag hoppas verkligen att vi tillsammans kan förmedla denna bild till oroade Värmdöbor så att politikerföraktet inte får gro. I denna fråga pågår ett ambitiöst arbete för att återföra helikoptern till Värmdö. Kommunen och Region Stockholm står enade i denna ambition.

Anförande nr 250
L a r s B r y n t e s s o n (S): Jag vill avslutningsvis uttrycka min uppskattning för det du säger, Anna. Du har också min hand på att vi ska hjälpas åt i frågan för att lösa den på ett konstruktivt sätt.

Jag och många med mig är allvarligt oroade över vad det skulle innebära för tryggheten i skärgården om det dröjer alltför länge tills ambulanshelikoptern kan få den skärgårdscentrala placering den rimligen bör ha och som vi också är överens om.

Vi är inte ensamma om denna oro. I går blev jag kontaktad av Siko, den organisation som samlar skärgårdsföreningarna i hela vår skärgård. Jan-Evert, som själv bor i Vaxholm, var bekymrad och underströk att frågan också aktivt följs av Skärgårdarnas Riksförbund. Jag lovade att framföra deras vädjan till dagens fullmäktige. Den lyder så här: ”SIKO har sedan flytten av helikoptern till Norrtälje med största intresse följt ansträngningarna från Värmdö kommun gentemot SLL att få till en återflytt av helikoptern till Värmdö. Med den befolkningsstatistik över länet som studerats så är det av största vikt att en mer central placering väljes. Vädermässigt är också Värmdö att föredra i stället för Norrtälje.” Låt oss jobba med frågan gemensamt! Tack för debatten!

Anförande nr 251
Landstingsrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande! Det känns fint att kunna avsluta denna interpellationsdebatt i stor enighet och samsyn. Vi är helt överens om att helikoptern ska tillbaka till Värmdö. Vi arbetar vidare för att det ska ske. Tack för debatten!

Förteckning över talare
(siffrorna avser anförandets nummer)

Regionrådet Svenonius (M) 2:1, 35, 37, 40, 54, 56, 58, 60, 86, 88, 98, 100, 163
Oppositionsregionrådet Sjöström (S) 2:2, 8, 15, 77, 79, 104
Regionrådet Tamsons (M) 2:3, 12, 17, 78, 80, 94, 96, 102
Roland Johansson (SD) 2:4
Regionrådet Eriksson (MP) 2:5, 13, 74, 76, 137, 141, 148, 150, 162
Lina El Yafi (V) 2:6
Fredrik Wallén (KD) 2:7
Benjamin Dousa (M) 2:9
Marta Aguirre (V) 2:10
Lisa Rasmussen (V) 2:11, 57, 59, 111, 127, 240
Hans Andersson (L) 2:14
Maria Mustonen (V) 2:16, 121, 139
Bengt Larsson (V) 2:18, 21, 27, 69, 71, 213
Regionrådet Bohlin (KD) 2:19, 22, 30, 177, 179, 211, 219, 221, 223, 227
Marit Normasdotter (V) 2:20, 29, 196
Sandra Ivanovic Rubin (MP) 2:23
Mehdi Oguszoy (V) 2:24, 31, 126, 172, 174, 182, 232, 234, 236, 241
Amelie Tarschys Ingre (L) 2:25
Jonas Lindberg (V) 2:26, 32, 187
Christine Lorne (C) 2:28, 186, 225
Regionrådet Starbrink (L) 2:33, 62, 64, 66, 68, 70, 72, 82, 84, 90, 92, 168, 173, 175, 181, 183, 185, 189, 192, 209, 245, 247, 249, 251
Helene Schoultz (SD) 2:34, 36, 38
Gabriel Kroon (SD) 2:39, 61, 63, 101, 106, 145, 147, 149, 151, 165, 243
Oppositionsregionrådet Ullberg (S) 2:41, 46, 52, 53, 55, 164
Regionrådet Broberg (M) 2:42, 47, 51
Thomas Magnusson (V) 2:43, 49
Rolf Lindell (S) 2:44, 50
Susanne Nordling (MP 2:45, 48, 198, 200, 202, 205
Oppositionsregionrådet Alkurdi (S) 2:65, 67, 89, 91, 170, 178, 180, 210, 218, 226, 228
Mikael Stigenberg (SD) 2:73, 75
Catarina Wahlgren (V) 2:81, 83, 167, 176, 206, 220
Christina Wallmark (SD) 2:85, 87, 138, 140, 142
Oppositionsregionrådet Sehlin (V) 2:93, 95, 103, 134, 153, 155, 166, 231
Robert Johansson (S) 2:97, 99, 110, 122, 124, 143, 230
Stellan Hamrin (V) 2:105, 108, 114, 128, 158
Lars Harms-Ringdahl (MP) 2:107, 239
Regionrådet Hemming (C) 2:109, 118, 120, 135, 146
Msciwoj Swigon (SD) 2:112
Leif Gripestam (M) 2:113, 123, 125, 130, 132, 157
Ann Mari Engel (V) 2:115, 119, 129, 131, 133, 222, 224
Märta Martin-Åkesson (C) 2:116,
Malin Fijen Pacsay (MP) 2:117, 152, 154
Elinor Odeberg (S) 2:136
Helena Mischel (L) 2:144
Magnus Persson (C) 2:156
Staffan Olsson (M) 2:154
Staffan Norberg (V) 2:160
Aram El Khoury (KD) 2:161
Karin Adolfsson (C) 2:169
Britt-Marie Canhasi (SD) 2:171, 195
Petra Larsson (S) 2:184
Victor Harju (S) 2:188, 190
Tove Sander (S) 2:191, 207
Ola Hägg (S) 2:193, 199, 201, 215

Tara Twana (S) 2:194, 214
Anna Horn (L) 2:197, 208
Solveig Holmgren (S) 2:203
Chris Alm (S) 2:204
Catarina Carbell (S) 2:212
Kent Ivarsson (C) 2:216
Galina Monsalves Leal (S) 2:217
Regionrådet Nässén (M) 2:229, 233, 235, 237, 242
Christina Enocson-Mårtensson (S) 2:238
Jonas Carlsson (V) 2:244
Lars Bryntesson (S) 2:246, 248, 250